

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Obor Historie

Diplomová práce

Karel Houška

Armáda

jako

součást společnosti. Pojetí armády a koncepce ideového
obrazu vojáka ČSLA a Sovětské armády

The army as part of society. The concept of the army and the concept of the ideological image of a soldier of the
Czechoslovak Army and the Soviet Army

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.

Praha

2022

Poděkování

Rád bych touto cestou vyjádřil srdečné poděkování všem slušným lidem, kteří mně umožnili umožnily vytvořit optimální podmínky pro dopsání práce diplomové a rovněž poskytly podporu autorovi v rovině technické, morální a mravní.

Mé hlavní poděkování a dík v rámci práce, a mého studia na slavné FF UK, patří profesoru PhDr. Ivanu Jakubcovi CSc., které si vážím péči a vedení, za technickou pomoc, podněty při hledání dalších cest ohledně obsahu a názvu této práce a rád bych mu touto cestou poděkoval za podporu a za jeho shovívavost vůči Mea Parvitas, jak v rámci diplomové práce, tak i mého studia na fakultě.

Mé hlavní poděkování mimo rámec práce patří kolegyni Bc. Tatianě Kupkové, které bych rád, srdečně a upřímně poděkoval za podporu, jak v rámci diplomové práce, a tak i v mém životě.

Paní Janě Heroutové, jakožto administrativnímu srdci Ústavu hospodářských a sociálních dějin, chci poděkovat za administrativní pomoc, včetně trvalé morální podpory.

Děkuji za podporu a morální a mravní pomoc Dr. Jaroslavu Nehybovi, PhDr. Janě Vinceové a Bc. Viktorii Pošvářové, Bc. Janu Dubeckému, Bc. Janu Modrému, Bc. Johaně Nelibové, Mgr. Elišce Švarné a Владиславе Григорьевне.

Čestné prohlášení

Na základě svého nejlepšího svědomí a vědomí prohlašuji, že tato diplomovou práci, psanou v rámci mého studijního programu Hospodářské dějiny na FF UK, nazvanou „Armáda jako součást společnosti. Pojetí armády a koncepce ideového obrazu vojáka ČSLA a Sovětské armády“ pod vedením prof. PhDr. Ivana Jakubce, CSc. byla vypracována samostatně za použití níže uvedených pramenů, literatury a internetových zdrojů. Rovněž dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia, či k získání jiného, stejného, nebo lepšího akademického titulu.

V Trutnově dne 9. května 2021

Karel Houška v. r.

Abstrakt

Práce se zabývá armádou jako součástí společnosti a po strukturálním rozboru moci, státu a společnosti a významu armády a významu války, a to i v negativní rovině, přechází obsah práce k historii Československé lidové armády. Řeší se zde rovněž částečně otázka pojetí armády a koncepce ideového obrazu vojáka ČSLA a Sovětské armády v průběhu časové existence těchto dvou významných silových struktur naší noosféry v rámci globálního historického procesu. Dále se práce zabývá vojensko-společenskou tematikou z hlediska řízení společnosti i armády, a to včetně řízení kulturního a řízení společnosti jako celku, kde má své místo i od pradávných časů a věků i armáda. Z dílčích témat této práce lze zmínit tvorbu, kompozici a použití ideového obrazu nejen na plátně filmografie, ale i v čase, který probíhá nyní.

Abstract

The diploma thesis deals with the army as a part of society and after a structural analysis of power, state and society and the importance of the army and the importance of war, even on a negative level, the content of the work passes to the history of the Czechoslovak People's Army. It also partially addresses the issue of the concept of the army and the concept of the ideological image of a soldier of the Czechoslovak Army and the Soviet Army during the time existence of these two important force structures of our noosphere within the global historical process.

Абстракт, Резюме, Краткое описание

Работа занимается армией как частью общества и по структурному разбору власти, государства и общества и значению армии и значению войны, и в смысле негативном, переходит содержание работы Чехословацкой народной армии. Решается тут частично вопрос солдата ЧНР и Советской армии в течении временного существования этих двух знаменитых силовых структур нашей ноосферы в рамках глобального исторического процессу. Далее работа занимается военно-политической тематикой с точки зрения управления общества и армии, и в том числе управления культурном и управления общества как одной единицы, где своё место, конечно, имеет от давнего и вечного времени и армия. Из частичных тем этой работы можно упомянуть создание, композиции и употребление идейней картинки не только на экране фильмографии, но и в настоящее время.

Klíčová slova: Operační plán, Československý (válečný) front, ČSLA, Varšavská smlouva, SSSR, československá, ruská a sovětská kultura, mravnost

Key words: Operational plan, Czechoslovakia (war) front, ČSLA, Warsaw Pact, USSR, Czechoslovak, Russian and Soviet culture, morality

Ключевые слова: Операционный план, Чехословацкий (военный) фронт, Чехословацкая народная армия - ЧНА, Варшавский договор, СССР, чехословацкая, русская и советская культура, нравственность

OBSAH

Úvod.....	8
1. Koncepce řízení, koncepce moci, koncepce armády a koncepce válek	22
1.1 Názory na válku	24
1.2 Náboženské texty	25
1.2.1 Bible	26
1.2.2 Korán.....	27
1.3 Pohled na válku z řad generálů	28
2. Dostatečně všeobecná teorie řízení	30
3. Globální historický proces	36
4. Stát	37
4.1 Koncept státu.....	38
5. POJETÍ ARMÁDY	40
5.1 ÚSTAVA — ARMÁDA — PRÁVNÍ RÁMEC	40
5.2 Marxismus.....	41
5.3 MARXISMUS-LENINISMUS / MARXISMUS-LENINISMUS-STALINISMUS.....	42
5.4 POLITIKUM.....	47
6. V hlavní roli kolektivu jedinec.....	48
7. POJETÍ KONCEPTU ARMÁDY	53
8. Varšavská smlouva	55
9. ARMÁDA.....	58
9.1 Operační plán ČSLA.....	62
10. Zobecněné prostředky řízení	68
11. Vojenské umění.....	70
11.1. STRATEGIE.....	70
11.2. OPERAČNÍ UMĚNÍ.....	71
11.3. TAKTIKA.....	72
12. OPERAČNÍ PŘÍPRAVA VÁLČIŠTĚ.....	72
13. Řízení v rámci koncepce z vojenského hlediska.....	76
14. Historie ČSLA.....	79
Časová perioda procesů 1945-1948	81
14.1. Časová perioda procesů 1948-1968	83
14.2. Časová perioda procesů 1968-1990	88
14.3. Časová perioda procesů roku 1990 s epilogem.....	92
15. Koncepce ideového obrazu	98
15.1. Ideový obraz.....	103
15.1.1. Kultura	105

15.1.2. Ideový obraz v POŘADOVÉ PŘÍPRAVĚ.....	106
15.1.3. Vojenské tradice.....	108
15.1.4 Filmografie a ideový obraz	113
15.1.5. Ideový obraz vojáka ČSLA a Sovětské armády.....	121
ZÁVĚR	124
Seznam pramenů a literatury.....	132
PRAMENY	132
LITERATURA.....	132
Seznam internetových zdrojů.....	137
Seznam filmografie	144
Seznam zkratk	145
Příloha	147
Prostředky řízení a využití ideového obrazu v praxi.....	147

Úvod

Ve své diplomové práci se zabývám soudobou historií¹, která se odehrála docela nedávno a v okruhu pamětníků je ještě živá, což má své výhody i nevýhody, protože mimo jiné je lidská paměť křehká záležitost, avšak umožní nám mnohé uchopit tak, jak by to bez ní nešlo. Problémem může nastat v tom, že každý si myslí něco jiného, protože lidé mají rozdílné chápání vnímání světa kolem nás, a tak i událostí. Postupně jak jsem začal dospívat, začal jsem vnímat, že mnohé věci, co se tvrdí, nejsou vždy pravdivé a odehrály se jinak, než se tvrdí. Všiml jsem si, že je mnohem jednodušší opakovat, co je se opakuje, než se seznámit a obeznámit se situací, tak jak je třeba, aby mohl jedinec pochopit následky minulosti. I pochopení své minulosti, ať v rozměrech své Vlasti, nebo i okolního celého širého světa, je klíčovou otázkou i dnes, v těchto dnech, i v těchto historických chvílích, které jak už tomu bývá budou mít svou hodnotu pro budoucí pokolení v rozměru a v hloubce procesů, které v těchto dnech probíhaly. Pro úplné dokreslení je třeba pochopit i ten fakt, že existuje biologický čas, který se týká každého jedince, a i onen sociální čas. Tím chci konstatovat, že i přes to, že mnozí vnímají a chápou svět kolem sebe jako určitý doprovod, chceme-li pozadí, na němž se jejich vlastní život odehrává a je i tímto pozadím v té či oné míře ovlivňován. Je to však v určité míře správné, ale zároveň i chybné chápání světa kolem nás. Takové mozaikovitě chápání a vnímání světa kolem nás, procesů a Života je výhradně „Já-centrické“. Probíhající procesy by totiž i bez nás probíhaly. A tím, že jsme se narodili na určitých souřadnicích, se do těchto procesů zapojujeme. Přebíráme určité civilizační prvky, kulturu, vzdělání, životní podmínky, historii a sociální organizaci, která se pojí v naprosté většině případů i s určitým teritoriem a akvatoriem — Vlast. Biologický čas jedince představuje jeho život —od početí až po smrt— a ve spojení se sociálním časem — život společnosti. Historie pracuje s oběma těmito pojmy. Vytváří chronologické dějiny lidstva, které se v každém vzdělávacím systému předávají nastupujícímu pokolení. Svým obsahem se podílejí na formování života, jak jedince, tak i budoucích pokolení. V určité míře probíhá i politizace dějin a zejména je uplatňována světonázor a ideologie. Pro překonání ideologických nedostatků (lží, případně prázdných frází) v rámci a koncepcích lze předcházet jen a pouze vybudováním solidního přehledu, hledáním pravdy a pochopením nejen formy, ale zejména obsahu. Snažit se najít klíč, případně algoritmus, kdo řídí společnost a kdo má na ni jaký vliv (vnitřní a vnější politika, případně okolnosti) a jak taková sociální organizace pracuje a

¹ Jeden aforismus tvrdí, že: „minulost není nutné znát kvůli tomu, že se stala minulostí, ale proto, že nás při svém odchodu nedokázala zbavit svých následků“. V.O. Ključevskij, Devítidílné spisy, Moskva, Mysl, 1990, 9. díl. S. 365. I to je jeden z důvodů, proč se autor rozhodl studovat historii.

funguje. Jiným způsobem jsou pro nás podstatné informace. A informační zdroj pro zásadní rozšiřování naší informační základny nám předkládá právě historie.

Jedinečnost historie mimo jiné se nachází mimo jiné i v té problematice, že historie nám nabízí svým prostřednictvím pochopit současnost skrze minulost² a nabrat v ní poučení pro současnost. Rozhodl jsem se v této práci z oboru historie věnovat vojenským dějinám naší země. Konkrétně problematice operačního plánu ČSLA a kulturní antologie v komparaci složek vytvořených v Československu a SSSR. První výše zmíněné především z níže uvedených důvodů jsem řešil i teoretickým rozpracováním dané tematiky do hloubky a snažil se ho chápat i z hlediska celospolečenského významu, včetně určitých prvků řízení společnosti a vnímání společnosti jako supersociálního systému. Jak uvádím ve své práci i později, „obyvatelstvo státu jako množina lidí náležejících k různým sociálním skupinám, které se od sebe liší určitými soubory charakteristických znaků (tj. obyvatelstvo vytváří vzájemnou vloženost sociálních skupin = supersystémů)“³. V práci jsem uplatnil práci také s pamětníky, kteří sloužili napříč armádou na různých funkcích, a dávají pramenům a literatuře třetí rozměr. Práce s lidmi má své stanoviska a svou problematiku. K lidské paměti žijících lidí je konkrétně možné říci, že: „Její hloubka je několik desetiletí. Tento zdroj existuje, dokud jsou naživu lidé, kteří byli účastníky událostí. Jenže lidská paměť je charakteristická svou selektivitou, nehledě na to, že v paměti konkrétního člověka nejsou uloženy všechny události epochy (díky omezenosti individuální životní zkušenosti). Souhrnně se to projevuje tak, že vzpomínky různých lidí na jednu a tu samou epochu nejsou vždy shodné.“⁴

Mnohé ukazatele se v průběhu času při vývoji a výstavbě (pokud toto slovo lze vůbec použít) společnosti mění a mění se také jejich hodnoty, případně i jejich chápání. Jsou taktéž určité nadčasové prvky a situace, které jsou navzdory toku času stejné napříč celými dějinami. V takovém případě se ale jev, jako třeba válka, i přes změny v například ve vedení soudobého boje na úrovni taktického umění a operačního umění, přes vzhled vojenského oděvu, vojenskou výzbroj a výstroj, nemění a vyskytuje se válka (jako střet lidí) v celých dějinách lidstva i civilizace, i přes to, co to společnosti a lidstvo přináší za škody a utrpení prozatím nadále.

² *Saxa loquuntur – Kameny mluví*

³ *Základy sociologie* 4 S. 126.

⁴ *Základy sociologie* 2 S. 11.

V rámci své diplomové práce jsem se chtěl původně věnovat čistě operačnímu plánu Československé lidové armády z 80. let, ale ne vždy vše dopadá podle záměru. Níže je uvedený příběh mé korespondence s archivy bývalých zemí Varšavské smlouvy.

Původně jsem si totiž přál ve své diplomové práci věnovat se Operačnímu plánu ČSLA z roku 1983 nebo 1984. Za tímto účelem jsem napsal hlavnímu vojenskému archivu v naší zemi, kterým je Vojenský historický ústav v Praze. Dne 30. října 2020 na základě obsahu Čj. MO 312158/2020-21100 byl jsem informován Ing. Janem Kolářem zastupujícím Mgr. Josefa Žikeše, ředitele Vojenského ústředního archivu, sídlícím v areálu vojenských kasáren 17. listopadu v Praze 6 – Ruzyň, že mi sdělují následující skutečnosti:

„v současné době jsou relevantní archivní dokumenty v předmětné záležitosti pro badatele nedostupné a jsou uloženy v Bezpečnostním archivu MO a po jejich posouzení v minulém roce budou minimálně další 4 roky nepřístupné.“⁵ Dále jsem byl na směřován k publikaci, kterou jsem už znal z minulosti. „- jediným a zatím nepřekonatelným zdrojem Vám proto zůstává ke studiu, a to nejen z dokumentačního hlediska publikace Petra Luňáka „Plánování nemyslitelného: Československé válečné plány 1950-1990“, se kterou jste se určitě seznámil.“ Je tedy možné, že je v plánu tyto plány ještě použít. Proto i logicky z jiných důvodů jsou zpřístupněné a zabezpečené v Bezpečnostním archivu ministerstva obrany.⁶ Tato událost mi připomenula, že existuje logika záměru a logika okolností a logika okolností je vždy silnější logiky záměru. Ano, s prací Plánování nemyslitelného jsem se již v minulosti seznámil. Takže i já jsem původně plánoval nemyslitelné a musel jsem začít plánovat něco reálného. V následujících dnech jsem kontaktoval v různých jazycích všechny archivy zemí bývalé Varšavské smlouvy s výjimkou bývalého Sovětského svazu, dnešní Ruské federace, protože tam byla jen poštovní adresa. Proč? Chtěl jsem vědět, zdali byla publikovaná totožná knížka Plánování nemyslitelného i v dalších zemích bývalé Varšavské smlouvy. Namátkově uvedu určité vybrané archivy, s nimiž byla vedena korespondence:

Instituce maďarské republiky Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HONVÉDELMI MINISZTERIUM HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÁR) prostřednictvím svého ředitele napsala v rámci elektronické korespondence následující sdělení:

⁵ Soukromá korespondence určená pro autora diplomové práce ze dne 30. října 2020. Příloha elektronické pošty.

⁶ Taktéž.

„Als Antwort auf Ihren Brief möchten wir Sie über Folgendes informieren. Dokumente zur ungarischen Volksarmee sind frei zu benutzen. Aber nach unserem Kenntnisstand enthalten diese jedoch keine expliziten militärischen Einsatzpläne, sondern nur Dokumente und Karten zu militärischen Übungen (einschließlich der gemeinsamen militärischen Übungen des Warschauer Vertrages). Die meisten dieser Dokumente sind auf Ungarisch und in geringerem Maße auf Russisch.“⁷ Dále jsem byl panem plukovníkem informován, že: „Eine der neuesten und besten Veröffentlichungen zu diesem Thema ist das Buch von Miklós Horváth- Vilmos Kovács: Ungarn in die Schatten des Atomkrieges (leider nur in ungarischer Sprache erhältlich). Wir informieren Sie auch darüber, dass unser Archiv aufgrund des Coronavirus auf unbestimmte Zeit geschlossen sei.“⁸

S případem možného archivního vyrovnání po rozpadu Československa jsem pro jistotu informoval Vojenský historický ústav v Bratislavě. Bratislava poskytla informace, na základě, které jsem se dozvěděl, že: „na základě vašej elektronickej žiadosti Vám dávam do pozornosti prácu: Petra Luňáka *Plánovaní nemysliteľného. Československé válečné plány 1950-1990*. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR – Praha, 2007, ISBN 978-80-7285-088-4 (USD AV ČR). Z obsahu predmetnej publikácie je zrejmé, že dokumenty zásadného významu sú odborne spravované vo Vojenskom ústrednom archíve Praha.“ Toto sdělení vlastně vypovídá o tom, že veškeré materiály k práci prakticky nacházejí zejména v ČR. Tajemství archivu bývalého SSSR je za současné epidemie a pravděpodobně i s přihlédnutím k bezpečnostním opatřením a utajení nedostupný, zejména pro veřejné publikování, toť odtajnění.

Přesto bylo z mé strany pokračováno v realizaci původního záměru. Z prostoru zemí bývalé Varšavské smlouvy jsem se dozvěděl spíše negativní informace. Archivní instituce Bulharské republiky DVIA na zprávu v ruštině odpověděla bulharsky: „Уведомяваме Ви, че в Дирекция „Държавен военноисторически архив“ - В. Търново не се съхраняват оперативни планове на Обединените въоръжени сили на Варшавския договор, в т.ч. и на Българската армия в този смисъл.“⁹

Další ze zemí Varšavského paktu, Rumunská lidová republika, dnešní Rumunská republika, odpověděla prostřednictvím ředitele instituce „ROMÂNIA MINISTERUL APARARII NAȚIONALE STATUL MAJOR AL APĂRĂRII Arhivele Militare Naționale

⁷ Soukromá korespondence určená pro autora diplomové práce ze dne 16. listopadu 2020. Příloha elektronické pošty.

⁸ Taktéž.

⁹ Soukromá korespondence určená pro autora diplomové práce ze dne 4. listopadu 2020. Příloha elektronické pošty.

Române” napsala: „Arhivele militare naționale romane au analizat solicitarea dumneavoastră înregistrată cu nr. A 6168 din 02.11.2020, privind identificarea unor documente de arhivă și vă comunicam următoarele:

Accesul la documentele de arhivă se execută în condițiile art. 28 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată cu restricțiile prevăzute la art. 30 și Anexei nr. 6 a aceleiași legi. Fondurile puse la dispoziția cercetătorilor de către instituția noastră se regăsesc în Ghidul Arhivelor Militare Romane (disponibil pe site-ul <http://amnr.defense.ro>)

DIRECTORUL ARHIVELOR MILITARE NAȚIONALE ROMÂNE

COLONEL”¹⁰

Z výše uvedeného minimálně vyplývá, že v rumunském vojenském archivu mají i pro země Evropské unie a Severoatlantické aliance, kam v současné době patříme, určitý stupeň utajení, takže dotčený funkcionář neuvedl své jméno. A zároveň pro jedince, co by chtěl psát dějiny všech zemí Varšavské smlouvy je to dosti nadlidský úkol s přihlédnutím k nutným znalostem dějin všech zemí, včetně odlišné vojenské problematiky a odlišných jazyků, někdy spadajících až do úplně jiných jazykových skupin. Vrátime-li se k vlastní struktuře archivů bývalých zemí Varšavské smlouvy, byl vyřazen vojenský archiv Ruské federace z důvodu nutnosti podání žádosti in natura. Všechny kontaktové archivy, včetně výše uvedených, vyplynulo, že k publikaci v určitém měřítku vojenských plánů došlo v rámci Varšavského paktu jen na našem území. Kde vyšla přímo publikace zabývající se tématem operačního plánu. Plány jako takové již nejsou opět k dispozici. Po zkonzultované úvaze bylo učiněno rozhodnutí uchopit problematiku z více možných stran a bylo z mé strany zvoleno rozhodnutí se v důsledku badatelsky nepříznivých okolností, archivy a knihovny, včetně dalších institucí, byly uzavřeny z důvodu tzv. údajné pandemie infekčním onemocněním COVID-19, které způsobuje virus SARS-CoV-2, rozšířit práci o téma tzv. ideového obrazu, který je možné získat z filmových materiálů a filmů, které jsou běžně přístupné na internetu. Vzhledem k existenci mého přání zabývat se vojenskou organizací, došlo k rozšíření problematiky na celý stát, vzhledem k tomu, že armáda je součástí společnosti. Úvodní část své statě mé práce jsem věnoval moci, válce, státu, a tedy i společnosti. Armáda je nedílnou součástí státu. V práci se v určité míře zabývám pojetím Československé lidové armády v rámci její koncepce. V závěru práce řeším koncepci ideového obrazu vojáka ČSLA a Sovětské armády,

¹⁰ Soukromá korespondence určená pro autora diplomové práce ze dne 4. listopadu 2020. Příloha elektronické pošty.

který mě přivedl k celé řadě dalších úvah i mimo rámec práce. V rámci celé práce se v ní podle potřeby nacházejí určité analogické paralelní a komparační studie. Zejména i proto, že ideový obraz je dodnes zachovalý jako potomek tehdejších časů, jak jsem již uvedl výše, za pomoci filmových materiálů a filmografie v rámci ČSSR a SSSR. Pojal jsem úmysl ve své diplomové práci navázat na zaměření mé bakalářské práci a věnovat se období tzv. studené války se zaměřením na úlohu a úkoly armády při obraně naší Vlasti v poválečné historii naší země a propojit tuto vojenskou teorii a praxi s ideovými obrazy, které jsou úzce spojeny s uměním, estetikou, filmografií, divadlem a dalšími podobnými složkami kultury a kulturního světa. I přes ignorantství mnohých ke světu kultury, sehrává kultura zásadní a klíčovou roli při rozvoji a seberozvoji, jak společnosti jako takové, tak i základnímu prvku, z něhož se tvoří společnost. Jak rovněž uvádím ve stati své práce: „Kultura je svou podstatou informačně-algoritmickým systémem, který v návaznosti pokolení není ve společnosti předáván prostřednictvím genetického mechanismu biologického druhu, ale na základě sociální organizace a komunikace jednotlivců.“¹¹ A pomoci kultury, historie a určité nadčasové problematice lidského typu psychiky jsem se zaměřil své hledání a bádání na toto vybrané téma obsažené v názvu své práce.

V oblasti rámce pramenů k složitosti situace, kdy při zahájení práce na diplomové práci byl přístup do archivu znemožněn, přesto jsem disponoval určitými materiály, které prakticky spadaly do problematiky mé práce. Navštívil přední vojenské archivy, které máme k dispozici. Pražský Vojenský ústřední archiv, Správní archiv AČR v Olomouci, a v rámci bádání byl zjištěn poznatek, že existuje Bezpečnostní archiv Ministerstva obrany ČR. Rovněž pro ideologický obraz byla získán důležitý soubor prvotních informací, a to Ideově tematický plán vysílání Československé televize, z let 1981/82 a 1989/90, který se nachází v oddělení ČT Archiv a programové fondy ve Studijní knihovně.

V rámci literatury bylo použito, jak přímou vojenskou literaturu a vojenské publikace vydané v minulosti nakladatelstvím Naše vojsko, tak i publikace modernější, vydané pro potřeby Ozbrojených sil ČR. Dále literatura byla doplněna publikacemi, pokud možno nejnovějšími o armádě z pohledů autorů, kteří v ní i sloužili. V potaz byla vzata prakticky všechna podstatná literatura, včetně té nejnovější, která vyšla v době, kdy jsem vytvářel hlavní stať práce. Zároveň jsem se snažil použít nejnovější informace z dostupné literatury, která se zdála být relevantní a přínosná. Pracoval jsem vzhledem k tomu, že literatury v daném poli mnoho není, do toho je třeba započíst i problémy z období pandemie, kdy bylo

¹¹ Základy sociologie 4. S. 131.

obtížnější se dostat do knihovny, vzhledem k tomu, že byl z mé strany na základě observace, studia situace, studia informační a faktologické základny byl zvolen přístup vyhnout se, jak testování, tak i očkování. V době uvolnění byla prakticky většina práce už hotová a bylo třeba pouze na textu pracovat ve spolupráci s vedoucím práce. Zabýval jsem se spíše teorií. Ve výběru literatury nebyl brán žádný ideologický výběr, pracoval se vším. Od slovníků česko-slovenských až po práce zabývající se operačním plánem. Jako například Plánování nemyslitelného a, které i přímo cituji, a titul ČSLA na Rýně. Dále jsem využil i v té době nově vyšlou publikaci Lexikon ČSLA – Svazy a svazky, která je první ucelenou encyklopedickou příručkou věnující se tématu svazů a svazků ČSLA od roku 1951 do roku 1990. Pracoval jsem i s širším okruhem literatury. Například dnes již neznámou publikací Neznámý voják nikoliv od finského spisovatele Väinö Linna (Tutentamon sotilas), popisující události Zimní války (Talvisota), ale od československého autora Vlastimila Milyty dokumentující určité vojenské prvky problematiky vojenského prostředí 50. let. Zároveň navázali na okruh literatury, pracoval jsem po metodologické stránce i s tím, že informační základnu lze vytvářet z různých zdrojů. Základní je podrobit kritice pramen a knihu, převzít informaci a správně a vhodně použít, neboť linie informační války probíhá i skrz náš obor. Tím pádem to může být jakákoliv literatura, s níž autor pracuje, musí se však vztahovat k tématu. Možná pro někoho vulgární informační sdělovací prostředek Blesk. Tento deník vydal brožurku o formátu A5 s ISBN 978-80-87033-76-0 a přispěl rozhovor do této publikace i náměstek Národního muzea prof. PhDr. Michal Stehlík Ph.D. I přes formát, koncepci a poplatnost obsahuje celou řadu tabulek a informací, ke kterým mnohdy přispívají i významní historici jako v případě profesora Stehlíka. V práci jsem použil československou, českou, slovenskou, ale i literaturu zahraniční provenience. Určitou roli jsem věnoval literatuře od Miroslava Vacka, kde se zabývá určitými tématy ke vztahu naší práce z hlediska celoživotního vojáka z povolání. Jedná se o biografii a vyskytují se v ní zajímavé věci a procesy k vojenské službě včetně fungování vojenské struktury. Dále byla věnována pozornost vojenským řádům, příručkám a politické literatuře, protože i ta měla vliv na vývoj a výstavbu společnosti, zejména výstavbu a formování struktury pomocí koncepce. Konkrétně používám práci Problémy socialismu v SSSR od J.V. Stalina, kde poukazují nad ztrátou koncepce společnosti, což mělo svůj vliv i nad ztrátou koncepce pro armádu, která je součástí společnosti.

Po stránce elektronických zdrojů jsem používal stránky, které shromažďují informace k daným jednotlivým tématům. Období uzavření přístupu do knihoven a studoven kompletní a zároveň určitá administrativní omezení bez možného přístupu jako netestovanému a

neočkovanému, s nutností rezervace jsem pracoval, ale na základě dalších faktorů s internetovými informačními zdroji. Při zpětném ohlédnutí uvedené elektronické zdroje převýšily rozměrem podkladu pro diplomovou práci položku literatury. Takže nezbývá potvrdit konstatování, že nastal digitální věk. Informace základnu jsem budoval ze specializovaných webů, elektronických encyklopedií, webů institucí a též z videoportálu YouTube a dalších videoportálu, případně tuzemských či zahraničních vyhledávačů. Práce se zdroji probíhala v několika jazycích, texty informační základny mé práce byly psané zejména česky, slovensky, rusky, nebo polsky, německy, anglicky i finsky. Svým způsobem by bylo v rámci dobrých mravů dobré zmínit, že do této oblasti taktéž mimo jiné patří i odkazy na dokumenty a umělecké filmy z vojenského prostředí, nebo filmografii zabývající se vojenskou tematikou, případně filmy instruktážní, nebo rovněž též aktuální stránky vojenských útvarů, případně i stránky vojenských vysokých škol (například KBBAУJI). Bylo by dobré zmínit, že jsem pro informační základnu mnohé informace a fakta pro pochopení procesů a odvození základní problematiky procesu získával analytickou činností z okruhu prvotních informací.

Pracoval jsem pochopitelně i s pamětníky. Co například absolvovali vojenskou základní službu, nebo byli, případně i jsou v současnosti vojáky z povolání. Byli a jsou na různých vyšších, ale i základních funkcích napříč hodnostními skupinami a druhy vojsk. A to v současné AČR, ale zejména v ČSLA, případně jsem pracoval s bývalými vojáky základní služby, z kterých se později stali příslušníci SNB, a později i PČR, a to ve významných funkcích, nebo s členy tehdejšího Sboru nápravné výchovy, dnešní Vězeňské služby. Pochopitelně jsem pamětníky třeba i zcela náhodně při rozhovoru ve vlaku, s učiteli a vyučujícími, nebo i dnešními profesory na FF UK.

Učinil jsem rozhodnutí zvolit pro potřeby práce chronologický postup s přesahy a současně kombinovaný s věcným. Hlavní časové vymezení mé diplomové práce by mělo být vymezeno letopočtem 1945 a konec práce se nachází řekněme v 90. letech s určitým dozvukem do naší přítomnosti. Válka jako sociální jev provází lidskou společnost bohužel nikoliv nijak krátce, což dokazují zmínky obsažené v historii, ale i například v dalších významných knihách lidstva — Bible a Korán. Logicky jsem se z určitých důvodů taktických a strategických vrátil do doby jejich vzniku, a i přes existenci technosféry jsou vybrané fragmenty z těchto výše uvedených knih svým obsahem stále aktuální a platné. Což částečně souvisí i s určitou neměnností lidské psychiky.

Mimo jiné je projevem reálné skutečnosti, že vojenský svět v celé řadě svých ukazatelů je odlišný od akademického, a tedy i fakultního světa, v jehož podmínkách se odehrávala a odehrává část našich životů. Proto bylo nutné pochopit obsahově i určitou množinu jevů (obrazů) odehrávajících se v kasárnách a v lidech samotných, ať v kasárnách, nebo i v jejich civilním životě. Historie není přeci zbytečně nazývána humanitní věda. Důležité je poznat člověka, ale i sebe. Znat své limity i nedostatky. Svě slabiny i přednosti. V rovině fyzické, charakterové, morální i mravní a v rozsahu volných vlastností.

Práce má své hranice. Stejně jako její autor. Z hlediska práce tyto hranice z jedné strany tvoří soubor pramenů a literatury. Z hlediska autora limitní hranicí je celková množina neznalosti a absence vyššího vojenského vzdělání. Předtím, než jsem položil otázky týkající se práce a nástrojů historika, přečetl jsem si a přemýšlel nad skutečně pravdivou tezí, že „základem ideálního režimu rozvoje je svobodná diskuse, ve které neexistují žádná zakázaná témata, a ve které bez výjimky všichni její účastníci svědomitě pracují na odhalování problémů v životě společnosti a na hledání cest a prostředků k jejich vyřešení místo toho, aby přesvědčovali ostatní účastníky diskuse o své jediné pravdě, nebo tak či onak z této diskuse odstraňovali lidi s jiným názorem, a to i prostřednictvím jejich fyzické likvidace.“¹²

Rozhodl jsem se vedle obvyklých nástrojů historika (např. komparativní metodu) použít ještě další metody, které máme k dispozici. Pro lepší pochopení a vnímání tématu a zároveň pro lepší uchopení a kvalitativně i kvantitativně rozdílný výsledek oproti normálním metodám. K těmto metodám patří sociologická metoda, tj. přístup ke společnosti a procesům, které v této biologické struktuře probíhají. Snažil jsem se na průběh událostí a dobu hledět rovněž zejména z hlediska řízení. Pomocí Všeobecně dostatečné teorie řízení, která je součástí Koncepce sociální bezpečnosti. V této koncepci nalezneme i další odkazy, které jsem bral v potaz. Snažil jsem se využít i psychologickou metodu. Hlavním článkem v sociální organizaci je člověk. Je potřebné, jak jsem rozvinul myšlenku už výše, pochopit samotného člověka a procesy, které ho ovlivňují, formují, kterým je podřízen, tedy rámec jeho existence a formát jeho svobody. Zároveň je třeba odlišit, zda je to člověk a má lidské kvality a nad instinkt klade rozum, nebo je plně podřízen instinktu ve všem, co dělá, a právě díky tomu postrádá lidské kvality a jako člověk jenom vypadá. Zdali je upřímný, nebo i dokonce schopný si přiznat pravdu a vidět objektivní skutečnost — v míře svého pokrytecký a farizejský, a jaký objektivní význam pro něj má slovo svědomí. Souhrn všech těchto prvků tvoří osobnost

¹² Základy sociologie 5. S. 87.

mnohých jedinců kolem nás a hybnou silou sociální organizace je právě lidský jedinec. Jedinec na základě smyslů získává informace okolním prostředím a získané informace analyzuje a na základě výsledků činí další rozhodnutí, kam bude směřovat svůj život a jestli se nechá očkovat, nebo nenechá. Vše souvisí dále s mírou vnímání a chápání, mravnosti, morálky a etiky. Všechny tyto prvky a rysy, za předpokladu, že víme, co hledáme, bystrému pozorovateli padnout do očí i za normálních okolností při běžném mezilidském styku. V prostředí vojenském následně tyto prvky jsou vzhledem k přímé existenci vojenských předpisů, řádů, rozkazů a povelů v jistých případech mnohem viditelnější, anebo dočasně skryté, než dojde k jejich plnému odkrytí. A čas umožňuje pochopit a objevit i to, co jsou určití lidé zač a jací vlastně jsou objektivně a nikoliv, za jaké se dotyční považují a co deklarují. Stačí si pouze osvojit umění pozorovatele a umět číst v lidech (a ve svém okolí), protože všechno máme před očima. Správná interpretace toho, co máme před očima, hovoří i o našich schopnostech, potencionálu, a i o mravnosti — znalosti jsou poskytované na základě mravnosti. „Vůle je jako životní jev schopnost jedince podříditi sebe a průběh okolností okolo sebe realizaci vlastní uvědomělé účelnosti. Vůle vždy působí z úrovně vědomí.“¹³ Snaha byla uplatnit a použít v práci i metodu analytickou a informace získané historickou metodou, jsem se snažil v jistých případech využít pro analytickou metodu. Všechny informace a publikace jsem se snažil podrobit určité kritice, jak prameny, tak i literaturu, včetně témat a historických rámců, s nimiž jsem pracoval. Některá dílčí témata a problémy jsem hodnotil pouze v určitém zúženém spektru ukazatelů a nevyjadřoval jsem se ke všem oblastem a otázkám. Pouze jsem zvolil určitý průřez, nebo určité vybrané stránky těchto témat. Kriticky jsem samozřejmě postupoval už jen tím, že jsem si plně uvědomoval, že každé téma je ve své podstatě už ohraničené vnímáním a chápáním světa píšícího autora, který vytváří onen rámec, ať historie, či čehokoliv jiného. Určité aspekty probírané tematiky jsem se snažil pochopit z pohledu psychologie, konkrétně třeba i vojenské psychologie, a to pomocí odborné tematické literatury. Dále jsem tyto podklady rozvíjel na základě Základů sociologie a dalších publikací VP SSSR a Fondu konceptuálních technologií Altaj, které jsem bral v potaz nejen k inspiraci a snažil se tuto objemnou teorii převádět přímo do praxe a do Života, a tedy i do této práce.

Netroufám si zařadit do odstavce metod vědu, kterou jsem se rozhodl použít též, uvádím ji, zde, v dalším odstavci, který byl této metodě vědecké věnován. V práci bylo použito metrologie s ohledem na historii a faktologické pojmy. „Metrologie je věda o umění měřit a zajišťovat metrologickou průkaznost všech druhů činnosti.“¹⁴ Proč právě tuto vědu?

¹³ Základy sociologie. S. 135.

¹⁴ Základy sociologie. S. 18.

To proto, že „Život současné civilizace je takový, že jedním ze základů úspěchu každého druhu činnosti (nejen vědecké) je zajištění její metrologické průkaznosti.“¹⁵ I když to pravděpodobně bude vyvolávat určitou nevoli v řadách vědců humanitních věd, já s tím bez výhrad souhlasím. Musíme znát své limity, ať lidské, nebo mít něco čím lze podpořit tvrzení vědeckých informací. Pokud není možné dokázat určit relevantní váhu při analýze, nelze nikdy obsáhnout dostatečně realitu, aby byla získána objektivní představa a v onom popisu svět kolem nás musí být daným termínům přidělena pevný a určitý popis. To například demonstrují na více příkladech, kdy řeším, že pojmy v diskurzu velmi frekventované nemají pevnou definici. To už trochu narážím na formu a obsah, ovšem právě pro vytvoření precizně přesného popisu onoho obsahu je nesmírně důležitá metrologie, v rámci, které se přesně vymezí a určí.

V textu se objevují lingvistická spojení označující, které bylo použito v užším významu například termínu „ve společnosti“, případně v „naší společnosti“, ovšem, jak bude podle kontextu zřejmé, jde o označení nástupnické státy bývalého Československa. Podobně to bylo myšleno i u dalších slov a slovních spojení. Zůstaneme-li i u lingvistiky, najdeme zde též určité prvky interdisciplinarity narušující monotónní historickou povahu textu. Tyto zvolené prvky nám rozšiřují obzor a chápání všech reálií a pojmů uvedených v rámci kontextu diplomové práce.

Vzhledem k tomu, že je nutné jít do hloubky i po jazykové stránce vzhledem k zvolenému tématu učinil jsem rozhodnutí využít nejen nabytých znalostí z ruského jazyka na FF UK a sebevzděláváním a samostudiem, ale taktéž i slovenštiny, která i v Československu a v Československé lidové armádě hrála taktéž roli významnou, které bylo věnováno místo taktéž. K tomu jsem byl nasměrován kritikou jedné kolegyně, která studuje a odborně se zabývá lingvistikou a k historii nemá údajně kladný vztah. Přičemž historie se nachází ve všech oborech i v jejím Životě.

Zároveň je nutné brát na zřetel, že i přes existenci tvrzení, že historiografie je objektivní věda, jí vyprodukovaný produkt nemusí být vždy objektivní, ale je často ovlivňován diskurzem, nebo politickým, ideologickým, světonázorovým, mravním a morálním pohledem autora. V mnohých případech platí koncept, na jehož základě je společnosti doporučeno pracovat s určitými tématy a skupinami obyvatel, které spojuje určité množství charakteristických znaků. Výsledný produkt není nutně objektivní. Zároveň věda je

¹⁵ Základy sociologie. S. 16.

neživá. Věda je nástroj lidí a tvořený lidmi. Jinak je to abstraktní, neživý předmět. V jisté analogii s politickou stranou. Existuje takový verš, který mnohé naznačí. Verš z písně Lied der Partei a verš zní: „Die Partei, die Partei, die hat immer Recht!“. Často jsem si otázku, jaká je vůbec hodnota slov těch, kdo dané věty a myšlenky hlásají, i v míře obyčejného života a zdali jsou schopni pro obsah svých slov a myšlenek vůbec něco učinit, má-li jejich slovo váhu a smysl. A v rovině absolutní dokáže-li třeba i pro obsah a váhu svých slov zemřít. Je jasné, že pro každé slovo v Parlamentu České, nebo Slovenské republiky, případně i v rámci našeho vědeckého světa neodpovídá, jak výše mnou zmíněnému kritériu, tak i takzvanému kritériu pravdivosti. Je jasné, že jsem nebyl jediný, kdy jsem byl přesvědčován k něčemu (třeba k nějaké vědecké teorii, nebo k úvaze o průběhu nějakého procesu), s nímž jsem se neztotožnil, nebo jsem odmítal uznat verifikaci odpovědi na otázku, protože její dopad v celospolečenském smyslu na sociální organizaci je škodlivý a nepříznivý a dost často ve své podstatě i lživý, a to v naivitě a i neschopnosti, nebo zcela cílené volbě. Mnozí nevolí za cíl ve vědeckém (nebo jiném) procesu objektivitu. Stejně tak jejich slova mohou být bez obsahu a to obecně, mravně nebo i eticky.

Vědecké otázky

Byla ČSLA jako armáda součástí společnosti? Jak lze objektivně zhodnotit osobu ministra národní obrany Československa JUDr. Alexeje Čepičku a na základě jeho osoby vytvořit rámec pro objektivní zhodnocení každého ministra, případně řídicího pracovníka, ale i řadového člověka? Byla koncepcí Československé lidové armády Marxismus-leninismus? Lze učinit v kvalitativních a kvantitativních parametrech určité srovnání souboru schopností ČSLA a AČR? Má ideový obraz význam nejen pro armádu, ale i pro společnost, v níž je armáda obsažena? Jaká byla koncepce ideového obrazu vojáka ČSLA a Sovětské armády? Má nějaké spojení KULTURA ŘÍZENÍ SPOLEČNOSTI s KULTUROU ŘÍZENÍ ARMÁDY? Má mravnost a morálka pojetí a význam nejen pro člověka a společnost, ale i armádu? Poslední otázkou poukazují na mravnost člověka, protože společnost tvoří lidé, i když různých kvalit, a různých charakteristických znaků.

Heuristika

Práce vyžaduje určitý komplexní soubor znalostí a vědomostí o společnosti a jejím řízení a zejména z vojenského prostředí. Vojenskou problematikou a vojenským světem se zabývám celoživotně a začal jsem už ve svém dětství a zájem o vojenský svět vydržel do současnosti.

Pro práci jsem využil vojenskou síť archivu na území České republiky. Řadíme sem Vojenský ústřední archiv Ministerstva obrany ČR a bývalý Archiv Československé lidové armády v Olomouci, dnešní Správní archiv Armády České republiky. Archivní zdroje jsou rozsáhlé. Vystává nám zde otázka využitelnosti a vytěžitelnosti té masy informací, které jsou odtajněné a nenacházejí se jako v případě mého původního záměru v Bezpečnostním archivu Ministerstva obrany ČR. Je jasné, že dokud nebudou plně odtajněny tajemství minulosti ukryté v hloubi archivů Ruské federace, včetně archivu USA a bloku NATO, nikdy nedostaneme přesný reálný obraz objektivní reality archivní cestou. Je-li, pochopitelně, vůbec možné minulost přes ně plně pochopit. Některá tajemství jsou jen poddávaná ústně a jiná pouze vizuálně. Přitom však ty největší tajemství, jak se říká, má člověk přímo před očima.

Pro hlubší uchopení tématu a proniknutí do podstaty problémů jsem v minulosti v době předcovidové navštěvoval Knihovnu VHÚ v Bubenči, která se nachází v budově bývalého Zeměpisného ústavu, dnešního sídla Velitelství vojenské policie AČR. Možná, že jsem zde v minulosti strávil až zbytečně moc času, který by bylo možné strávit rozumnějším způsobem. Nejsou zde umístěny všechny publikace vojenského ražení. Vojenské řady se nacházejí například minimálně v držení VÚA Praha-Ruzyně. Publikace, které fondy knihovny nenabízejí jsem si obstaral cestou via antikvariát. Ať osobním odběrem na více místech naší Vlasti (např. Pardubice, Praha), nebo jsem si tyto publikace nechal dopravit. Tím jsem získal určitý soubor vojenských řádů, slovníků a jiných materiálů poskytujících cenné informace k pochopení sociální organizace vojenského prostředí. Mnohé jiné publikace lze získat v knihovnách FF UK, nebo příkladně i regionálních knihoven.

Zároveň v textu se objevuje snaha autora k práci se stavět takovým způsobem, aby se nejednalo o plno fakt a údajů v takové podobě, která je užitečná pouze pro vybranou skupinu, která se zabývá tímto tématem, nebo aby to byla věda pro vědu. Přál jsem si, aby práce měla i určitý vliv do přítomnosti v různých dalších ohledech, rovinách a aspektech. Snažil jsem se dobu minulou promítat i do dnešní současnosti, v které žijeme, a minulost má na nás stále vliv, neboť často učiníme i chybná životní rozhodnutí a ta mohou mít výrazný vliv v lepším případě na nejbližší roky, v tom horším případě na náš celý život. V tomto případě nás mohou následně i nálepkovat v očích našich blízkých, případně okolí i společnosti. Celou řadu rozhodnutí činíme na základě zpolitizované, zideologizované minulosti, kdy ovládá realitu ten, kdo ji jako první popíše, případně zajistí šíření tohoto popisu napříč společností prostřednictvím sdělovacích prostředků. K absenci mnohých jedinců, kteří nedokáží analyzovat informace adekvátním způsobem. Někdy jsou takové rámce stavěny

kontraproduktivně vůči konceptuálním znalostem, kde jejich konstrukce často dlouho nemůže v rámci porovnání a analýzy vydržet. Dalším zdrojem informací a vědění (tedy další prvky v komplexním souboru poznání) bylo setkávání se s pamětníky z různých časových období v předchozích etap globálního historického procesu, i v letech před psaním tohoto textu, a získávání jednotlivých dílčích informací pro moji informační základnu, na které dnes stavím a buduji tuto práci. Je jasné, že se i v tomto směru projevilo autorovo vnímání a chápání okolního světa a společnosti a taktéž jeho nedostatky ve znalostech, strukturách i v jiných věcech se vzhledem k problému s tím, že není možné všechno znát, v této práci projevily v určité míře bezesporu též.

Po stránce jazykové, slovy mého profesora, byla použita vojenská čeština. Třeba v originálu při citaci z knih generála Vacka, nebo napsanému textu Mea Parvitas. O co vlastně jde? Například v případě zdůraznění věci v textu podstatné se použijí velká písmena. Sleduje se tím několik prvků zároveň — třeba stylistika, ale i dislokace, a označení důležité informace. Kromě „štábní důstojnické češtiny“ jsem při citacích nechal slovenské texty v originále, už jen z toho hlediska, že se jedná o velice blízký jazyk, ke kterému mám díky jisté dívce blízký vztah, a taktéž je to jeden z úředních jazyků Československa a neměl by to být problém. Případně doporučím absolvování určitých předmětů z mimooborového studia ve slovenském jazyce na naší fakultě. V rámci názvu, a tehdejší situace vojensko-politické situace, jsem si dovilil využít ještě mého blízkého a srdečního vztahu k ruskému jazyku, taktéž nabytých znalostí nutných ke složení zkoušky B2 díky bezvadnému přístupu pracovníků ruské jazykové sekce Jazykového centra FF UK, a umístil do obsahu práce i ruský jazyk v originále a v azbuce. Myslím si, že každý vzdělaný člověk, ovládá ruštinu, a tím pádem si s tímto problémem kultivovaně poradí.

Vlastně v závěru bych kromě jazykových překvapení pro čtenáře, je tu nutné jisté minimum znalostí z vojenského prostředí, a i teorie řízení společnosti a samozřejmě i praxe. Tím bych rád poukázal na ten fakt, že čtení této práce vyžaduje určitou vstupní úroveň.

Přes tento souhrn přání, událostí, metod, heuristiky, studia, snahy pochopit minulost a současnost, problémů a opatření vzniklých díky údajné pandemii¹⁶ Covidu-19, který způsobuje koronavirus SARS-CoV-2, vytyčené cíle mé práce splnit.

¹⁶ „Pandemie virové choroby covid-19“

1. Koncepce řízení, koncepce moci, koncepce armády a koncepce válek

Moc má mnoho projevů v sociální organizaci a lze chápat též jako sociální jev, který ale není nutně nezbytně vždy spojen s člověkem. Moc z hlediska řízení se projevuje takovým způsobem, že obyvatelstvo daného státu podporuje danou koncepci realizovanou řízením. Je očividné, že taková koncepce by měla uvažovat zejména v dlouhodobých obdobích a na několik pokolení dopředu, aby byla schopná zajistit udržitelný rozvoj daného územního celku a zejména společnosti. Máme několik druhů moci. Řazeny jsou od té nejvyšší moci až po ty nejmenší stupně:

- Konceptuální moc.
- Ideologická moc.
- Zákonodárná moc.
- Výkonná moc.
- Soudní moc.

Abych lépe vyjasnil výše uvedené řádky, rozhodl jsem se do větší hloubky rozebrat toto názvosloví.

Konceptuální moc — v principu zaprvé rozpoznává faktory působící na společnost. Dále vytváří souhrnný vektor cílů zahrnující všechny výše uvedené a dále připravuje koncepci řízení pro dosažení vytyčených cílů. Jinými slovy je to moc předkládána onou koncepcí.

Ideologická moc — má praktický účel, vytváří pro koncepci podobu, jež je přijatelná pro společnost. Takže smyslem, účelem a vlastně zejména „funkcí **ideologické moci** je zaobalit svým charakterem (...) koncepci do takových ideologických forem, ve kterých by podle názoru lidí přinášela dobrodiní, a proto by pro ně byla přijatelná, do takových ideologických forem, ve kterých by koncepce nevyvolala odmítání, nebo dokonce cílený aktivní odpor při jejím zavádění do řídicí praxe, což by mohlo vést až ke vzniku a uvedení do života koncepce k ní alternativní.“¹⁷ Ideologická moc však nedokáže překonat moc konceptuální.

Zákonodárná moc — připravuje zákony, normy a nařízení, které jsou však voleny tak, aby odpovídaly zaváděné koncepci.

¹⁷ Základy sociologie 2. S. 73.

Výkonná moc — zavádí do života koncepci, a to strukturálním nebo nestrukturálním způsobem.

Soudní moc — realizuje dohled na plnění a dodržování „zákonnosti“ v onom společenském řádu, kde právě dotyčná moc působí.

V principu se každý ekonomický systém může „rozvíjet nebo alespoň přežívat v závislosti na mnohých komponentách a konkrétně na zdrojovém zajištění kvality řízení.“

Celou problematiku řízení a uplatňování moci je nutno chápat také z té roviny, že vše se odehrává „tím nejlepším možným způsobem podle morálky a etiky zúčastněných.“ Mnohdy má na vývoj značný vliv, jak náhoda, tak i osudové štěstí. Souvisí to také s tím, že „v politice a v předních funkcích jednotlivých zemí nejsou ti nejschopnější a nejmorálnější lidé, ale pouze ti, kteří vstoupili do politických stran a hnutí, anebo ti, kteří se politickými stranami nechali oslovit pro výkon politické funkce.“¹⁸ Z toho vyplývá, že jedinec, který se ocitl v řídicí funkci má po ono určité období vykonávat určité úkony prostřednictvím kterých má splnit své cíle a záměry, ať už sdělené veřejně, nebo slíbené v rámci kruhu zasvěcených.

Společnost je ve své podstatě sociální organizace, která není biologicky dědičná. To samé platí pro kulturu. Společnost je řízena. Možná si to ani neuvědomujeme, ale v každém okamžiku našeho života, v každé chvíli se objevuje nějaký řídicí prvek strukturálního řízení, nestrukturálního řízení, případně kulturního řízení.¹⁹ Prakticky všechno v životě sociální organizace je řízeno a ovlivňováno.²⁰

Jedním z jevů, kdy se střetávají ideologické moci rozdílných sociálních supersystémů a vlastně i rozdílné koncepce řízení společnosti je válka. Které je věnována následující kapitola. A to nejdůležitější na závěr: moc je ve své podstatě schopnost řídit, a tedy i ovlivňovat společnost.

¹⁸ Zároveň je nutné vzít do úvahy kontext toho, že „pokud politik jedná podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, činí tak bez ohledu na to, zda si svým jednáním zachová nebo získá politickou funkci. Jestliže vidina politické funkce převáží, již to není jednání podle nejlepšího vědomí a svědomí.“

<https://www.exanpro.cz/udalosti-a-jevy-ve-svete/672-uskocny-a-falesny-premier-babis-jeho-nemohouci-druzstvo-ministru-zmatena-i-zradna-politicka-opozice-a-pokrytecky-i-prospecharsky-prezident-zeman>

¹⁹ „Kultura je svou podstatou informačně-algoritmickým systémem, který v návaznosti pokolení není ve společnosti předáván prostřednictvím genetického mechanismu biologického druhu, ale na základě sociální organizace a komunikace jednotlivců.“ (Základy sociologie 4. S. 131.)

²⁰ Základy sociologie 3, 2017, s. 193. Báseň o řízení společnosti. Taktéž dále: <http://files.leva-net.webnode.cz/200008001-9b2a59c243/O%20etike%20a%20ej%20%C3%BAlohe%20v%20%C5%BEivote.pdf>

1.1 Názory na válku

Válku lze považovat za jev sociální organizace mnohých biologických druhů. Cílem války není válka. Co je to vlastně válka? Pokud vynecháme úvodní příměr, že je to místo, kde umírají lidé, a uvedeme-li několik definic (dialekticky hledající odpověď na otázku co je to „válka“) dozvíme se, že:

„Válka²¹ je pouze pokračováním politiky jinými prostředky.“²² Citát pochází z knihy *O válce* (Kniha první, kapitola první, úryvek druhý) a v plném znění zní: „Válka není pouze politický akt, nýbrž opravdový nástroj politiky, pokračování politických styků a jejich provádění jinými prostředky; [...] politický záměr je účelem, válka je prostředkem, a prostředek nikdy nelze odmyslit od účelu. [...] Je třeba, abychom rozhodně nikdy nechápali válku jako cosi samostatného, nýbrž jako nástroj politiky; a jen tehdy, budou-li se tím řídit naše představy, je možné, abychom se nedostali do rozporu s dějinami všech válek. [...]“²³ a autorem je Carl von Clausewitz, válečný teoretik, pruský generál, žijící v letech 1780-1831. Ve své knize, kterou vydala posmrtně jeho žena, rozebírá definici tohoto sociálního jevu. „Přidržíme se jejího základního prvku, souboje. Válka není nic jiného než jakýsi rozšířený souboj.“²⁴ Nacházíme v ní podle autora dva zápasníky, přičemž „každý se z nich se snaží donutit toho druhého fyzickým násilím, aby se podřídil jeho vůli, jeho nejbližším cílem je porazit protivníka a tím mu znemožnit jakýkoli další odpor. Válka je tedy akt násilí s cílem donutit protivníka, aby se podřídil naší vůli. Násilí se vyzbrojuje vymoženostmi umění a věd, aby se čelilo násilí. Násilí je tedy prostředek; účel je vnutit nepříteli naší vůli. Abychom bezpečně dosáhli, musíme docílit, aby už nepřítel neměl možnost se bránit.“ Dále uvádí, že: „válka je akt násilí, a toho je možno použít naprosto neomezeně.“ Víme, že toho bylo v historii mnohdy dost uplatněno. A objevily se i snahy omezit akt násilí prostřednictvím regulace zbraní a zbraňových systémů.

V marxisticko-leninském pojetí je válka definována širěji: „Válka²⁵ je všestranným zápasem materiálních a morálních sil zúčastněných národů. Tato leninsko-stalinská definice války je založena na zevšeobecnění všech historických zkušeností a byla potvrzena zkušeností obou světových válek.“²⁶

²¹ Pecunia nerva bella.

²² Wikipedie, heslo Carl Von Clausewitz. [online]. [cit. 2019-07-13].

²³ [Carl von Clausewitz: O válce \(1832\) \(upol.cz\)](#)

²⁴ O válce. Kniha první, 2. kapitola — definice.

²⁵ [biblenet.cz | bible online | český ekumenický překlad, bible kralická](#)

²⁶ SPIŠIAK, Michal. *Hlavní rysy operačního umění Sovětské armády v deseti drtivých úderech*. Praha: Naše vojsko, 1955. Velká vojenská knihovna. S. 11.

Všezahrnující definice války z Koncepce sociální bezpečnosti je, že „Válka²⁷ je komplex opatření zaměřených na zmocnění se cizích přírodních, energetických a lidských zdrojů.“²⁸

Vyvstane-li otázka, jaký je etymologický (ve smyslu lingvistického) původ slova válka, zjistíme, že i přes určitou opatrnost vůči etymologickému původu slov: „Původní české slovo, odvozené od staročeského slovesa *váleti* („bojovat“), které má patrně původ ve středohornoněmeckém *wal* („bojiště“), které má původ zřejmě v indoevropském **welh₃-* („škubat“, „udeřit“, „zabíjet“).^[2] Z češtiny převzato do polského *walka*.“²⁹

Zajímavý je to pohled i z lingvistického hlediska původu slov válka v ruském a anglickém jazyce. „A konkrétně v ruském jazyce jsou slova «война/válka» a «вой/vytí, nářek kvílení, jekot» souzvučná, nedá-li se dokonce přímo říci, že mají stejný slovní kořen. Po dobu celých dějin ženský nářek vyprovázel muže odcházející do války. A v anglickém jazyce jsou zčásti souzvučná a podle písmen shodná slova «war/válka» a «ware/produkce, zboží». Odsud také pramení rozdílný vztah k válce a ke zboží v kultuře lidí mluvících rusky a anglicky. Tento příklad byl převzat z knihy *Lidová monarchie* od I. L. Soloněvice.“³⁰

Možná zbytečné konstatování, ale v zásadě pravdivé, že názor na válku bude jiný u neznalého, jiný u toho, kdo ji zažil a přinesla mu v ní ztráty jeho blízkých a milých, jiný u jedince, který ji využívá jen jako nástroj své politiky. Takovým jednotlivcům vyhovuje dlouhá zbytečná válka se zákazným charakterem pro všechny.

Odkazy týkající se války najdeme v globálním historickém procesu bezpočet. Vyskytují se v kultuře lidské společnosti. Ale i v knihách významných, na kterých stojí mnohá světová náboženství. Například v Bibli i v Koránu, a k těmto knihám se v následující kapitole přesuneme.

1.2 Náboženské texty

Pro pochopení války, násilí v dějinách lidského pokolení se soustředíme i na náboženské texty a níže je určitý výběr, kde se nachází celá řada tematicky laděných pasáží

²⁷ Zejména tato definice války nás přivádí na otázku, zdali ve světě existují takové státy – které svou povahou parazitují na jiných státech a zneužívají jejich systémů, a tedy i vlastnictví přírodních, energetických a lidských zdrojů? Nebo se to týká i struktur, které jsou nad národním řízením a jejich cíle jsou v podstatě parazitické?

²⁸ ПЯКИН Валерий, О мире кривых зеркал. Фонд концептуальных технологий, 2018. S. 5.

²⁹ <https://cs.wiktionary.org/wiki/v%C3%A1lka>

³⁰ Základy sociologie. S. 159.

k tématu. Někdo bude zklamán, že jsem se nepokusil o důkladnou analýzu velké části náboženských textů. Vybral jsem fragmenty z dvou významných náboženských textů — Bible a Korán

1.2.1 Bible

I v Bibli, v Novém zákoně, nebo zejména ve Starém zákoně jsou pasáže, v nichž se vyskytuje násilí a zbraně jako základní zdroj moci v rukách spravedlnosti a spravedlnost je zde prezentována jako jeden z pilířů historicky trvalé civilizace, ve spojení toho, že člověk je lehkovážný a umí jít často proti svému přesvědčení a své výchově (ve vojenském světě se to dobře projevuje), níže uvedený fragment: „Podobně i my, sotva se narodíme, už zanikáme, ani jsme nemohli ukázat jakýkoli náznak ctnosti, ale umořili jsme se vlastní špatností. Naděje svévolníka je jako chmýří unášené větrem, jako drobné jíní stržené vichřicí, jako dým rozptýlený větrem, zmizí jako vzpomínka na hosta, který týž den odchází. Spravedliví však žijí navěky; jejich odměna je u Hospodina, Nejvyšší o ně pečuje. Obdrží slavné království a krásnou čelenku z ruky Hospodinovy, neboť pravicí je přikryje a svou paží je ochrání. Vezme si jako zbroj své rozhorlení a vyzbrojí stvoření k odvetě proti nepřátelům. Oděje se spravedlností jako pancířem a jako prilbu si nasadí neúplatný soud. Jako neprorazitelný štít si vezme svatost. Naostří přísný hněv jako meč, a svět s ním půjde do boje proti pobloudilcům. Blesky vyletí jako přesně zamířené šípy z napjatého luku mraků a zasáhnou cíl. Krupobití se vymrští jako z praku, plné hněvu, vody moře se proti nim rozbouří, a proudy řek je bez milosti zaplaví. Zvedne se proti nim mohutný vítr a rozpraší je jako smršť; nepravost obrátí v pustin celou zemi a zločinnost vyvrátí trůny vládců.“³¹ (Kniha moudrosti 5:13-23)³²

Dále v Knize Kazatel nacházíme v kapitole třetí nacházíme verše, kde se hovoří, že boj ve významu války má místo v životě člověka, stejně jako období míru, nebo i další pojmy, které lze zařadit do kategorie protikladů. Někdy se v životě vyskytující. „Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas: Je čas rození i čas umírání, čas sázet i čas trhat; je čas zabíjet i čas léčit, čas bořit i čas budovat; je čas plakat i čas smát se, čas truchlit i čas poskakovat; je čas kameny rozhazovat i čas kameny sbírat, čas objímat i čas objímání zanechat; je čas hledat i čas ztrácet, čas opatrovat i čas odhazovat; je čas roztrhávat i čas sešívát, čas mlčet i čas mluvit; je čas milovat i čas nenávidět, čas boje i čas pokoje.“³³ (Kazatel, 3:1-8). To, že se v prostoru Evropy, případně střední Evropy, nebo prostoru

³¹ <http://www.bible.net.cz/b/Wis/5>

³² Mimo jiné Kniha moudrosti, jak název napovídá, řeší v pojetí jejího autora krále Šalamouna, který do historie lidstva vstoupil pod názvem moudrý, moudrost a její podstatu.

³³ <http://bible.net.cz/b/Eccl/3>

bývalých států tvořících Československo se sociální jev zvaný válka po dlouhé časové období nevyskytla, ještě neznámá, že nelze předvídat její výskyt a existenci v budoucnu. A následkem nepřipravenosti obranných struktur budou vyjádřeny v počtu mrtvých, raněných a zinvalidněných jedinců naší společnosti, včetně kulturních, mravních a jiných ztrát ve vymezeném prostoru.

Násilí je považováno podle textu za určitý adekvátní prostředek řešení lidských nedostatků a následků nevědomosti, neznalosti a nemravnosti. Tento fragment ve své podstatě vlastně předkládá a zároveň nabízí komplexní soubor určitého řešení následků jevu, který se nazývá telegonie³⁴ v případě získání lidských zdrojů, na definici na získaném území, které původně patřilo protivníkovi. „Nyní zabijte z dětí všechny mužského pohlaví i každou ženu, která poznala muže a obcovala s ním. Všechny děti ženského pohlaví a ženy, jež nepoznaly muže a neobcovaly s ním, nechte naživu pro sebe.“³⁵ (Numeri 31:17-18).³⁶ Je-li násilí nejlepší prostředek na řešení takových problémů, je dosti sporné. Vždyť stejně jako v případě výše zmíněného jevu lze takovým věcem předcházet zdravou společností, v níž má armáda své místo, funkci a význam.

1.2.2 Korán

I Korán řeší otázku války, násilí, dobra a zla, včetně kvalit lidí a toho, že naše vědění je vždy omezené. Pro představu tento fragment z Koránu: „Hle, Pán tvůj k andělům pravil: „Umístím na zemi náměstka!“ I řekli: „Chceš tam ustanovit někoho, kdo pohoršení na ní bude šířit a krev na ní prolévat, zatímco my slávu Tvou přejeme a svatost Tvou prohlašujeme?“ Pravil: „Já věru znám to, co vy neznáte!““ (súra 2:30)³⁷ V Koránu se dost objevují prvky, které se třeba vyskytly i ve stalinské hymně SSSR (pátý odstavec, verš druhý). Například: „A bojujte na stezce Boží³⁸ proti těm, kdož bojují proti vám, avšak nečiňte bezpráví, neboť Bůh nemiluje ty, kdož se bezpráví dopouštějí.“ (súra 2:190). To doplňují i následující odstavce (2:191-194) zakončené slovy súry 2:195: „Rozdávejte na stezce Boží, avšak nevrhejte se do zkázy vlastníma rukama! Konejte dobré skutky, neboť Bůh miluje ty, kdož dobré skutky konají.“ Kdy tato slova ve své podstatě vyzývají k tomu, aby přemýšlel nad tím, co dělá a co tím způsobuje. Motiv bezpráví a spravedlnosti je tu rozveden ve spojení s násilím a vedením boje, případně svaté války též. „A pak jste se stali těmi, kdo se mezi sebou zabíjejí, a vyhnali jste část lidu svého z obydlí jejich, pomáhající si vzájemně proti nim hříchem a bezprávím. A

³⁴ Existují i dokumenty pojednávající o tomto jevu a tématu a tyto dokumenty jsou schváleny na státní úrovni.

³⁵ Další podobné pasáže se nacházejí v těchto částech Bible Žalmy (55:22), Lukáš (21:9), Kazatel (9:13-18).

³⁶ Jaké další významy může mít panenství mimo tzv. mravně-etický pohled je nad rámec této práce.

³⁷ Dále např. súra 2:216, 2:244, 2:190 atd.

³⁸ Súra 43:43;

když k vám přijdou jako zajatci, vykupujete je a je vám zakázáno je vyhánět. Zdaž věříte v jednu část Písma, zatímco druhou popíráte? Jaká bude odměna těch z vás, kteří si takto počínají, ne-li hanba v životě pozemském; a v den zmrtvýchvstání budou uvrženi do muk nejhorších. A není Bohu lhostejné, co činíte.“ (súra 2:85). Naopak súra 49 deklamuje ve verši devátém, že: „A činí-li jedna skupina z těch dvou bezpráví druhé, bojujte proti těm, kdo činí bezpráví, dokud se před rozkazem Božím neskloní! A když se skloní, usmířte obě strany spravedlivě a buďte nestranní, neboť Bůh věru miluje ty, kdož jsou nestranní!“. Čímž vlastně předkládá řešení sporů na úrovni diplomacie i cestou vojenskou včetně chování každého z nás. V závěru je možné konstatovat, že v těchto zmíněných knihách lze mnohé nalézt. A určité prvky jde najít i ve vojenském výcviku (súra 2:249). A pochopitelně i samotnou definici mnohých — súra 7:179.

1.3 Pohled na válku z řad generálů

Vedle významných knih tu máme pohled na válku také z řad těch, kteří se jí účastí, řídí ji a vedou ji. Ne vždy jsou jejich tvrzení a názory úsměvná. Generál³⁹ ve většině případů stojí na vrcholu vojenské pyramidy a podílí se na řízení vojenské organizace. Po profesi voják z povolání Spojených států amerických a generál námořní pěchoty Spojených států amerických Smedley Butler uvedl v roce 1935 ke zhodnocení své dosavadní vojenské služby:

„Strávil jsem 33 let a 4 měsíce v aktivní vojenské službě a během té doby jsem nejvíce času trávil jako vysoce postavený ranař pro velký byznys, Wall Street a bankéře. Jednoduše řečeno, byl jsem bandita, gangster kapitalismu. Pomáhal jsem udělat Mexiko a zejména Tampico bezpečné pro americké ropné zájmy v roce 1914. Pomohl jsem učinit z Haiti a Kuby decentní místo pro chlapce z National City Bank, aby tam vybírali výnosy. Pomáhal jsem znásilnit půl tuctu republik ve Střední Americe ve prospěch Wall Streetu. Pomáhal jsem očistit Nikaraguu pro International Banking House of Brown Brothers v letech 1902-1912. Přinesl jsem světlo do Dominikánské republiky pro zájmy amerického cukrovarnictví v roce 1916. Pomohl jsem učinit Honduras správným místem pro americké ovocnářské společnosti v roce 1903. V Číně jsem roku 1927 pomohl vyšlapat cestu Standard Oilu, který do ní expandoval nikým neobtěžován. Když se na to podívám zpětným pohledem, býval bych mohl

³⁹ Významná hodnost ve vojenské hierarchii. Je to řídicí pracovník s náročnými pracovními podmínkami. Pracuje pod tlakem a s vysokou odpovědností za lidské a materiální lidské zdroje, v případě správné kádrové práce by takové hodnosti měl dosáhnout člověk se solidními charakterovými, morálními a volnými vlastnostmi, ne vždy tomu, tak je.

Al Caponemu dát pár rad. On řádl přinejlepším ve třech okresech. Já na třech kontinentech.
— Smedley Butler, *Common Sense*, 1935.⁴⁰

Autor této netradiční autobiografie, i přes svou vojenskou stručnost, zmiňuje vše, co je potřebné k pochopení tohoto tématu — *War is the racket* — Válka je kšeft. Dále autor bere v úvahu, že:

„válka je kšeft. Vždy jím byla. Je to možná nejstarší, nejziskovější, určitě nemorální. A jediný mezinárodní ve svém měřítku. Jediným, ve kterém se zisky přepočítávají v dolarech a ztráty na lidských životech. Kšeft je podle mě nejlépe popsán jako něco, co není to, zač to považuje většina lidí. Jen malá ‚vnitřní‘ skupina ví, o čem to je. Je vedena ve prospěch velmi málo, na úkor velmi mnoha. Z války vydělá spousty peněz, hrstka lidí.“⁴¹ Tvrdí generál Smedley Butler. Knihu, spíše knížečku – pro svou stručnost (ta však není v žádném případě na škodu), zakončuje v páté kapitole slovy: „Tak... já říkám“⁴², do pekla s válkou“.⁴³

V tomto případě není vůbec překvapivé, že analogické pojetí války najdeme i v knížkách Miroslava Vacka, který ve své knížce *Generál studené války*, jakožto celoživotní voják z povolání, v podstatě opisuje totéž, ovšem z druhé strany „barikády“ a v zásadě potvrzuje, i s odstupem více jak půl století po Smedley Butlerovi, to, že válka je „kšeft“:
„Těmito válkami USA a jejich spojenci sledující především politicko-ekonomické cíle:

- Obsazení území státu, kterému připraví důvody své agrese
- Získání nerostného bohatství a levné pracovní síly
- Kontrolu nad strategickým územím, vybudováním vojenských základen
- Exploatovat poněkud zastaralejší válečný materiál
- Testovat nové technologie a zbraně nových zbraní.“⁴⁴

⁴⁰ https://cs.wikipedia.org/wiki/Smedley_Butler

⁴¹ „WAR is a racket. It always has been. It is possibly the oldest, easily the most profitable, surely the most vicious. It is the only one international in scope. It is the only one in which the profits are reckoned in dollars and the losses in lives. A racket is best described, I believe, as something that is not what it seems to the majority of the people. Only a small "inside" group knows what it is about. It is conducted for the benefit of the very few, at the expense of the very many. Out of war a few people make huge fortunes.“ (BUTLER Smedley. *WAR is the RACKET*)

⁴² Súra ‘109 Nevěřící.’ Súra 109:1-6 Rci: „Nevěřící! Já nebudu uctívat to, co vy uctíváte, a vy nejste ctitelé toho, co já uctívám, a já nejsem ctitelem toho, co vy jste uctívali, a vy neuctíváte to, co já uctívám. Vy máte své náboženství a já své náboženství mám.

⁴³ So... I say, TO HELL WITH WAR (BUTLER Smedley. *WAR is the RACKET*).

⁴⁴ VACEK, Miroslav. *Generál studené války*. S. 114. Nachází se tu otázka, zda národní řízení je tím konečným prvkem v hierarchii, nebo existuje-li něco jako nadnárodní řízení, respektive globální řízení, případně globální predikce, která je nadřazena národní úrovni k prosazování svých subjektivních cílů.

Je tedy nezávisle potvrzena výše umístěná definice „Válka je komplex opatření zaměřených na zmocnění se cizích přírodních, energetických a lidských zdrojů.“⁴⁵ Na základě tohoto tvrzení lze konstatovat, že válka nesleduje žádné velkolepé lidské a civilizační cíle a nepřináší v žádném případě dobro. Rovněž tu vzniká otázka, jak se ubránit před případnou agresí? Společenství lidí, společenský systém, se může ubránit pouze vlastními prostředky, spoléhat na spojence není vždy vhodné, kde je záruka, že nám pomůžou? Historická fakta i historická minulost naší Vlasti o tom mnohé vypovídají. poskytnou obyvatelům možnost obrany. Takovou koncepci lze ohraničit slovy, že: „Pomoc topících je v rukou topících.“

2. Dostatečně všeobecná teorie řízení

Historie často působí jen výkladově, kdy vykládá dějinné změny na chronologické ose. V podstatě jde zejména o výklad, a tedy o provedení interpretace. Umění interpretace vyžaduje taktéž jisté schopnosti a přesvědčivost. Vrátime-li se k obsahově k řízení společnosti, nastává pro historika určitý problém. Bez informací a znalostí reálné praxe, jak se realizuje řízení, často nemůže interpretovat dějinný proces, protože ne vždy je všechno, tak jednoduché, jak stojí černé na bílém v čítankách a učebnicích dějepisu. Tím pádem je historik postaven před problém a nutnost plně chopit algoritmus a fungování určitého rámce řídicí funkce. Proto jsem se právě setkal s tím, že se mnozí nezabývají realizací ovládnutí a řízení společnosti a neuvažují nad tím, jak je život řízen. A jaký má vliv na život každého z nás, co se odehrává na jevišti politiky vnitřní a vnější. Jak se navzájem ovlivňují a že toto ovlivňování probíhá neustále. Existují však v rámci Koncepce sociální bezpečnosti zpracované materiály, které řeší tuto otázku. Tím mám konkrétně teorii, která se nazývá Dostatečně všeobecná teorie řízení. Poskytuje zajímavé pohledy z hlediska řízení na život společnosti. Zjistíme, že vliv na vývoj událostí i našich životů má šest hlavních kategorií. O některých se mluví denně. Jiné jsou naprosto mimo pozornost veřejnosti a dost často i odborníků a vědců. Ovšem celý tento souhrn má vliv na vývoj a další směřování společnosti a řešení celospolečenských problémů, nebo zapříčinění jejich vzniku. Koncepce se zabývá řízením a směřováním života společnosti v „historicky dlouhodobých časových intervalech (sta a více let)“ a řeší účinky vlivových prostředků, jejichž „promyšlené využití umožňuje řídit i *smrt* společnosti“.⁴⁶ Takže obsah této teorie nám umožňuje rozšířit svůj pohled a lépe si uvědomit, co vidíme každý den a zároveň pochopit, jak se tvoří dějiny.

⁴⁵ ПЯКИН Валерий, О мире кривых зеркал. Фонд концептуальных технологий, 2018. S. 5.

⁴⁶ Základy sociologie 2. S. 78.

Uvedl jsem, že existuje šest kategorií. Do první kategorie řadíme:

„1. Informace světonázorového charakteru – metodologie poznání a tvořivosti. Na základě osvojení této metodologie si lidé budují – individuálně i společensky – ve své „standardní automatismy“ rozpoznávání dílčích procesů v plnosti a celistvosti Všehomíru a tvoří si ve *svém vědomí* hierarchii uspořádání procesů i jejich vzájemnou vloženost. Metodologie poznání a tvořivosti je základem *kultury myšlení, konceptuální autonomie* a ucelenosti řídicí činnosti, včetně *vnitřní společenské svrchovanosti* jak v hranicích regionu, tak v globálních měřítkách.“⁴⁷

V druhé kategorii nacházíme dost prostředků, které jsou historikům blízké:

„2. Informace kronikářského, chronologického charakteru Kultury a všech odvětví a Poznání, které umožňují rozpoznat směřování průběhu procesů a uvádět mezi sebou do souvztažnosti dílčí odvětví celkové Kultury i odvětví Poznání. Má-li člověk s ohledem na Všehomír na základě svého *smyslu pro míru* přiměřené *vnímání světa*, dokáže prostřednictvím „síta“ svého vnímání a chápání světa – *subjektivní lidské míry rozpoznávání* – vyčlenit z vnímaného „chaotického“ toku faktů a jevů dílčí procesy.“⁴⁸

Třetí kategorie na této vertikální ose zahrnuje vlastně také i vědecká odvětví, a tedy historii samotnou.

„3. Informace *fakticko-popisného* charakteru: popis dílčích procesů a jejich vzájemných vazeb je podstatou informací třetí priority, do které spadají věrouky náboženských kultů, světské ideologie, technologie a faktologie *všech* vědeckých *odvětví*.“⁴⁹

Čtvrtá kategorie se zabývá financemi, které jsou už od dob antických nazýváni hybnou silou války. Ekonomika a síla hospodářství je ve své podstatě též významný ukazatel:

„4. Ekonomické procesy jako vlivový prostředek podřízený čistě informačním vlivovým prostředkům prvních tří priorit prostřednictvím financí (peněz), které jsou maximálně zobecněným druhem informace ekonomického charakteru.“⁵⁰

Tyto uvedené kategorie řadíme do složky ideové a rychlost realizace těchto procesů měřené etalonem času dochází velmi pomalu. Na rozdíl od páté a šesté kategorie.

⁴⁷ Základy sociologie 2. S. 79.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

Existují věci, o kterých se říká, že škodí zdraví a my je přesto denně používáme. Stačí stát před vstupem do budovy FF UK a pozorovat cigarety a někdy i jiné prostředky, kterými si dotyční ničí zdraví sobě, ale i kolem jdoucím. Do této kategorie spadají prostředky páté kategorie:

„5. Prostředky ovlivňující lidskou genetiku. Historicky reálně jde o prostředky genocidy, které zasahují nejen žijící lidi, ale i jejich následná pokolení a ničí jejich geneticky podmíněný potenciál osvojení si a rozvíjení kulturního dědictví předků: jaderné vydírání – hrozba jeho použití; alkoholická, tabáková a jiná narkotická genocida, potravinové doplňky, všechny ekologii znečišťující látky, některé léky, velkoměsta typu „kamenných džunglí“ – reálné použití; „genové inženýrství“ a „biotechnologie“ – potenciální nebezpečí.“⁵¹ Samotný život ve městě výrazně ovlivňuje celkové pojetí života a způsob života lidí. Stejně jako naopak venkov, který má též vliv na život lidí, ale v mnohé řadě parametrů je to pozitivnější.

V poslední kategorii nacházíme nástroje války, které společnost využívá. Síla, zbraně a technika. Tato kategorie je na časové ose nejrychlejší, protože tyto změny jsou viditelné. Když přes Prahu projde linie fronty, nebo se stane cílem jaderného útoku, následky těchto událostí budou dosti viditelné a změny způsob a obraz života prakticky okamžitě, na rozdíl od prvků z první kategorie:

„6. Ostatní vlivové prostředky, především silové – *zbraně* v tradičním chápání toho slova, které zabíjejí a mrzačí lidi, ničí a likvidují materiálně technické objekty civilizace, hmotné kulturní památky a nositele jejich ducha.“⁵² Tato šestá priorita je velice důležitá pro tuto práci. Minimálně tak jako všechny ostatní. Zabývá se totiž aktem násilí.

Bylo by to poměrně nákladné (PHM, projektil, lidské a materiální zdroje včetně týlního zabezpečení). Existují, budeme-li postupovat po ose zpátky nahoru, účinnější prostředky likvidace. Třeba pátá kategorie — narkotika, která vytvářejí závislost a zároveň špatné, nemorální a zvrácené používání určitých prvků patřících do lidského chování, zejména tam, kde se projeví slabá vůle (paraziticko-degradační potřeby). A jejich nesprávné a nemoudré použití má vliv na organismus, jak pro jedince, tak i pro další pokolení.

Na čtvrté úrovni lze účinně poškodit (ale i ovlivňovat) instituci prostřednictvím peněz. Tím mám na mysli třeba údržbu budovy (vytápění, údržba), financování pracovišť (pokud by

⁵¹ Základy sociologie 2. S. 79 a 80.

⁵² Základy sociologie 2. S. 78 a 79.

přestaly být vypláceny mzdy, jak by probíhala výuka? V lepším případě jen ve velmi omezeném režimu, v případě černějšího scénáře by přestala být budova funkční).

Na zbylých třech úrovních dochází k procesům, které se spíše, než na budovu vztahují na jedince, kteří se po prostoru budovy pohybují. Na seznamu budeme postupovat od vrátných, přes studenty a vyučující až po zaměstnance administrativy a vedení budovy. Zvolení správných kategorií má vliv na chování a řízení všech jedinců.

Pokud si představíme vertikální osu, tak na jejím vrcholu jako hlavní priorita prostředků řízení je rovina (úroveň): Metodologická (pod tímto názvem myslíme metodologii poznání a tvořivosti), o úroveň níže bude rovina Historicky-algoritmická, následuje rovina Faktologická, za ní se nachází rovina ekonomická, dále rovina genetická a na závěr jako nejnižší prostředek zobecněných prostředků řízení je rovina silová. Na těchto šesti rovinách probíhají všechny procesy, které ovlivňují společnost a společenské dění, vnitřní a vnější politiku a směřování státu a společnosti. Je důležité zdůraznit, že každá rovina má využívá jiný etalon času. A každá rovina disponuje jinou úrovní vlivu. Jinými slovy nejrychlejší je šestá rovina a nejpomalejší první, ovšem největší vliv má první rovina a nejmenší vliv má rovina šestá — silová (rozuměj šestou rovinou lze bojovat proti šesté rovině, má-li protivník pod taktovkou rovněž pátou rovinu, není možné nad ním zvítězit).⁵³ To je pro někoho dosti abstraktní tvrzení. „Takže:

- aby byl stát silný na šesté prioritě, musí mít střízlivé obyvatelstvo i vojáky ve svých ozbrojených silách (pátá priorita), neboť vojáci „pod parou“ nebudou schopni bojové přípravy a v případě útoku nepřítele vystřízliví až „na onom světě“, nebo v zajetí (nemluvě o tom, že i v dobách míru jsou „podnapilý lidé“ jak v ozbrojených silách, tak v civilu jedním z hlavních zdrojů různých neštěstí);⁵⁴ Alkoholismus má bezesporu dlouhou historii. Ovšem co když jeho používání bylo a je záměrné? Je přeci lepší mít takového protivníka, který se raději upije k smrti, než aby byl v plné duševní a fyzické síle schopen narušit něčí záměry. Konec konců kolonizace Nového světa ve svých různých fázích obsahuje likvidaci protivníka v rámci domorodých kmenů právě alkoholem (nejen biologicky nakaženými dekami).
- „musí zajistit své ozbrojené síly ekonomicky (čtvrtá priorita), a to znamená nejen zajistit financování programů různého druhu, ale také umět řídit oběh peněz v souladu

⁵³ Základy sociologie 2. S. 79.

⁵⁴ Tamtéž.

cíli své politiky,⁵⁵ Zkrátka finanční systém hraje velice významnou a klíčovou roli o tom není pochyb. Prostřednictvím peněz lze likvidovat přátelství, ovlivňovat vztahy, měnit uvažování a přemýšlení lidí (přímou cestou, nebo nepřímou cestou prostřednictvím sdělovacích prostředků), skupin obyvatel atd. Prostřednictvím dotací lze mnohé ovlivňovat. Ať už počtem vydaných publikací, nebo i výškou a četností dotace. Například dotované cestování třeba do Svaté země, nebo do jiného prostoru za určitým ideovým (ideologickým, nebo světonázorovým) cílem a obsahem je taktéž v určité podobě řízení obyvatel.

- „kromě toho je však nezbytné mít vždy po ruce pokrokové ideje různého druhu (vojensko-organizační, strategické a taktické, technicko-technologické), neboť bez existence ideje (třetí prioritá) financování programů nepovede ve vědě a technice včetně té vojenské k pokroku, ale pouze k hrané okázalosti a vydávání zpráv o blahobytu, jako tomu bylo v epoše brežněvovské „stagnace“;⁵⁶ Obsah tohoto fragmentu vlastně naznačuje, že i když jsou peníze v určité rovině hybnou silou, nejsou peníze tou hlavní myšlenkou a silou, která řídí lidi. Bezesporu jsou peněžní prostředky významným prvkem vlivu, nikoliv však rozhodujícím.
- „a takové ideje vycházejí ze znalosti minulosti (druhá prioritá), z negativních zkušeností z minulosti a z nespokojenosti pramenící z problémů zděděných z minulosti; kromě toho jsou lidé systematicky se nacházející „pod parou“ a jejich potomci (pátá prioritá) v důsledku své degradace, jak biologické, tak i sociální, sotva schopni osvojit si kulturu svých předků, nemluvě už vůbec o tom, aby samo generovali nové ideje a tuto kulturu dále rozvíjeli;⁵⁷ Máme-li na bojišti vojáka a je-li ozbrojen, bude ovlivňovat své okolí. My ho však můžeme řídit tím, co bude mít v hlavě — jeho náplň. Neexistuje významový pojem Politické školení mužstva? Ano, existuje. Tedy co si máme myslet v určitém prostoru a v určitém čase a co je jediné správné? V jisté rovině ten pohled má význam. V momentě začne převažovat ideologický rámec, který se významně odlišuje od reality a pravdy, je škodlivý. Pod tímto pojmem v širším smysle zjistíme, že tento určitý ideový koncept, který se lidem vkládá do hlavy a pro každou epochu je jiný a pochopitelně jiné jsou i cíle toho záměru. Není vedlejší, že existují nadčasové hodnoty a cíle, a z hlediska kterých lze

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

snadno najít problémy v tom či onom souboru idejí a potvrdit společenskou škodlivost pro určitou část z té ideově-informační základny.

- „a samy o sobě jsou nové ideje vyjádřením orientace na budoucnost, efektivitu, individuální poznávací a tvůrčí kultury (první priorita) a její rozšířenosti ve společnosti;“⁵⁸ Je tedy bezpodmínečně nutné chápat, co se odehrává ve společnosti.
- „a to všechno dohromady vyžaduje příslušnou sociální organizaci, aby se zobecněné prostředků řízení / zbraní vzájemně podporovaly v celém souhrnu svého použití v souladu s vytčenými politickými cíli (a to předpokládá všeobecnou gramotnost v oblasti řízení, která je důsledkem osvojení si první priority).“⁵⁹ Řídit společnost z pohledu DVTR⁶⁰ je tedy daleko složitější, než zvednou ruku podle nálady a večer se přesunout do určitého typu alimentačního zařízení. Kategorií je několik a nemusí být ty nejpodstatnější okamžiky, které ovlivní následující roky viditelné. Jsou často mimo pozornost všeho okolí. Důležitější jsou procesy, které probíhají dnes a denně v rámci a které se objevují při každém novém pokolení znovu a znovu. A objevují se, v jaké podobě? Ano, ve statistické podobě, kterou je možné řídit a ovlivňovat. A některým jevům lze i zabránit. Jen člověk musí odvahu a rozum ve správnou dobu a na správném místě. Potom lze v minimální podobě podat pomocnou ruku a zabránit osamocené osobě spadnou do víru alkoholové zábavy s výskytem takového chování, které nebude počestné. V konečném důsledku může být i ztráta mnohých věcí i včetně prodlužování studia. V maximální lze plně ovlivňovat život lidí kolem nás a zachránit i život a snižovat potenciál budoucích katastrof.

Společnost jako celek se střetává dnes a denně se statickými jevy, které překračují nejen diktaturu práva, ale i diktaturu svědomí. Mnozí se neřídí ani právem, natož něčím vyšším jako morálkou. Mnohé právní konstrukty rozkládají společnost zevnitř. Což dokazuje, že žít podle svědomí je jediným možným východiskem z této patové situace a jak zůstat člověkem, disponuje-li dotyční lidskými kvalitami.

V závěru by bylo dobré dodat k řízení, že řízení je schopnost realizovat řízení. Řízení je statistické ovlivňování situace. S řízením je úzce spjata metrologie.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ AUTORSKÝ KOLEKTIV. Základy sociologie 2. S. 79 a 80.

⁶⁰ Dostatečně všeobecné teorie řízení, která je součástí Koncepce obecné bezpečnosti, přičemž na slovenský překlad nahradil slovo obecná, slovem společná.

3. Globální historický proces

Důležitým průvodcem v životě každého z nás je historie a záleží na každém jedinci v jaké míře ji pozná a jak ji využije. Využijeme-li už vzniklou definici a terminologii V. O. Kluževského (autor, ruský historik 1841-1911, knihy Kurz Ruské historie, fragment pochází z lekce první), získáme následující poznatky, které je možné použít pro tuto práci:

„HISTORICKÝ PROCES. Ve vědeckém slovníku se slovo *historie* používá ve dvojitým smyslu: 1) jako pohyb v čase, proces, a 2) jako poznávání procesu. Protože všechno, co probíhá v čase, má svou historii. Obsahem historie jako samostatné vědy a speciálním odvětví vědeckého poznání se zabývá *historický proces*, tj. průběhem, podmínkami a úspěchy lidského soužití, nebo životem lidstva v jeho vývoji a výsledcích. Lidské soužití je stejným faktem světového bytí jako život přírody, která nás obklopuje, a vědecké poznání tohoto faktu je stejnou nevyhnutelnou potřebou lidského rozumu jako studium života této přírody. Lidské soužití se projevuje vznikáním různorodých lidských společenstev, která mohou být nazvána historickými tělesy, která vznikají, rostou a rozmnožují se, přecházejí jedno ve druhé, a nakonec se rozpadají, jinak řečeno, rodí se, žijí a umírají podobně jako organická těla v přírodě. Vznik, růst a střídání těchto společenstev se všemi podmínkami a důsledky jejich života je také tím, co nazýváme *historickým procesem*.“⁶¹ A termín historický proces bezesporu zná stopy ničivého potencionálu války. A jejich následky najdeme i v naprosto dávné minulosti.⁶²

A právě historický proces, který je objektivně daný, je dost často s větší či menší mírou objektivity vykládán s odklonem k subjektivní podobě výkladu. Historický proces je pak pro potřeby rozdělován na určité etapy, které vždy nemusí odpovídat skutečným reáliím té doby. Nebo v daném případě naopak odpovídají skutečným reáliím, ale nezobrazují společnost jako celek — jako sociální supersystém — ale pouze část celku, podle něhož je vytvářena a realizována základna konstrukce pro dané období a tento šablonovitý vzor je následně využit ve vnímání v určité době pro prvky sociálního supersystému, které se k dané šabloně staví na základě zkušeností, věku (odstupu), znalostí (které předpokládají vědomosti) atd. Jinými slovy daná šablona je vlastně pouhým produktem pro potřeby řízení a realizace dané koncepce, případně jen ideologické moci, a nikoliv moci konceptuální. To jest také otázka konceptuálních znalostí.

⁶¹ Základy sociologie 2. S. 9.

⁶² „Předmětem poznání je minulost“ — <https://cs.wikipedia.org/wiki/Minulost>

4. Stát

Navážeme-li alespoň v něčem na předchozí text, vyplyne nám v daném případě, že stát je řídicí struktura. Jedním z úhlavních důvodů vzniku řídicí struktury je potřeba organizovat kolektivní činnost lidí. K čemu kolektivní činnost slouží? „K uspokojení absolutní většiny potřeb lidí je nutná kolektivní činnost, která zase musí být nějakým způsobem samořízená nebo řízená. Platí to pro všechny oblasti činností (jako rozvoj vědy a techniky, ekonomika, politika a další).“⁶³ V případě státu není vůbec podstatné, jaká množina strukturálních organizačních jednotek tvoří výsledný (produkt) sociální supersystém⁶⁴ – tj. stát — nebo jak se napříč tokem času dané instituce nazývají. Název pro dané období sehrává svou roli pouze pro vnitřní pojmenování daných institucí s cílem rozlišovacím, odlišovacím a případně i významovým. Podstatné je zejména to, jestli vůbec dotyčný stát disponuje nějakou koncepcí, o jejíž realizaci jako sociální supersystém usiluje a zdali se tato koncepce ve všech sférách a oblastech života v daném sociálním supersystému nějakým způsobem projevuje. K tomu slouží určitý soubor ukazatelů, které nám umožňují vyhodnotit a ověřit schopnost řídicího systému. Realita se odráží i v obsahu sdělovacích prostředků. Informace obsažené ve sdělovacích prostředcích formují jednak určité vnímání objektivní reality a zároveň vytvářejí určitý vzorec. Vzorec, který ovšem nemusí odpovídat objektivní realitě. Nesmíme opomenout i to, že především záleží na úrovni rozlišení a pozorovacích schopnostech účastníka v dané etapě historického procesu (Globálního historického procesu), zda dospěje do dotyčné úrovně poznání. Znalosti jsou poskytovány na základě mravnosti.

Na druhé straně je bezesporu nutné pochopit a znát určitý celistvý průřez touto strukturou, protože řízení není nic jiného než realizace moci ovlivňovat probíhající procesy. V souhrnu lze říci, že tyto procesy mohou být na chronologické ose pojmenovány. Epocha může nést v budoucnu jiný název než, jak byla označována v čase, kdy probíhala. Konec konců jsou toho plné dějiny.

Víme, že stát je řídicí struktura. Jakou v něm sehrávají úlohu ozbrojené síly? Neklíčovou? Spíše klíčovou. Ozbrojené síly jsou totiž, jak známo, integrální součástí státu. Dle základních pouček se ozbrojené síly (nebo chceme-li armáda) podílejí na obraně státu a jeho obyvatelstva. A stát je přeci systém pro přežití národa. Z logiky věci však taktéž mimo

⁶³ Základy sociologie. S. 230.

⁶⁴ Obyvatelstvo státu jako množina lidí náležejících k různým sociálním skupinám, které se od sebe liší určitými soubory charakteristickými znaků (tj. obyvatelstvo vytváří vzájemnou vloženost sociálních skupin = supersystémů). Základy sociologie 4. S. 126.

jiné vyplývá, že se ovšem podílejí na realizaci koncepce, o niž usiluje stát. Právě určitý soubor ukazatelů nám přímo nabízí segment ozbrojených sil.

Dále považuji za vhodné zmínit, že mnohým z nás vlastně připadá náš současný život jako neorganizovaný a ničím nepodmíněný. Pravda je však jiná. V rovině společnosti je lidský život poměrně dobře propracovaně zorganizován i mimo všudypřítomnou technosféru naší společnosti. Uvedu-li konkrétní případ „od kolébky do hrobu“. Člověk se narodí. V podmínkách úrovně technosféry v příslušném specializovaném zařízení. Získává jméno. Je organizován jeho rozvoj a seberozvoj za pomoci rodičů a dalších státních, případně soukromých institucí. Žije a náplň života je často ovlivňována na základě koncepce řízení.

K současnosti lze říci, že „stávající řád, dokud existuje, není ten nejlepší z mnohých možných, ale jediný možný z mnohých lepších. Možným jej neudělalo to, že by byl nejlepším z myslitelných, ale nejlepším z myslitelných jej dělá to, že se ukázal být možným.“ /mělo by být upřesněno: v současné době – Vnitřní prediktor SSSR/ (V. O. Ključevskij, Devítidílné spisy, Moskva, Mysl, 1990, 9. díl, Aforismy a úvahy o historii, str. 369).⁶⁵ Což je ovšem dosti široká definice, která nepobírá do sebe všechny možné alternativy a reálný stav skutečnosti, který nemusí být vždy příznivý pro lid.

4.1 Koncept státu

Řízení je informační proces. Řízení je šíření informací. Existují dva typy řízení. Strukturní a bezstrukturní. Dobrým příkladem strukturního řízení je například armáda. Šíření chybných informací – tj. lži – i v případě přes mnohdy krátkodobý pozitivní efekt potrhává obecně důvěru v řízení, protože není možné stavět na nepravdě. „Řízení je vždy *konceptuálně určité*: 1) ve smyslu určitosti cílů a jejich hierarchické uspořádanosti podle významu v kompletní množině cílů a 2) ve smyslu určitosti konkrétních přípustných a nepřípustných prostředků uplatňovaných cílů řízení.“⁶⁶

Každý člověk je produktem své informační náplně. Každého člověka pohánějí nějaké ideje vycházející z jeho informační základny a na základě znalostí a jeho úrovně vnímání a chápání světa pochopil probíhající procesy. Jedním z viditelných prvků v rámci řízení je klíčování mezi klanově-korporativními skupinami, které se podílejí na stavbě společnosti a žádají od toho, kdo řídí společnost určité požadavky, za něž poskytují podporu tomu, kdo řídí,

⁶⁵ Základy sociologie 6. S. 9.

⁶⁶ Základy sociologie. S. 229.

nezávisle na jakémkoliv typu státu. Stát je jenom jeden. Záleží na realizaci koncepce řízení, která ovlivňuje a zabývá se výstavbou společnosti.

Podstatný závěr pro tuto práci je, že výstavba a budování armády je řídit určitou koncepcí, ta musí pochopitelně plně odpovídat koncepci řízení státu. Ne nadarmo se tvrdí, že vše velká většina věcí a procesů je podmíněna politickými záměry a okolnostmi, které jsou silnější než záměry.

Role armády ve státu⁶⁷ je zakotvena v klíčových dokumentech právního charakteru jako je například ústava.

Nejsem si jistý zahrnout do této struktury i rozdíl mezi kapitalistickým a socialistickým státem. Protože zde vystává otázka, jak se tyto prvky, na jakém základě od sebe odlišují.⁶⁸ Jedná se podle mě o určité hodnocení, které je v mnohých prvcích zejména formální. Mezi základní znaky rozlišení patří, že se společnost na základě určitých politicko-historických událostí rozhodla směřovat k určitému vytyčenému cíli, kterým by měl být jako první etapa vytyčen socialismus a jako druhá etapa by mělo být směřováno ke komunismu. Pravdou je, že po formální stránce jsou cíle pochopitelné, díky ideologii, ale po stránce obsahové je směřování k těmto cílům komplikovanější a obtížnější. Neexistuje přímá teorie, tedy pracovní postup, co je nutné udělat, aby se dosáhlo takových a takových cílů.⁶⁹ Lze vytvořit i socialistický stát, který formálně disponuje socialistickými atributy, ale obsah může spíše připomínat zemi, kde vládne fašismus. Koncepce sociální bezpečnosti tvrdí, že „fašismus je kultura společenského samořízení charakteristická tím, že část společnosti zaujímající dominantní postavení na základě monopolu na vědomosti a zdroje, potlačují sociální a jiný rozvoj jak jednotlivých jednotlivců, tak celých skupin lidí, a též možnosti plnohodnotné účasti na společenském životě.“⁷⁰ Je v hodnocení důležité nejen vzít v potaz formu, ale i obsah. Pravdou je, že výše uvedená definice se může schovat pod jakýkoliv „prapor“. Jedná se totiž zejména taktéž o demonstraci mravnost lidí, kteří podporují a budují společnost pod určitým praporem.

⁶⁷ Co tvoří stát státem? A jsou si všechny státy vůbec rovny? Respektive jsou všechny státy opravdu státy?

⁶⁸ Podobnou otázku si lze klást v rámci lingvistického dělení slovanských jazyků. Jedná se primárně o geografické dělení, nebo zejména lingvistické? A jedná-li se o lingvistické, na jakém základě? Slovní zásoby, nebo gramatiky?

⁶⁹ Lze klást otázky leninského typu diktatury menšiny nad většinou a diktatury většiny nad menšinou, ale v obou dvou případech, i když se druhá varianta zdá jako přijatelnější, nejsou obě dvě absolutně spravedlivé a správné.

⁷⁰ V knihách VP SSSR, díl 2 a 6 rozebráno podrobněji.

5. POJETÍ ARMÁDY

Z informačních zdrojů, které jsem měl k dispozici, byly získány rozhodující informace, na jejíž základě jsem si dovolil učinit skromnou úvahu, díky které jsem si prozíravě uvědomil, že příprava státu k válečnému konfliktu je proces dlouhodobý. Zároveň je to proces, ovlivňující většinu oblastí lidského působení a každodenní činnost veškeré populace. Projevuje se přípravou infrastruktury a přípravou hlavních prvků válčiště, kde se má odehrávat pohyb armády budované a řízené podle určité koncepce. Pohyb vojsk po mapě ovlivňují určité činitele a zejména přírodní podmínky. Faktorů ohledně pohybu vojsk po mapě je vícero. Přípravy na válečný konflikt probíhaly v určité míře podobnosti ve všech zemích Varšavské smlouvy. Celkový soubor archivních dokumentů publikovaných v knize Plánování nemyslitelného, a v knížkách armádního generála Miroslava Vacka nám dává určitou představu o Operačním plánu ČSLA, i přes to, že se materiály pravděpodobně nacházejí, neprošli-li v určité přesně nedefinované míře procesem skartace, v Bezpečnostním archivu Ministerstva obrany ČR.

Vzhledem k tomu, že ČSLA disponovala ve srovnání s AČR nesrovnatelně širším spektrem druhů vojsk, materiálních a lidských zdrojů, lze bezesporu konstatovat, i přes údajnou profesionalitu⁷¹, ke které by bylo možné také mnohé kriticky dodat, byla ČSLA operačně schopnější než současná AČR. Kdy například po určité časové období zatím neproběhl žádný nácvik tankového výsadku u jediného tělesa toho druhu. Pokud jsou takové prvky z vševojskového výcviku vyřezány jako nepotřebné, moc to o profesionalitě nesvědčí, stejně jako stav s technikou u onoho profesionálního tělesa AČR. Určitou vinu je nutné hledat i na nadřízené složce ministerstvů obrany. Navrátíme-li se k původnímu textu, důležité zmínky o armádě se mohou a nemusí nacházet v ústavě.

5.1 ÚSTAVA — ARMÁDA — PRÁVNÍ RÁMEC

V ústavě (základní zákon, v případě názvu naší práce základní koncepce, od níž by se mělo vše odrážet) 9. května přijaté v roce 1948 se hovoří v § 34 (1) Obrana státu a jeho lidově demokratického zřízení je vrcholnou povinností každého občana. Služba v lidově demokratické armádě Československé republiky je pro každého občana nejvyšší ctí. (2) Každý občan je povinen účastnit se branné výchovy, konat vojenskou službu a uposlechnout výzvy k obraně státu. (3) Na obranu státu a k její přípravě lze od každého požadovat

⁷¹ Setkal jsem se i s postojí, že lidé na pozicích mužstva a poddůstojníků toto celoživotní povolání, vnímání jen jako práci, kdy nosí stejnokroj, a chodí do práce na určitý počet hodin.

součinnost a věcné prostředky a ukládat mu omezení i věcná plnění. (4) Úřady a veřejné orgány, necht' při výkonu své pravomoci dbají z moci úřední též zájmů obrany státu. (5) Podrobnosti stanoví zákon.⁷²

V ústavě 1960 hovoří čl. 37 odstavec první, že vrcholnou povinností a věcí cti každého občana je ochrana vlasti a jejího socialistického zřízení. (2) Občané jsou povinni vykonávat službu v ozbrojených silách podle zákona.

Došlo k určitému posunu a zkrácení původního textu.

Analogické prvky najdeme ve stalinské ústavě z roku 1936, kde stojí ve článku 132, že všeobecná vojenská povinnost je zákonem. Vojenská služba v Dělnicko-rolnické rudé armádě představuje čestnou povinnost občanů SSSR. Článek 133. rozvádí toto pojetí informací, že obrana Vlasti je svatý dluh každého občana SSSR. Zrada Vlasti: narušení přísahy, přechod na stranu nepřítel, způsobení škod vojenské moci státu, špionáž trestají se ve vší důkladnosti (přísnosti) zákona přísně, jak je těžký samotný zločin (jak je těžké provinění).⁷³ SSSR se lišil od Ruského impéria i v tom, že pro původní obyvatelstvo (domorodce Kavkazu a střední Asie) platila povinná vojenská služba. Dvanáctého října 1968 nahradil znění ústavy zákon o všeobecné vojenské službě.

Podrobnosti všech informací ohledně služby rozvíjí právní rámec. Do tohoto souboru spadají zákony, vládní nařízení, vládní vyhlášky, presidentské dekrety ještě z války, rozkazy prezidenta republiky a ministra NO. Na základě zákona 87/1952Sb. vznikl SVAZARM = Svaz pro spolupráci s armádou. Jako klíčová branná organizace, která se významně zasloužila o pomoc a výpomoc s přípravou brannosti obyvatelstva. Jako další určitou výplní tohoto prostoru sehrála filozofie Marxismu-Leninismu, taktéž právně potvrzený.

5.2 Marxismus

V té době, nebo alespoň to pro mnohé pamětníky vypadalo, se stal hybnou silou dějin učení marxismus (pro některé studenty naší fakulty a další jedince to tak i je nadále). V ruském prostoru se mu dostalo též zápornému označení „mraksismus“ (mrak = temnota). Což naopak upozorňuje i na jeho negativní vliv na budování společnosti.

⁷² https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html

⁷³ Статья 132. Всеобщая воинская обязанность является законом. Воинская служба в Рабоче-Крестьянской Красной Армии представляет почетную обязанность граждан СССР. Статья 133. Защита отечества есть священный долг каждого гражданина СССР. Измена родине: нарушение присяги, переход на сторону врага, нанесение ущерба военной мощи государства, шпионаж — караются по всей строгости закона, как самое тяжкое злодеяние

V roce 1848 je napsán Komunistický manifest, přesněji Manifest komunistické strany dvojicí autorů, kterými jsou Karel (Hendrich) Marx⁷⁴ a Fridrich Engels. V něm se poprvé objevují slova, která tvoří všeobecně známé heslo: „Proletáři všech zemí, spojte se!“⁷⁵ Existují i další autoři, ale často je uváděn jako „jediný věrný pokračovatel“ V. I. Lenin. Za ním by pak pochopitelně našel místo i sám Stalin. Zde nastává podstatná komplikace. Existují jisté proudy, které obviňují J. V. Stalina, že nebyl marxista, i když z jeho publikací naopak vyplývá, že měl skvělý přehled v marxismu. Pokud si vezmeme třeba kapitál, tak Marx srší sarkasmem. Lenin uvádí podstatnou myšlenku jednou za určitý počet stránek a Stalinově textu nelze upřít řídicí schopnosti a zejména to, že, každé slovo má v textu smysl. Vyjadřuje se přesně a detailně bez grafomanské potřeby jako Lenin, který uvede podstatnou myšlenku i třeba po více než deseti stránkách. Stalin se vyjadřuje zcela jasně a pochopitelně v porovnání s Kapitálem a dvojicí jeho autorů. Dokazuje to, že byl více formován jako řídicí pracovník, vše jasné a přehledné. A zejména pochopitelné.

Vzniká nám často zobrazovaná řada Marx — Lenin — Stalin, i když každý píše o něčem jiném a každý sleduje jiné cíle a každý z něčeho jiného vychází.

5.3 MARXISMUS-LENINISMUS / MARXISMUS-LENINISMUS-STALINISMUS

Například podle textu nacházejícím se v české Wikipedii je považován za autora koncepce marxismu-leninismu J. V. Stalin. V průběhu jeho života Marxismu-leninismu připojeno slovo, mizící se smrtí Stalina, MARXISMUS-LENINISMUS-STALINISMUS.

Světónázorovou výplní tehdejší společnosti se stává Marxismus-leninismus. Toto učení v podobě marxismu začíná získávat na popularitě jak v Rusku, tak i jinde ve světě ještě před Velkou říjnovou socialistickou revolucí. Marxismus-leninismus se od původního

⁷⁴ Jisté vlastnosti a schopnosti Karla Marxe lze ocenit. Například jeho dosti podrobná definice byrokracie, která v sobě nese znaky strukturálního řízení a prvků řízení v rámci uzavřeného okruhu. „Byrokracie je kruh, ze kterého se nikdo nemůže vymanit. Její hierarchie je hierarchií znalostí. Vrchol se spoléhá na spodní kruhy, že se vyznají v jednotlivostech; kdežto spodní kruhy zase věří, že vrchol má všeobecný přehled, a takto se navzájem klamou. (...) Všeprostupujícím duchem byrokracie je tajemství, mysterium, jehož udržování je v byrokratickém prostředí zajištěno jeho hierarchickou organizací a ve vztahu k vnějšmu světu (společnosti) uzavřeným korporativním charakterem byrokracie. Otevřený duch státu a také státní smýšlení se tudíž byrokracii jeví jako zrada páchaná na jejím mysteriu. Principem jejích znalostí je autorita a zbožštění autority je její způsob myšlení. (...) Z pohledu jednotlivého byrokrata se státní cíl stává i jeho soukromým cílem v honbě za povýšením, ve snaze udělat kariéru. (Základy sociologie 3. S. 175). Jak stojí uvedeno dále není definice kompletní.

⁷⁵ MARX, Karol a Friedrich ENGELS. *Manifest Komunistické strany*. 11. vydanie. Přeložil Július ŠEFRÁNEK. Bratislava: Pravda, 1972, 2003. S. 50. V slovenském originále, kterým disponuji od kolegy Davida Belici z Bratislavy, tímto mu ještě jednou děkuji (a přeji mu vše nejlepší do života!), je uvedeno: „Proletáři všech krajín, spojte sa!“

marxismu liší tím, že místo diktatury proletariátu má vůdčí roli revoluční strana⁷⁶, která má mít vliv na přechod společnosti ke komunismu a má v rukou společnost, protože v zásadě existuje podle tohoto učení, které svým způsobem hledá určité ideály spravedlnosti, diktatura menšiny nad většinou a diktatura většiny nad menšinou. Tou většinou je míněn proletariát. Slovo nacházející již svůj význam v době existence Římské říše. Jedenáctá teze o Feuerbachovi — „Filozofové svět jen různě vykládali, jde však o to jej změnit.“⁷⁷ není žádnou novinkou. V Novém zákoně v Lukášově Evangelii se hovoří v kapitole 16 ve verši 16 o něčem jiném.

Obecně lze říci, že marxismus, stejně jako Marxismus-leninismus, v podstatě v absolutní rovině vůbec nepracuje s psychologií a psychikou člověka. Tím ovšem není takové učení adekvátní a v jádru je společensky škodlivé. Popírá zájem o hlavního aktéra dějin. K tomu je třeba ještě říci, že „pokud to chápeme a charakterizujeme marxismus jako celek, pak dostaneme následující:

„• Hlavní otázka filosofie marxismu - ‚Co je prvotní: hmota nebo vědomí?‘ - odvádí stoupence této filosofie od podstaty hlavní otázky filosofie o způsobech realizace mnohovariantní prognostiky budoucnosti a volby nejlepší varianty pro realizaci v praxi. Proto pod nadvládou marxistické filosofie není možný rozvoj teorie řízení, a jako důsledek – není možná gramotná samoorganizace společnosti při identifikaci a vyřešení svých problémů.

• Jeho politická ekonomie je metrologicky neprůkazná, což vylučuje integraci a využití účetních metod (především analytického účetnictví) a metod ekonomické prognostiky a plánování na mikro- i makro-úrovních výrobně-spotřebního systému společnosti. Proto pod nadvládou marxistické politické ekonomie není možný rozvoj ekonomických aplikačních odvětví teorie řízení.“⁷⁸ Nelze, jak vyplývá z výše uvedeného budovat adekvátní hospodářství, natož společnost.

Světónázorovou výplní tehdejší společnosti se stává Marxismus-leninismus. Odkaz na něj nalezneme i vlastně v i čistě právní stránce. Ústava ČSSR z roku 1960 je na rozdíl od ústavy 9. května jiná. Má více deklarativní charakter, a i přes její nesporné kvality, případně přes určité nedostatky, v rovině kvalitativní a kvantitativní v porovnání se současnou ústavou ČR, případně Slovenské republiky, se zde nachází dost nevyřešených otázek. A jedním

⁷⁶ V marxismu první, kdo propracoval tuto ideu, byl V. I. Lenin ve své knize Krok vpřed, dva kroky vzad.

⁷⁷ MARX a ENGELS. O Feuerbachovi. S. 89.

⁷⁸ Autorský kolektiv. Nastal čas o Stalinovi pohovořit. S. 138.

z nich je právě i marxismus, který byl vložen do ústavy a měl být použit pro řízení společnosti.

Na straně 16 úvodního prohlášení vydání o formátu A6 stojí napsáno „Abychom utvrdili všechny dosavadní výsledky bojů a práce našeho lidu a abychom zároveň ukázali nezlomnou vůli dospět k cílům ještě vyšším, uzákoňujeme dnes tuto socialistickou ústavu naší republiky.“ Na základě práva — diktatury práva — jsou deklarovány cíle společnosti. Za pomoci hesel. Nikde není uvedeno teoretický rozbor té cesty společnosti a pokynů toho, co lidé musejí udělat, obětovat, ztratit, do jaké míry se musí změnit, aby bylo dosaženo daného vytyčeného cíle. A vytyčený cíl? Vytyčeným cílem je jen přechod k uskutečňování nejvyšší zásady rozdělování — zásady komunismu. Pouze k zásadě. Nikde není uvedeno, co to vlastně ten komunismus je (a případně zda se skládá jenom ze zásad, případně jakých). Nikde do hloubky nejsou zpracovány zásady rozdělování, neexistuje předpis, vyhláška, případně zákon, ovšem přerozdělování není zcela určitě cílem stalinského Sovětského svazu.

Nikde taky není uvedeno, jak je to s oblibou v současné době často uplatňováno, včetně naší fakulty, že byl komunismus. V různých textech je hovořeno. „Což nejsme opravdu schopni zbavit se této směšné a idiotské nemoci, my, kteří jsme svrhli kapitalismus, vybudovali v základě socialismus a pozdvihli slavný prapor komunismu?“⁷⁹ Pozdvihli prapor komunismu, ale nikde se nehovoří o jeho vybudování a nastolení.

Ústava z roku 1960 hovoří o ve článku 4 o vedoucí úloze, tedy vedoucí síle ve společnosti. Což je v rozporu s ústavou z roku 1948, kde žádný takový paragraf není, a ještě s větším rozporem se stalinskou ústavou z roku 1936, která však nikdy nebyla v plném rozsahu realizována k vnitřním politickým okolnostem. V ústavě z roku 1936 se naopak o žádné vedoucí roli komunistické strany, v tomto případě Všesvazové komunistické strany bolševiků — VKS(b), nehovoří, protože je to termín ústavy z roku 1977. Zřejmě inspirované i Československou ústavou z roku 1960. V celé ústavě z roku 1936 je 146 článků a o straně se hovoří až poprvé (a naposledy) v článku 126 jako o jádru společenských organizací. Žádná vedoucí úloha, jak stojí v ústavě z roku 1977. Ale výhradně je ve fragmentu textu zmíněno jádro společenských organizací.⁸⁰

⁷⁹ J. V. STALIN. O nedostatech stranické práce a opatřeních k likvidaci trockistických a jiných obojetníků. S. 34.

⁸⁰ https://constitution.garant.ru/history/ussr-rsfsr/1936/red_1936/3958676/chapter/8c635a6adbf5951fcb0f9e5ed6429908/

Článek 126. Статья 126. В соответствии с интересами трудящихся и в целях развития организационной самостоятельности и политической активности народных масс гражданам СССР обеспечивается право объединения в общественные организации: профессиональные союзы, кооперативные объединения,

Dále byl podroben určité kritice samotný marxismus. Stalin uvedl následující: „Kromě toho se domnívám, že je důležité odhodit i některé další představy, převzaté z Marxova ‚Kapitálu‘, ... uměle přilepené k našim socialistickým vztahům. Mám na mysli mimo jiné takové pojmy, jako "nutná práce" a "nadpráce", "nutný" produkt a "nadprodukt", "nutná" a "nadbytečná" pracovní doba (...) Domnívám se, že naši ekonomové musí skončit s tímto rozporům mezi starými názory a novým stavem věcí v našem socialistickém státě, nahradit staré názory novými, odpovídajícími nové situaci. Mohli jsme trpět tento rozpor do určité doby, ale nyní přišla doba, kdy musíme, nakonec, tento rozpor odstranit.“⁸¹ Co se týče publikace z pera Stalina — Ekonomické problémy socialismu v SSSR — z roku 1952, uvedený fragment vlastně poukazuje na potřebu odstranit politickou ekonomii marxismu jako nepotřebnou a společensky škodlivou, protože není metrologicky schopná. „Myslím, že naši ekonomové musí skoncovat s tím nesouladem mezi starými pojmy a novým stavem věcí v naší socialistické zemi a nahradit staré pojmy novými, odpovídajícími nové situaci. Mohli jsme trpět tento nesoulad do jisté doby, nyní však nastala doba, kdy konečně musíme tento nesoulad odstranit.“⁸² Stalin tedy potvrdil neadekvátnost politické ekonomie marxismu. „přímo poukázal na metrologickou neprůkaznost marxistické ekonomie: všechny jím vyjmenované počáteční kategorie jsou nerozlišitelné v procesu praktické hospodářské činnosti. V důsledku toho se objektivně nedají změřit. Proto nemohou být zahrnuty do praktického účetnictví, ani na úrovni podniků, ani na úrovni státního plánu a státního statistického úřadu.“⁸³ A s takovým nástrojem se špatně buduje stát a společnost.

V závěru této kapitoly existují i také otázky v tomto tématu, které by bylo dobré zodpovědět pro lepší pochopení, ale to by bylo nad rámec této práce. Proto je zde pouze uvedu:

- „ • je marxismus a komunismus jedno a to samé, existující pod různými názvy?
- a pokud to není to samé, v čem je rozdíl a co čemu předcházelo?

организации молодежи, спортивные и оборонные организации, культурные, технические и научные общества, а наиболее активные и сознательные граждане из рядов рабочего класса и других слоев трудящихся объединяются во Всесоюзную коммунистическую партию (большевиков), являющуюся передовым отрядом трудящихся в их борьбе за укрепление и развитие социалистического строя и представляющую руководящее ядро всех организаций трудящихся, как общественных, так и государственных.

⁸¹ Autorský kolektiv. Nastal čas o Stalinovi pohovořit... S. 16.

⁸² J. V. STALIN. Ekonomické problémy socialismu v SSSR. S. 20 a 21.

⁸³ Autorský kolektiv. Nastal čas o Stalinovi pohovořit... S. 16.

- komunist a člen RSDRP – RSDRP(b) – RKS(b) – VKS(b) – KSSS – KSRF⁸⁴ je jedno a to samé, nebo byli a jsou skuteční komunisté vně oficiální komunistické strany, a ve straně, a zvláště v jejím vedení, byli a jsou skuteční antikomunisté, což i vysvětluje výsledky (krach r. 1991) činnosti budování komunismu v SSSR?
- bolševismus je ruský druh marxismu a stranická příslušnost nebo něco jiného, ruského, co existovalo před marxismem, existovalo v ruském marxismu, nějak to existuje i nyní a bude existovat v budoucnu?⁸⁵ Tyto erudované záludné otázky spíše dokazují, že vědecká diskuze v rámci těchto otázek a témat trpí určitou šablonovitostí a ideologickou schematičností, určitou chybovostí místo skutečného hledání pravdy a skutečnosti, aby bylo možné lépe pochopit současnost a v současnosti probíhající procesy. Stejně jako jejich chronologii. V podstatě jsou výše uvedené otázky ukazatelem k potřebnosti metrologie, a tedy i nutnosti mít přesné a jasné definice, jak v diplomové práci, tak i v celé vědě, chce-li být vědou a plnit svoji úlohu. Stejně jako by měla plnit úlohu armáda.

Ta otázka je daleko širší. Známy epitaf Pierra Courtada, který se nachází v knize „O podstatě SSSR. Totalitární komplex a nová říše“, jejíž autorem je Edgar Morin, zní „Stalin neodešel do minulosti, ale rozpustil se v naší budoucnosti“ naznačuje, že ona osoba, ve smyslu rámce, má svůj význam i v současnosti, a to zcela symbolický. Například v knize Ekonomické problémy socialismu v SSSR uvádí: „Bylo by nesprávné se domnívat, že je možné dosáhnout takového významného kulturního růstu členů společnosti bez závažných změn v současném postavení práce. K tomu je především nutné zkrátit pracovní dobu nejméně na 6, a potom i na 5 hodin. Je to potřebné k tomu, aby členové společnosti získali dostatek volného času nezbytného pro nabytí všestranného vzdělání. K tomu je dále nutné zavést všeobecně povinnou polytechnickou výchovu potřebnou k tomu, aby si členové společnosti měli možnost svobodně vybrat svou profesi a nebyli celý život připoutáni pouze k jednomu povolání. K tomu je dále nutné od základu zlepšit bytové podmínky a zvýšit reálnou mzdu dělníků a úředníků nejméně dvojnásobně, ne-li více, jak cestou přímého zvyšování peněžní mzdy, tak zvláště cestou dalšího systematického snižování cen zboží hromadné spotřeby. Takové jsou hlavní podmínky přípravy pro přechod ke komunismu.“⁸⁶ Z fragmentu je jasné, že určité cíle, které prosazoval Stalin jsou adekvátní a překvapivě aktuální i dnes, takže výrok, že se Stalin rozpustil v budoucnosti má svůj význam i smysl. Zejména v době, kdy se řeší délka pracovního týdne na takové úrovni, kdy je to spíše řešeno nikoliv z hlediska

⁸⁴ Lze nepochybně vést linii paralelní KSČ – KSČM...

⁸⁵ Kolektiv autorů. Nastal čas o Stalinovi pohovořit... S. 4 a 5.

⁸⁶ Nastal čas o Stalinovi pohovořit. S. 56.

koncepce a zároveň odborný přístup k řešení tohoto tématu nedosahuje ani náznakem úrovně koncepce, která se skrývá v knize Ekonomické problémy socialismu v SSSR. Skrytá a už nerealizovaná koncepce, a právě taková koncepce by měla naprosto zásadní změny v armádě, která je součástí společnosti. Řízení volného času i orientace produktivnosti člověka potřebným směrem se vlastně i nepřímo dotýká armády.

V armádě, stejně jako ve společnosti došlo až s postupem času o zavedení marxismu. Objevil se zde od padesátých let předmět pro vojáky základní služby Politické školení mužstva (objevil se asi v letech 1953 a 1954⁸⁷) a pro důstojníky (vojáky z povolání) předmět Marx-leninské přípravy. U vyšších funkcí se jednalo o individuální studium spolu se semináři.⁸⁸

5.4 POLITIKUM

Ještě je jedna specifická rovina, která má vliv na společnost. Jsou to politická prohlášení a politické akty. Například v Kalendáři vojáka z roku 1953 je citát Klementa Gottwalda.⁸⁹ „Náš lid a jeho ozbrojené síly jsou pevně a neochvějně odhodlány i nadále zúčtovat s každým, kdo se pokusí narušit jeho jednotu, jeho pevný svazek se Sovětským svazem a jakýmkoli způsobem ohrozit naši cestu vpřed k dosažení úplného vítězství socialismu v naší krásné, vzkvétající zemi.“ Z toho mimo jiné vyplývá, že v roce 1953 tu žádný socialismus nebyl a otázka, kdyby oba dva aktéři, kteří zemřeli v roce 1953, zůstali na živu, jak by se vyvíjel další politický vývoj v rámci vnitřní a vnější politiky. Tento a další citáty nejvyššího československého představitele a zároveň ve spojení s citáty J. V. Stalina jsou určitou pomocnou rukou ve směřování pro ostatní. Zároveň lze z nich vyčíst způsobnost i úroveň dotyčných. Je tu speciální citát věnovaný přímo armádě. „Umění vést válku za dnešních podmínek tkví v ovládnutí všech forem války a všech vymožeností vědy v této oblasti a v jejich rozumném využití, dovedném spojování nebo použití té či oné formy podle dané situace.“⁹⁰ Stalin v tomto citátu vlastně popsal, res. opsal, proces nikoliv vlastním jménem, ale pomocí obsahu procesu. Což poukazuje na fakt, že počítá s vývojem a že se formy vedení války, podobně jako výzbroj a výstroj, mohou změnit a tím vznikne i jiný obraz situace.

⁸⁷ <https://aukro.cz/armada-1954-material-pro-skoleni-muzstva-a-poddustojniku-politika-6990421369>

⁸⁸ Soukromá korespondence, vedená s bývalým velitelem plzeňské, 19. msd určená pro autora diplomové práce ze dne 1. října 2021.

⁸⁹ Kalendář vojáka 1953. S. 78.

⁹⁰ Kalendář vojáka 1953. S. 61.

A právě tento rámeček vytyčený slovy těch, kteří řídí společnost, poukazuje, že to mohou být i další instrukce a pokyny, kam detailně směřovat řízení. Moc není všemocná a má své omezení. Dalo by se to vyjádřit slovním spojením, že sad roste sám, ale potřebuje sadaře.

6. V hlavní roli kolektivu jedinec

První seznámení občana státu s armádou (možná lépe s vojenským světem) už probíhá hned po jeho narození v dětství podle zpracování toku informací týkajících se vojenského světa. Informační zdroj může nacházet ve své podstatě kdekoliv, ale příběhy týkající se konkrétních předků a příbuzných, nebo známých, které pojí s vojenským prostředím mají na dotyčného pochopitelně největší vliv. Mezi informační zdroje lze rovněž řadit také vojenské obrazy⁹¹. Konkrétní příklad nám nabízí verše ze sovětské písně „Z čeho začíná Vlast / С чего начинается Родина?“⁹². Konkrétně verše v páté strofě, které odpovídají na otázku a na název písně „Z čeho začíná Vlast? Ze staré tatínkovi Buďonovky, kterou jsme někde ve skříni našli. / С чего начинается Родина? Со старой отцовской будёновки, Что где-то в шкафу мы нашли.“ Symboly spojené s vojenským světem, ať je to třeba lehké opevnění v pohraničí Československa, nebo konkrétně čepice nazvaná po osobě Maršála Sovětského svazu Semjona Michajloviče Buďonného. A tyto obrazy připomínající děj různých situací jsou uloženy v a ve svém konečném důsledku formují vztah občana k vojenskému světu, často v úzkém spojení s historií. Je tedy nutné mít na zřeteli, že se jedná o utvářený vztah mezi jedincem. Mají-li tyto události charakter negativní konotace (ukázkovým příkladem by mohl být jeden určitý spolužák v bakalářské formě studia, co měl odpor k armádě, aniž by měl tu čest poznat jediného vojáka z povolání, pochopil vůbec organizaci, strukturu, charakter služby a její smysl a význam pro mladého člověka. Ze strany kladné i záporné. Aniž by měl přímou zkušenost, v níž by se nacházely konkrétní trefné připomínky k dané problematice). Lze pochopitelně předpokládat, že nemusí být takové zkušenosti osobní a zprostředkované. A ve většině případů, ani být nemohou. Spíše se tu projevuje celkový charakter všech segmentů osobnosti člověka. Vztah k subjektivnímu předmětu se může v průběhu života daného jedince vyvíjet a v jistých případech, jak tomu i bývá oscilovat. V textu písně se nacházejí předměty z historie a naučné stezky týkající se opevnění, nebo významných bitev. Dnes tu máme pořady spojené se světem válek. V nedávné minulosti ve školské struktuře byla realizována výuka předmětu, který se vyučoval již od první republiky a tím byla branná výchova. Učebnice o formátu A5 pro 7. ročník základní devítileté školy (ZDŠ) z roku 1974 nabízí hned v úvodu

⁹¹ Nikoliv ve smyslu uměleckého předmětu valné či nevalné kvality, v rámu či bez rámu, visícím na zdi.

⁹² http://pesnifilm.ru/load/filmy_svjazannye_s_velikoj_otechestvennoj_vojnoj/s_chego_nachinaetsja_rodina_quot_shhit_i_mech_quot/98-1-0-568

ještě před začátkem vlastního hlavního textu citát z ústavy ČSSR: „Vrcholnou povinností a věcí cti každého občana je obrana vlasti a jejího socialistického zřízení.“⁹³ Učebnice je členěna do kapitol: Branně politická tematika, Ochrana proti škodlivým látkám a Základy topografie. Pochopitelně tyto tři segmenty jsou rozčleněny do více částí. Jsou zmíněny vojenské tradice, jak předejít požáru a základy ošetření druhého, včetně kreslení map. Byla branná výchova zrušena, jako přebytečnost. Získané znalosti nejsou přeci nijak škodlivé. Z druhé strany záleží na člověku a uchopení tématu, neboť ve zlých rukách je cokoliv společenskou hrozbou. Vědomosti i nevědomosti. V současné době je existuje snaha v určité podobě obnovit brannou výchovu, ale tato snaha je zčásti neúspěšná a z části je realizována programem POKOS, který místo celoroční výuky předkládá denní exkurzy AČR v dané škole. Kolik škol ročně z celkové absolutní sumy dokáže AČR navštívit si můžeme domyslet sami.

Určité prvky branné přípravy obyvatelstva probíhaly i ve středním školství. Zejména v oblasti tělovýchovy. Návčik pořadového přípravy (činnost na základě povelu). Branné závody se samopalem bez závěru. Pro širší veřejnost organizované jako Dukelský závod branné zdatnosti (letní běh) a Sokolovský závod branné zdatnosti (běh na lyžích).⁹⁴ Ústřední organizační a koordinační složku představoval Svaz pro spolupráci s armádou, zkráceně SVAZARM. Prostřednictvím této branné organizace probíhal předvojenský výcvik. Autoškola, radiotechnika, modelářství. Po dosažení plnoletosti přichází pro mladého občana odvodní komise. Je-li prohlášen za schopného absolvovat vojenskou službu, tak může pokračovat v určitém výcviku pro budoucí speciální vojska organizací Svazarmu. Například výcvik s padákem. Létání na místních letištích třeba pomocí techniky bezmotorového létání. Po absolvování střední školy mohl absolvovat určitý vojenský výcvik. Například kurz tankisty atd.

Po absolvování základní a středoškolské docházky následovalo odvedení brance. Dotyčného čekaly dva roky vojenské služby, s tím, že budoucí příslušníky Ministerstva vnitra — SNB a asi i StB — měly za povinnost absolvovat pouze tři měsíční výcvik. Jednou z možností, jak si zkrátit výkon vojenské služby na základě právních podkladů byla výpomoc v národním hospodářství.

Byl-li dotyčný přijat na vysokou školu došlo k určitému odkladu jeho prezenční služby. V průběhu studia se seznámil s vojenskou katedrou dané školy, která mu

⁹³ Branná výchova. Pro 7. ročník základní devítileté školy. Státní pedagogické nakladatelství, 1974. S. 3.

⁹⁴ Budovat a bránit. Naše vojsko, 1981. Nečíslováno.

zprostředkovala seznámení s vojenským prostředím a přípravou na budoucí funkce v ozbrojených silách. Poslední slovo na výkon a umístění jeho funkce měla směrná čísla a zároveň vlastní úsilí jednotlivce ve spolupráci s vojenskou správou, případně jeho snahou vstoupit například do uměleckého tělesa a absolvovat vojenskou službu v něm. V rámci vojenské katedry v létě probíhala pro studenty vojenská soustředění ve vojenských prostorech u bojových útvarů vojsk ČSLA.

Profesionální armáda pohřbila s dalšími faktory dnešní doby výchovný proces v armádě. Pochopitelně takový výchovný proces nemusí být vždy zdárný a vést ke zdárnému konci. To byl zejména námět 50. let, kdy se ve výpovědi absolventa vojenské služby té doby objevovala fráze: „My jsme se vychovávali,“.

Pokud byl zmíněn fakt, že existuje výchovný proces, na základě, jehož získává dotyčný lidské kvality. Bylo by dobré si zodpovědět otázku: „Co tvoří člověka člověkem?“. Vystává na zřetel, že při pohledu do smrti se projeví reálně celá podstata každého jedince se vším dobrým i zlým, a to co v něm převládá. Proto existující mravně-etické hodnoty, které svým způsobem slouží jako ukazatel a porovnávací měřítko pro celou množinu. V kapitole 10.9. Kult neřesti 10.9.1. Kult neřesti jako generátor a stimulator biologické degenerace knihy Základy sociologie 3 je v úvodu uvedeno, že:

„Chování zvířat má dva aspekty:

- Na jedné straně je orientováno na dosahování uspokojení především fyziologického charakteru a částečně i psychoemocionálního;
- A na druhé straně je orientováno na vyhýbání se nepříjemnostem, především bolesti a částečně i psychoemocionálního charakteru;

V jakékoliv z těchto variant se chování zvířete zakládá na vrozených instinktivních programech a jejich nadstavbových slupkách vyjadřujících individuální a kolektivní zkušenost ze vzájemné interakce s životním prostředím, ve kterém populace každého konkrétního jedince. Odpradávná se považovalo pro člověka za nedůstojné přidržovat se těchto dvou aspektů chování zvířat. Všechny společnosti, které byly historicky stabilní v návaznosti pokolení (a také jejich kultury), odpradávná, již od doby kamenné, vyžadovaly od svých členů, aby s ohledem na tyto dva aspekty zvířecího chování stáli výše:

- Na jedné straně vyžadovaly, aby se v chování jejich plnoprávných členů projevovala rozumem ovládaná vůle, orientovaná na dosahování toho či onoho prospěchu pro společnost; vůle, schopná za nějakých mimořádných okolností i k sebeobětování.

- A na druhé straně, aby byli lidé zároveň mravně-eticky zavázáni poskytnout různorodou pomoc jak přeživším hrdinům (jestliže přišli o zdraví a svou pracovní schopnost), tak i nezaopatřeným příbuzným těch, kteří zahynuli.

*A čest je projevem těchto kvalit.*⁹⁵ Jisté prvky, jak se chovat máme a známe. Lidé by se měli chovat jako lidé, a ne jako zvířata. Tyto prvky jsou citelné zejména ve světě, kde se život odehrává opravdu v mantinelech mezi smrtí a životem. Chování lidí zde hraje hlavní roli a prostřednictvím rozkazů, povelů, řádů, pokynů a instrukcí je uvědoměle a cíleně řízeno. V závěru této kapitoly uvedu údajnou odpověď na otázku, jaké je měřítko člověka. O to více je poté následně pochopitelné tvrzení, že vůle jako životní jev „je schopnost individua podřídit sebe samotného a průběh událostí okolo sebe realizaci své uvědomělé účelnosti.“⁹⁶ Zkrátka člověk by měl účelně „jednat podle svého rozumu na základě své vůle a svobody mravní volby.“⁹⁷ Jak známo mravnost, mravní otázky, se v naší společnosti příliš řešeny nejsou. To je však centrum vzniku problému morálních a mravních napříč celou společností. A poukazuje to na opomíjení duševní rozvoje, které se pochopitelně projeví. Potřeby lidí lze rozdělit prakticky do dvou kategorií:

„• demograficky podmíněné potřeby, kterých uspokojení zabezpečuje existenci jednotlivců a jejich rodin a osobnostní rozvoj, a objem kterých je v každých přírodno-geografických podmínkách ohraničený, protože závisí od přirozené fyziologie lidského organismu, množství rodin, počtu obyvatelstva v regionu a jejich historicky sformovanému životnímu stylu. Demograficky podmíněné potřeby nemohou být anti-biosféry, protože musí zabezpečovat život lidstva v nadváznosti pokolení, a lidstvo je částí biosféry Země;

• degračně-parazitické potřeby, kterých uspokojování podkopává životní potenciál jednotlivců a jejich potomků. Na rozdíl od demograficky podmíněných potřeb, degračně-parazitické potřeby jsou nepředvídatelné a plně uspokojit je v principu nemožno, protože jejich výroba v společnosti je charakterizovaná příslovím «nevím co od dobroty» (to poslední se liší jen v půstom ve všech směrech, bezprostřednou výrobnou prací v sféře materiální výroby a modlitbou, aplikované všem naraz). Všechny potřeby, kterých uspokojování ničí biocenózu a biosféru Země a vylučuje regeneraci

⁹⁵ „Čest je etický jev, a proto je mravně podmíněná. Zároveň však do sebe čest jako etický jev vstřebává i historicky vzniklé tradice společnosti nebo některých jejích sociálních skupin, které mohou být v té či oné míře nepravděpodobně/nespravedlivé.(...) V. I. Dař vykládá význam slova „čest“ jinak: «ČEST, žen. Rod. Vnitřní mravní důstojnost člověka, chrabrost, čestnost, ušlechtilost duše a čisté svědomí» (Základy sociologie 3, str. 183)

⁹⁶ Základy sociologie 2. S. 71.

⁹⁷ Základy sociologie. S. 23.

biocenóz v prirodzených pre biosféru rytmoch — sú degradačno-parazitické potreby.“⁹⁸ Je jasné, že prvky v rámci mravnosti se projeví v prostoru armády, kde za normálních okolností, nebo za okolností neobvyklých dojde. Paradoxně mohou tyto prvky působit na také ve svém konečném důsledku i na civilní obyvatelstvo. Je praktickým faktem, že se mnozí jedinci přizpůsobují situaci nejen podle potřeb, ale i podle výhodnosti realizace uspokojení potřeb. V takovém případě vzniká a existuje napříč danou vrstvou určitý psychologický stav, který lze prohlásit za licoměrnost, pokrytectví. Jedinec, případně kolektiv, se prezentuje určitým způsobem navenek, ale tento obraz neodpovídá reálné pravdě skutečnosti.⁹⁹ Přetvářka však může způsobit mnohé komplikace, včetně smrti.

V práci hovoříme o ideovém obrazu vojáka. Správný voják by měl být mimo jiné skromný a nenáročný. Zároveň však houževnatý a cílevědomý. Je jasné, že takový nemůže být každý. Lenost také udělá své. Proto existují vojenské řády a vojenské tresty. Řády mají za úkol sjednotit obrovské množství lidí, různého původu v jedno fungující těleso, v jednu strukturu, která je na základě koncepce a vektorových cílů řízena a vedena a využita k účelům a cílům na základě mravnosti řídicích pracovníků. Voják by měl být skromný a řídit se podle hesla: „Co nemáš to, nepotřebuješ.“ A právě i v mnohých dalších životních rysech a ukazatelích se objevuje, a je také v jisté míře řešena, nejen životní filosofie vojáka, ale i potřeby. Výše uvedené citace narážejí na tuto problematiku i z jiného úhlu pohledu.

Morálka a mravnost jsou taktéž důležité. O mravnosti se moc nepíše. Historici totiž popisují minulost a nepopisují se k tomu, co by bylo za nejlepší optimální a možné řešení, které už pochopitelně nemohou zrealizovat. Proto určitá znalost by měla být u lidí, kteří řídí společnost a mají vliv na její chod. Co se týče mravnosti, tak „jedinici je objektivně vlastní taková mravnost, která je vyjádřena jeho reálnými činy, a ne ta, kterou vyjadřuje sám ve svém sebehodnocení a veřejně deklaruje. Je však třeba si uvědomovat, že díky osobitostem vzájemné součinnosti vědomé a nevědomých úrovní psychiky, sám jedinec zdaleka ne vždy dokáže vnímat nesrovnalost mezi svou deklarovanou a reálnou mravností. Jde o jeden z projevů vnitřní konfliktnosti mravnosti, jako systému mravních norem. Proto existují lidé, kteří jsou upřímně přesvědčeni o tom, že jejich deklarovaná mravnost je jejich mravností reálnou, a všechny námitky na svou adresu vnímají jako neodůvodněné. V takovém případě je žádoucí pomoci člověku uvidět nesrovnalosti mezi jeho reálnou a deklarovanou mravností v

⁹⁸ Dialektika a ateismus: dve nezlučiteľné podstaty. S.124.

⁹⁹ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pokrytectv%C3%AD> a <https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99etv%C3%A1l%C5%99ka>

reálných životních situacích, jichž byl, nebo je účastníkem.¹⁰⁰ A je známé, že armáda napravovala chyby předchozích stupňů vzdělávání a byla ve výsledku v určité rovině i kontrolním prvkem předchozích prvků. Kdy nejmenovanou národnost československého lidu bylo nutno učit číst a psát, protože předchozí stupně vzdělávání selhaly a bylo je to třeba naučit v určitém věku, kdy se předpokládá, že umí téměř každý číst a psát. Pochopitelně tento proces není ve své podstatě nikdy stoprocentní.

Z hlediska mravního lze zmínit problémy mravního charakteru v rámci velkých akcí — typu Spartakiáda v Praze. Nebo se touto tematikou více zabývám v textu níže, kdy řeším ideový obraz vojáka, protože mravnost a morálka s tím úzce souvisí.

7. POJETÍ KONCEPTU ARMÁDY

Máme sociální supersystém — soubor určitých prvků — armáda je určitá část souboru tohoto prvku, zejména v případě základní vojenské služby (povinné vojenské prezenční služby pro celý mužský (v některých státech i ženský segment) segment populace. Ideál účelnosti, funkčnosti této struktury je výtvořem, v němž je možné sledovat na celém spektru ukazatelů „společnost pod lupou“. Je-li celá struktura budována s cílem a na určité mravnosti, je vše ideální, v reálném stavu víme, že tomu tak vždy není. Chybovost do této struktury rovněž vnáší samotný programátor — člověk. Pokud se na dotyčném projeví, tak tyto nepříjemné vlastnosti v momentu tzv. života a smrti mohou vést v rámci přehmatů a chyb k úmrtí jedinců, v mnohých případech i k trvalé celoživotní invaliditě a odkázané pomoci na ostatní jedince sociální organizace.

K výše uvedenému lze přiložit dobovou tezi, že „blbec je horší než třídní nepřítel“. Jinými slovy i ta nejdokonalejší organizace, jakéhokoliv plánu, případně struktury může selhat na základě přílišné iniciativy vedené navíc ještě do prázdna (nebo naopak na plné lhostejnosti a tato netečnost se později plně otočí vůči jistým jedincům, případně určitým skupinám proti celému celku). Je dále pochopitelné, že i málo stačí k poškození jinak dobré reputace. Zkrátka kapka dehtu poškodí celou sklenici medu.

Disponujeme-li dostatečnými zdrojovými možnostmi, lze řídit a budovat nejen společnost, ale armádu, jak bylo již několikrát řečeno, odpovídá této koncepci fungující na základě zdrojových možností i celek armády a jejího pojetí.

¹⁰⁰ Tamtéž. S. 143.

Armáda se má podílet na obraně společnosti a pochopitelně je tu i od toho, aby společnosti pomáhala. Například při povodních. Je tu však rozdíl, že má-li armáda vůbec takové zdroje. Například současná AČR trpí nedostatkem lidských i materiálních zdrojů při plnění takových úkolů. Jak bylo řečeno to už je dílčím problémem nastavení samotné koncepce. Zavedení takové koncepce je většinou krok politický. Všichni znají ministra národní obrany Čepičku, protože měl všemi svými kroky, ať je hodnotíme, jakkoliv, i přesto, že byl nevoják, značný vliv a zapsal se do vědomí lidí. Jedna věc, jak ho hodnotila společnost v době, kdy byl ve funkci. A věc druhá, jak ho hodnotila společnost po jeho odchodu z funkce, včetně zobrazení jeho osoby v rámci současného pojetí koncepce 50. let naší historiografií. Stal se součástí určitého souboru znalostí. Kolik lidí zná nějaké prvorepublikového ministra národní obrany?¹⁰¹ Kolik lidí zná jména vojenských ministrů národní obrany, kteří přišli po Čepičkovi až do dnešní doby? Jméno Čepičky z určitých důvodů z lidovělo a stalo se všeobecně známým. O rezortu Ministerstva obrany ČR už vůbec nemluví, kdy jsem se setkal s názorem vyšších důstojníků s pohledem na funkcionáře ve funkci ministra obrany, že existuje otázka, co dotyčný vůbec udělal pro armádu, a zdali pro ni něco vůbec udělal. Takže je pochopitelné, že jakmile to není voják z povolání není nemusí být považován za jednoho z nich. Zdali jen na své politické funkci politikaři, nebo plní opravdu úkoly této funkce svědomitě.

Pravdou je, že v koncepci se počítalo s tím, že armáda kromě role bojové, že používá zbraně, plnila funkci pomoci dalším bezpečnostním orgánům při tzv. asistenci (tj. prvorepublikový vojenský výraz). Byly to většinou úkoly ve spojení se strážní službou a kontrolou veřejného pořádku. K tomu byly v době poválečné specializované spíše jednotky vojsk Ministerstva vnitra. A Pohraniční stráž byla podle situace začleňována pod Ministerstvo vnitra, nebo Ministerstvo národní bezpečnosti (1950-1953) a Ministerstvo národní obrany. Dnešní AČR má přímo ve svých osnovách uvedeno, že má za úkol pomáhat jednotkám PČR. Úkolem vojska bylo také pomáhat při výstavbě státu a plnit úkoly v národním hospodářství, což dnes už neexistuje. Zároveň úkol, který vlastně byl, je a bude významný a bude existovat i nadále, bylo pomáhat při živelných pohromách a neštěstích. Jen s tím rozdílem, že při pomoci je nasazeno jen zlomek pomoci tehdejší, protože armáda disponuje jen velmi malými zdrojovými možnostmi s porovnáním s brannou mocí Československé republiky.

¹⁰¹ Nepočítaje Štefánika jako ministra války...

8. Varšavská smlouva

Armáda byla součástí vojenského paktu Varšavské smlouvy. Hlavní vojensko-geopolitickou silou armád Varšavského paktu¹⁰² byl Sovětský svaz zastoupený ve vojenské části této organizace Sovětskou armádou. Pochopitelně i díky tomu, že disponovala více než čtyřmi miliony muži ve zbraní a odpovídajícím množstvím bojové a jiné techniky, zbraňových systémů a zbraňových komplexů, včetně jaderné triády.¹⁰³ Proto i on měl hlavní slovo v organizaci a vedení. Vznikla podpisem společné smlouvy několika států ve Varšavě dne 14. května 1955, kdy byla podepsána tzv. Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Mezi signatáře řadíme Československo, SSSR, NDR, Polsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko a Albánie.¹⁰⁴

Z hlediska řízení vojenský potenciál a taktéž hospodářský potenciál jednotlivých států, pro naše potřeby je nazveme subjekty, nacházel se v soustavě Varšavské smlouvy spolu s dalšími státy, ale ne všechny státy se účastnily pravidelných vojenských cvičení¹⁰⁵, díky kterým byla získána celá řada ukazatelů, které umožňovaly vyhodnotit bojeschopnost vojsk a schopnost lidského potenciálu zvládnout zbraně a projevit válečné umění v rámci taktických, operačních, nebo strategických cvičení (případně jejich kombinací) na válečném poli teritoria polygonu i mimo něj. Z hlediska mravnosti je nutné se poté ptát, jaký podíl tedy měly subjekty, které se účastnily daného rámce a ne plně, pouze částečně. Parazitický? Využívání výhod určité struktury, tím mám na zřetel, skupiny subjektů (menších a jednoho většího) bez toho, aby dotyčný subjekt přispíval (v jaké míře) do onoho rámce. Míra vděčnosti bývá různorodá a někteří lidé jsou samozřejmě za všech okolností jenom nevděční a případná vděčnost je pouhá přetvářka a pokrytectví, ať v akademické obci, nebo v čele nomenklatury.

Významným cílem spolupráce byla kooperace při testování cvičenosti vojsk Varšavské smlouvy. Například cvičení vojsk ČSLA probíhaly i ve spřáteleném zahraničí.¹⁰⁶ „Zúčastnil jsem se hlavně v sedmdesátých a osmdesátých letech značného množství cvičení, z nichž bych vzpomenu zvláště periodicky prováděná spojenecká cvičení s vojsky na našem

¹⁰² Ekonomická obdoba byla RVHP – „Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) byla mezivládní organizací socialistických států založenou v roce 1949. Svou činnost ukončila po krachu SSSR a rozpadu ‚světového socialistického systému‘. Některé socialistické státy jejími účastníky nebyly.“ (Základy sociologie 3. S. 122.)

¹⁰³ Čímž je nutné vzít na vědomí, že stížnosti na mocenské rozdělení, jednak jsem zpracoval v bakalářské práci a jednak to lze shrnout analogií k právním společnostem, kde z čistě právního smyslu je nutné pohlédnout na podíl v rámci právní společnosti při rozdělování.

¹⁰⁴ [Varšavská smlouva – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Var%C5%A1avsk%C3%A1_smlouva)

¹⁰⁵ Je jasné, že neúčast na cvičeních se ČSLA netýkala.

¹⁰⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=Hih8tms3orI>

území, jakými byla „DRUŽBA“¹⁰⁷, na území Německé demokratické republiky „BRATRSTVÍ VE ZBRANI“, mezi největší lze počítat operačně-taktické cvičení „ŠTÍT“ (poslední u nás v roce 1984¹⁰⁸ za účasti štábů i vojsk Varšavské smlouvy, rozsahem z východního Slovenska – z VVP Oremov Laz¹⁰⁹ – až do západních Čech na VVP Hradiště, za účasti více než 30 000 vojáků), a nelze nezpomenout i první cvičení v Evropě za účasti pozorovatelů NATO v roce 1986 a podobné cvičení „ŠUMAVA“ v červnu 1988. Zúčastnil jsem se i cvičení „VLTAVA“¹¹⁰ již v roce 1966, mnoha cvičení „TARAN“ a mnohá že jsem i zapomněl. Jejich námět byl dosti obvyklý, ale zároveň potřebný pro velitele a štáby operačních stupňů velení. Většina cvičení začínala vedením obranných operací, s postupným přechodem do operace útočné. Pro taktické stupně velení a vojska to nebylo podstatné. Jestliže kupříkladu druhosledový pluk měl v rámci obrany divize provést protizteč, potom osádka tanku zpravidla věděla, že bude útočit, na kterém směru a jak silného nepřítele musí zdolat.¹¹¹ Poslední zmíněné údaje jsou samozřejmě podstatným prvkem při vojenském výcviku a mnohdy tento výsledek byl často kritizován pro svou nedostatečnost.

Jedním z možných dalších hodnotících prvků byly střelby konané v prostoru SSSR na polygonu Kapustin Jar, který se nachází dnes při hranici rusko-kazachstánské u města Astrachaň. „Bojeschopnost a srovnání s armádami ostatních členských států Varšavské smlouvy bylo pro nás příznivé. Můj názor nepovažuji za rozhodující, ale často jsem slyšel i hodnocení právě od představitelů hlavního velitele, ale i od velitelů polygonů v SSSR (raketové a protiletadlové raketové vojsko) i při hodnocení našich letců při bojových střelbách nad Baltem v Polsku. Sověti hodnotili schopnost ovládnutí i té nejsložitější techniky našimi vojáky základní služby v porovnání se svými. Já považuji ČSLA v té době za dobře připravenou, minimálně na stejné úrovni jako byla Polská lidová armáda, o trochu lepší než NLA NDR a lépe vyzbrojenou i připravenou, než byla maďarská a bulharská armáda.“¹¹² Samozřejmě setkáváme se s jevem, který se nazývá utajování informací. Ať TTD, nebo i jiného charakteru. To platí logicky i v roli šíření informací v organismu hierarchie Varšavské smlouvy. „Informace o cílech strategických operací ozbrojených sil SSSR měli hlavní funkcionáři ČSLA pouze v míře potřebné pro naši činnost v případě zahájení války. Je třeba si uvědomit lidmi neznalými vojenské problematiky, že třeba na vypracování plánu jakékoliv

¹⁰⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=9PvLsmpEDtQ> a <https://www.youtube.com/watch?v=jifusWt5APQ>

¹⁰⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=kVQB4WXN4mM> a <https://www.youtube.com/watch?v=LrBiNjDFX0k>

¹⁰⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=2fPOsBuCmeo>

¹¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=weMUFo3IonM> a <https://www.youtube.com/watch?v=uuisse6oWhEw>

¹¹¹ VACEK, Miroslav. Generál studené války. Praha, 2004. S. 131.

¹¹² VACEK, Miroslav. Generál studené války. Praha, 2004. S. 143.

operace měl velitel a štáb frontu vymezen čas 24 hodin. K tomu byli velitelé a štáby všech stupňů připravovány. Nebylo tedy problémem seznámit se v širším rozsahu s některými záměry až v této fázi.“¹¹³ Šíření informací, res. formování informačního pole sehrává důležitou roli při řízení lidí.

V rámci armády bylo připraveno určité množství příslušníků, kteří měli reprezentovat armádu na specializovaném velitelství Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy. Tam z řad příslušníků ČSLA tehdy působilo kolem 36 příslušníků sboru generálů a důstojníků. Podle jakého klíče byly vybírání? „Ve vojscích to byli představitelé hlavního velitele počínaje až armádami (u každé jeden generál a jeden plukovník), totéž i u dvou vojenských okruhů, dále na MNO (asi 8 generálů), ve dvou vojenských akademiích, u vojsk Protivzdušné obrany státu a 10. letecké armády. Ve štábu SOS VS v Moskvě bylo asi 38 míst pro naše generály a důstojníky, obsazeno bylo z úsporných důvodů asi 32.“ Přičemž československý nejvyšší funkcionář v hlavním městě SSSR byl ve funkci zástupce náčelníka štábu SOS VS.¹¹⁴

Z hlediska mezilidských vztahů se třeba dozvídáme, že: „S představiteli našich spojenců z Národní lidové armády NDR, Polské lidové armády a Maďarské lidové armády jsme měli vztahy opravdu velmi dobré. Setkávali jsme se nejméně jedenkrát ročně na společných velitelskoštábních cvičeních, cvičeních s vojsky a vzájemně jsme se i navštěvovali. Mnohdy byly tyto vztahy umocněny i tím, že jsme byli spolužáky z vysokých vojenských škol, převážně SSSR, ale vyměňovali jsme si vzájemně i své důstojníky ke studiu s NLA NDR i s Poláky.“¹¹⁵ Organizace Západního vojenského okruhu měla vazby na Slezský vojenský okruh. V rámci těchto vazeb docházelo k vzájemným návštěvám. Zatímco Východní vojenský okruh ČSLA více byl zaměřen na Maďarskou lidovou armádu MLR. Na úrovni druhů vojsk docházelo k setkáním při vojskových cvičeních, jedním z nich byla stavba pontonových mostů na Dunaji. Zatímco setkání s veliteli SSkSV docházelo v rámci státních svátků a vojenských přísah.¹¹⁶

Samozřejmě vznikali při mezinárodním velení i incidenty, které měli svým způsobem mnohonárodnostní charakter a často i nečekané vyústění jako v tomto případě: „Asi o půlnoci, po pěti hodinách přestávky, jsem řekl podplukovníkovi, který se mnou sloužil, že si **odskočím ven na malou stranu**. Nikdo z nás si v noci při cvičení z toho problém nedělal, odešel pár metrů dál – a zcela lidsky řečeno – se vyčůral. Když jsem se vracel zpět,

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ VACEK, Miroslav. Generál studené války. Praha, 2004. S. 142.

¹¹⁵ VACEK, Miroslav. Generál studené války. S. 143.

¹¹⁶ Tamtéž.

zastihla mě naše komise pro likvidaci škod při cvičení a dozvěděl jsem se, že lesní stráž měla neodpovídající požadavky za úhradu škod na polní cestě, abych se šel podívat. Popošel jsem s nimi asi dalších 30 m a uslyšel jsem volání, abych se vrátil do štábního automobilu. Trochu vzrušený podplukovník, ovládající dobře ruštinu, mi rychle vysvětlil, k čemu došlo v mé nepřítomnosti. Volal sovětský generál, nějaký pobočník maršála Kulikova, a prověřoval, jakou situaci jsme rozehrávali štábu frontu. Poděkoval, pochválil podplukovníka a skončil. Hned nato se ozval sám maršál Kulikov a ptal se, s kým hovoří. Podplukovník se představil a na jeho dotaz, kde je velitel divize (tedy já), nemohl najít vhodné slovo, že močím venku v lese, a řekl tedy, že odpočívám. Maršál zavěsil, a jak jsem se později dozvěděl, komentoval to slovy: „My generalita, zde pracujeme a velitel divize si klidně spí!“ **A začal ten správný vojenský kolotoč.** Ministr Džúr posílal jednu generálskou komisi za druhou, aby zjistila moji vinu. Protože spojení proběhlo po utajovaném aparátu ZAS, spojovací obsluha musela zaznamenávat naprosto přesnou dobu a délku hovorů. Nic mi nepomohlo, že jsem byl nedosažitelný 43 vteřin a co jsem dělal.“ Právě tady do role vstoupil lidský element. Lež ve spojení s odmítnutím odpovědnosti. Takže se stalo, že: „Generálové naší armády se postupně propracovali k takové lži, že jsem byl nepřítomen asi půl dne. A při té příležitosti se našim komisím představil můj sovětský rozhodčí, který oznámil, že odjíždí k maršálovi Kulikovovi, aby zabránil mému obviňování. Já jsem mu řekl, aby to nedělal, protože mi asi už nepomůže a dopracuje se toho, že bude až do důchodu zase sloužit na Sibiři. Nezabránil jsem mu a on odjel. Divíte se, že jsem cítil větší vděk k sovětskému důstojníkovi než k našim generálům? (...) Náčelník vojenské kanceláře prezidenta republiky mi později ještě doplnil mé poznatky o následující. Hned druhý den ráno byl o mém nezodpovědnosti informován i prezident Husák v nějakém přehledu informací. Ponechal to bez větších komentářů. V nejbližších následujících dnech byl prezidentem přijat při ukončení své funkce odcházející velvyslanec SSSR. Prezident Husák byl prý udiven, že část doby vyčleněné k rozloučení zabralo i moje nezodpovědné jednání, ovšem s trochu jiným závěrem: „Jestli plukovníka Vacka nepotřebujeme, my si ho vezmeme a dáme u vyšší funkce, než jste mu zatím dali u vás.“¹¹⁷ Takže celá množina okamžiků cvičení Varšavské smlouvy byla různorodá a napříč stupni se odehrávaly rozdílné scénáře v osudech účastníků.

9. ARMÁDA

Armáda je nástroj struktury sociálního supersystému. Plní funkci obrannou pro danou koncepci, podle níž se řídí společenství lidí. Armáda je, pokud je v ní zejména základní

¹¹⁷ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. S. 106 a 107.

vojenská služba, je plnou součástí společnosti. V případě rámce profesionální armády to platí méně, ale zůstává to platné. Hovořili jsme výše o supersociálním systému, který se skládá z určité množiny vložených podmnožin. Při pohledu na armádu nelingvistickým pohledem je ve výsledku armáda strukturou slouženou z určitého množství subjektů, které se liší velikostí, vložeností, hierarchií. Nechci přirovnávat tuto strukturu k stavebnici, jistá posloupnost tu je. Řády a příručky z 50. let klesají po stupních divize, pluk, prapor, rota, četa, družstvo, bojovník. Skládanka začíná na základní jednotce a tou je jednotlivec – člověk. Vytváří se tu rozsáhlý kolektiv, který vytváří rotu, prapory, pluky a divize. Vše je podřízeno určitému rámci, který se určuje na úrovni vlády sociálního supersystému. Za pomoci řádů a dalších prvků se určují parametry a míra soužití v kolektivu. Na rozdíl od 50. let se tu v době pozdější objevuje prvek šikany. Toto chování, které porušuje a narušuje mezilidské vztahy, poukazuje na nelidskost dotyčných jedinců. Poukazuje, že se dotyční nestali lidmi. Neváží si ostatních a jsou schopni na ně uplatňovat paraziticko-degradační chování. Je to jen doklad toho, že vedoucí nomenklatura v dané době nedokázala zvládnout řízení společnosti a všechny procesy v něm a marxismus-leninismus přes svůj filozofický obsah nedokázal přes chybějící psychologii zabránit těmto statistickým jevům, kterých se dopouštěli i členové KSČ. Případně je mlčením schvalovali. Vše závisí na lidské morálce a kvalitách. Při absenci často tyto prvky dopadají na podřízené. Vrátime-li se ke koncepci armády, tak ta bude pochopitelně budována nikoliv na základě marxismu-leninismu, i když by se to mnohým mohlo zdát. Armáda je armádou. Vojsko je vojskem. M-L je pouhou určitou a v určité míře pochybnou výplní jedinců a bojovníků. V míře jejich intelektu. Tj. od hesel a pojmu, na nějž okolní lidé reagují ve tvaru bipolárním, jako například „ANO“, „NE“, případně „NEVÍM“. Až po hluboké diskuzi o smyslu a významu, nebo ideologické fráze, které spíše splňují formu a nikoliv obsah.

Jednalo se o koncepci armády, která byla pochopitelně budována v rámci armád celého paktu států. Jejím cílem bylo pochopitelně bránit suverenitu území ČSR, později ČSSR, prostřednictvím lidské síly a materiálních zdrojů. Byl zde kvalitativní a kvantitativní rozdíl v porovnání s předmnichovskou brannou mocí ve smyslu válečných plánů na použití strategického uskupení vojsk. Po úvodním úderu vojsk protivníka na území republiky mělo dojít k obnovení suverenity. Tzn. toto nepřátelské uskupení mělo být eliminováno a pomocí ozbrojených sil vytlačeno za státní hranici. V pozdější verzi ze 70. a 80. let měla Střední skupina vojsk (SSkSV) jako první měla provést v kooperaci s ČSLA úder na území protivníka s cílem zahájit strategické rozvinutí vojsk ČsF a schopnost vést a realizovat útočnou operaci

vedenou ve směru, který se v rámci postupu času mírně lišil, zhruba po ose PRAHA-NORIMBERG-ŠTRASBURG-EPINAL-DIJON-LYON.

Po území naší Vlasti bylo rozložena síť vojenských útvarů a vojenských zařízení mnoha druhů vojsk, i takových druhů vojsk, jaké dnes už současná AČR k dispozici vůbec nemá. V průběhu času se měnil plánovaný početní stav pro stav válečný i mírový, dislokace i počet divizí. Počítalo-li se v roce 1946 v míru s 187 000 osobami (16 divizí¹¹⁸), tak pro válku s 655 000 osobami (18 divizí).¹¹⁹ V roce 1953 se operuje s 300 000 osobami pro mírové období (tj. 14 divizí) a pro válečné období 850 000 osob (24 divizí).¹²⁰ V případě roku 1956 se kalkulovalo s 208 000 osobami (14 divizí), 765 000 osobami pro válečný stav (24 divizí).¹²¹ Pro rok 1958 na mírové dny mělo být k dispozici 182 000 osob (11 divizí) a 650 000 osob (16 divizí).¹²² K roku 1969 byl požadavek zvýšen na 214 000 osob (10 divizí) a 580 000 osob pro stav války (15 divizí).¹²³ Rok 1988 počítal pro mírový stav s 200 000 osobami (10 divizí), pro válečný s 715 000 (15 divizí).¹²⁴

Československý front měl mít v šedesátých letech 14 divizí, včetně jedné sovětské. Divize bylo možné rozdělit na 9 motostřeleckých a 6 tankových. Jedním z ukazatelů síly byly tanky. Těch měl Čs. front k dispozici 3420. Osa vlastního postupu byla po linii PRAHA-NORIMBERG-ŠTRASBURG-EPINAL-DIJON-LYON. Vedle Československého frontu, který tvořil jednak jižní křídlo celé sestavy, která začínala na břehu baltského moře a jednak byl na tzv. VEDLEJŠÍM SMĚRU. Hlavní směr se nacházel na úrovni měst BERLÍN-VARŠAVA.

Severně od Československého frontu se nacházely:

1. Západní front (SSSR), v jehož sestavě se nacházelo 23 divizí (12 sovětských divizí, 6 polských, 5 východoněmeckých). Z toho 13 divizí bylo motostřeleckých a 10 tankových. Osa postupu frontu byla FRANKFURT-LUXEMBURG-PAŘÍŽ.

¹¹⁸ Divize je základní taktická jednotka ve všech ozbrojených silách a druhů vojsk. Je-li, chce-li být, armáda dotyčného státu armádou.

¹¹⁹ <https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

¹²⁰ <https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

¹²¹ <https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

¹²² <https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

¹²³ <https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

¹²⁴ <https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

2. Západní front (SSSR), v jehož sestavě se nacházelo 18 divizí (13 sovětských divizí, 5 východoněmeckých). Přičemž 11 divizí bylo motostřeleckých a 7 tankových. Počet tanků byl 4080. Osa postupu tohoto hlavního uskupení byla BERLÍN-PAŘÍŽ.

Přímořský front (Polský), v jehož sestavě se nacházelo 15 divizí (11 polských, 4 sovětské). Počet tanků byl 3180 tanků.

Všechny tyto strategická uskupení sil byly prvosledné.¹²⁵

Vojenský encyklopedický slovník uvádí, že „Front / front / фронт je vyšší operačně strategický svaz, určený k plnění operačních (strategických) úkolů. Skládá se zpravidla z několika vševojskových a tankových armád, z letecké armády, ze svazků (útvárů) různých druhů vojsk, jakož i frontového týlu.“¹²⁶ Zatímco slovo „fronta / front / фронт je strana bojové sestavy (uskupení, rozmístění apod.) vojsk, obrácená směrem k nepříteli. Někdy se jako fronta označuje prostor (území) bojové činnosti. Fronta je také čelo nástupového tvaru jednotky nebo útvaru.“¹²⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že tu vzniká u každé armády několik obrazů (rovin) vnímání a chápání dané armády. Obraz armády národa, zejména je vytvářen pro subjektivní realitu každého jedince ve společnosti. Máme tu stát XY, který má armády YX, která se podílí na obranyschopnosti našeho státu XY před nepřítelem, v tomto případě imperialisty. Naše společnost považuje za čest sloužit v ozbrojených silách. S tím, že je to spíše rovina pro občana. Obraz toho, jak se armáda prezentuje na veřejnosti, v tisku a sdělovacích prostředcích, svým způsobem je tam i rovina vlastní účasti své vojenské služby v řadách ozbrojených sil (nebo naopak modrá knížka), případně manžela, bratra či jiného příbuzného, nebyla-li dotyčná vojákyní z povolání.

Další varianta obrazu je pohled z hlediska celé soustavy armád a států Varšavské smlouvy. Nevnímáme už místní jednotlivé detaily, ale bereme jednotlitě armády přesně tak, jak se projevují a prezentují na státní úrovni. Vnímáme to vše jako jednotlivý celek. Celek, který plní úkoly a pokyny z centra. Tím je pochopitelně MOSKVA. Takže i z Moskvy pocházela koncepce směřování a budování společnosti.

¹²⁵ <https://dfens-cz.com/csla-na-ryne/>

¹²⁶ Vojenský terminologický slovník. Praha, 1966. S. 67.

¹²⁷ Vojenský terminologický slovník. Praha, 1966. S. 68.

Existoval soubor operační plánů jednotlivých armád a frontů Varšavské smlouvy. Varšavská smlouva byla včetně její vojenské, nebo politické části pouze prostředkem pro kooperaci řízení konceptů vzniklých na základě politických rozhodnutí.

9.1 Operační plán ČSLA

Má i ve své podstatě vliv na chování a uvažování člověka. V něčem pozitivní, v něčem negativní. Profesní deformace existuje plošně napříč spektrem světa povolání, ve vojenském prostředí má mnohdy významné důsledky.

Válečný konflikt nikdy nevypukne přes noc. Na takový válečný konflikt se musí stát připravit, aby se mohl účastnit konfliktu na základě své zdrojové základny. Přípravy jsou vedeny s předstihem. Připravují se vojska, konají se cvičení, vylepšuje se vojenská organizace, zavádí se nová výzbroj a vznikají nové technické vynálezy ve výrobně-inovativní základně státu. Uvedu konkrétní případ, co ani s odstupem let, neztratil svůj význam. Kanistr, dodnes rozsáhle používaný užitkový předmět nejen v oblasti motorizmu a vojenského světa. Ten vznikl v rámci příprav Hitlera k válce na základě tajné speciální objednávky pro říšskou brannou moc¹²⁸ a byl zaveden do ozbrojených sil Třetí říše pod označením Wehrmacht-Einheitskanister.¹²⁹ Nutno podotknout, že byl úspěšně napodoben na straně spojenců v tehdejší protifašistické koalici a užívání tohoto užitkového předmětu upevnila jako (nejen) celoevropský standard druhá světová válka. Příprava na válečný konflikt žádá poměrně velké množství času naformování a přípravu řídicích struktur a formování a přípravu vojenských struktur. Příprava zdrojových možností a dalších prvků státní proválečné politiky. Včetně operační přípravy válčisti a infrastruktury.

A právě nasazení Československého frontu nebude probíhat na základě mávnutí kouzelného proutku ve stylu nejlepších kapitol našich vojenských dějin: „Hrrr, na ně! Za bratra Žižku!“ a všechny bojové útvary se vydají na cestu vedoucí do pole boje a chrabře na válčisti zvítězí. Je jasné, že někdo musí vytvořit celou strukturu armády, plány, řídicí mechanismy, někdo dotýčný, nejlépe zodpovědný a uvědomělý, musí armádu vyzbrojit, výzbroj je možné získat vlastní výrobou, nebo dovézt za drahé prostředky z bratrských států, případně i jiných. Je taktéž možné získat licenci. Někdo musí dané zbraně a zbraňové systémy vyrobit. Aby mohl učinit musí znát určité znalosti. Znalosti předpokládají určité vědomosti. Dostanou-li se následně zbraně k bojovým útvarům je nutné připravit výcvikový plán.

¹²⁸ https://aif.ru/society/history/pochemu_u_toplivnoy_kanistry_tri_ruchki

¹²⁹ <https://de.wikipedia.org/wiki/Wehrmacht-Einheitskanister>

Vyškolit a vycvičit obsluhu. Obsluhu je třeba obléci a ta tímto stylem by bylo možné pokračovat. Je jasné, že aktivace operačního plánu byla pouhým aktem, a kterým byly schovány desítky a stovky hodin práce a úsilí, jak jedinců, tak i celých kolektivů.

V předchozích částech mé diplomové práce bylo viditelné, že jsme se letmo zabývaly realizací koncepce z hlediska řízení sociálního supersystému. Na základě realizace koncepce je budována společnost, infrastruktura, probíhá budování výrobních jednotek, realizace organizování školství, kultura, tyto dva prvky mají vliv na chování populace, a v případě této diplomové práce samozřejmě organizace zobecněných prostředků řízení na tzv. šesté prioritě. Budeme-li vycházet z obecné teorie, že cílem ozbrojených sil a jejich organizací, výcvikem a výstavbou je obrana kulturně svébytné společnosti vůči agresi potencionálního či reálného protivníka, tak koncepce ozbrojených sil bude jasně vycházet ze snahy ochránit a bránit politickou koncepci, a tedy i cíle dané politické nomenklatury.

K problematice operačního plánu lze konstatovat, že dost celá řada věcí v oblasti vojenské bude probíhat analogicky ve vztahu řízení společnosti, neboť koncepce bezpečnosti je součástí tohoto projektu. Nemíním zdůrazňovat, že je tedy nutné chápat situaci z širšího hlediska než z pouhých hesel, která zazní v prostoru informačně-sdělovacích prostředků (např. používaná zjednodušující hesla a fráze typu: armáda má bránit naše spaní). Výstavba vojsk, výcvik vojsk a příprava k odražení případné agrese, to je podmíněno existencí dané politické koncepce a daností dané epochy. Tedy na řízení celospolečenských událostí, případně regionální událostí.

Vzhledem k tomu, že se operační plán nikdy neaktivoval a nezrealizoval, tak nevznikla potřeba řešit další otázky teoretického rázu. Jejich řešení by pravděpodobně nastalo až při nutné potřebě řešit tyto otázky. Na druhou stranu tu existoval soubor otázek a opatření, která se už s předstihem realizovala. To je vlastně i odpovědí na tu otázku, co dělají generálové v míru.

Přístup ke cvičením a výcviku také něco dokazuje a ukazuje. Poskytuje cenné statistické údaje a další ukazatele, které lze získat osobním pozorováním, nebo z informačních materiálů. „Velmi výrazne sa to prejavovalo vo vojnách v armádach mnohých krajín: postoj k cvičeniam, k príprave na cvičisku bol u mnohých veliteľov a nižších hodností lajdácky. Vo výsledku sa tak učili vojenskej profesii skutočne až v priebehu bojov, platiac za takéto lekcie množstvom krvi.“¹³⁰

¹³⁰ Dialektika a ateizmus: dve nezlučiteľné podstaty. S. 218.

Dnešní boj na bojišti je z hlediska učebnicového provedení „bojem vševojskovým, to znamená, že se ho účastní všechny druhy vojsk. Vševojskové operace a boje vedené v soudobých podmínkách jsou charakterizovány použitím jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, masovou účastí a pozemních vojsk s různorodou bojovou technikou, zvláště tankovou a raketovou, jakož účasti letectva a vzdušných výsadků. Vlivem všech kvalitativně nových podmínek se operace a boje rozvíjejí rychle, nerovnoměrně, na širokých frontách, do velkých hloubek a vyznačují se rychlými změnami situací. Činností vojsk na směrech a účinky soustředěných úderů i bojové sestavě vojsk, které vznikají mezery v operační i bojové sestavě vojsk, které zároveň vytvářejí podmínky k rozhodným úderům do boků a týlu nepřátelských uskupení, k samostatně a iniciativní činnosti.“¹³¹

Co je vlastně úspěchem v provedení boje? A jak ho dosáhneme? Můžeme říci, že „úspěch v soudobém boji se zabezpečuje zvládnutím taktických zásad organizace a vedení vševojskového boje všemi veliteli a podřízenými a správným pochopením daného jim úkolu; vedením aktivního a nepřetržitého průzkumu; včasným rozhodnutím a pečlivou přípravou útvarů a jednotek se zřetelem na převahu sil a prostředků na rozhodujícím směru; nepřetržitou a přesnou součinností na bojišti; pevným a nepřetržitým velením; vysokým morálním duchem a vůlí k vítězství; aktivní, smělou, iniciativní a překvapivou činností všech vojáků; dovedným využitím bojové techniky a terénu a nepřetržitým bojovým, politickým, materiálním, technickým a zdravotnickým zabezpečením jednotek.“¹³² Pokud chceme zvítězit, tak obranou se nevyhrává, což je zásadní rozdíl v porovnání s prvorepublikovou obrannou koncepcí. Proto je nám zcela jasné, že hlavním druhem boje je útočný boj, „jehož cílem je úplná porážka nepřítele. Útočný boj se vede nepřetržitě ve dne i v noci, v kterékoliv roční době a počasí, v rychlém tempu a v těsné součinnosti všech druhů vojsk. Zabezpečení rychlého útoku se rychle využívá účinnosti atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení.“¹³³

Co by se stalo v případě aktivace? Následovala by další legislativní opatření, lze předpokládat přípravu infomačního pole.¹³⁴ Budeme-li situaci vnímat z pohledu sociálního supersystému, došlo by k přímo radikální změně v životě po celém teritoriu populace Československa. Přejít na válečný stav, změna výroby, změny v hospodářské oblasti, školství, vědě, zpravodajství v kultuře a pochopitelně i v obyčejném životě lidí. Zkrátka naprostá změna jejich dosavadního stylu života. Pro příslušníky mužského pohlaví

¹³¹ Příručka pro důstojníka v záloze. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 57.

¹³² Příručka pro důstojníka v záloze. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 59.

¹³³ Příručka pro důstojníka v záloze. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 57 a 58.

¹³⁴ Oficiální sdělovací prostředky státu, lze do této kategorie počítat i v dnešní době nestátní, tzv. komerční, nebo ještě lépe soukromé televizní, rádiové a internetové.

mobilizace. Aby mohli lidé vytvořit nějakou koncepci řízení společnosti, ideologii, a případně jen lépe pochopit, co se kolem nich děje potřebují znalosti. Znalosti předpokládají vědomosti. Významnou položkou je historie, která nám společně s dalšími obory umožňuje alespoň v nějakých rozumných mantinelech pochopit dění kolem nás.

Z analýzy obsahu knihy vyplývá, že v rámci těch dokumentů, které byly zveřejněny v práci Plánování nemyslitelného máme určité analýzy plánů, v kterých se odráží i realita na vyšších místech řídicí sféry.

Například první dokument v této knize je operační směrnice z roku 1951. Autor uvádí, že: „Podobně jako jiné dosud objevené dokumenty z počátku 50. let odráží tato operační směrnice pro plán s krycím názvem Orel obranný charakter tehdejšího vojenského plánování. V souladu se svými ideologickými klišé předpokládali východní stratégové, že příští válku rozpoutá Západ s cílem zničit komunistický blok. Tento vpád, jehož konečným cílem měl být Sovětský svaz, podle následujícího dokumentu neohrozil bezprostředně, neboť k tomu „imperialisté“ zatím nemají dost sil. Úkolem československých vojsk mělo být v případě útoku odražení agrese a obnovení obranné linie.“¹³⁵

V dalším dokumentu (č. 2), kde se řeší vyhlášení mobilizace, se dočteme, že: „Plán Pěst, který shrnuje tato operační směrnice, navazuje na plán Orel (viz Dokument č. 1) po vyhlášení mobilizace. Československá armáda podle něj měla po úspěšné obraně přejít do útoku a během čtyř až pěti dnů, dosáhnout řek Naab a Dunaj‘ a ‚ovládnout předmostí na jižním břehu řeky Dunaj v prostoru Regensburg—Straubing‘. Plán se v podstatě soustřeďuje na přenesení konfliktu na území protivníka a nezmiňuje možnost dalšího postupu na západ.“¹³⁶

Dokument č. 3 vyvrací naopak onu někdy zdůrazňovanou větu, že Stalin chystal se vést válečný konflikt. Pouze se stát připravoval na vedení války, a to je malý, ale významný rozdíl. „Dokument z roku 1953 shrnuje plány pro obranu hranic (krycí jméno Sokol) a plán pro soustředění vojsk (krycí jméno Hvězda). Vyplývá z něj, že i na sklonku Stalinovy éry se československé plánování soustředilo především na obranné operace. Z různých variant plánu Hvězda schválil prezident Gottwald v září 1952 základní scénář, podle něhož se měly československé branné síly po mobilizaci soustřeďovat okolo Prahy a až podle okolností rozhodnout o provedení útočné či obranné operace. Dokumenty č. 1-3 tak nepotvrzují, že by

¹³⁵ LUŇÁK, Petr. Plánování nemyslitelného. Československé válečné plány 1950-1990. S. 88.

¹³⁶ LUŇÁK, Petr. Plánování nemyslitelného. Československé válečné plány 1950-1990. S. 103.

Stalinovo vystoupení na setkání komunistických vůdců v Moskvě v lednu 1951 vyústilo v přípravu útoku na západní Evropu.¹³⁷

V dalším dokumentu č. 4 je odhalen Operační plán Československé armády v roce 1957. „Plán, který byl vypracován od roku 1956 pod krycím názvem Zástava, bral poprvé explicitně v úvahu jaderné zbraně a kladl důraz na možnost nenadálého útoku ze strany Západu. Z jeho shrnutí pro stranické orgány vyplývá, že v případě, kdyby se Západu podařilo uskutečnit překvapivý útok, by československé ozbrojené síly zaujaly obranné postavení do příchodu sovětských vojsk, které měly umožnit přechod do útoku. Pokud by byly přípravy k údajnému západnímu útoku odhaleny, měla československá vojska za úkol „úderem na směru Plzeň, Nürnberg, s použitím atomových zbraní, v součinnosti se sousedy rozbít soustředěvané síly nepřítele...“ Nicméně českoslovenští strategové údajně na doporučení sovětského velení další samostatný postup hlouběji do nitra západního území neplánovali. Je tedy otázka, zda se takový postup vůbec předpokládal. Pokud ano, byl v tomto období zcela ponechán na sovětských silách. Pokud nikoli, znamenalo by to, že ambiciózní plány na obsazení západní Evropy byly skutečně až věci počátku 60. let.“¹³⁸

„Dokument č. 11 Československý válečný plán z roku 1977“ poměrně mění plánování na bojišti, res. válčišti a řeší použití jaderných zbraní. V obsahu dokumentu se objevuje možnost konfliktu za použití jaderných zbraní, anebo za jejich nepoužití. Pozemní prvky a plány ve strategii Varšavského paktu zůstaly nezměněny. „ČSLA měla za úkol dát se v případě konfliktu na pochod na Západ, přičemž pátého dne měla dojít k Augsburgu a osmého až devátého dne operace „ke státním hranicím Francie na úseku Endingen, mimo Basel s postupem do nitra západní Evropy bez ohledu na to, zda byly jaderné zbraně použity či nikoliv.“¹³⁹

Jako určitou protiváhu archivních dokumentů z knihy Plánování nemyslitelného uvedu fragment z knihy generála Miroslava Vacka. Před mým přepisem uvedu z jeho knihy Generál studené války jeho názor týkající se Operačního plánu ČSLA z pohledu velitele tohoto tělesa. „Na otázku, jaký byl československý operační plán pro případ války, lze odpověď jednoduše. Byl takový, aby vedl na základě, co nejpodrobnějších znalostí o pravděpodobném nepříteli k jeho porážce, kdyby válku zahájil. Samozřejmě, že byl na základě měnící se situace u protivníka i u vlastních vojsk i vojsk spojenců upřednostňován hlavním velením především

¹³⁷ LUŇÁK, Petr. Plánování nemyslitelného. Československé válečné plány 1950-1990. S. 115.

¹³⁸ LUŇÁK, Petr. Plánování nemyslitelného. Československé válečné plány 1950-1990. S. 123.

¹³⁹ LUŇÁK, Petr. Plánování nemyslitelného. Československé válečné plány 1950-1990. S. 253.

obránné operace. Změnil se zásadně i v druhé polovině osmdesátých let, kdy v důsledku zmírňování mezinárodního napětí v duchu helsinské konference se stalo hlavním vedení především obranné operace.“¹⁴⁰ Dále ve svém hodnocení uvádí: „Jedině ten, kdo dokáže objektivně zhodnotit silné a slabé stránky nepřítele, přijmout opatření k podstatnému snížení až k likvidaci jeho předností a plnému využití jeho slabin, může očekávat úspěch. Já jsem se ve svých funkcích nikdy nedopouštěl podceňování vojenské síly NATO.“¹⁴¹

Z řad ČSLA byl velitel Západního vojenského okruhu, připravován na vedení Československého frontu. „HODNOCENÍ MINISTRA NÁRODNÍ OBRANY MOJÍ ČINNOSTI VE FUNKCI VEL. ČS. FRONTU NA VŠC¹⁴² PALCÁT-86

(...)

Funkce: velitel Západního vojenského okruhu

Hodnost, jméno, příjmení: generálporučík Ing. Miroslav VACEK

Doba výkonu funkce: 1 rok

Generál poručík Ing. Miroslav VACEK byl na cvičení připraven jak po teoretické, tak i praktické stránce.

V průběhu celého cvičení dokázal svoji teoretickou připravenost aplikovat v realizaci nových požadavků operačního umění, jak při tvorbě zdůvodněných rozhodnutí, tak i praktické činnosti vojsk.

(...)

V průběhu cvičení plně uplatnil svoje organizační a řídicí schopnosti, které se zejména projeví v náročném řízení podřízených zástupců, náčelníků správ frontu i velitelů armád. Přijetím reálných opatření přispěl ke zdárnému provedení mobilizace 54. msd¹⁴³ a splnění jí postavených úkolů. Pracoval organizovaně a vytvářel tím příznivé podmínky pro práci vlastního štábu i podřízených velitelů armád.

V prvním období cvičení věnoval značné úsilí upřesnění svého rozhodnutí pro obrannou a útočnou operaci, prosazení úkolů do vykonavatelů. Současně měl přehled o plnění opatření přechodu z mírového na válečný stav.

¹⁴⁰ VACEK, Miroslav. Generál studené války. S. 129.

¹⁴¹ VACEK, Miroslav. Generál studené války. S. 132.

¹⁴² Velitelsko-štabní cvičení

¹⁴³ Zkratka označující vojenský útvar: motostřelecká divize, nástupce střeleckých divizí.

Větší pozornost měl věnovat přípravě organizace součinnosti a trvat na zpracování návrhu plánu součinnosti před jejím provedením.

(...)

Generálporučík Ing. Miroslav VACEK úkoly při cvičení „PALCÁT“ s p l n i l.

Ministr národní obrany ČSSR

Generálplukovník Milán V Á C L A V Í K v. r.“¹⁴⁴

Příprava k boji a vedení války je třeba nacvičit. Celá řada činností, a tedy i algoritmů je souhrnným cvičením¹⁴⁵ na cvičišti, nebo ve vojenském prostoru, nebo ve vojenském výcvikovém prostoru. Na vymezeném území je realizována podle pokynů a řádů celá řada různorodých činností různých struktur a druhů vojsk. Je procvičováno všechno¹⁴⁶ a za všech podmínek.

10. Zobecněné prostředky řízení

Výše uvedený přehled a výpis konkrétně vybraných plánů ČSLA je nutné chápat v širší souvislosti, a ještě na víc z hlediska zobecněných prostředků řízení lze říci pro to, aby u potencionálního protivníka a agresora nebyla snaha pro rozpoutání války klasickými zbraněmi na šesté prioritě je nutné:

Mít připravenou armádu, „•aby generácia vojenskej techniky, ktorá je súčasťou výzbroje, nevyčerpala svoj modernizačný potenciál, a bola udržiavaná na rovnakej úrovni kvality, ako u potenciálneho agresora, prípadne ju ešte prevyšovala;“¹⁴⁷. Dále je třeba, aby „•aby spektrum druhov výzbroje bolo širšie, než u potencionálneho agresora;“¹⁴⁸. Rovněž je nutné, „•aby sa v okamihu vyčerpania 50 % modernizačného potenciálu existujúcich vzorov zbraní už existoval nový vzor s poriadnym modernizačným potencionálnom, pripravený na spustenie jeho sériovej výroby. Pritom tam, kde je to možné, sa MUSÍ zaistiť agregátna a elementárna nadväznosť, aby si vojsko techniku ľahšie osvojilo a ľahko ju obsluhovalo, a aby sa zbytočne nepreťažovalo národné hospodárstvo;“¹⁴⁹ Takže se tu objevuje i čtvrtá priorita.

¹⁴⁴ VACEK, Miroslav. Generál Studené Války. S. 159 a 160 a 161.

¹⁴⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=q7TCala76mY>

¹⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=SdDMukRBNpo>

¹⁴⁷ PRACOVNÝ KOLEKTÍV VP. Mítva voda. Koncepcia spoločnej bezpečnosti. S. 536.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

K tomu je nutné chápat to, že jakékoliv narušování připravenosti sil k boji je nebezpečné. „•aby si najvyššie vedenie štátu uvedomovalo následky svojho zasahovania v snahe obmedziť bojovú pripravenosť Ozbrojených síl;“¹⁵⁰ Zároveň potreba existence řízení bojové připravenosti vojsk je důležitá. Je to klíč k úspěchu. „•aby reálne existoval jednotný systém riadenia bojovej pripravenosti všetkých druhov vojsk. Ich rýchlostné charakteristiky uvedenia do bojovej pohotovosti musia byť dobre známe jak najvyššiemu štátnemu riadeniu, tak aj veliteľstvu;“¹⁵¹ Z hlediska konvenční války je bezesporu nutné, aby potenciální agresor byl přesvědčen, že masový útok z jeho strany, který bude veden jako první, nevyzradí z boje hlavní síly a infrastrukturu, která řeší jejich řízení. Zároveň, že v případě, kdy nenarazí na nebojeschopné oddíly, nemůže dojít ke ztrátě řízení vojsk a v žádném, popřípadě ani ke zlomení a nalomení strategické obrany.

Za výše zmíněných podmínek lze dosáhnout takového účinku, jehož výsledkem bude, že nepřítel nemůže využít a ani použít žádný blitzkrieg, ale dosáhne pouze zdlouhavé války, jejímž výsledkem bude jen úplné vyčerpání a vojensko-ekonomické zničení potenciálu země, která v důsledku toho utrpí porážku.¹⁵²

Termín „vojenská doktrína“ je ve své podstatě po uplynulých dvou světových válkách neadekvátní. Problém skví v té rovině, že o výsledku nerozhodovaly výsledné teorie vojenských teoretiků, ale zejména hospodářská a sociální oblast, tedy „ekonomické a sociální faktory“.¹⁵³ Tzn. že vojenská doktrína je prázdný pojem. Vojenská doktrína „SA MÔŽE TÝKAŤ LEN BLITZKRIEGU (bleskovej vojny), ktorý prebehne tak rýchlo, že ekonomické a sociálne faktory, pretože ich prejav hovorí o úplnej strate riadenia, tak doktrína môže, byť len vojensko-ekonomická.“¹⁵⁴ Máme-li k dispozici vojenskou doktrínu a podíváme-li se na ni pohledem poměrně odlišným, tak zjistíme, že „ÚTOČNÁ vojensko-ekonomická doktrína predpokladá, že krajina sa usiluje

- o líderstvo v pretekoch vytvárania nových zbraňových systémov,
- o zjavnú kvalitatívnu prevahu nad potenciálnym protivníkom,
- o nasadzovanie ozbrojených síl v čo najväčšom počte, v súlade s ekonomickými možnosťami krajiny, pri ich plnej technickej prevahe nad potenciálnym protivníkom.“¹⁵⁵

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ PRACOVNÝ KOLEKTÍV VP. Mítva voda. Koncepcia spoločnej bezpečnosti. S. 540.

¹⁵⁵ Tamtéž.

Obecně lze konstatovat, že doktrína je v podstatě řídicí prvek, na jehož základě jsou řízeny, organizovány a vedeny ozbrojené síly. Co jsou vlastně v tom případě ozbrojené síly? Ozbrojené síly, to je určitá struktura, která plní pokyny a úkoly v za určitých podmínek a v určitém prostředí. „**Ozbrojené síly**, to je předovšetkým personál, obsluhující:

- infrastrukturu vojenských vedecko-technických organizací;
- infrastrukturu monitorovania situácie a určovania cieľov;
- infrastrukturu základní;
- infrastrukturu škôl a bojovej prípravy;
- infrastrukturu prostriedkov ozbrojeného vplyvu na protivníka.“¹⁵⁶

Všetchno jsou to určité prvky říditelné struktury, které se sledují určité cíle na základě určité koncepce. Všechny tyto vložené systémy jsou rozděleny do specifických druhů vojsk. Tam řadíme: „

- pozemné vojská a letectvo všeobecného určenia;
- vojska protivzdušnej a protiraketovej obrany krajiny;
- vojenské námorníctvo s jeho druhmi síl;
- strategické úderné síly, «útočné» zbrane všetkých typov ozbrojených síl.“¹⁵⁷

Tento výše uvedený výčet, jak první, tak druhý pracují s určitým řazením a dělením prvků ozbrojených sil.

11. Vojenské umění

Vojenské umění se skládá z určité množiny prvků. Ve zjednodušené a v určité míře dostatečné míře řadíme mezi tři významné pojmy patří STRATEGIE — OPERAČNÍ UMĚNÍ — TAKTIKA. V následujícím textu je pomocí trochu starší publikace, ale publikace řešící masové vojenské strategické operace, které měly dějinné výsledky ve svém provedení.

11.1. STRATEGIE

V knize „Hlavní rysy operačního umění Sovětské armády v deseti drtivých úderech“ je určitý rozbor problematiky vojenského umění. Knihu jsem zvolil i z toho důvodu, že je psána pochopitelně a text má svou aktuálnost i dnes. Proto jsem vypsál z této knihy několik fragmentů, které nám pomohou problematiku pochopit čistě vojenského pohledu. Strategie je

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž.

považována za nejvíce podstatnou část vojenské vědy a „zabývá se vedením válečných operací v nejširším měřítku, vedením války v celku. Strategie je teorií a praxí plánování, příprav a vedení války, řízení všech ozbrojených sil na frontách.“¹⁵⁸ Strategie vede ke konečnému vítězství.

Válečná strategie řeší například volbu „směru hlavního úderu na základě hlubokého vědeckého zhodnocení situace v dané etapě války a volba forem strategické činnosti,

– zpracování strategického plánu použití sil a prostředků, který odpovídá zvolenému směru hlavního úderu,

– neustálé vyvíjení úsilí k uskutečnění plánů pro danou etapu války, za tím účelem řídit činnost ozbrojených sil a všestranně ji zabezpečit.“¹⁵⁹ Pod strategií se nachází operační umění.

11.2. OPERAČNÍ UMĚNÍ

Co je to operační umění? „Operační umění je theorie¹⁶⁰ a praxe plánování organizace a provádění operací silami operačních svazků armád a frontu.“¹⁶¹ Co je náplní operačního umění? Je možné říci, že operační umění se zajímá p charakter bojových operací a „Z charakteru strategické operace vyplývá, že jejího výsledku se dosahuje zpravidla operací skupiny frontů nebo i všech ozbrojených sil, zasazených k splnění úkolu, v součinnosti s leteckými silami, a když to situace dovoluje, i s námořnictvem. Strategická operace se skládá z řady operací vedených frontem nebo armádou za společným cílem, spojených jednotlivým zámyslem, i když jsou časově a prostorově od sebe odděleny.“¹⁶² Pozor na předchozí větu. Čím je operační umění? „Operační umění je teorií o způsobech a formách vedení operační činnosti, metodách velení vojskům, o organizaci součinnosti mezi nimi.“¹⁶³ A na posledním místě v oné trojici, ovšem též důležitý prvek a nepostradatelný. Je hezké mít cíle, k nimž jsou vedeny svazky a vojsko, ale bez boje je nemožné dosáhnout vítězství.

¹⁵⁸ SPIŠIAK, Michal. HLAVNÍ RYSY OPERAČNÍHO UMĚNÍ SOVĚTSKÉ ARMÁDY v deseti drtivých úderech. Praha, 1955. S. 11.

¹⁵⁹ SPIŠIAK, Michal. HLAVNÍ RYSY OPERAČNÍHO UMĚNÍ SOVĚTSKÉ ARMÁDY v deseti drtivých úderech. Praha, 1955. S. 11.

¹⁶⁰ Rozuměj – Teorie

¹⁶¹ SPIŠIAK, Michal. HLAVNÍ RYSY OPERAČNÍHO UMĚNÍ SOVĚTSKÉ ARMÁDY v deseti drtivých úderech. Praha, 1955. S. 18.

¹⁶² SPIŠIAK, Michal. HLAVNÍ RYSY OPERAČNÍHO UMĚNÍ SOVĚTSKÉ ARMÁDY v deseti drtivých úderech. Praha, 1955. S. 19.

¹⁶³ Tamtéž.

11.3. TAKTIKA

Co je to taktika? „Taktika je theorie a praxe organizace, plánování a vedení boje.“¹⁶⁴ Co je to boj? „Boj je organizovaný zápas s nepřítelem, v kterém činnost vojsk je sjednocena cílem a časem. Vede se v terénu, který umožňuje těsnou součinnost hlavních bojových sil a prostředků. Boj vedou svazky, útvary a jednotky. Cílem boje je provedení úderu na nepřítele a jeho zničení (útočný boj) nebo odražení nepřátelského úderu a vytvoření podmínek pro vedení úderu na nepřítele (obránný boj).“¹⁶⁵ K hlavní zásadám taktiky je možné říci zhruba toto: „Boj je jediným prostředkem k dosažení vítězství nad nepřítelem. Jen bojem¹⁶⁶ lze zničit síly a prostředky nepřítele a zbavit ho schopností k odporu.“¹⁶⁷ Všechny tyto prvky se užívají ve válce, aby válka mohla začít jako jiný stav společnosti, ovlivňující pozadí života sociální organizace musí být připravené teritorium.¹⁶⁸

12. OPERAČNÍ PŘÍPRAVA VÁLČIŠTĚ

Vedle vedení války tu máme již zmíněnou kategorii, přípravu bojiště a válčiště k vedení takového konfliktu. Na teritoriu se připravuje infrastruktura. Co ovlivňuje operační přípravu? „Operační přípravu válčišť ovlivňují především vzájemné **mezinárodní vztahy** zemí nebo skupin zemí a jejich **vojenskopolitické cíle**. Ty určují v zásadě zaměření i rozsah výstavby válčiště.“¹⁶⁹

Soubor odvětví, kterých se tato činnost týká je poměrně rozsáhlý a zahrnuje v absolutním smyslu slova všechny oblasti řízení společnosti a státu. I zde by šlo využít zaměření hospodářské sekce Ústavu hospodářských a sociálních dějin FF UK. Co patří mezi rozhodující činitele? „Mezi rozhodující činitele, kteří určují rozsah přípravy válčiště, patří současný stupeň hospodářského rozvoje zemí nebo skupin zemí. Požadavky strategie na všestranné zabezpečení bojové činnosti ozbrojených sil na válčišti jsou dnes vysoké, složité a neustále narůstají. K provedení všech speciálních opatření je třeba vynaložit finanční a materiální prostředky.“¹⁷⁰ Jsou některá opatření v souladu s mírovou výstavbou hospodářství? „Některá opatření v přípravě válčišť jsou v souladu s mírovým rozvojem národního hospodářství. Je to např. rozvoj důležitých průmyslových odvětví (strojírenství, těžký

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Na základě šesti priorit KSB a DVTR víme, že to není úplná pravda a realita je často naprosto odlišná.

¹⁶⁷ SPIŠIAK, Michal. HLAVNÍ RYSY OPERAČNÍHO UMĚNÍ SOVĚTSKÉ ARMÁDY v deseti drtivých úderech. Praha, 1955. S. 19.

¹⁶⁸ Šlo by namítnout mnohé protiargumenty.

¹⁶⁹ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 20.

¹⁷⁰ Tamtéž.

průmysl, hutnictví, energetika, chemický průmysl) rozšiřování a zdokonalování všech druhů komunikací, zvyšování zemědělské výroby, rozvoj televizní a spojovací sítě, růst kulturní, technické, morální a politické úrovně obyvatelstva. Proto se také plánovaná ekonomická výstavba státu posuzuje z vojenských hledisek, a to nejen v rámci jednoho státu, ale v systému celého vojenskopolitického uskupení.^{171,172}

S tím také souvisí i ten fakt, že složitost „příprav a společné cíle zemí, které jsou členy vojensko-politického bloku, vedou k tomu, že válčiště se připravují zpravidla společně všemi spojeneckými státy, podle jednotného připraveného plánu. Na upřesnění souhrnu příprav kteréhokoliv válčiště mají důležitý vliv vojenské plány vlastní i nepříteli, strategický význam, zeměpisná poloha a přírodní podmínky daného válčiště i rozmístění ekonomických zdrojů a komunikací. S větší intenzitou jsou přirozeně připravována válčiště hlavní s důležitými strategickými a operačními objekty, na nichž se předpokládá řešení zásadních strategických cílů a která svými přírodními podmínkami umožňují široké rozvinutí operací a použití všech druhů ozbrojených sil.“¹⁷³

Toto téma je nadčasové. Je nepřekvapivý titulek, perex a obsah zprávy z internetové stránky IDnes. Titulek hlásá, že „Na rychlé přesuny vojsk nestačí opravit silnice, vzkazují Evropě z USA.“ V perexu stojí „Sjednoťte a urychlete celní procedury a vojenská povolení pro přejezd hranic, opravte silnice a mosty, zaměřte se na digitální podporu logistických armádních operací v Evropě. To jsou doporučení amerického CEPA, jak urychlit přesuny vojenských jednotek napříč Evropou.“¹⁷⁴ Otázkou až skončí NATO v historických knížkách jako minulost, tak jaká koncepce ho nahradí? Ruská? KSB a DOTU?

Téma přípravy válčišť má celou řadu ukazatelů, které si představíme. Zdroj poznání se nachází v kapitole „HLAVNÍ PRVKY PŘÍPRAV SOUDOBYCH VÁLČIŠŤ“.¹⁷⁵ Ústřední

¹⁷¹ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 20 a 21.

¹⁷² Článek deníku EURO.CZ od Františka Nováka ze 7. 6. 2018 uvádí obsah, který vystihuje název článku: „Brusel vydá miliardy na zpevnění evropských silnic pro průjezd tanků směr Rusko“. V článku je dále uvedeno, že: „Přesuny vojenské techniky po území Evropské unie jsou naléhavější v době zostřených vztahů s Ruskem. Evropská komise reaguje na geopolitické pnutí s Moskvou i tím, že by v rámci přípravy unijního rozpočtu na období 2021 až 2027 mělo být vyčleněno 6,5 miliardy eur (167 miliard korun) na modernizaci dopravní infrastruktury, aby zvládla rychlé přesuny vojenské techniky včetně tanků.“ (<https://www.euro.cz/politika/brusel-chce-vyclenit-miliardy-infrastruktura-prujezd-tanky-smer-rusko-1408817/galerie-176006-1/https://www.euro.cz/politika/brusel-chce-vyclenit-miliardy-infrastruktura-prujezd-tanky-smer-rusko-1408817/galerie-176006-1/>)

¹⁷³ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 21. Vynecháno zdůraznění mezerou mezi písmeny v textu.

¹⁷⁴ [Na rychlé přesuny vojsk nestačí opravit silnice, vzkazují Evropě z USA - iDNES.cz](https://www.idnes.cz)

¹⁷⁵ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 22 a 23.

roli přípravy všech těchto prvků sehrává čtvrtá rovina vlivových prostředků řízení DVTR, ovšem daná rovina a souhrn je daleko širší. „Přípravu předpokládaných válčičtí k zabezpečení bojové činnosti ozbrojených sil v podmínkách raketojaderné války vytváří souhrn vojenských, politických a ekonomických opatření, mezi něž patří

zejména tyto prvky:

— výcvik a vhodná dislokace odpovídajícího množství různých druhů ozbrojených sil podle charakteru a významu válčičtí.

— výstavba letišť a leteckých základen pro činnost všech druhů letectva na válčičtí. Jejich ženíjí zabezpečení z hlediska protiatomové ochrany.

— zřizování stálých odpalovacích základen pro nejrůznější druhy raket a bezpilotních prostředků atomového napadení. Jejich rozptýlení v prostoru, zdvojení a všestranné zabezpečení proti odvetným úderům.

— budování přístavů a vojenských námořních základen, zvláště základen pro atomové ponorky a torpédoborce. Opevňování mořských pobřeží, průplavů, průlivů a úžin.

— rozšiřování a úprava komunikační sítě s důrazem na strategické tahy a směry. Dostatečná hustota, správná směrová orientace a dokonalý stav silniční a železniční sítě napomáhají uskutečňování rychlého strategického soustředění a rozvinutí vojsk na válčičtí. Usnadňují vedení operací ve vysokých tempech, rozsáhlý manévr a zásobování armád, pro vojenskou dopravu se též přizpůsobují vnitrozemské vodní cesty.¹⁷⁶ Z toho vyplývá, že i vodní infrastruktura má vliv na vedení války. Generální štáb ČSLA mimo jiné řešil pohyb plavidel našeho československého námořnictva. Jak po světových mořích, tak dopravu po vnitřních tocích Odry, Labe a Dunaje. „— příprava zásobovacích, materiálně technické, opravárenské a zdravotnické základny. Rozptýlení a vytvoření dostatečných zásob hlavních druhů válečného materiálu. K tomu účelu se provádí výstavba nejrůznějších podzemních skladů zvláště států atomové a raketové munice. Pro zásobování armád pohonnými hmotami se budují sítě podzemních naftovodů.

— příprava válčičtí o stránce protivzdušné obrany. Budování základen raketových protileteckých střel, radiolokační sítě, podzemních úkrytů pro vojska i civilní obyvatelstvo, zabezpečení komunikací a důležitých ekonomických a vojenských objektů.

— výstavba spojovací sítě z hlediska ochrany proti ZHN. Zřizování podzemních, podvodních a směrových dálkových spojů mezi strategicky důležitými oblastmi válčičtí. Rozmíst'ování stálých rádiových a radiolokačních stanic.¹⁷⁷ Zkrátka cílem je pokrýt všechny prvky,

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 22 a 23.

takovým vhodným způsobem, jak je třeba, aby byl stát a země připraven na vedení válečného konfliktu.

Příprava na konflikt se provádí také tím, že jsou všechny potřebné objekty pro vedení moderní války umísťovány pod zem. Konkrétně tajná metra pod Moskvou a Washingtonem to sami dokazují. „— ženižní příprava území válčiště. Provádí se z hlediska atomové války pod heslem ‚vše pod zem‘. Tkvi mimo jiné v budování podzemních palebných postavení a naváděcích systémů pro raketové zbraně. V přípravě podzemních úkrytů, letišť, hangárů, skladů, zdravotnických zařízení, míst velení a důležitých pracovišť i průmyslových provozů. V důležitých prostorech nebo příhraničních pásmech se budují stálá vojenská opevnění, objekty, velitelská stanoviště aj. Provádějí se ženižně technické úpravy válčiště, vodních toků, přehrad, komunikací a objektů na nich.

— příprava ekonomiky na válčišti s cílem zabezpečit přechod na válečnou výrobu, zajistit zásobování armád i civilního obyvatelstva a snížit zranitelnost nebo vyřazení ekonomických objektů. Důležité podniky, zvláště zbrojního průmyslu, se rozptylují do hloubky válčiště a zdvojují se, Zabezpečují se zdroje strategických surovin a jejich přeprava k výrobě.

Zemědělská výroba se specializuje a účtne rozmisťuje, aby kryla potřeby ozbrojených sil i civilního obyvatelstva.

— morální a politická příprava obyvatelstva na válčišti tkví ve výchově a výcviku obyvatelstva, v ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení, v psychologické přípravě, ve výcviku

pro partyzánskou činnost a v přípravě pracovních sil pro válečnou výrobu.

Ze stručného rozboru otázek souvisejících s přípravou válčišť je vidět, že většina opatření se provádí v prostoru, jehož geografické podmínky ovlivňují a mnohdy i spoluurčují budování toho či onoho zařízení.“¹⁷⁸

Jedním z konkrétních případů je přesun zbrojní základny do východní části Československa, když se těžiště nepřátelské hrozby nacházelo v západní části státu. Tento přesun byl zahájen již ve třicátých letech, kdy docházelo k budování průmyslových závodů i s vojenským zaměřením na Slovensku. Třeba počátky chemického průmyslu. Na tuto snahu bylo pochopitelně v poválečném vývoji naší země navázáno a v rámci budovatelských plánů vznikaly celé nové průmyslové komplexy na zelené louce, kam byla postupně přenesena zejména výrobně-vývojová zbrojní základna státu. V konkrétním případě onen martinský

¹⁷⁸ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 22 a 23.

Tankograd. „Výroba tanků byla již od počátku 50. let soustředěna do ZVJS v Martině, nyní nazývaných Turčianské strojárny a od roku 1965 v rámci reorganizace průmyslu povýšených na trust neboli výrobní hospodářskou jednotku (VHJ) Závody těžkého strojárstva (ZTS) Martin. Osvojení výroby tanků T-34/85 a samohodek SD-100 pro slovenský „tankograd“, vzniklý po válce takřka na zelené louce, přineslo za cenu nepředstavitelných potíží cenné zkušenosti a s postupným vybavováním dalších cechů se zde vytvořily předpoklady pro slušně fungující špičkový strojárenský podnik.“¹⁷⁹ Tyto změny kryje vědní disciplína, která se nazývá vojenský zeměpis. „Operační přípravy válčičť jsou důležitou a nezbytnou součástí všeobecných příprav států ke zvýšení vojenské síly země nebo celého vojenskopolitického uskupení. Zahrnují celou řadu ekonomických, politických a ryze vojenských opatření, jež mají ve svém souhrnu vytvořit na válčičťi co nejpříznivější podmínky pro bojovou činnost vlastních ozbrojených sil a co nejvíce ztížit a omezit bojovou činnost vojsk protivníka. Včasná, cílevědomá a hodnotná příprava území válčičťe je jedním z ukazatelů celkové připravenosti země k válce. Morálně politické, ekonomické, operační ženíjní přípravy válčičťe, provedené v soulase s předvídaným charakterem příští možné války, budou mít nepochybně vliv na účinnost počátečního masového úderu zbraněmi hromadného ničení, na rychlost strategického soustředění, rozvinutí a zásobování ozbrojených sil na válčičťi i na jejich činnosti v dalších obdobích války. Přípravu předpokládaných válčičť provádějí již v míru v té či oné míře všechny státy bez rozdílu společenského zřízení a příslušnosti k vojenskopolitickým blokům.“¹⁸⁰ Vše je kvalitně rozpracováno a kdo zná, jak funguje společnost a jak je řízena, mnohé si odvodí, protože vše je před očima. V době internetu, který umožňuje šířit informace sociálního charakteru mnohem rychleji, než to bylo možné dříve.

13. Řízení v rámci koncepce z vojenského hlediska

V této kapitole jsem uvedl přepis vojenských řádů, proto, že na nich vlastně jde dokonale demonstrovat řízení a chování jedince v rozsáhlém organismu, jakým je právě armáda. Vojenský slovník nám říká, že: „ZÁKLADNÍ SLUŽEBNÍ ŘÁDY / Ozbrojené síly Československé socialistické republiky se ve svém životě řídí vlastními vnitřními zákony, které jsou obsaženy v jejich základních rádech. Základní řády jsou tedy souhrnem norem, kterými je určován život vojsk.“¹⁸¹ Vojenské řády jsou vydávány rozkazem nejvyšších představitelů vojsk. Tím je v našich podmínkách prezident republiky. Tento rozkaz vydal „*President Československé socialistické republiky*“ Antonín Novotný v kooperaci a ministrem

¹⁷⁹ FRANCEV, Vladimír. *Československé tankové síly 1945-1992*. S. 112.

¹⁸⁰ STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 15 a 16.

¹⁸¹ Příručka pro důstojníka v záloze. Praha: Naše vojsko, 1963. S. 21.

národní obrany — tím byl armádní generál Bohumír Lomský — a ministrem vnitra Lubomírem Štrougalem. Protože pod ministerstev vnitra byla Vnitřní stráž, Pohraniční stráž a později skupina Vojsk ministerstva vnitra.

„ROZKAZ PRESIDENTA REPUBLIKY

z 1. října 1963

Praha

1. Vydávám Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky (Zákl-1-4).
2. Ukládám ministrovi národní obrany a ministrovi vnitra, aby k provádění ustanovení tohoto řádu učinili potřebná opatření.
3. Stanovím počátek účinnosti Cvičebního řádu ozbrojených sil Československé socialistické republiky ode dne 1. října 1963; týmž dnem ruším platnost Cvičebního řádu ozbrojených sil Československé republiky (Pěcht-1-1), vydaného v roce 1958.¹⁸²

Řád bezprostředně nahrazuje předchozí řád a existuje v tom případě určitá posloupnost a návaznost. Svým obsahem cvičební řád řídí „uspořádání tvarů jednotek a útvarů ozbrojených sil Československé socialistické republiky při činnosti pešky a na vozidlech (na tancích, obrněných transportérech, autech), požadavky pořadového výcviku a pravidla činnosti v nástupových a pochodových tvarech, v předvojových sestavách a některých bojových sestavách. Zároveň stanoví povinnosti vojáka v tvaru, způsob provádění pořadových cviků a vzdávání vojenské pocty.

Tímto řádem se řídí jak vojenské útvary a jednotky, tak i všechny štáby, velitelství, úřady a ústavy ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Základní pojmy a všechny povely se uvádějí v obou služebních jazycích, jen pokud jsou odlišné.¹⁸³ Tot' úvodní informace v úvodu tohoto vojenského řádu.

Uvedu-li konkrétní případ z Cvičebního řádu — cvičebního poriadku — z hlavy druhé, tak: „41. Čepici (ušanku, přilbu) sejme voják na povel „**Čepici (ušanku, přilbu)** —

¹⁸² Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1963. S. 3.

¹⁸³ Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1963. S. 3.

SEJMOUT!“ („Čapicu [ušanku¹⁸⁴, pril'bu¹⁸⁵] — SNIAŤ!“). Sňatou pokrývkou hlavy drží v levé, volně připažené ruce odznakem dopředu (obr. 2).¹⁸⁶ Z výše uvedeného je jasné, že jazykové rozdíly pro porozumění nejsou složité jako mezi češtinou a maďarštinou.

Pochopitelně případně mezi češtinou a jinými slovanskými jazyky. Najdeme zde však i přímo výhradní změny, kdy je podle řádu část „l'udského“ těla označována výhradně česky. Třeba konkrétně povel: „**Na rameno — ZBRAŇ!**“¹⁸⁷ Výše napsané by byla příliš jednoduchá teze. V roce 1950 byla čeština zavedena jako jediný jazyk v armádě podobně jako v armádě sovětské. Vzhledem k tomu, že SSSR, stejně jako Ruská federace byly polyetnické státy, kde například v dnešním Rusku se vyskytuje více než 100 národností s jazyky, které nespádají do slovanské jazykové skupiny, tak opravdu nic jiného nezbyvalo. V případě Československa je situace složitější tím, že slovenština a čeština jsou dva jazyky sobě velmi blízké. Zkrátka v jistých případech byla respektována osobitost slovenštiny. „Na kompromisy se leckde v zájmu jednotnosti přistoupilo i v českém názvosloví. Proti obecně rozšířenému femininu výstroj se ve vojenském názvosloví kvůli slovenštině trvá na maskulinu. Termín „prohlídka pořadového výcviku“ byl nahrazen termínem přezkoušení (preskúšanie), protože slovo prehliadka by bylo dvojznačné (1. prohlídka, 2. přehlídka). Vžitý termín „vněvojsková příprava“ byl nahrazen terminologickým souslovím mimovojsková příprava (mimovojsková příprava). Kompromisní řešení se našlo i v povelích. Z původního Na rámě zbraň! — Na plece zbraň! se utvořil společný povel Na rameno zbraň! Podobně povely Na záda zbraň! a Na chrbát zbraň! byly sjednoceny¹⁸⁸ povelím Nazad zbraň!“¹⁸⁹

Na základě výzkumu F. Uhera (1990) existuje mezi češtinou a slovenštinou formální a významová shoda v textech v rozsahu 38 %, částečné shody ve zhruba 46 % a určitý komunikační problém představují lexémy 16 %. Z 500 nejvíce frekventovaných lexém je 230 (46 %) shodných úplně, 154 (30,8 %) lexém částečně shodných a 116 (23,2 %) lexém celkem

¹⁸⁴ Na základě kodifikačních příruček vzniklých po roce 2000 je správný termín ušianka.

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=u%C5%A1ianka&s=exact&c=i2e5&cs=&d=kssj4&d=psp&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=hssjV&d=beriolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskcs&d=psken#>

¹⁸⁵ Na základě kodifikačních příruček od roku 1959 do roku 2013 je termín pril'ba „možné napísať iba len ako prilbu. Je možné, že bol použitý tento tvar pre výslovnosť (z fonetických dôvodov).“

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=prilba&s=exact&c=M8fd&cs=&d=kssj4&d=psp&d=sss&d=orter&d=scs&d=ss&d=peciar&d=hssjV&d=beriolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskcs&d=psken#>

¹⁸⁶ Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1963. S. 24.

¹⁸⁷ Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1963. S. 43.

¹⁸⁸ <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=4990>

¹⁸⁹ RICHTER, Karel. https://www.juls.savba.sk/ediela/CSterm/1962/3/1962-3_hi.pdf

odlišných.¹⁹⁰ Podle tvrzení pracovníka slovakistiky na FF UK se někdy rozdílnost až naprostá stejnost slovní zásoby v těchto dvou jazycích odlišuje jen pomocí frekvenčních slovníků. Tím lze vlastně říci, že tím, jak je stanovena jazyková norma a zároveň pomocí sdělovacích prostředků se ovlivňuje slovní zásoba, kterou používá uživatel jazyka, lze docílit mnohé. Z toho vyplývá, že mnohé se dá ovlivnit i z hlediska řízení i v jazyce. Toto téma by bylo částečně nejen mimo bakalářku, ale i mimo obor.

Vojenskému řádu se podřizují příslušníci ozbrojených sil třeba pohybem. V třetí kapitole — Pohyb — je uvedeno, že „44. Pohyb se koná krokem nebo poklusem. Rychlost pochodu je 116 kroků za minutu. Délka kroku je 75 cm. Rychlost poklusu je 165 skoků za minutu. Délka skoku je 90 cm. Všechny povely za pohybu, a to jak návěští, tak i výkonný povel, dávají se zásadně s dokrokem levé nohy. Povel „Vpravo v bok!“ se dává vždy na pravou nohu. 45. Krok je pořadový (poradový) nebo pochodový (pochodový)“¹⁹¹ Vojenskému řádu se vojáci podřizují na základě vojenského výcviku. Co je to vojenský výcvik? „2.4.1. Co je vojenský výcvik / Vojenské vyučování a výcvik je velitelem cílevědomě usměrňovaný proces, v němž si vojáci osvojují vědomosti, dovednosti a návyky, rozvíjejí poznávací schopnosti, logické myšlení a morálně bojové vlastnosti v souladu s obecným cílem výchovy v armádě.“¹⁹²

Kromě přímých vojenských předpisů bylo potřeba vyřešit organizační spolupráci mezi dalšími organizacemi silových ministerstev a segmentu infrastruktury. „Nehody vojenské techniky na veřejných komunikacích objasňují především orgány Veřejné bezpečnosti případné pomoci vojenských orgánů. Nehody vzniklé uvnitř vojenských prostorů objasňují vyhledávatelé určení velitelem divize.“¹⁹³ Řízení vojenských jednotek je koordinováno na základě i mimo vojenských řádů, které platí pro všechny, kdo se pohybují po komunikaci.

14. Historie ČSLA

S názvem „lidová“ to není tak jednoduché, jako to vypadá. Paradoxně to vypadá, že armáda k názvu lidová přišla náhodou. Žádný dokument dokumentující proces přejmenování se totiž dosud nepodařilo dopátrat a najít. „Zatím se totiž nepodařilo nalézt dokument podobného typu, ať zákon či rozkaz (prezidenta republiky, ministra národní obrany), který by

¹⁹⁰ SOKOLOVÁ Miloslava, MUSILOVÁ Květoslava, SLANČILOVÁ Daniela. Slovenčina a Čeština synchronne porovnanie s cvičeniami. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2005. S. 126.

¹⁹¹ Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1963. S. 25.

¹⁹² Příručka pro poddůstojníky. Praha: Naše vojsko, 1975. S. 101.

¹⁹³ Příručka pro poddůstojníky. Praha: Naše vojsko, 1975. S. 448.

nový název kodifikoval. Není vůbec jisté, zda takový dokument někdy existoval. Existují proto minimálně tři data, všechna z června 1954, od nichž název Československá lidová armáda nějakým způsobem odvíjí. Dvě data úzce souvisí s konáním 10. sjezdu Komunistické strany Československa. Druhého dne sjezdových jednání, **12. června 1954**, vystoupil s referátem ministr Alexej Čepička, jenž delegáty doslova uchvátil obrazem bezproblémové, moderně vyzbrojené a skvěle vycvičené armády, kterou charakterizoval jako armádu lidovou. (...) Dané spojení se podruhé objevilo v závěrech sjezdu ze dne **23. června 1954** navrhl tehdejší náčelník Hlavní politické správy, generál Zeman, v přípisu náměstkovi ministra, generálu Lomskému, aby se spojení ‚Československá lidová armáda‘ stalo oficiálním názvem. Jeho iniciativa neměla žádný konkrétní výsledek ve formě oficiálního rozkazu či nařízení, generál Zeman se ani nedočkal odpovědi. Ovšem jím navržené slovní spojení, s velkou pravděpodobností vycházející právě z předchozích sjezdových jednáních, začalo žít samostatným životem a v následujících měsících se postupně vžilo jako oficiální označení, ač pravděpodobně nebylo kodifikováno.“¹⁹⁴ Tímto způsobem se uchýtil název lidová. Trojslovný název vydržel až do 14. března 1990, kdy byl na žádost Václava Havla vypuštěna část názvu. Hlavní a vlastně jediný argument posledního socialistického prezidenta ČSSR, a zároveň i posledního muže v čele Československého státního útvaru byl, že „každý rozumný člověk, ví, že v armádě slouží lidé“¹⁹⁵. Netřeba zdůrazňovat, že přídavné jméno na začínající písmenem „el“ je odvozeno z kořene jiného slova. Zůstane nezodpovězenou otázkou, zda by Československá lidová armáda byla Československou lidovou armádou, po smrti Klementa Gottwalda aj. V. Stalina. Název a nomenklatura pojmenovávání není podstatná z hlediska účelu a funkce armády jako takové. Z názvu svým způsobem vyplývá charakter armády a její účel a cíl je to nástroj. Armáda, res. ozbrojené síly, sehrávají významnou stabilizační funkci.

V květnových dnech 1945 byla ukončen na území Evropy konflikt dnes nazývaný jako druhá světová válka. Konaly se přehlídky a oslavy po všech hlavních městech vítězných států, ale i poražených. Zajímavou přehlídkou z hlediska vývoje dalších událostí však byla dnes téměř zapomenutá Přehlídka Vítězství v Berlíně dne 7. září 1945.¹⁹⁶ Záznam, který tehdy sovětská „Kinokronika / Кинохроника“ publikovala pod názvem „Přehlídka spojeneckých vojsk / Парад союзных войск“. Kameraman natočil celou dnes přehlídku trvající 30 minut, a právě tato událost byla tou hlavní Přehlídkou vítězství ve druhé světové válce, jak se hovoří

¹⁹⁴ FIDLER, Jiří. *Lexikon ČSLA: svazy a svazky*. Praha: Euromedia Group, 2020. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7022-7. S. 7.

¹⁹⁵ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. S. 178.

¹⁹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=Mnpn5znFEtc&t=2s>

v záznamu. Udála se na něm mimořádná věc. Proběhla Přehlídka Vítězství vojsk Sovětského svazu, Spojených států amerických, Velké Británie a Francouzské republiky, na jejím pozadí stála významná konflikt mezi vítěznými mocnostmi. Představitelé okupačních vojsk mocností americké zóny Dwight Eisenhower, britské zóny Bernard Montgomery a francouzské zóny Jean de Lattre de Tassigny odmítli účast a poslali pouze své představitele.¹⁹⁷ Velitel přehlídky byl velitel britského sektoru Berlína generálmajor Eric Nares.¹⁹⁸ Inspekci vojsk provedl Maršál Sovětského svazu Žukov. Po telefonátu se Stalinem byla přehlídka provedena bez hostů, kteří odmítli účast.¹⁹⁹ Tehdy proběhla událost, která postupně naznačila další směřování a vývoj. A rovněž poukázala, že spojenci, nemusí vždy být jen pevní spojenci. Probíhající procesy, výsledky druhé světové války a další faktory²⁰⁰, pochopitelně začínaly mít vliv i na další vývoj a směřování poválečného Československa. Významnou událostí měnící celkové směřování společnosti a realizovanou koncepci řízení je 25. únor 1948.

Časová perioda procesů 1945-1948

Byla-li před druhou světovou válkou situace pro sociální supersystém Československo z hlediska geopolitického krajně nepříznivá, protože „Celkový charakter zaměření a pojetí koncepce obrany Československa limitovalo a současně značně komplikovalo vojenskozeměpisné postavení státu. Z celkové délky 4 104 km československých hranic bylo asi 70 % pod potencionální hrozbou nepřátelského útoku.“²⁰¹, rovněž závěry druhé světové války a nové formování bloků změnilo tento stav ve prospěch obranyschopnosti Československa. Výstavba, reorganizace a změny ve strukturách byly již v plánu a byla tato problematika řešena již od dubnových dnů roku 1945. „Vycházely z koncepce tzv. velké armády, která se měla stát garantem obnovené suverenity Československa. Podle původních úvah měla mít mírová armáda 180 000 mužů, z toho okolo 120 000 vojáků základní služby.“²⁰²

Tehdejší Hlavní štáb, dnes Generální štáb, pracoval s koncepcí odpovídající době první republiky. „včetně hlavního nebezpečí ze strany Německa a Maďarska. Nově počítala s

¹⁹⁷ Ve světle takový naschválů, chyb a omylů lze najít dost v rámci souboru spojenců v protifašistické koalici. Ve světle těchto chyb je následně možné interpretovat jiným způsobem různé události, které se odehrály (bombardování Drážďan a loď Cap Arcona) v určité možné a pravděpodobné souvislosti s koncepcí plánu Nemyslitelné.

¹⁹⁸ <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2,%D0%93%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B8%D0%B9%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

¹⁹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=Mnnp5znFEtc&t=2s>

²⁰⁰ [Příběh muže s kápi. Gouzenkova aféra spustila před 75 lety studenou válku - Deník.cz \(denik.cz\)](http://denik.cz)

²⁰¹ KOLEKTIV. Vojenské dějiny Československa. III. díl. S. 376.

²⁰² <http://www.vhu.cz/prozatimni-mirova-organizace-cs-branne-moci-v-kvetnu-1945/>

vedením ústupových bojů do doby pomoci Rudé armády a společného přechodu do protiútoků. Tento operační plán vyžadoval spolehlivé zajištění obrany severozápadních, západních a jižních hranic státu a vytvoření silných úderných uskupení ve vnitrozemí. Proto bylo těžiště dislokace vojsk položeno do mnohem ohroženějších Čech, kde měla být rozmístěna asi polovina všech jednotek a útvarů mírové armády.²⁰³

Tento plán se však odlišoval v řadě případů od Košického programu, v kterém bylo stanoveno, jak vést a řídit ozbrojené síly. Cílem bylo v úzké kooperaci spolupracovat s Rudou armádou. Výstavba organizace Československé branné moci „byla od počátku limitována nejen dostatkem osob (k 10. červenci dosáhl mírový stav armády 190 000 osob) a materiálu, ale také enormními nároky na finanční prostředky a hospodářské zdroje státu. Rozpor mezi představami a požadavky velení armády (naplnění mírových počtů na 250 000 mužů z toho více než 20 000 důstojníků) a reálnými možnostmi vedl k permanentním dílčím změnám v organizaci i dislokaci mírového složení armády. Dokladem toho byla další celková reorganizace uskutečněná již k 1. říjnu 1945 naznačující, že stále ještě nejde o stav definitivní.²⁰⁴ Paradoxně poptávka po nejsilnější armádě byla v době po ukončení válečného konfliktu. Byla-li to náhoda, chyba, nebo záměr počítající se vším je věc druhá.

Přes vzletné cíle dosáhnout počtu 210 000 vojáků v mírové sestavě se zde vyskytly rozsáhlé problémy s lidskými zdroji. „Proto bylo nutno povolat do činné služby zálohy a náhradní zálohy podle § 27 branného zákona, které měly doplnit stav mírové armády na požadovanou výši (...). Povoláním (...) se navýšil stav armády na nejvyšší v celé historii Československa – dosáhl více než 318 000 osob a situace se stala neúnosnou. Proto byly zálohy postupně propouštěny z činné služby, poslední v souvislosti s ukončením stavu branné pohotovosti státu na konci roku 1945. Mírový stav armády poklesl na 180 000 mužů.“²⁰⁵ Který se i přes hospodářský rozvoj a populační růst země držel i nadále prakticky do 90. let.

Podle jakého rámce se bude vyučovat v poválečném školství záleželo na veliteli školy. V červnu 1945 podal žádost o pomoc sovětských instruktorů. „Nakonec působilo od léta 1945 na čs. vojenských školách 86 sovětských instruktorů, jejichž činnost však byla omezena jen na předávání znalostí a válečných zkušeností. Přesto byl poměr mezi nimi a učitelským

²⁰³ <http://www.vhu.cz/prozatimni-mirova-organizace-cs-branne-moci-v-kvetnu-1945/>

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ BÍLEK, Jiří, Jaroslav LÁNÍK a Jan ŠACH. *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí: květen 1945 - květen 1955*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006. Historie československé armády. ISBN 80-7278-377-7. S. 26 a 27.

sborem škol často velmi napjatý.²⁰⁶ Dále byla zahájena výuka důstojníků a generálů na zahraničních vysokých školách. „V roce 1945 byly dojednány podmínky přípravy čs. generálů a důstojníků na vojenských školách Rudé armády. Koncem roku 1945 odcházelo na tyto školy studovat prvních 30 čs. generálů a důstojníků, z nichž 15 bylo určeno pro studium Vojenské akademie generálního štábu K. J. Vorošilova. Tato skupina vojáků byla do roku 1948 první a zároveň poslední, která byla vyslána na sovětské vojenské školy.“²⁰⁷ Z toho vyplývá, že i přes propagandistické materiály, na kterých jsou představitelé států Beneš a Stalin, ne všechno probíhalo podle Košického programu. Krásným ukazatelem jsou toho právě vyslaní studenti vojenské odbornosti do zahraničí.

14.1. Časová perioda procesů 1948-1968

Vydání Rudého práva ze dne 26. února 1948 na třetí straně vpravo nahoře nabízí čtenáři text popisující a přibližující průběh včerejšího dne. Již titulek naznačuje, že události a procesy toho dne byly odlišné struktury než večerní události 17. listopadu v tomtéž městě. „Praha prožila historický den“²⁰⁸ V perexu stojí: **„25. únor zůstane navždy vepsán zlatým písmem do historie našeho lidu a naší nové demokratické lidově demokratické republiky. Po slavných dnech květnových dnech 1945, nezažila Praha mohutnějšího okamžiku. Srdce naší vlasti bilo v té chvíli jedním tepem se srdci desetitisíců pražských dělníků, statisíců pražských občanů a miliónů celé republiky.“**²⁰⁹ Události 25. února měly významný vliv na celkové směřování státu a společnosti a pochopitelně měly vliv na armádu. Vývoj vnitřního a vnějšího politického směřování v Československu lze pochopit z citátu Klementa Gottwalda „Jak to deklaroval hned na IX. sjezdu KSČ v květnu 1949 Klement Gottwald, „nic nás od Sovětského svazu neodtrhne. Sovětský svaz zaručuje nám národní svobodu a nezávislost.“²¹⁰ Koncepti řízení někdo musí realizovat, tím byla vláda. Koncepte se realizovala ve spojení s SSSR. V průběhu změn představitelů v čele těchto států, byla podoba spolupráce i přes rámeček společného odlišná.

Změny koncepce se dotkly, jak společnosti, tak i struktur armádních, vojenských. Dalším bodem na chronologické ose by l rok 1948, který vlastně jen zdůrazněním a

²⁰⁶ BÍLEK, Jiří, Jaroslav LÁNÍK a Jan ŠACH. *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí: květen 1945 - květen 1955*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006. Historie československé armády. ISBN 80-7278-377-7. S. 33.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ <https://dnnt.mzk.cz/view/uuid:1fa4c630-0a1b-11dd-a2c1-000d606f5dc6?page=uuid:237c6400-080b-11dd-8cc5-000d606f5dc6>

²⁰⁹ Taktéž.

²¹⁰ NĚMEČEK, Jan. *Československo-sovětská smlouva 1943*. Praha: Historický ústav, 2014. ISBN 978-80-7286-237-5. S. 160.

navázáním na předchozí Košický program. „Podstatnou proměnu čs. armády způsobily politické změny v Československu v únoru 1948. V následujících dvou letech se dílčím způsobem upravovala organizace i dislokace armády a těžiště sil se postupně přenášelo na hranici s Německem. Koncem roku 1950 byla provedena zásadní reorganizace čs. armády podle sovětského vzoru, zahrnující kromě jiného i zrušení stávajících oblastí a vytvoření 1. vojenského okruhu na území Čech a 2. vojenského okruhu na území Moravy, Slezska a Slovenska.“²¹¹ Poválečná i poúnorová doba byla dosti dynamická pro vývoj a perspektivy armády.

Dále nastalo vzhledem k zahraniční situaci— válka v Koreji — k celkovému masovému zbrojení a zavádění nové techniky, která splňovala určité znaky komptability s technikou dalších lidově-demokratických zemí a SSSR. Jednalo se logicky o sovětské licence. Přehlížený význam řídicího pracovníka Alexeje Čepičky ve funkci Ministra národní obrany ČSR, jmenován 25. dubna 1950, byl pro změny ve strukturách armády zásadní. „Počátek padesátých let byl proto charakterizován intenzivní výstavbou nových svazků a útvarů, spojenou se zvyšováním počtu příslušníků armády, který v roce 1953 dosáhl téměř 300 000 osob. V tomto roce byla mírová čs. armáda organizována takto: 2 vojenské okruhy, 4 armádní sbory po dvou pěších a jedné mechanizované divizi (kromě 1. a 4. armádního sboru o 4 pěších divizích), 2 tankové divize, 1 dělostřelecká divize, 3 těžké dělostřelecké brigády, 2 protiletadlové divize, 1 protitanková dělostřelecká brigáda, ženijní brigáda, 6 leteckých divizí, 3 letecké technické divize, 3 velitelství obvodů PLOSÚ, 2 divize PLOSÚ a další vševojskové, ženijní, spojovací, železniční, chemické svazky a útvary. Plánované počty pěší divize činily zhruba 9 500 vojáků a byla velice slabě dotována tankovou technikou. Mechanizovaná divize měla plánované počty 7 600 vojáků a 155 tanků a tanková divize 6 300 vojáků a 189 tanků.“²¹² Měnila se v průběhu let struktura, síla, rozměr divizí a dalších vojenských těles. Měnila se výstroj, výzbroj, technika, zbraně. Uvažování, kultura (to bylo rozebráno výše). V té době se do popředí všeho dostává hrozba jaderné války. Ovšem až v polovině první pětiletky 50. let. „S ohledem na rychlý rozvoj zbraní hromadného ničení pokračovala výstavba ČSLA v následujících letech s cílem zlepšit protivzdušnou obranu vojsk a státního území a protichemické a protiatomové zabezpečení vojsk. Současně vyvstala potřeba vybavit vojska moderní a účinnou bojovou technikou, jež by zvýšila pohyblivost a údernou sílu pozemních armád v duchu nového způsobu vedení boje za podmínek použití zbraní

²¹¹ <http://www.vhu.cz/snahy-o-reorganizaci-csla-na-konci-padesatych-let-20-stoleti/>

²¹² Taktéž.

hromadného ničení.“²¹³ V případě uvedených prvků je pochopitelné, že se jednalo o protichemickou výstroj.

Ohlasy týkající se ministra Čepičky mohou být různorodé a zejména i kritické. Faktem je, že přepracoval armádu. Možná bude lepší ukázat, že ne všechny kroky byly úspěšné, hlasem pamětníka: „Hlavní zlom byl v padesátém roce, když na Svobodovo místo přišel Čepička. Čepička nebyl voják, byl partajník, a ještě k tomu Gottwaldův zeť, člen politbyra, takže měl neobyčejně silnou pozici. Armádu velmi radikálně a naprosto změnil, ve všech jejích komponentech. Nejprve povyhadoval staré důstojníky z první republiky a místo nich udělal velký nábor po továrnách, po dělnických kádrech, které dostaly rychlé půlroční nebo roční kurzy, takzvané KDP. (Říkalo se jim „kopnu tě do prdele“, abych to řekl otevře ně.) A tyhle rychlokvašky obsadily poměrně vysoká místa v armádě. Bohužel, ta změna se trochu zvrtila. Z té fabriky většinou neposlali toho nejlepšího. Byli rádi, že se mohou některých lidí zbavit. A z těch lemplů se potom měli stá t důstojníci. Někteří ovšem neměli o vojně celkem žádné ponětí a o morálce teprve ne. Takže se začali vyťahovat, zacházeli surově s podřízenými. Když v roce 1956 Čepička odešel, celé to prasklo. Ovšem faktem je, že Čepička celou tu armádu kvalitativně úplně změnil. Tihle ti ‚kádépé‘ potom většinou odešli zpátky do civilu, kde pak pomlouvali armádu, že ‚v takovém bordelu nebudou sloužit‘. Málokdo z nich se přiznal, že byl vyhozen pro neschopnost.“²¹⁴ Staly se i nemilé věci v případě ministra Čepičky. „Já jsem s Čepičkou potom přišel do styku ... dvakrát jsem zabránil vyhlášení částečné mobilizace. Ministr národní obrany v tu dobu měl právo vyhlásit částečnou mobilizaci, to znamená vyhlásit mobilizaci dvou ročníků záloh. Já jsem byl v tu dobu náčelník agenturního zpravodajství při zpravodajském oddělení generálního štábu a – bylo to tuším v padesátém prvním roce – v padesátém prvním roce jsme se s ním dostali do konfliktu, s Čepičkou, poněvadž Čepička chtěl vyhlásit mobilizaci s tím, že dostal zprávu, že americká armáda připravuje útok proti republice a že ten útok zahájí druhý den. Já už přesně ty termíny nemohu říkat. Prostě je nevím už za tu dobu. Ale já jsem se to dověděl. Čepička chtěl ode mě, abych mu to potvrdil, že to je pravda. Já jsem říkal, že to je nesmysl. Dostali jsme se do sebe a já jsem to šel ověřit na hranice. Prostě jsem se rychle, co nejkratší cestou dostal na hranice a tam se zjistil, co se stalo. Bylo to prostě zkomolení zprávy – že americká armáda v několika hodinách zaútočí proti republice, to jsem vyvrátil.“²¹⁵ Uvedl generál Oldřich Kvapil, mimo

²¹³ <http://www.vhu.cz/snahy-o-reorganizaci-csla-na-konci-padesatych-let-20-stoleti/>

²¹⁴ <https://adoc.pub/rozhovor-s-gen-mjr-ing-oldichem-kvapilem-csc-v-praze-5-ervna.html>

²¹⁵ Tamtéž.

jiné zažil s ním i problém největšího úniku informací. „A prezident to mohl řešit na základě věcí, které byly pravdivé. A řešil. Tak jsme spolu vycházeli zvláštním způsobem. A říkám, že jsem měl možnost tomu prezidentovi, jak za války, tak po válce někdy pomoci. KS: Generála Svobodu nahradil v roce 1950 na postu ministra národní obrany Alexej Čepička. Znal vy jste ho nějak blíž? OK: Jenom bych podtrhl jednu věc u Čepičky – je tam zajímavá a trochu zvláštní věc a o té se nemluví. Čepička byl totiž tuším v roce 1944 zatčen Němci, nějakou dobu držen ve vazbě – pokud je to pravda, to tedy podtrhuji. Máte to zapojené? KS: Ano. OK: ... Já nechci nést odpovědnost za to, co jsem sám nežil, ale jenom, co jsem slyšel – že Čepička byl zavřen za nějakou protistátní činnost, ale byl propuštěn z vězení. A my jsme věděli, že ti lidi, kteří byli za protistátní činnost zatčeni Němci a pak byli propuštěni, že všichni měli nějaký vztah k Němcům potom. A o tom Čepičkovi se něco takového taky říkalo. Jenomže nám to trochu nelezlo do hlavy. Já jsem s Čepičkou potom přišel do styku ... dvakrát jsem zabránil vyhlášení částečné mobilizace. Ministr národní obrany v tu dobu měl právo vyhlásit částečnou mobilizaci, to znamená vyhlásit mobilizaci dvou ročníků záloh. Já jsem byl v tu dobu náčelník agenturního zpravodajství při zpravodajském oddělení generálního štábu a – bylo to tuším v padesátém prvním roce – v padesátém prvním roce jsme se s ním dostali do konfliktu, s Čepičkou, poněvadž Čepička chtěl vyhlásit mobilizaci s tím, že dostal zprávu, že americká armáda připravuje útok proti republice a že ten útok zahájí druhý den. Já už přesně ty termíny nemohu říkat. Prostě je nevím už za tu dobu. Ale já jsem se to dověděl. Čepička chtěl ode mě, abych mu to potvrdil, že to je pravda. Já jsem říkal, že to je nesmysl. Dostali jsme se do sebe a já jsem to šel ověřit na hranice. Prostě jsem se rychle, co nejkratší cestou dostal na hranice a tam se zjistil, co se stalo. Bylo to prostě zkomolení zprávy – že americká armáda v několika hodinách zaútočí proti republice, to jsem vyvrátil. A podruhé zase chytilo ministerstvo bezpečnosti nějakou zprávu, že americké letouny v noci ve tři hodiny budou bombardovat Prahu. A zase chtěl vyhlásit mobilizaci a zase jsem se s ním dostal do konfliktu, poněvadž jsem měl možnost ledacos ověřit a ověřoval jsem, že to je nesmysl. Pak se ukázalo, že to byla provokační zpráva nějakého chlapíka, který věděl, že ministerstvo bezpečnosti sedí na telefonu, tak to tam prostě takhle vysypal. Tak se Čepička kvůli tomu rozčiloval. A potom jsem se s ním dostal zvláště do takového ostrého sporu v roce ... 1952 na podzim mi nařídil, že musím vzít do kurzu zpravodajců, kteří pracovali pro mě – já podtrhuji, že jsme byli výzvědné zpravodajství, to co bylo tady ObZ, s tím jsme neměli nic společného, než to, že jsem někdy poslal nějakou zprávu. Jinak jsme zajišťovali republiku proti útokům druhé strany. A tak se stalo, že mně pan ministr Čepička nařídil, že musím do kurzu zpravodajců vzít jednoho kapitána. Jenže já jsem za ty lidi, kteří šli na Západ – mně podléhali všichni naši

vojenští přidělenci v západních státech – já jsem za ně nesl osobní odpovědnost. Tak když jsem tam někoho do kurzu bral, tak já jsem si každého nechal prověřovat, ne tím, co mi, kdo řekl, ale já jsem si ho nechal prověřovat svými lidmi. A za tu dobu, co jsem tam byl ve zpravodajství, z mých lidí neutekl ani jeden, mimochodem. Utekli před tím, utekli potom, ale za mě neutekl ani jeden. A já jsem si toho chlapíka nechal prověřit a zjistil jsem, že je to kapitán, který se taky rád napije, že taky platí někdy za celou vinárnu. Já jsem měl plat sakramentský, já jsem měl plat normální a takzvané ‚držhubné‘, takový zvláštní přídavek. Měl jsem vysoký plat a já jsem si nemohl dovolit, abych platil za vinárnu. A kapitán si to dovolil. No tak mě to nezajímalo, kde bere peníze – to nebyla moje věc. Já jsem prostě Čepičkovi řekl, že ten kapitán do kurzu ke mně nepůjde. Čepička nařídil, že ho tam musím vzít, tak jsem připravil písemné prohlášení ministra obrany, že za toho kapitána přijímá osobní odpovědnost. A v tom případě, že ho vezmu do kurzu. Odmítl, tak do kurzu nešel.²¹⁶ Faktem je, že osud bývá nevyzpytatelný a mnohé může změnit. „Jenže tři měsíce nato já jsem byl vyhozen na hodinu z práce, z funkce. A asi za další dva měsíce byl zase další kurz a on nařídil mým nástupcům, že toho kapitána tam musí vzít. Dostali rozkaz od ministra obrany, vzali ho tam. Ten člověk z kapitána byl povýšen na majora a byl potom poslán po skončení kurzu a krátké přípravě na zpravodajské správě jako vojenský přidělenec do USA a Kanady. Jenže tam byl asi rok – myslím, že ani rok ne – a když tam měl jednu službu na velvyslanectví, tak vykradl celé velvyslanectví. Dokonce si povolal na pomoc hasiče, aby mu pomohli prostě ty balíky papíru, co tam měl, odnést. Dopadlo to tak, že vykradl celé velvyslanectví včetně šifrových tabulek, což způsobilo ministerstvu zahraničí četné problémy, protože ne každé velvyslanectví mělo zvláštní tabulky. A pan kapitán odešel z funkce, zůstal v Americe. KS: Teď mluvíte o Františku Tišlerovi, jestli se nemýlím. OK: No ano. Tak vy už jste slyšel. Já jsem ho nechtěl jmenovat. Ale je to pan Tišler. Tak s těmito problémy jsem se setkal u ministra Čepičky.²¹⁷ Je samozřejmě otázkou, kolik vydal nařízení, instrukcí, pokynů, protože jejich kompletní analýza by v získání přehledu ve výkonu funkce mnohé dala. Problém je rovněž dnes již nedostupné množství pamětníků, kteří by nám pomohli lépe doplnit určitá slepá místa. Mravní a morální profil Alexeje Čepičky by nám také dost umožnil zjistit. Díky silné pozici měl rozhodující vliv na výstavbu ozbrojených sil.

²¹⁶ <https://adoc.pub/rozhovor-s-gen-mjr-ing-oldichem-kvapilem-csc-v-praze-5-ervna.html>

²¹⁷ Tamtéž.

14.2. Časová perioda procesů 1968-1990

Tento rok byl v rámci probíhajících procesů po celé Noosféře Planety Země bezesporu zajímavý. V našem textu se budeme soustředit pouze na prostor republiky a přilehlých států. Ve svodkách ministerstva vnitra se nachází dost zajímavých faktů a údajů. Je jasné, že se odehrála v prostoru ČSSR plno momentů. Některé nelze považovat za protistátní, některé ano. Některé je třeba brát s úsměvem, jiné ne. Kdyby u onoho scénáře došlo k pokroku do dalších částí a k realizaci dalších etap, mohly by se v onom roce odehrát zřejmě horší události než, jak proběhly a jak je dnes zobrazuje historie a měřily by se v mírou krvavosti.

Objevují se tu letáky s různým zaměřením. Pokusy o vykolejení vlaků. „K pokusům o vykolejení vlaků jsem se rozhodl v době, kdy noviny psaly proti komunistům. Tehdy jsme o tom hovořili, že bude nějaká revoluce, a proto jsme se (...) rozhodli, že uděláme v Litoměřicích malér, aby měli komunisté nějaké starosti.“²¹⁸ Za to například v zahraničním tisku uvedl představitel KAN následující: „V zájmu svobody a úplné demokratizace je možná i cesta občanské války“, to tvrdil Ivan Sviták, hlava KAN a zatvrzelý antikomunista.“ Uvádí dokument v minutáži přibližně 26:11.²¹⁹ Německé vydání jsem nezískal k dispozici.

Situace jde i dál a úrovni řadových občanů. Jsou napadáni příslušníci StB na ulicích, kdy si lidé vybíjejí na nich zlost a hněv, aniž by jim bylo z jejich strany, konkrétními lidmi ublíženo. „Dne 17.4. 1968 byl v Plzni fyzicky napaden za jízdy v tramvaji náčelník 7. odboru KS SNB Plzeň mjr. Jaroslav ŽÍŽALA. Neznámý, asi 35letý muž, jej při tom ironicky oslovil: Dobrý den pane náčelníku StB²²⁰“. ²²¹ V jiném případě byl v Č. Budějovicích napaden příslušník StB a bylo mu vyhrožováno smrtí. „Dne 11. 7. 1968 byl v Č. Budějovicích napaden 4 mladíky pracovník S StB Č. Budějovice kpt. Bohumil Brom, nar. 1930. Mladíci ve staří kolem 20 let jej oslovili na chodníku. Když jim potvrdil, že je pracovníkem StB, vrhli se na něho, srazili jej k zemi a kopali do něho. Když se ohradil, že jim nic neudělal, řekli mu: „Jsi estébák a to stačí, běž pryč než tě zabijem“. Kpt. BROM byl převezen do vojenské nemocnice, kde bylo zjištěno, že utrpěl těžkou zlomeninu levé ruky, krevní podlitiny na pravém boku a koleně. Jako možný pachatel napadení byl zjištěn Jan RŮŽIČKA, nar. 1943, z Dubičné, v němž kpt. BROM poznal jednoho z útočníků. S ním, ani s ostatními nepřišel kpt.

²¹⁸ [Denní svodka čís. 124, 11. 6. 1968. Informace o odhalení pachatelů násilných trestných činů na železnici. \(ustrcr.cz\)](http://ustrcr.cz)

²¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=mmR8Y-a6b8c>

²²⁰ Ironie spočívá, že nebyl osloven podle řádů – Soudruhu náčelníku!

²²¹ [Denní svodka čís. 88, 23. 4. 1968. Informace o činnosti vedoucích představitelů IV. internacionály \(ustrcr.cz\)](http://ustrcr.cz)

BROM nikdy od styku. Případ vyšetřuje OO VB Č. Budějovice.²²² Je jasné, že moment, kdy občané státu přepadávají příslušníky bezpečnosti, naznačuje, že mnohé není v pořádku v rámci řízení.

I dalším funkcionářům bylo vyhrožováno v rámci změn v informačním poli. A z informací Ministerstva vnitra ČSSR vyplývá, že se napříč státem a po Praze šířily letáky protistátního charakteru, zároveň také letáky, které upozorňovaly, že situaci nemá nomenklatura pod kontrolou a spíše sleduje slepou cestu. Takové tedy bylo informační pozadí.

Zkrátka napadání a vyhrožování smrtí je jedna věc. V momentě, kdy situace dojde tak daleko, jako v roce 1956 v Maďarsku, mění se situace dosti výrazně. Co se týče maďarské menšiny, tak určitý pokus vyřídit věci násilně se tu projevil též. Nazval bych to pokusem o aktivaci určitého spektra populace. Dne 11. dubna byl „na zdi školy v obci Dlhá“ nalezen nápis: „Povstaňte Maďaři, vlast vás volá! Bijte Slováky, teď je příležitost, nebo nikdy ...“²²³. Takový nápis poukazuje jednak na výchovu, protože po zdech a plotech by se kreslit nemělo, zároveň poukazuje na to, že nápis je heslo a heslo může být bráno při určitém výkladu jako rozkaz, pokyn, instrukce podle něj někteří lidé jsou schopni i tak jednat. Denní svodka čís. 84, ze dne 18. dubna 1968 dokládá, že bývalý pracovník StB Karel Pekárek obdržel anonymní dopis, v němž mu je doporučeno od neznámého autora, aby po vzoru generála Jana, doktora Břešťanského a dalších osob spáchal sebevraždu. Prakticky totožné stanovisko je doporučeno příslušníkům Veřejné bezpečnosti Hojerovi a Červenkovi.²²⁴ Je asi zbytečné dodávat, že i dnes v době, kdy se určitými zeměmi světa šíří eutanázie je na základě paragrafu 144 trestního zákoníku účast na sebevraždě trestná, a v morální míře nadčasově zavrženíhodná.

Nezůstalo jen u příslušníků orgánů bezpečnosti, ale i u jejich manželek. Ve svodkách ministerstva vnitra je uvedeno: „Podle agenturních poznatků jsou v Severočeském kraji, hlavně v Ústí n./L., Teplicích a okolí, v současné době propuštěny ze zaměstnání manželky příslušníků SNB, soudů a prokuratur. Hysterie zaměřená proti těmto státním orgánům dosahuje nejen perzekuování rodinných příslušníků, ale i vyhrožování fyzickou likvidací.“²²⁵ Jedinečná událost po statistické množině se odehrála na Ostravsku. Na poštovní adresu instituce, dnes přejmenované na státní zastupitelství, zaslala v Ostravě neznámá osoba

²²² [Denní svodka čís. 150, 13. 7. 1968. \(ustrcr.cz\)](https://ustrcr.cz)

²²³ [Denní svodka čís. 83, 17. 4. 1968. Informace o názorech obchodního rady FVV v Praze na situaci v čs. národním hospodářství a zahraničním obchodě. Informace o nedovoleném opuštění republiky hlášené SPV dne 16. 4. 1968. \(ustrcr.cz\)](https://ustrcr.cz)

²²⁴ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs084-1968.pdf>

²²⁵ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs088-1968.pdf>

„anonymní výhružný dopis v polském nářečí. Pisatel v něm uráží a napadá pracovníky lidosprávy a funkcionáře KSČ a prohlašuje, že dojde k fyzické likvidaci všech komunistů v ČSSR. Uráží též presidenta republiky a 1. tajemníka KSČ. Vyhrožuje příchodem německých fašistů, kteří každého občana – bolševika odstřelí. V závěru provolává slávu Německé spolkové republiky a fašismu. K dopisu přiložil fotografii Adolfa Hitlera.“²²⁶

Na druhou stranu je tu i případ, kdy dva bývalý příslušníci StB, bývalý náčelník Obvodního oddělení Ministerstva vnitra Náchod a Dobruška spáchali sebevraždu. Jeden nechal po sobě dopis na rozloučenou, kde mimo jiné uvedl, že „se oběsil“, aby „ho neoběsil někdo jiný“.²²⁷ Hrozbu popravou dostali i další postavy komunistické nomenklatury. Předseda Městského výboru v Českém Těšíně a ředitel státní pojišťovny informovali oddělení Státní bezpečnosti, že jim někdo anonymně vyhrožuje oběšením.²²⁸

Jedním z činitelů, nebo aktivátorů, byl měnící se diskurz ve sdělovacích prostředcích. Už jen to stačilo podle výpovědí některých občanů k tomu, aby se začaly statisticky vyskytovat jevy, které ohrožují vývoj ve společnosti sami o sobě. Řeší situaci místo cesty evoluční, cestou revoluční a cestou násilí. „Pracovníkům VKR bylo oznámeno, že občanský pracovník František MOŠTĚK, autonáčelník VOZ, před kratší dobou vyprávěl na strážnici, že komunisté v jeho bydlišti chodí jako zařezaní, zalézající do děr a mají strach. Na námitku, že to snad nebude tak zlé, prohlásil, že všichni komunisté budou oběšeni, protože jsou všichni stejní.“²²⁹ S podobným případem jsem se setkal i z vyprávění na ministerstvu dopravy. Bývalá pracovnice mezinárodního odboru, jako členka strany, popsala, že tam jeden pracovník ministerstva s akademickou hodností inženýra na schodišti začal hlásat, že „všichni komunisté budou oběšeni. Počítáte s tím?“ Odpověděla samozřejmě záporně, ale v momentě, kdy se situace otočila, uvedla, že před prověřkovou komisí, v níž byla, se rozbřečel. Za trest ho přesunuli na jiné pracovní místo, kde měl i mimo jiné vyšší plat z výkonu své funkce.

Je těžké odhadnout a popsat realitu, když například k událostem 21. srpna chybí v řadě případů důležitá dokumentace. Archivy tajných služeb, jak východních, tak západních nejsou otevřené, pokud by byly otevřené, co všechno se v nich nenachází? Co všechno bylo předáno ústně? Jaká byla situace na štábech západních vojsk NATO? Byly připravené eventuálně nějaké cíle a plány? Když konec nejsou snad ani vyšetřené takové klíčové základní momenty jako třeba střelba na budovu Národního muzea. Zpracování, analýza a úroveň tohoto znalosti

²²⁶ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs139-1968.pdf>

²²⁷ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs149-1968.pdf>

²²⁸ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs149-1968.pdf>

²²⁹ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs109-1968.pdf>

tohoto problému je z naší strany nedostatečná. Moje babička mi předala jako malému chlapci informaci týkající se poškození fasád, že na ni stříleli Rusové. Stejnou větu jsem se dozvěděl i od vědeckých pracovníků i z jiných zdrojů. Kteří už mi zcela neobjasnili proč. Napsal jsem i náměstkovi Národního muzea profesoru PhDr. Stehlíkovi Ph.D., který mě v minulosti učil a tázal jsem se „zda existuje nějaká výpověď ze strany zaměstnanců muzea, k událostem 21. srpna 1968, kteří se nacházeli v ten den na pracovišti v hlavní budově. Případně zda vlastní muzeum na nějakého bývalého zaměstnance kontakt? Nebo zdali existují nějaké dokumenty k vzniklým škodám na budově? Třeba zpětné vyšetřování orgánů bezpečnosti – ať SNB, StB, nebo normální "kriminálky"? Třeba v účetních materiálech na zasklení oken? Případně disponuje muzeum nějakým svědectvím – v rámci knížky či ústní výpovědi – ze strany agresora, který zahájil palbu na čelní fasádu?“²³⁰ Odpověď nebyla kladná, ani negativní, nebyla totiž z jeho strany žádná. Přesto nic nebránilo funkcionářům této instituce na exteriéru budovy umístit desku s textem s určitým politickým obsahem.²³¹ Ve výpovědi ruské literatury je třeba uvedeno, že „Jakmile první BTR (pozn. aut. OT) 2. motostřeleckého praporu 81. gardového motostřeleckého pluku vjelo na Václavské náměstí, z oken Národního muzea byla na něj zahájena střelba z kulometu. Motostřelci palbu opakovali, což pomohlo koloně praporu pokračovat v plnění bojového úkolu.“²³²

Z hlediska vojensko-politického pohledu na strategickou situaci přibyla po srpnu do sestavy Československého frontu Střední skupina sovětských vojsk. Generál Vacek k tomu uvedl, že: „Zámysl reorganizace útvarů ČSLA pro umístění Střední skupiny sovětských vojsk v ČSSR jsem v roce 1968 neznal. Pozdějšími funkcemi jsem však poznal, že rozmístění SSKSV vytvářelo potřebnou hloubku operační sestavy Československého frontu a ta byla pro případné vedení války nezbytná. To vyvolalo nutnost přemístit naše útvary převážně ze středních Čech (Milovice) a severní Moravy (Olomouc) až na Slovensko. Přítomnost SSKSV tak ovlivnila pozitivně i zpracování operačních plánů ČSLA.“²³³ Po tomto roce disponoval Československý front sovětskou skupinou dislokovaných vojsk na území ČSSR. Byla to pro něj výhoda, protože daná skupina disponovala kvalitnější bojovou technikou a byla lépe vycvičena.

²³⁰ Soukromá korespondence autora diplomové práce určená pro náměstkovi Národního muzea ze dne 16. března 2021.

²³¹ <http://www.pametnimista.usd.cas.cz/praha-1-pametni-deska-na-21-srpen-1968/>

²³² „Как только первый БТР 2-го мотострелкового батальона 81-го гв. мсп вышел на Вацловскую площадь, из окон Национального музея его начали обстреливать из пулемета. Мотострелки открыли ответный огонь, что помогло колонне батальона продолжить выполнение боевой задачи.“ <http://dunay1968.com/article/readbook.html>). Operace Dunaj, jak to bylo. S. 5.

²³³ VACEK, Miroslav. Generál studené války. S. 138.

Práce se o Střední skupině vojsk nezmiňuje, ale když zde uvedu jen několik faktů, které nám lépe umožní pochopit situaci. Často se hovoří o odsunu, o výzbroji, o pojmenování skupiny příslušníků, ale prakticky jejich pobytu, se zaměřením i na civilní část skupiny se nikdo na vědecké úrovni nevěnuje. Takže se neřeší problémy a hloubka struktura vojenské skupiny sovětských vojsk, ve své podstatě sociálního supersystému, které bylo v podstatě pokračování v jisté míře sovětského státu, protože mladiství nenavštěvovaly české školství, ale navštěvovaly školy sovětské, které existovaly v rámci této skupiny na území ČSSR. Pro posádku v Trutnově se tato škola nacházela v Jaroměři. Stejně tak skupina disponovala sítí vlastních obchodů a dalších prvků, které měly splňovat a zajišťovat určitou míru občanské vybavenosti a pokrýt základní spotřebu. Když vynecháme ten fakt, že problémy Toto téma bude bezesporu nosné i po jiné než politické stránce.

14.3. Časová perioda procesů roku 1990 s epilogem

Rozhodující změny pro ČSSR odstartoval 17. listopad 1989. Z hlediska vojenské umění lze konstatovat, že „Vrcholem není svést spoustu bitev a vyhrát je, vrcholem je zlomit odpor nepřítele bez boje.“²³⁴ A pokud těmto stranám – vítězům a poraženým nastavíme zrcadlo a budeme-li se snažit lépe pochopit, co se v těchto dnech odehrálo, budeme muset jít do hluboké minulosti. To by však bylo nad rámec této diplomové práce.

V lednu 1990 na závěr návštěvy generálního štábu schválil podpisem prezident Václav Havel, jakožto vrchní velitel Ozbrojených sil ČSSR, Operační plán Československého frontu. „Znát ho ani nemohl. Rozprostřel jsem velkou mapu 1:500 000, na které jsme přelepili podpis prezidenta Husáka a doplnili jeho jméno. Trochu s rozpaky, zda má, nebo nemá podepsat, doplnil datum 30. 1. 1990 a pod název dokumentu dopsal v závorce: „Pro případ, že NATO napadne VS.“ Konec konců měl i pravdu. Byl to Plán obranné operace.“²³⁵

Změna názvu armády proběhla na základě právní úpravy. Konkrétně dnem vyhlášení zákona č. 74/1990 Sb., v němž je uvedeno, že je to zákon: „kterým se stanoví nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy, upravuje název československé armády, upravuje řádná dovolená vojáků v základní službě a jímž se mění zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti“²³⁶. Samotnou změnou názvu se zabývá článek dvě: „Název "Československá lidová armáda" se mění na "Československá armáda". Tam, kde se v právních předpisech používá název

²³⁴ SUN – C'. Umění války. S. 20.

²³⁵ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. Praha, S. 174.

²³⁶ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-74>

"Československá lidová armáda", rozumí se tím "Československá armáda".²³⁷ Miroslav Vacek tvrdí, že s přejmenování přišel Václav Havel. „Vysvětlil mi to tak, že přece každý člověk dobře ví, že v armádě slouží lidé, a proto to už nemusí být v jejím oficiálním názvu.“²³⁸

V rámci změn probíhajících změn byl 17. října 1990 odvolán z funkce poslední voják z povolání ve funkci ministra obrany, jak ČSSR, ČSFR, tak ČR, armádní generál Miroslav Vacek. Z hlediska řízení je podstatný také postoj a chování prezidenta Václava Havla při odvolání ministra obrany Vacka. Ten ve své knize Nejen z vojenského kufru píše: „Dne 17. října 1990 mi vzkázal, že se k němu musím hned dostavit. Takhle rázně mi nikdy nic nenařizoval. Přišel jsem k otevřeným dveřím jeho kanceláře. Pan prezident stál už mezi dveřmi a lehce, jako obvykle, se levou rukou hladil po tříse levé nohy. Prý to dělal, protože ho zlobila kýla. Po celou dobu byla pro mne méně pochopitelná skutečnost, že mě vítal mírným úklonem a očekával až já mu podám ruku. Dělal jsem to proto, že jsem byl o rok starší! Neměl jsem mu nikdy za zlé, že při našem jednání zaznělo u nějaké vulgárnější slovo, vůbec nenamířené proti druhému. Po vstupu do jeho pracovny jsem zjistil i přítomnost premiéra Čalfy a poradce pana J. Křížana. Začal stručně a naprosto srozumitelně: „Pane generále, jestli vás neodvolám z funkce, jdu do prdele s vámi!“²³⁹ Na papír určený televizi a dalším sdělovacím prostředkům uvedl: „Se smutkem věnuje Miroslavu Vackovi Václav Havel (před vlastním odvoláním).“²⁴⁰ Touto ukázkou narážím na často vyzdvihovanou osobnost Václava Havla jako státníka, ale fragment tvrdí a poukazuje na něco jiného, což je dobře právě pochopitelné z hlediska řízení.

K činnosti Ozbrojených sil v období po 17. listopadu 1989 lze na základě oficiálních dokumentů deklarovat mimo jiné i to, že: „V roce 1999 byla zveřejněna Zpráva vlády o stavu české společnosti (*Hospodářské noviny* z 5. 3. 1999), kde e stati 2. 2. **Obrana** je uvedeno: „Ozbrojené síly, především však armáda, sehrály při událostech v listopadu 1989 významnou roli. Objektivní prokázaný neutrální a následně v krátké době loajální postoj většiny příslušníků armády k demokratické proměně eliminoval hrozbu, kterou v dané situaci představovaly další mocenské složky státu. **Postoj armády rozhodl, že nově vznikající demokratické hnutí bylo ochráněno proti možným pokusům o násilné potlačení demokratické přeměny společnosti.** Ozbrojené síly, zejména armáda, tak nepřímým svým

²³⁷ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-74>

²³⁸ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. S. 178.

²³⁹ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. S. 193.

²⁴⁰ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. S. 194.

postojem poskytly ochranu tlaku lidového protestu a podstatně přispěly k nenásilnému pokračování společenských přeměn.“²⁴¹ Armáda nezasáhla, podobně jako vojenské struktury na území SSSR. Dnes není vždy na zajištění sametovosti ze strany armády poukazováno.

V té době došlo k likvidaci původních struktur na všech úrovních. Dne 25. února 1991 bylo na mimořádné schůzi Politického výboru v Budapešti rozhodnuto o rozpuštění vojenských struktur a dne 1. července 1991 byl podepsán dokument o rozpuštění a zániku Varšavské smlouvy v Praze v Černínském paláci.²⁴² Podle tehdejších prohlášení politických představitelů Československa mělo dojít k rozpuštění, jak Varšavské smlouvy, tak i Severoatlantické aliance.

V následujících letech Ozbrojené složky se setkaly s dalším odzbrojováním, rušením vojenských útvarů (zejména těch bojových) a vojenských zařízení ve všech druzích vojsk. Snižování počtu vojáků z povolání a vojáků základní služby.²⁴³ Dále dojde k realizaci samotného procesu dezintegrace Československa, včetně tzv. Pomlčkové války, který vyvrcholí 1. 1. 1993 vznikem dvou nových států České republiky a Slovenské republiky. Dojde tedy logicky ke zmenšení zdrojové základny, a tedy i zdrojových možností tohoto sociálního supersystému. Logicky z toho vyplývá, že i přes úzkou spolupráci těchto dvou států, dojde k dělení Československé armády v poměru 2:1 pro ČR v naprosté většině položek.²⁴⁴ Výjimku představují MiGy-29, ty jsou děleny v poměru 1:1 a nejmodernější

²⁴¹ Vacek, Miroslav. Ted' když máme, co mnozí chtěli. OREGO, 2008. S. 478.

²⁴² https://cs.wikipedia.org/wiki/Var%C5%A1avsk%C3%A1_smlouva a https://cs.wikisource.org/wiki/Protokol_o_ukon%C4%8Den%C3%AD_platnosti_Smlouvy_o_p%C5%99%C3%A1telstv%C3%AD_spolupr%C3%A1ci_a_vz%C3%A1jemn%C3%A9_pomoci

²⁴³ Dále došlo i k přejmenování dalších orgánů. Z Rady obrany státu se stala Bezpečnostní rada státu.

²⁴⁴ <http://www.vhu.cz/rozdeleni-cs-armady-na-prelomu-let-19921993-probehlo-nebyvale-hladce/>

komplex PVO S-300PMU²⁴⁵, který byl součástí pražské 71. protiletadlové brigády²⁴⁶, ten získává Slovenská republika. Dnes je PVO komplex dislokován u útvaru PVO v Nitře.²⁴⁷ Ve východní části Československa bylo umístěno do roku 1990 pouze 18,6 % z celkového početního stavu Československo lidové armády.²⁴⁸ Z toho vyplývá, že hrozba byla očekávána ze ZÁPADU.

V té době docházelo i třeba k tomu, že na Vojenskou leteckou školu v Košicích přišla nová směrná čísla a studenti, co prošli všemi předchozími zkouškami, byli nevpouštěni do vyšších ročníků. Projevilo se to tím, že zkouškou neprošli.²⁴⁹ Což připomíná procesy v 50. letech. A bezesporu bližší objektivní vědecký výzkum by zřejmě odkryl dost zajímavostí z té doby, protože určité procesy odehrávající se ve společnosti byly v jisté míře a pod lupou též v armádní struktuře.

Autor článku Prokop Tomek ještě uvádí, že „Dělení majetku federální armády bylo ale formálně uzavřeno až k 31. říjnu 1993. Vojenské archivy, správní archivy, archivy Vojenského obranného zpravodajství, bývalé vojenské kontrarozvědky a bývalé Zpravodajské správy Generálního štábu byly ponechány z důvodu obtížnosti dělení vcelku a obě strany k nim měly zajištěn přístup.“²⁵⁰

²⁴⁵ „Komplex S-300 byl zakoupen a zaveden postupně od r. 1987 do systému PVOS ČSSR, kdy jsem byl NGŠ. Znal jsem samozřejmě všechny pro mě nezbytné údaje o něm, ale s odstupem 27 let jsem pro jistotu znovu vše prokonzultoval s někdejší NŠ PVOS gen. Střechou. Běžný komplex S-300 má 12 palebných jednotek, technické a logistické zabezpečení a potřebný palebný průměr raket. ČSLA zakoupila komplex, který měl 5 palebných jednotek a zmíněné nezbytné zabezpečení k úspěšnému plnění úkolu. Z některých základních TTD Vám snad postačí: současně naváděných raket- 72, současně odstřelovaných cílů-36, max. výška ničení cílů- 27-30 km, délka ničení cíle- 200 km, max. možná rychlost postřelovaného cíle- 2800 m/s, přechod do boj. pohotovosti- 5 minut. Komplex byl nasazen k bezprostřední obraně Prahy. Představitelé NATO později (po r. 1990) uznali, že příkrytí Prahy jím bylo spolehlivější, než měli oni zabezpečen Bílý Dům a Pentagon a že S-300 byl v tu dobu lepší než jejich systém PATRIOT. Někdy je komplex S-300 uváděn pod označením PMU-2 Favorit a NATO jej uvádělo jako SA-21 GROWLER. Komplex byl určen i k ničení balistických raket s délkou vypouštění do 3500 km. Samozřejmě další komplex S-400 měl ještě lepší parametry, např. délku střelby 400 km, výšku 30–35 km, max. rychlost cíle 4800 m/s.“ K tomu dále dodal, že:

„Jakékoliv zakoupení zbrojních systémů RF je pro AČR neuskutečnitelné, protože by byla porušena kompatibilita s ostatními čl. státy NATO. Cena je rovněž nemalá a představuje miliardovou hodnotu. Jenom pro informaci – OS RF do konce r. 2020 plánují přezbrojit 56 divizí komplexy S-400. Že jsou asi dobré, o tom svědčí i úsilí USA nedovolit prodat je RF na př. do Iránu.

Při rozdělení ČSFR proběhlo v r. 1992 i rozdělení majetku armády, včetně výzbroje, v poměru 3:1, s výjimkou letounů MiG-29 (1:1) a právě komplexu S-300, který převzala kompletní právě SR. Proč k tomu došlo, to nemohu objasnit, i když samozřejmě mám o tom své domněnky. Byl jsem totiž už generálem v záloze. Není mi známo, v jakém stavu je komplex nyní a zda plnohodnotně slouží.“ Odpověď Miroslava Vacka na dotaz Karla Houšky na stránkách fóra ČSLA – [FORUM.CSLA.CZ](http://forum.csla.cz) • [Zobrazit téma - S-300](#)

²⁴⁶ http://www.fortifikace.net/pov_pvovs_71_plrb_praha.html

²⁴⁷ Pravdou je, že všechny letouny typu MiG-23 byly ponechány AČR při dělení armády. Ovšem pouze z toho důvodu, že slovenská strana o starší stroje neprojevila zájem, res. takticky se jich zřekla. Stroje MiG-23 byly v roce 1994 vyřazeny.²⁴⁷ Zatímco komplex S-300 PMU je stále ve výzbroji. ([VHU PRAHA](#))

²⁴⁸ <http://www.vhu.cz/rozdeleni-cs-armady-na-prelomu-let-19921993-probehlo-nebyvale-hladce/>

²⁴⁹ Nejmenovaný pamětník

²⁵⁰ <http://www.vhu.cz/rozdeleni-cs-armady-na-prelomu-let-19921993-probehlo-nebyvale-hladce/>

V té době byl zrušen Západní vojenský okruh a Východní vojenský okruh. Bylo třeba rozdělit armádu podle požadavků. „Rozdělení majetku armády řídil Generální štáb spolu s vojenskými velitelstvími Západ, Střed a Východ²⁵¹ a s velitelstvím letectva a protivzdušné obrany. Prostřednictvím 2 324 vojenských transportů po železnici a 117 transportů po vlastní ose odjelo z České republiky na Slovensko 347 dělostřeleckých systémů, 163 letadel a vrtulníků, 164 tanků, 59 bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů, 2 032 automobilů a 610 ostatních druhů techniky. A naopak ze Slovenské republiky do České republiky se odstěhovalo 224 dělostřeleckých systémů, 42 letadel a vrtulníků, 39 automobilů a 691 ostatních druhů techniky. Transporty se začaly vypravovat již od 1. listopadu 1992 a jejich podstatná část skončila 20. prosince 1992. Nestala se při nich žádná mimořádná událost.”²⁵² Autor článku opomněl také ve výše uvedeném výčtu techniky, že v rámci vyrovnání došlo i k vyrovnání muničního arzenálu. Použiji-li výpověď přímého účastníka této přepravy, který se této akce účastnil jako 19-20letý otec sloužící jako voják základní služby, tak se organizátorům nepodařilo zajistit plnění základních vojenských řádů. Zák1-1-4. Dotyčný poznamenal, že v životě takovou „ožíračku“²⁵³ neviděl. Tím asi měl na mysli kolektivní pití alkoholických nápojů a následným chováním, které těžko připomínalo lidi. Kdo ví, co přesně probíhalo ve všech soupravách muničních, případně dalších skupin převozu techniky atd., to ví jen Bůh. Určitě by to nebylo do školních učebnic dějepisu a historie.

Turbulentní změny odstartované nejen 17. listopadem 1989, ale i s procesy probíhajícími zejména v SSSR vedly ke změně politické koncepce, a tedy i její vojenské části. Navzdor tomu není možné konstatovat, že výsledky těchto změn nebyly vůči ozbrojeným silám, jejich rozvoji, budování a formování vždy šťastné a v konečném důsledku i prospěšné. V důsledku konceptuálních změn se snížila i samotná úroveň obranyschopnosti a armáda byla zlikvidována. Nepřekvapí nás postoj prezidenta republiky Václava Klause, který se sám ptal, k jakému účelu slouží ozbrojená moc státu a že neplní účel, který by měla plnit.²⁵⁴ Pochopitelně je také dobrou otázkou, jak tomuto výsledku pomohl sám bývalý prezident republiky v době, kdy byl ve funkci předsedy vlády, případně na ministerských funkcích.

K určité likvidaci struktur docházelo na základě odzbrojovacích konferencí k vyřazování a ničení bojové techniky už v roce 1990. Přípravy byly už v roce předchozím.

²⁵¹ Západní a Východní vojenský okruh existovaly od roku 1.1. 1969 – 1.1. 1992

[Historie Generálního štábu Armády České republiky – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Generálního_štábu_Armády_České_republiky)

²⁵² <http://www.vhu.cz/rozdeleni-cs-armady-na-prelomu-let-19921993-probehlo-nebyvale-hladce/>

²⁵³ Blíže neuvedený svědek, rozhovor proběhl dopoledne 31.12. 2020

²⁵⁴ https://www.lidovky.cz/domov/k-cemu-je-ceska-armada-pta-se-klaus-ministra-obrany.A100308_093906_in_domov_hs

„Přímá demontáž jednoho tanku stála 68 000 Kčs. Příprava jednoho stroje k likvidaci trvala čtyřicet až padesát hodin a spočívala v odčerpání provozních náplní, vyjmutí motoru a převodovky, demontáži spojovacích prostředků, optických přístrojů, palivové soustavy a přídatných zařízení. Následná likvidace tanku řezáním autogenem zabrala již jen dvě až tři hodiny. U děl byl průběh likvidace jednodušší, naopak u letecké techniky pochopitelně složitější.“²⁵⁵ Co s takovou výzbrojí? Nemuselo být všechno vyřazováno a ničeno. Něco bylo možné dát do skladů pro případnou modernizaci. Například ze záznamů z prověrek celých vojenských okruhů Ruské federace je celá řada bojových vozidel a dalších prostředků na vedení soudobého boje zmodernizovaných. Zatímco u nás tvrdí, že jsou beznadějně zastaralá a vhodná pro vyřazení. A často se tím i řídili, když byla vyřazována bojeschopná výzbroj. Generalita a vláda zapoměla, že je lepší mít k dispozici něco než nic. Že se těmito vyřazenými prostředky stále válčí ve světě je zbytečné vysvětlovat. Že dokonce tyto prostředky PVO sestřelují i moderní letadla NATO, je detail. Dotyční zapoměli, že jejich úkolem je bránit republiku. Že tím dotyční funkcionáři političtí nebo vojenští naopak podřívají a eliminují jakýkoliv potenciál obranyschopnosti republiky je zřejmé. Pak je otázka povede-li je někdo za takové chování k někdy odpovědnosti. Stačí si poslechnout názory současného náčelníka generálního štábu.

Turbulentní změny odstartované nejen 17. listopadem 1989, ale i s procesy probíhajícími zejména v SSSR vedly ke změně politické koncepce, a tedy i její vojenské části. Navzdor tomu není možné konstatovat, že výsledky těchto změn nebyly vůči ozbrojeným silám, jejich rozvoji, budování a formování vždy šťastné a v konečném důsledku i prospěšné. V důsledku konceptuálních změn se snížila i samotná úroveň obranyschopnosti.

K potvrzení tohoto tvrzení se stačí symbolicky získat informace o počtech tanků v Ozbrojených silách České republiky a Slovenské republiky. Najevo vyjde, že v roce 1989 měla ČSLA ČSSR k dispozici přes 4900 tanků. Dnes mají Ozbrojené síly ČR k 1. 1. 2020 prostřednictvím struktury Armády České republiky k dispozici 116 kusů tanků řady T-72. Z tohoto počtu je 30 modernizovaných kusů T-72M4CZ (ve slangu příslušníků tankového vojska „CEZETY“) a zbylých 86 je typu T-72M1. Tankové vojsko, tedy ta hlavní úderná část jakékoliv armády disponuje pouze jediným útvarem tankového typu na úrovni praporu (v ČSLA byla nejvyšším tankovým tělesem divize). Tento útvar je dislokován v posádce Přáslavice, 10 km východně od Olomouce. 73. tankový prapor má potíže se zajištěním funkčnosti stavu modernizovaných strojů řady T-72. Řada z nich je pro svůj stav nefunkční.

²⁵⁵ <http://www.vhu.cz/parizska-smlouva-1990-zapomenuta-revoluce-evropskeho-odzbrojeni/>

Takže bylo třeba změnit strukturu 2 tankových rot ze tří. Pouze jedna tanková rota disponuje modernizovanými tanky T-72, další má k dispozici tanky nemodernizované T-72M1 a třetí rota je vybavena smíšenými modernizovanými a nemodernizovanými stroji.²⁵⁶ Situace na Slovensku je obdobná, existovalo zde mezidobí, kdy byla nejvyšším tankovým tělesem pouze rota. „30. júna (pozn. aut. – 2009) z dôvodu reorganizácie zanikol tankový prápor, tanková rota je začlenená od 1. júla 2009 do štruktúry **21. zmiešaného mechanizovaného práporu**. (...) Po necelých desiatich rokoch opäťovne vzniká dňa 1. júna 2019 **tankový prápor** dislokovaný v posádke Trebišov.“²⁵⁷ K dispozíci majú Ozbroyené síly „Slovenskej“ republiky „len“ 30 kusů T-72M1.²⁵⁸ Což dokládá, že výrobní základna produkující tisíce tanků je jen minulostí, stejně jako plně bojeschopná armáda v naprosto odlišných parametrech kvantitativního a kvalitativního charakteru.

15. Koncepce ideového obrazu

Koncepce ideového obrazu ve vojenském prostředí klade důraz na systematickosti, vnější vzhled a další faktory. V dobrém provedení se objeví dobrý výsledek a celkový formát a zhodnocení záleží výhradně na lidech. Ve vojenském prostředí, jak potvrdí pamětníci, se hraje na vzhled, vojenské vystupování, odpovědnost. Hraje se, jak pro vnitřní uchopení, tak pro vnější z pohledu nevědomého pozorovatele na tento akt z vnější strany. Koncepce dokonalých ideálů má jeden problém. Všechno má své limity i v samotných lidech.

Vliv takového ideového obrazu, tedy určitého zobrazení podle scénáře má rozsáhlý vliv na jedince i napříč desetiletími a může být předáván i dalším pokolením. Obsah předchozí části odstavce lze demonstrovat na příkladu z mého života. Po prezidentské inauguraci v roce 2013 jsem se těšil na vojenskou přehlídku. Byl jsem napomenut ze strany tatínka, že to žádná vojenská přehlídka není. Čím narážel na to, že pro něj pojem vojenská přehlídka je přijatelný při přehlídce, která bude dosahovat, co míry a rozsahu přehlídkám na ulici Obránců míru, případně na Rudém náměstí, kdy to svým rozsahem pro něj vojenská přehlídka je. Jinými slovy na základě tohoto lze hodnotit armádu, když se pohybuje v sevřeném tvaru a pořadovým krokem za hlaholu zpěvu, a když jde skupina lidí nesouměrně řazena, neupravena a dělá nezbednosti a narušuje pořádek. Případně jenom nedrží krok atd. V ideovém obrazu lze najít odlišnosti a určitou míru degradace rozsahu původního pojetí a koncepce.

²⁵⁶ Modernizovaným tankem je myšlen T-72M4CZ

²⁵⁷ <http://mbpo.mil.sk/84617/>

²⁵⁸ https://cs.wikipedia.org/wiki/Ozbroyen%C3%A9_s%C3%ADly_Slovensk%C3%A9_republiky

Do jisté míry se může jednat i o uvědomělé chování, které je očekáváno. Například přístup a vystupování příslušníků policie či armády, které je pro určité specifické faktory bráno jako stereotypní. Jednou z linií je bezesporu i nucené vystupování, kdy na dotyčném je i přes určitou míru přetvářky a farizejství, které formální zdvořilost neschová, je vidět, že se s tím neztotožňuje a obtěžuje ho to. Přetvářka může být a je bohužel v určité míře součástí naší společnosti i v akademické obci.

V době mého dospívání na SŠ jsem měl možnost poznat určitý projev nenávisti vůči vojenskému prostředí u vyučujících, kteří ani na „vojně“ nebyli. Což bylo v rozporu s učiteli, co vojenskou službu zažili, protože i přes určitý odpor chápali její určitý společenský význam pro mladého člověka. Podobný názor jako u vyučujících na SŠ se projevoval a projevuje u mých vrstevníků (pochopitelně v míře jejich chápání a mravnosti), kteří snad neviděli v životě vojáka z povolání, natož, aby se s ním bavili a snažili se prostřednictvím diskuse s ním přesvědčit ho o správnosti svého názoru a přesvědčení. Ovšem tento společensky povrchní přístup k mnohým věcem není a nemusí být pouze otázkou mladých lidí. Je to názor rozšířený v množině, která zahrnuje celou společnost. „Jednou v neděli v pozdních večerních hodinách jsem vycházel z areálu štábu na Zdaboři a byla už tma. Zastavil mě nějaký člověk a poprosil o cigaretu. Byl jsem tehdy ještě kuřák a měl jsem pochopení pro kolegy stejně nemravné. Splnil jsem jeho přání a následovalo i další: ‚Hele, kámo a zapálíš mi ji?‘ Tak jsem zase vyhověl. Jak jsem rozžehl zapalovač, on popotáhl a udiveně pravil: ‚Hele, tak vožralej zase nejsem, ale ty seš snad živej generál!‘ Nekomentoval jsem, pouze dodal obvyklé: ‚Tahat snad už budeš sám.‘ A v našem rozhovoru potmě dotyčný pokračoval: ‚A prosím tě, odkud jdeš tak pozdě?‘ Dovedl bych odpovědět třeba vtipněji, ale přemýšlet jsem, co mě čeká zítra, a řekl jsem pravdu: ‚Jdu z práce.‘ Přestal bafat z cigarety a řekl mi svoji drsnou pravdu: ‚Hele, vole, to mi neříkej. Celej život děláš hovno, a ještě k tomu v neděli v noci!‘ Bylo by asi zbytečné ho přesvědčovat, že nemá pravdu, a dělat mu nějakou politickou přednášku. Bohužel to nebyl jen názor jeho, ale i některých našich spoluobčanů. Horníka jsem neznal, a kdybych ho náhodou někdy potkal, ani bych ho nepřesvědčoval, že by snad muselo dojít k válce, aby svůj názor třeba změnil k lepšímu. Překvapil mě mile. Asi za týden mě potkal a moc se mi omlouval.“²⁵⁹ Vývoj výměny názorů vždy nekončí, tak jak v tomto případě, někdy je i obohacující.

²⁵⁹ VACEK, Miroslav. Nejen z vojenského kufru. Praha, S. 118 a 119.

V armádě je nutné udržovat kázeň a disciplínu. Proč? Je to poměrně důležité, protože se mohou začít dít nežádoucí věci. Zde je jeden případ motivovaný určitým druhem chování lidí.

„Výpověď svědka

s.B. J., narozená 29.5.19XX v Náchodě, svobodná, bydliště Trutnov, Gottwaldova XX.

Jmenovaná byla vyzvána, aby pravdivě vylíčila všechny okolnosti od doby seznámení s mjr. BXXXXX JXXXXXX.

s.BXXXXX vypovídá: asi před 8mi týdny jsem se seznámila s důst. čs.armády, který se mi představil jako major B. Toto setkání se uskutečnilo v sobotu /datum přesně nevím/,xx Když jsem odcházela z hotelu Moskva, šla jsem domů a slyšela jsem za sebou kroky. Při tom, když ke mně došel pozdravil a požádal mě, zdali by mě nemohl doprovodit. Odpověděla jsem, že ano. Zastavili jsme se naproti OOVB Trutnov a tam jsme se bavili asi do 21,30 hodin.

V průběhu našeho rozhovoru mě přemlouval, abychom odešli ještě na jednu kávu do svého bytu, načež jsem mu říkala, že je pozdě. Nakonec mě přemluvil a šli jsme do hotelu Moskva. Odtud jsme odešli k mému domovu a mjr. BXXXXX mě doprovodil. Při vzájemném odchodu mě požádal, abych jej navštívila zítra /v neděli/ v 11,00 hod. v jeho bytě. Jeho přání jsem vyhověla a splnila. Byla jsem tam až do půl jedné, mezitím odjel do Zl. Olešnice. V průběhu týdně jsme se pravidelně stýkali. Bylo to 7. a 8. června /datum seznámení/. Jinak docházelo k bližším – pohlavním stykům obden. V sobotu jsem mu řekla, že čekám návštěvu a že se nebudeme vidět. Ptal se mě na podrobnosti, odpověděla jsem, že známý z Červ.Kostelce. Návštěva však nepřijela, proto jsme spolu odešli k němu do bytu, kde jsem byla s ním do rána a vrátila jsem se domů ve 21,00 hod. večer, t.j. 22.6.1958.“²⁶⁰

Výslech dále pokračuje:

„Zde došlo asi 3x k pohlavnímu styku, z toho 1x po franc. způsobu. Tyto způsoby prováděl při každém pohlavním styku. Zdůvodňoval to tím, že mi říkal, když Tě mám rád, tak bych pro tebe udělal všechno. Pak jsme se spolu normálně scházeli. V době, kdy byl major Blažek na VVP poslal mě celkem 3 dopisy, ve kterých mě zahraňoval láskou, že na mě vzpomíná, že mě líbá i do klína a že je pro něho lepší být 3 hodiny se mnou jak s manželkou. Zároveň v tomto prvním dopise mě psal, abych si připravila nůžky a mašli, že si ustrihne 3 chlupy pro štěstí. Po příchodu ze cvičení, tj. 16.7.1958 mě přišel naproti a říkal, že se sejdeme ten den ve 14,30.

²⁶⁰ VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 01244.

Opět v jeho bytě došlo k souloži franc. Způsobem. A zase jsme se normálně scházeli dál. Dne 19. a 20. t.m. jsem s ním byla opět, došlo k normálnímu pohl. styku. Hned od první neděle jsme si tykali. Dne 22 t.m. byli jsme spolu v divadle. Pravidelně jsem k němu chodila téměř denně kolem 18,00 hodiny. Říká mě, že mě má rád, že by chtěl se mnou mít děcko a že by si mě chtěl vzít.

Ke své výpovědi nemám dalších připomínek, zakládá se na pravdě. Na základě toho můj vlastnoruční podpis.

Zápis sepsán v kanceláři np. Křížík dne 25. července 1958 a ukončen ve 12,50 hodin.²⁶¹

Věc by vypadala asi jako nějaký milenecký poměr dvou osob, ovšem další nám poodhaluje další údaje a další informace, které nám dokreslují obrázek toho, co se odehrálo v historické minulosti a jakým způsobem armáda zasáhla disciplinárně.

„Zápis o výpovědi sepsaný s majorem Blažkem Josefem dne 25.7. 1958.

Přítomni: kapitán Jíčinský Emil, velitel útvaru 99prot

nadporučík Beránek Jaroslav ZVP 99prot

nadporučík Pekař Vladimír – propagandista 99prot

Vyslýchaný: major BXXXX JXXXX – NDV 99prot

Jmenovaný byl napomenut, aby vypovídal podle pravdy, jak se všechny události staly, nadporučíkem Beránkem.

Na dotaz nadporučíka Beránka major BXXXXX odmítal odpovědět ve věci udržování styku s jinými ženami, konkrétně s JXXXXXXXX BXXXXX z Trutnova. Major BXXXXX na tento dotaz vystihl celou okolnost, která nám je známá a žádal a prosil, abychom mu neničili jeho rodinu, na což mu s. Pekař odpověděl, že vyslychající mu neničí jeho rodinu, ale že jde o jeho osobu.

Další dotazy přítomných směřovaly k tomu, aby sám potvrdil skutečnosti tak jak jsou uvedeny v zápisu s Jarmilou Bašovou. Major Blažek sám nechtěl hovořit o těchto skutečnostech, musel být neustále vybízen k odpovědi. Při celé výpovědi soustavně se snažil vyhýbat přímé odpovědi, lhal, až teprve pod tíhou důkazů přiznal všechny věci tak jak jsou uvedeny ve výpovědi s. BXXXXX tj.

²⁶¹ VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 01244

- způsob seznámení a scházení se se s. BXXXXXX
- udržování milostného poměru a její zneužití
- udržování písemného styku s obsahem, jak uvádí jmenovaná ve výpovědi při čemž odsunul stranou svoji rodinu, ačkoliv říkal, že má pevné svazky a nerušené poměry v rodině.
- sám připustil, že tímto vyvolal pohoršení v závodě Křížík, kde byl za jmenovanou přímo na nádvoří.“²⁶²

V závěru dokumentu s hovoří ještě o tom, že:

„Z celé výpovědi ve věci pohlavního styku přiznal, že tento měl asi 10x, ale nepřiznal provádění tohoto ‚francouzským‘ způsobem, jak uvádí s. BXXXXXX.

Na svoji obhajobu uvádí pouze to, že dříve trpěl onanií a že snad není normální, že si nedovede představit, co ho k tomuto počínání vedlo.“²⁶³

Dále je uvedeno, že svým chováním nepůsobil nejlépe na okolí.

„Tímto svým chováním major Blažek Josef se dopustil přestupků v morálním životě, což je kriticky hodnoceno zaměstnanci n.p. Křížík, neslučitelné se ctí důstojníka československé armády. Navíc v celém případě vystupuje jeho sobeckost, kde pro svoje cíle a záměry zneužil osoby postižené obrnou dolních končetin a zasluhuje za toto počínání co nejpřísnější počínání.“²⁶⁴

Zmíněný však s tímto rozhodnutím nesouhlasil.

„Odvolávám se proti rozsudku čestného soudu, kterým jsem byl dne 2. srpna 1958 odsouzen podle KŘ hl. 16, čl. 136 písm.f. a h./k navržení odnětí hodnosti a přeložení do zálohy. Podle shora uvedeného článku a písm.f./může čestný soud navrhnout s n í ž e n í funkce nebo hodnosti. Nemluví se však o o d n ě t í hodnosti. Z tohoto důvodu žádám o nové projednání mého případu. Byl to můj první případ, pro který jsem stál před důstojnickým soudem a přesto, že moje provinění je skutečně velké, byl vyneseny rozsudek příliš krutý a postihuje nejen mne, ale celou mou rodinu. Moje rodinné poměry jsou uspořádané a máme se jak s manželkou, tak i s dětmi opravdu rádi. Prosím ještě jednou, aby čestný soud při novém projednávání jednal tak, aby mi bylo možno zachránit moji rodinu před rozvratem.“²⁶⁵

²⁶² VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 01244

²⁶³ VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 01244

²⁶⁴ VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 01244

²⁶⁵ VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 06205

Odpověď velitele útvaru byla prostá:

„Podle Kázeňského řádu ozbrojených sil čs. republiky, hlava 16, čl. 136 jednomyslně trestá majora B. J. (...), ženatého, posledně ve funkci náčelníka dělostřeleckého vyzbrojování 99. praporu pro odmořování terénu podle odstavce:

f./ navrhnout snížení hodnosti na vojína

h./ a navrhnout přeložení obviněného do zálohy

Velitel 1.bcho“²⁶⁶

15.1. Ideový obraz

Spousta lidí věci kolem nás posuzuje jen na základě pohledu bez snahy jim porozumět a pochopit je. K tomu je třeba klást dost otázek, aby bylo možné pochopit věci kolem nás. Nebrat věci kolem sebe jen šablonovitě, ale do hloubku jít ke kořenům podle principu ad fontes. „Obraz je objektivní, i když sám o sobě není materiální: pouze se v matérii odráží. Ale schopnost subjektu, stejně jako jeho neschopnost, vnímat objektivní obraz, a stejně tak samo subjektivní vnímání objektivního obrazu jsou podmíněny osobitostmi organismu (uspořádáním) matérie tvořící subjekt a matérie nesoucí obraz.“²⁶⁷ K tomu je potřeba ještě uvést a vzít do úvahy, že „rozdiel medzi chápaním sveta a videním sveta je v tom, že chápanie sveta nie je možné bez jazykových prostriedkov, a videnie sveta (predstavujúce samo osebe subjektívny model Objektívnej reality na základe obrazov, ktorými disponuje psychika jednotlivca) môže existovať aj bez jazykových prostriedkov. Jedno a to isté videnie sveta môže byť vyjadrené rôznymi jazykovými prostriedkami jak jednej národnej kultúry, tak aj jazykovými prostriedkami rôznych národov, disponujúcich jazykovým svojrázom vlastných kultúr.“²⁶⁸

S odchylkou od původního záměru ideového obrazu pracují umělci. Lidé jsou pobaveni tím, že se původní vzor, vzorec, matrice odlišuje od běžného schématu, které důvěrně z každodenního života znají. Vzhledem k tomu, že lze účelově zvolit jaké bude změna v aplikaci odchylky vůči normálnímu stavu, lze tím rovněž, kromě humoru, šířit informačně-algoritmické prvky bez strukturálního řízení, které mají vliv na publikum. Jinými slovy lze tím ovlivňovat jejich chování. Ve smyslu výchovy. Ideové obrazy znázorňují filmy, videa a další materiály. K tvorbě této filmografie lze dodat, že „sovětskou éru

²⁶⁶ VÚA. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov. Čj. 01270

²⁶⁷ Základy sociologie. S. 117.

²⁶⁸ Autorský kolektiv. Dialektika a ateismus: dve nezlučiteľné podstaty. S. 143.

charakterizovalo široké spektrum idejí (jak v měřítku jednotlivce, tak i v měřítku celého národa i lidstva) vyjádřených v námětech filmů a dalších uměleckých dílech²⁶⁹. Dnes to až tak platné není. Stačí se seznámit s dokumenty tvořenými v současné tvorbě na území RF, a i bývalého Československa. K tvorbě ideového obrazu je možné říci, že jeden z problémů, které narušují výsledný výsledek je „dosahování fyziologického uspokojení díky různorodým neřestem. Jestliže to není prezentována přímo jako vrchol životního (...), tak alespoň jako normální součást života společnosti: smyslem života je mít možnost něčím se neustále uspokojovat: není nic špatného v přiměřeném pití alkoholu a braní narkotik; provozování sexu jakéhokoliv druhu po dosažení určité věkové hranice, pouze s omezením na případy těžkého ublížení na zdraví, (...). To všechno je prý ‚lidské podstatě‘ vlastní a civilizace musí legálně umožnit uspokojování těchto ‚přirozených‘ potřeb, aby minimalizovala nevyhnutelné škody a udržovala jejich projevy v mezích přípustných pro život společnosti. Ale tato třetí idea úplně protičečí normám reliktních kultur a starověkých civilizací, které požadovaly, aby se plnohodnotní členové společnosti svých chováním lišili od zvířat a nebyli prostopášnými a zhýralými, přestože bylo současně smilstvo připouštěno v otrokářských kulturách v mezích společenství otroků, kteří nebyli považováni za lidi, jednalo se o ‚mluvící nástroje‘, o ‚člověku pouze podobný dobytek určený sloužit lidem‘.²⁷⁰ Zkrátka lidé mají své vnitřní limity, které lze však posouvat a měnit. A ve vojenském prostředí je řada věcí často přivedena z důvodů okolností do extrému.

Přílišná úcta k uniformě a důvěřivost k uniformě může vést za určitých okolností k určitým společenským jevům, které se v souhrnu obecně nazývají kopnickiáda na počest Hejtmana z Kopniku a jeho příběhu.²⁷¹

Toto téma lze rozšířit ještě další úvahou. Res. otázkou. „To znamená, že otázka, co a jak promítat na televizních obrazovkách a filmových plátnech a předávat lidem také jinou formou umělecké činnosti a ve vzdělávacích programech, není otázkou ‚svobody‘ umělecké tvorby a ‚svobody‘ sebevyjádření umělců (obzvláště v takovém umění jako je kinematografie, která vyžaduje pořádně velký vstupní kapitál do každého takového díla). Je to otázka politiky: koho budeme vychovávat prostřednictvím umění – zda lidi? nebo lidské nedodělky lidem se pouze podobající?“²⁷² A právě tuto otázku můžeme zhodnotit nejen v ideovém obrazu, ale i v kultuře samotné, protože kultura samotná má cíl působit na člověka. Jako ideový obraz,

²⁶⁹ Základy sociologie 3. S. 281.

²⁷⁰ Základy sociologie 3. S. 283.

²⁷¹ [Wilhelm Voigt – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Voigt) a [Hejtman z Kopniku \(divadelní hra\) – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Hejtman_z_Kopniku)

²⁷² Základy sociologie 3. S. 286 a 287.

nebo promítání ideového obrazu skrze sdělovací prostředky. Do jaké míry je organizován, reorganizován atd. je věc druhá.²⁷³

Jedním z faktů je rovněž i to, že předání těchto ideových obrazů, má cíl získat si mladé lidi. Písně, filmy atd. Kultura sehrává náborovou roli. Je to řídicí prvek. Někdy jsou to opravdu ideové obrazy, které nezobrazují lidský život v plné surovosti. Protože i jakýkoliv film a snímek je vlastně jen zachycením momentu, případně zachycením určitého pohledu někoho na nějaké události. Co člověk vidí a slyší to většinou i řekne a sděluje. Pravda, že realitu, kterou každý prožije vnímá jinak. Každý po svém.

15.1.1. Kultura

Kultura je součástí sociální organizace a ve své podstatě působí na člověka a jedná se o jeden z mnoha způsobů řízení sociální organizace. Její působení je zásadní a má významný vliv na člověka, stejně jako na tvorbu ideových obrazů. Poškození tohoto obrazu, třeba kritika vlastností, charakterů nebo i dalších věcí, je nástroj umělců a komiky.

Co je to ve své reálné podstatě vlastně kultura? „Kultura je následkem i vyjádřením vládnoucí koncepce řízení“²⁷⁴ Dále je možné říci, že pojem kultura „znamená, že informačně-algoritmická výměna, která je podstatou procesů řízení a samořízení, má ve společnosti dvouúrovňový charakter: 1) na úrovni biopolní pospolitosti lidí a 2) na úrovni kultury (druhy umění, hromadné sdělovací prostředky, věda a vzdělání, jejich hmotné nosiče a společenské instituce s nimi související).“²⁷⁵

Jinými slovy i když to vypadá, že kultura (ministerstvo kultury není důležité) není tak podstatným rezortem jako třeba silové rezorty, případně ministerstvo zahraničních věcí, tak sehrává zásadní roli při řízení společnosti a jejího ovlivňování, při budování společnosti a mezi lidských vztahů.²⁷⁶ Existuje takové podobenství, které zde uvádím pro pochopení měnící se kultury a odlišnosti kulturních světů. Kultura je měnící se proces v průběhu plynutí času a má tendenci reagovat na změny v chápání a vnímání světa, tak i života. Moderní technologie takové změny dokáží přímo zachytit. Významný vliv v té době na formování vojenského ideového obrazu mělo i umění a oficiální styly. „Umenie **socialistického realizmu** bolo zrodené: slepou vierou čestných umelcov v pravosť myšlienok komunizmu a verným

²⁷³ <http://www.kldr.info/2017/12/12/privitani-tvurcu-zkousky-rakety-hwasong-15-v-pchjongjangu/>

²⁷⁴ Základy sociologie 2. S. 38.

²⁷⁵ Základy sociologie 4. S. 131.

²⁷⁶ Nezapomeňme třeba na pojmy jako kulturní člověk, kultura stolování (tu současnou přeci asi těžko můžeme srovnávat s obdobím předválečného Československa, stačí se podívat na prvorepublikovou filmografii, kde bývá poměrně často zobrazováno prostředí alimentární kultury).

lokajstvom skorumpovanej bohémskej ‚elity‘, pričom rátať s bezduchým nasledovaním ‚kladného hrdinu‘ davom. No vo svojich najlepších dielach toto umenie stvárňuje obraz v živote zhmotneného sna o lepšej budúcnosti.“²⁷⁷ Spoločnosť je ve svojej podstate sociálna organizácia, ktorá nie je biologicky dedičná. To isté platí pre kultúru, ktorá je každému pokoleniu predávaná. A v určitej miere sa z nej stáva tiež nástroj riadenia a smerovania spoločnosti.

Ideový obraz môže znázorňovať aj študent. Môžeme mať predstavu študenta, čo poctivo študuje a venuje sa svojmu odboru. Zároveň tu môžeme mať študenta, ktorý svoj čas štúdiu nevenuje. „Určité predpoklady podmienené čistým psychologickým faktorom: Čo bude podnikat vo svojom voľnom čase mládež, ktorá sa ocitne mimo systematickú kontrolu rodiny? – Hlavné odpovede na poslednú otázku sú nasledujúce, bude sa venovať:

- Dodatočnému sebezvyššávaniu nad rámec študijného programu,
- Športu,
- Někaké pracovnej činnosti
- Spoločenské činnosti,
- Komunikáciu s ostatnými a zábavou, čo je pre ľudí celkom prirodzené,
- Požitkum degradatívne-parazitického charakteru (alkohol, iná narkotika, sex, hazardné hry apod.).“²⁷⁸

V určitej miere podobnosti sa vyššie uvedený výčet očakávať i na vojenských školách a v určitej totožnej miere i vo vojenskom prostredí. Ale pochopiteľne výčet sa vzťahuje na štúdium na vysokých školách obecné.

15.1.2. Ideový obraz v POŘADOVÉ PŘÍPRAVĚ

Snahou a pri tvorbe obrazu pochádzajúceho celku je zachovať nekaké prvky, ktoré umožnia si zachovať i pri zjednocení, ktoré je mnohé podriadené práve výslednému obrazu. Jedným z miest, kde sa dodržiava ideový obraz a vedie sa porádová príprava a porádové vystupovanie (строевая подготовка²⁷⁹).²⁸⁰ Platí to nekajen pre peší celky²⁸¹, ale i pre hudbu.²⁸²

²⁷⁷ ПРАЦОВНÝ КОЛЕКТИВ ВР. Мртва вода. Концепция spoločnej bezpečnosti. S. 277.

²⁷⁸ Základy sociológie 3. S. 224.

²⁷⁹ [Строевая Подготовка Военнослужащих ВС РФ \(militaryarms.ru\)](http://militaryarms.ru)

²⁸⁰ [Тренировка строевой песни - YouTube](#) a [Контрольное занятие по строевой подготовке. 1986г - YouTube](#) a [Тренировка строевой песни - YouTube](#) a [Инструкторско методическое занятие по строевой подготовке - YouTube](#) a [Строевая подготовка. Учебный фильм - YouTube](#)

²⁸¹ <https://www.youtube.com/watch?v=4ObXWBjjNVg> — i pri rusťine je zřejmé, že sa jedná o armádu republiky Kazachstán.

²⁸² [Музыкальное оформление воинских ритуалов. МО СССР 1982 год - YouTube](#)

V současném Rusku existuje tzv. Смотр строя и песни²⁸³ (Přehlídka pořadového pochodování se zpěvem). Jde vlastně o pořadové pochodování před komisí, která hodnotí konečný výsledek, se zpěvem. Struktura je analogicky obdobná našim vědomostním olympiádám. Školní kolo.²⁸⁴ Městské kolo. Okresní kolo. Krajské kolo. Atd.²⁸⁵ V něčem rozhodně užitečnější než, kdyby se soubor mladých lidí bavil ve stylu cigarety, alkohol, marihuana, tedy narkotika atd. Uvolněné zábrany a touhu po uznání kolektivu. Tím nelze popřít, že k také k takové činnosti v určitém spektru mladých lidí dochází. Činnosti zaměřené tímto směrem, kde se vyskytují tyti prvky v chování mladých lidí označuje slovo вписка.²⁸⁶ Nelze popřít, že chybí naší společnosti obraz chuligána. Což se odráží jak v chování lidí v naší společnosti, tak v záměru, kdy se lidé sami mezi sebou vychovávají. V tom je ústřední myšlenka ideového obrazu. Ideový obraz proti obrazu. Do daného obrazu si totiž vložíte onoho slušného člověka a neslušného a na základě obrazu to lze všechno vidět. To není jen na téma najdete deset rozdílů, ale jádro problému spočívá v tom, že právě zde je obsažen cíl výchovného úsilí a výchovného procesu. Jak se chovat a jak se nechovat. A právě v obrovských organizacích jako je například armáda, kde máte tisíce a tisíce lidí, když je to armáda, je právě tento prvek fungování klíčový. Takové chuligánství a vandalství totiž může ve vojenském prostředí v případě neplnění (nebo nezodpovědnosti) vojenských řádů, směrnic, pokynů, instrukcí a rozkazů zapříčinit i smrt jednotlivců či skupin osob, plno znásilnění a jiného zla. Vrátime-li se k školní soutěži v pochodování A právě proto pořadová příprava je i součástí osnov na vojenských školách i na analogické období našich středních škol.²⁸⁷ Má svůj sociologický a psychologický význam, protože kolektiv stmeluje a probíhá zde v mírné míře Makarenkova výchova kolektivem.

Tento záznam (zobrazující „průchod; procházení, nebo i přemístění krabiček / Прохождение коробок“)²⁸⁸ ukazuje vojenské šiky (správně řečeno celky, případně čtverce, v ruském originále коробки). Vidíme pravidelnost řad, sevřenost, organizovanost. Nachází se tam plno ukazatelů. Mluvíme zde o ideovém obraze, který přímo i vidíme. Vojenský celek je perfektní vše je v něm podřízeno k dosažení toho, co vidíme, za cenu investice velkého množství času, aby vše bylo, tak jak má být správně. Máme tady ještě ideový obraz, oba dva jsou spojeni v jeden, ale ten druhý působí odlišně. A ten určitý ideový obraz, který neplní to,

²⁸³ <http://uo-rybnoe.adm-online.ru/otdel-molodezhnoj-politiki/polozenie-o-rajonnom-smotre-stroya-i-pesni.pdf>

²⁸⁴ <https://govoritmoskva.ru/news/275902/> — V případě školního kola došlo i ke konfliktu na sociálních sítích.

²⁸⁵ [Смотри строя и песни 3 школа! - YouTube](#) a [Смотр строя и песни - YouTube](#) a [Смотр строя и песни 10 класс \(1 место\) - YouTube](#)

²⁸⁶ [Вписка - что это такое на молодежном сленге | KtoNaNovenkogo.ru](#)

²⁸⁷ [Урок строевой подготовки 5а класса Казанской Кадетской Школы - YouTube](#)

²⁸⁸ [Прохождение коробок после Парада Победы 2019 - YouTube](#)

co plní například ideový obraz davu v KDDR, kdy jsou vítáni například vojáci, co se sjíždějí do města, nebo delegáti na sjezd a jiné další druhy obyvatelstva. Tento ideový obraz taky někdo zformoval a lidem bylo ukázáno v rámci kultury, aby se tak lidé chovali, například na záběru prvomájové přehlídky, nově vznikající NVA DDR je v minutáži 5:46-5:50 vše zobrazeno jinak.²⁸⁹ Dav působí daleko lépe. V záběru, kde prochází ruský vojenský celek po odpočívání trasy na Rudém náměstí je vidět i zapojení publika, které je řízeno spíše prostřednictvím technologií. Běhají, natáčejí pochodující vojenské čtverce, vše obětují proto, aby měli lepší záběr. Jsou řízeni na základě virtuálních struktur. Dělalí to na základě svého rozhodnutí, ale na základě poskytnutí koncepce cizím subjektem. Vystává tady důkladná otázka, zda je možné na takovém základě organizovat a řídit lidi. Odpověď je kladná. Ano je to možné. Lidi lze ovládat prostřednictvím technologie. Kdy přijmou mnozí určitý princip chování, a tak se i chovají. Dokonce to už v minulosti proběhlo. Možná si někteří z nás vzpomenou na hru „Pokemon go“. Tato hra byla v Čínské lidové republice z důvodů obav o státní bezpečnost zakázána.²⁹⁰

15.1.3. Vojenské tradice

Vojenské tradice jsou souborem prvků historie, symboliky, státních symbolů, symbolů obecně s cílem připomínat pomocí obrazů, případně prvků a symbolů minulost vojenských úspěchů a dějin státu.²⁹¹ Možná pro někoho směšné, nebo úsměvné, ale dobře víme, že stát a řízení státu se zakládá na rituálech. A právě toto řízení je základem úspěšnosti státu, kdy lidé ctí státní symboly, ctí stát a podřizují se těmto tradicím, které podléhají koncepci poplatné své době.

Dvoudílný film „Měděné slunce / Медное солнце“ (Režie Karen Oganesan, 2018)²⁹² nás přesune do kasáren v prostoru sovětských „-istánů“, kde realizuje major Karjakin noční nácvik své hudby, svého orchestru. V rámci, něhož, vychovává i své podřízené a zároveň se snaží připravit své mužstvo a poddůstojníky na hudební soutěž vojenských hudeb/orchestrů.

²⁸⁹ [Парад войск армии ГДР, Берлин, 1956 г. Германия, кинохроника - YouTube](#)

²⁹⁰ <https://www.rosbalt.ru/world/2017/01/11/1582003.html> a <http://leva-net.webnode.cz/news/v-cine-zakazali-pokemon-go-jako-ohrozeni-narodni-bezpecnosti/>. Podrobnější rozbor <http://leva-net.webnode.cz/products/hra-pokemon-go-test-metod-riadenia-davu-prostrednictvom-cloud-technologie/>

²⁹¹ <https://militaryarms.ru/simvolika/>

²⁹² Oficiální text na videoportálu YouTube: Осень 1991 года. Некогда единый и могучий Советский Союз начинает разваливаться. Жители удаленного поселка одной из среднеазиатских республик и служащие расположенной поблизости воинской части с тревогой следят за новостями. Несмотря на напряженную обстановку, майор Михаил Карякин продолжает репетиции полкового оркестра, готовя музыкантов к ежегодному конкурсу, ведь музыка — смысл его жизни...
<https://www.youtube.com/watch?v=QX9p9rAENcQ&t=1472s>
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%BB%D0%BD%D1%86%D0%B5

V tomto případě v úvodní scéně k tomu přibude ještě snaha kázeňsky potrestat mužstvo za krajní neukázněnost. Právě ve fragmentu tohoto dvoudílného filmu se odehraje zajímavý moment, který jsem se rozhodl k lepšímu pochopení pro čtenáře uvést. Jeho hudební těleso není sehrané a „bubenčík“ – hráč na buben nezvládá svou úlohu. Překvapivě dojde na českého neporazitelného vojevůdce Jana Žižku z Trocnova a Kalicha a jeho legendární větu-rozkaz: „Udělejte z mé kůže bubny!“.²⁹³ Kdy na základě českých vojenských tradic, českých vojenských dějin vychovává na tomto příkladu své podřízené, aby dokázali splnit svou úlohu.

Vzhled voják je určován nejen prvky jeho vzhledu jeho tváře, stupněm odhalenosti atd. U některých lidí je nutné hlídat, zda mají vůbec schopnosti takové prvky dodržet. Zda je natolik vyspělý, aby si dokázal vyměnit třeba jen spodní prádlo.

Ideový obraz samotného vojáka je ovlivňován dalšími prvky. Jako jednotné vystupování, držení řady, uniformovanost — stejný vzhled. Výše hlasu. Úroveň vyjadřování. Jedním ze spojujících prvků je píseň a zpěv obecně. „Příkladem takejto koordinujúcej úlohy hudby je pieseň ‚Dubinuška‘ («Ech, dubinuška, buchne; ech, zelená, sama pošla, ... oblečieme...») alebo v burlackom variante «po briežku ideme, pieseň slniečku spievame...»); takisto aj hudba v armáde a námorníctve bola prostriedkom riadenia vojsk na bojovom poli, počas pochodu a pod. (na Slovensku napr. známa stará pochodová pieseň: „Sama kráľovná, sama kráľovná, ceduličku psála, ceduličku psála...“)*.“²⁹⁴

Představme si pochodový tvar o velikosti čtyř. Co vidíme? Za předpokladu, že budou dodrženy základní vojenské řady, tak přesun je logicky realizován podle předpisů. Vytváří se ideový obraz pochodujících vojáků, kde je vše podřízeno vnějšímu vzhledu. Drží krok, řady, mají jednotnou ústroj, výstroj a výzbroj. Už jen to může u některých lidí budit strach. Pokud

²⁹³ S touto větou jsem se setkal až v tomto filmu a podle mého názoru byla dokonale vložena do kontextu celého filmu a zejména do této úvodní scény (bez ohledu na chybu v dataci): Major Michail Karjakin velí hudbě jinak, velí: „Velký buben, tři-čtyři. Jsi srdce orchestru! No tak, srdce! Zostra, jasně! Stop! Tak v roce 1415, kdy Jan Žižka byl smrtelně raněn. Kdo je Jan Žižka?“ „Představitel českého povstání.“ Odpovídá vojín Sovětské armády. „Správně, když byl Jan Žižka smrtelně raněn, věděl, že povstání bez něho zamlkne. Shromáždil své vojáky a řekl jim: „Když umřu, sundejte ze mě kůži, natáhněte ji na buben a bijte, když půjdete do boje, aby všichni vojáci věděli, že jsem s Vámi.“ Oni to tak i udělali! A bubnovali na buben a šli do boje a zvítězili. Ještě jednou! A srdcem, jak do Jana Žižky. Ostře! Tak! Tak! Přesně tak!“

Майор Михаил Карякин управляет оркестр по-другому, командует: „Один большой барабан. Три-четыре. Ты сердце оркестра! Ну... сердце! Резко, четко! Стоп! Так, в 1415 году, когда Ян Жижка был смертельно ранен. Кто такой Ян Жижка? Я спрашиваю кто такой Ян Жижка?“

„Предводитель чешского восстания.“ Отвечает рядовой СА.

„Так вот, когда Ян Жижка был смертельно ранен, он понимал, что без него восстание захлебнется. Он собрал своих солдат и сказал: „Когда я умру, снимите с меня кожу, натяните её на барабан и бейте, когда пойдёте в бой, чтобы все солдаты знали - я вместе с Вами.“ Они так и делали! И били в барабан, и шли в бой, и побеждали! Ещё раз! И... сердцем, как по Яну Жижке! Резко! Так! Так! Так! Вот! Вот так!

(<https://www.youtube.com/watch?v=QX9p9rAENcQ&t=1472s> – časová stopáž 5:34-7:00/2:17:00)

²⁹⁴ Jazyk náš: ako objektívna данnosť i jako kultura řeči

by jim bylo nařízeno pět pochodové písně (Četo, zpívat!), tak v tomto případě je ideový obraz doplněn o další prvek, který má i svůj psychologický rozměr. A to mnoho vektorový. Vnitřní rozměr – vytváří psychologické uvolnění, voják se soustředí na zpěv a svůj neklid, případně tok myšlenek předává jinam, a tak se může veškerý svůj potencial věnovat své pozornosti. Vnější rozměr – naopak vyváří určitý psychologický neklid na straně (potencionálního) protivníka. Zkrátka to je onen ideový obraz, jehož použití je nadčasové.²⁹⁵

Vše na tom ideovém obraze má i hlubší smysl. Mnohem hlubší smysl má třeba jen hudba a zpěv i netradičních pohledů: „Začneme tým, že hudba patří do zvukového rozsahu mechanického kmitania, ktoré človek vníma sluchom. V závislosti od toho, aké sú to kmitania, človek vníma melódie, hudobný doprovod a aranžovanie, harmóniu alebo kakofóniu atď., a organizmus (*telo a biopole*), psychika (*informácia a algoritmika, charakterizujúca jedinca*) určitým spôsobom reaguje na znenie hudby pomimo vôľu samotných ľudí. No v Prírode, ktorá nás všetkých obklopuje, ako aj v každom človeku existuje množstvo ďalších kmitaní, ktoré nepatria do zvukového rozsahu alebo nie sú kmitaniami mechanického typu a preto ich nepočuť. Pritom treba chápať, že zákonitosti kmitavých procesov vo svojej podstate jednotné v celom rozsahu frekvencií pre každý druh kmitania, ktorým disponuje príslušný druh matérie.“²⁹⁶ Existovaly i mnohé soutěže, vyhlášovaly se ceny, ale žádná píseň²⁹⁷ těchto z těchto soutěží či mimo ně, nedosáhla takové popularity jako písně zahýbající do vojenské tematiky v Sovětském svazu, kde získali nejen třeba jen regionální, ale i celostátní, a dokonce mezinárodní pozornost a popularitu. A při komparaci textů těchto písní československé a sovětské produkce lze jasně prohlásit, že ukazatel kvality bude na jednoznačně na straně sovětských písní a skladby hudební kompozice. Svým způsobem i tyto parametry jsou směrodatné pro popularitu armády ve společnosti. O jisté úrovni lze hovořit o hudbě v padesátých letech, zejména díky autoru mnohých hudebních kompozicí Radimu Drejslovi²⁹⁸, pozdější skladby za kvalitní označit nejde. Konec konců to dokazuje jejich znalost a popularita u veřejnosti, případně pamětníků.

Co však mělo vysokou úroveň z hudební světa po celou dobu své existence ve vojenském prostředí byly vojenské hudby. Dechová hudba, zejména díky kvalitě a náročnosti

²⁹⁵ Ve snímku z roku 1986 Zastihla mě noc je v závěru filmu právě zobrazena řídicí schopnost písně a textu. 2:05:15

²⁹⁶ PRACOVNÝ KOLEKTÍV VP. Mŕtva voda. Konceptia spoločnej bezpečnosti. S. 262.

²⁹⁷ https://www.youtube.com/watch?v=VDb_J5GMjwY

²⁹⁸ Radim Drejsl spáchal dne 20. dubna 1953 sebevraždu, pravděpodobně v souvislosti s úmrtím J. V. Stalina a K. Gottwalda a následnými procesy. https://cs.wikipedia.org/wiki/Radim_Drejsl – jedná se o jednoho z tria předních autorů tzv. Budovatelské hudby – další dva byli Ludvík Poděšť (autor hudby k písni Zítřka se bude tančit všude) a Vít Nejedlý (autor pochodu Směr Praha).

mnohých skladeb, patřila na čestné místo ve vitrině armády a jako jeden z jejích poznávacích znaků a prvků, s nímž se mohla společnost setkat. Jinými slovy vojenská hudba jí též dělala reklamu. Pravda, výrazná většina skladeb pocházela z předchozích epoch dějin.²⁹⁹ Přesto se najdou i výjimky jako třeba autor Pochodu samopalníku³⁰⁰ často hraného při oficiálních Slavnostních vojenských přehlídkách na Letenské pláni Jan Fadrhons (rokem 1950 hlavní dirigent vojenských uměleckých souborů a divadel)³⁰¹ a Václav Dobiáš se svou diatonickou orchestrální skladbou Uvítací pochod z roku 1950.³⁰² Vojenská hudba jako taková je velice důležitá a podstatná věc. Velmi dobře známe její zneužití v koncentračně-vyhlašovacím táboře Osvětim, kdy každé ráno vyhrával orchestr vězňům chodícím do práce. Význam vojenské hudby dobře chápal ruský vojevůdce Alexandr Vasilij Suvorov, který prohlásil, že hudba zdvojnásobuje, ztrojnásobuje armádu.³⁰³

V přímém příkladu s tím je jasné, že i text má vedle melodie taktéž důležitou roli. V Sovětském svazu vzniklo plno revolučních písní. Nevím, do jaké míry je možné srovnávat budovatelské písně v SSSR s analogem československých budovatelských písní (res. též antologie), protože československé budovatelské písně mají svůj jiný akční rádius a jejich žánr je trochu odlišnější, podobně je tomu s významným ukazatelem popularitou, která u mnohých sovětských písní trvá dodnes. Jedna z prvních revolučních písní v SSSR byla píseň pod titulem „Vyprovázení / Проводы“ nebo též „Jak drahá maminka, mě vyprovázela / „Как родная меня мать, провожала“ z roku 1918.³⁰⁴ V porovnání s jasnou šablonovitostí některých písní budovatelských, tato skladba si přímo pohrává s ironií. Mladý muž odchází sloužit do Rudé armády, seběhne se celá vesnice a chce ho vyprovodit. Místo očekávaných veršů o tom, že dobře dělá se v této revoluční písni nacházejí řádky, v nichž se doslovně říká, že se „Bez Tebe bolševici se obejdou / Без тебя большевики обойдутся,“. Populace jeho komunity ho dokonce přemlouvá, aby nikam nešel „A kam že ty kráčíš, chlapec, kam ty jdeš?

²⁹⁹ Například František Zita a jeho skladba Sláva míru (nar. 13. 11. 1880 a zem. 12. 5. 1946), Julius Fučík (nar. 18. 7. 1872 a zem. 25. 9. 1916; mimo jiné strýc Julia Fučíka autora Reportáže psané na oprátce – oba dva se narodili v Praze a za odlišných podmínek zemřeli oba dva v Berlíně).

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8301

³⁰⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=Inu6rA6DLQ4>

³⁰¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Fadrhons

³⁰² https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Dobi%C3%A1%C5%A1 a

<https://www.youtube.com/watch?v=wt4FcG0VRFg> a <http://zapisnikzmizeleho.cz/buduj-vlast-posilis-mir-a-zazenes-pochybnosti/>

³⁰³ „полный хор музыкантов, говорил он, возвышает дух солдат расширяет шаг это ведёт к победе а победа ведёт к славе. Музыка в бою нужна и полезно. Музыка удваивает, утраивает армию А. В. СУВОРОВ“ ([Музыкальное оформление воинских ритуалов. МО СССР 1982 год - YouTube](#)) – 25:00.

³⁰⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=qrQxDlv9EuQ> a <https://drinking-songs.ru/slova-pesen/tekst-pesni-provody.html>

Neměl bys chodit k vojákům. / А куда ж ты, паренек, а куда ты? Не ходил бы ты Ванек во солдаты“. Takže ideologický obsah je dosti sporný i u dalších vojenských písní. Naopak než politický (ideologický) význam je často kladen důraz na povinnosti vojáka obecně. O plnění vojenských povinností atd. O tom, jak vypadá přesun, zkrátka popis situace. Ruské texty vyjadřují takové ideje, které zase české písně typu „Jdou, jdou, jdou vojáci jdou, Bože, jaká je to krása“ nevyjadřují ani z daleka a nedosahují takové hloubky. Systém ruských písní je propracovanější. Například existuje píseň, kde se v podstatě nevyskytuje žádná ideologie, ale jen slova popisující skupinu branců ve vlaku směřující na místo udaném v povolávacím rozkaze.³⁰⁵ Zůstaneme-li u rozboru písní dojdeme k tomu, že se v případě vojenských písní jedná i o souboj idejí a zejména symbolů. Symbolika vojenských a jiných písní je častá. Ve své podstatě je to takové programování. Lidé mají často tendenci hodnotit věci kladně, nebo záporně, a to je otázka vnímání a chápání světa kolem nás.

Následně se také stává z hlavy státu symbol. Symbol, který je nutné také chránit. Na symbol lze i útočit. Proto útok na hlavu státu je vlastně i útok na stát. I kdyby se dotyčný choval sebehůře, je symbolem státu. I když je to člověk a nic lidskému mu není cizí. V tomto momentu nám nezbyvá než připomenout latinský citát PRINCEPIES MORTALES RESPUBLICA AETERNA. Budeme-li chápat věci kolem nás z hlediska tohoto citátu ve spojení s KSB, dojdeme k vlastně zjištění, že běžný člověk se zajímá o to, co bude jíst, co bude pít, poté tu bude skupina, která bude plánovat v rámci své vnější a vnitřní politiky na ne na roky, desetiletí, ale na celé generace a pokolení. Na základě práce v takovém časovém horizontu jde mnohé změnit. A o to právě jde. Tak byl vnímán Stalin a jeho jméno se stalo zastupitelem a pochopením jeho koncepce pro obyčejné prosté lidi. V našich poměrech, budeme-li se ptát tematicky, existovalo ve vojenských řádech přeci zvolání při zteči: „Za Stalina, za Gottwalda“. Tzn. to jméno vlastně je něco na způsob symbolu, který je buď vnímán kladně, což být musí, když je prosazována určitá koncepce. Anebo pochopitelně záporně, ale jedná se o symbol epochy. Síla sdělovacích prostředků v předávání požadovaného obrazu, jak něco vyfotografovat, jak vytvořit danou reportáž, zkrátka lze i z nikoho vytvořit hlavu státu. Podle toho to vypadá. Souboj symboliky probíhá i dnes.³⁰⁶ Kdy stačí někoho naučit, že symbol je špatný a začne se ho dotyčný aktivista snažit odstranit z okolí, i když ten symbol měl v době svého vzniku absolutně jiný obsah při své formě, než tomu může být o desetiletí či století později. V zásadě je jasné, že neexistují žádné svobodné

³⁰⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=ubRMwir7PjU&list=RDNP96yp0x5Us&index=25>

³⁰⁶ <https://kultura.pravda.sk/na-citanie/clanok/590351-sud-zamietol-odvolanie-lubosa-lorenza-v-kauze-kosakov-s-kladivom/>

symboly napříč dobou i věkem. Jejich význam se různě mění podle potřeb komunity a společnosti.

Písňe jsou obsahově velice důležité. Velice zajímavé je sledovat, jak se mnohé dnes ústřední pochodové písňe používané na Přehlídce vítězství, vznikly a kdo je jejich autorem. „Desátý náš výsadkový prapor / Десятый наш десантный батальон!“ od Bulata Okudžavy, jeho písňe překládá do češtiny Jaromír Nohavica, tato písňe je oficiální skladba na Přehlídce Vítězství. Za to hlavní pochodová písňe „Na cestu! / В путь!“ Překvapivě vojenské písňe dosahují v textovém měřítku vyšších kvalit ve smyslu obsažených idejí. Stavba písňe je vlastně záležitostí, v nichž se projevují schopnosti autora. Aktuálnost písňe se dosahuje tím, že jsou do textu písňe umístěny takové obrazy, které nepřestávají být aktuální³⁰⁷. Problémem je, že v naší vojenské části kultury takové písňe vznikly, ale nemají právě onu hloubku. „Okolo Hradce“, nebo „Pěťadvacet kamarádů“, ale texty jdoucí do hloubky, v nichž autor projeví znalost vojenského prostředí, nebo se k němu přiblíží bohužel nejsou součástí našeho kulturního dědictví. Je jasné, že ideový obraz je ideový obraz. To znamená, že i když navenek se vše bude dít podle plánu a vše bude odpovídat požadovanému vnějšímu vzhledu, tak vnitřní situace může být naprosto rozdílná. Všichni vědí, jak se zhruba mají chovat. Jací mají být. Ne vždy v životě se lidé chovají správně.

15.1.4 Filmografie a ideový obraz

Je očividně jasné, že pro formování ideového obrazu nejdříve sloužili divadla a divadelní spolky kočujících skupin. S nástupem filmu vzniká další možnost pro formování, ale zároveň i šíření obsahu těchto snímků. Nepřekvapí nás boj za mravopřestnost a s nástupem zvuku a barevného filmu vše získává nové obrysy. „Tradice filmů válečných filmů, respektive filmů odehrávání se ve vojenském prostředí již začíná v období tzv. první republiky. Kdy vznikne na motivy světového válečného románu Jaroslava Haška, Osudy dobrého vojáka Švejka, mnoho filmových zpracování. Pokrok v této oblasti rozhodně přináší i třetí československý zvukový film z roku 1930 C. a k. polní maršálek s Vlastou Burianem v hlavní roli pod režii Karla Lamače. Od té doby vzniklo plno snímků z vojenského prostředí. Tématikou VKVŠ se však žádný film přímo nezabývá, což je jednak škoda, protože z pohledu historie by to mohlo být zajímavé zachycení dobových reálií z neobvyklého vysokoškolského prostředí úzce spjatých s vojenským prostředím. Případné spojení kvalitního scénáře, střihu a

režie by mohlo vytvořit zajímavý ojedinělý snímek v naší filmografii. Je tedy samozřejmě na místě se zamyslet nad tím, co by bylo vše zachyceno a z jakého pohledu zachyceno.“³⁰⁸

Film předává svým obsahem určité ideové obrazy. Filmy je možné zpracovat různorodě a například v době Velké vlastenecké války byla využita postava, v Rusku oblíbeného, Švejka Jaroslava Haška. Možná pro někoho úsměvný snímek „Švejk se připravuje k boji / Швейк готовится к бою“ (režisér Sergej Jutkevič, Klimentij Minc, Marija Itina, 1942) přesně sleduje tuto linii a vzniká díky tomu sice šablonovitý, ale bezesporu originální námět. Oblíbená postava Švejka je přenesena do období druhoválečného konfliktu. Čeští vlastenci svádějí neúprosný boj s gestapem, Švejk v roli ženicha hraje o čas a snaží se oklamat nacisty.³⁰⁹

V roce 1941 snímek byl vytvořen film poskytující populaci obraz toho, jak (v závěru filmu) jedou vojáci na frontu do boje. Dobový žánr se tohoto snímku nazýval film-koncert. Název snímku (režisér Alexandr Medvedkin, Ilja Trauberg, 1941) „My Vás čekáme s vítězstvím! / Мы ждём вас с победой!“³¹⁰ Naopak rok 1944 přivedl diváky do sovětských kin na snímek „V šest hodin po válce / В 6 часов вечера после войны“ (režisér Ivan Pyryjev, 1944), kdy název uplatňuje termín setkání podle dohody vojína Švejka a jeho kamaráda Vodičky, že se sejdou v šest hodin po válce u Kalicha. Snímek predikuje konečné vítězství ve válce a svým obsahem vlastně předkládá setkání muže, s poškozením nohy, a ženy na mostě v blízkosti Kremle v Den Vítězství. Obsah idejí tohoto filmu měl bezesporu významný vliv na morální stav obyvatel a populace Sovětského svazu. Ideový obraz filmu tomu odpovídá a byl z toho důvodu pořízen.

Filmová zpracování dotýkající se armády, armádních struktur a armádního života a světa najdeme opět znovu v daleko širší míře ve světě ruské kultury. Jedním ze zajímavých snímků je „Максим Перепелица“³¹¹ (režie Anatolij Gric, 1955). Herec Leonid Bykov ztvárnil mladého muže Maxima, žijícího na vesnici v oblasti černomořských stepí. Žije tedy na venkově, je to vtipálek a vyvádí pěkné žerty a kousky. Až pochopitelně do okamžiku, kdy má narukovat. Místní sovět uspořádá v kulturním objektu setkání občanů a dvou rukujících branců, mezi kterými je i Maxim. Místní květinářce řekne, že přijeli herci a květiny ji proplatí vedení sovětu. Zdařile se mu daří narušit poklidný průběh až do také míry, že rozhořčení

³⁰⁸ HOUŠKA, Karel. Strategická úloha Vojenské katedry Univerzity Karlovy za Studené války. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin. Vedoucí práce Jakubec, Ivan. S. 60.

³⁰⁹ [Швейк готовится к бою — Википедия \(wikipedia.org\)](#)

³¹⁰ [Мы ждём вас с победой — Википедия \(wikipedia.org\)](#)

³¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=Gb5vXs8aDkA>

sovětští občané začnou požadovat, aby do armády nemohl nastoupit. Scény se účastní jeho otec důležitá postava v jeho vesnici, i místní sovětský představitel moci. I když někteří komentují situaci kolem něj, tak, že by měl jít do armády, aby se z něj stal člověk. Maxim čekající a kouřící machorku před hlavním sálem je o tom spraven a se slovy „Takové právo nemají! / Да прав таких не имеют!“ vstupuje do sálu. Představuje tedy takového člověka, který je provokatér, protože o chuligánství pozdějšího typu nelze hovořit. Rozhovor před obyvateli místního sovětu upozorňuje, že ho nechtějí poslat na vykonání vojenské služby, že si takové cti nezaslouží. Nakonec slíbí, že se polepší. Cestou k vojenskému útvaru se odehraje celá řada komediálních momentů a příhod a náhod. Je kvalitně zobrazeno vojenské prostředí i ve smyslu výchovy. Film neobsahuje žádné ideologické prvky, které by byly jistě přebytečné nepotřebné, sází totiž na nadčasové prvky včetně humoru. Analogicky mnohem slabší kompozice z vojenského prostředí s ukázkou vojenského prostředí je v Československém filmu „Copak je to za vojáka“. Maxim je vlastně čtverák, nikoliv chuligán a ve své podstatě hlavní motiv filmu zobrazuje jeho převýchovu v řádného člověka, který se po návratu z vojenské služby dočká i štěstí vztahu milé dívky jeho srdci. Jsou zde zobrazeny určité prvky vojenského prostředí po stránce strukturální a kompoziční v rovině geniální. Jedná se o chronologické zobrazení těchto událostí. Tímto obsahem žádný československý film nedisponuje. Jsou tu zobrazeny všechny kapitoly vojenské služby i toho, co jí předcházelo. Vypravení občanů, aby sloužili Vlasti v armádě, příjezd vlakem, formování přátelství a kamarádství, odchod do kasáren³¹², i když trochu umělecky pojatý v jistých smyslech, „fasování“ vojenského oblečení (strůj), nástup podle velikosti a formování pochodového tvaru, první hodina vojenské výuky, kde zazní i ona slavná slova, že čestnost a pravdivost jsou významné rysy morálního charakteru sovětského vojáka, obrazy, jak se v armádě vytvářejí poddůstojníci, vojenská cvičení, letní pobyt ve výcvikovém prostoru, scény z vojenských cvičení, kde například se určí na základě charakterových vlastností, kdo bude velitelem čety. V závěru filmu na konci bojového cvičení se nachází segment filmu, kdy po polní cestě pochodují pěší celky za zpěvu hlavní pochodové písně sovětské armády „Na cestu / В путь“³¹³ a krok určuje vojenská hudba. Vedle proudu pěchoty se pojíždí proud tankové a jiné techniky pásové a automobilní. Svým způsobem je to pro veřejnost i pro zahraničí ukáзка toho správného ideové obrazu a zároveň též prvky propagace armády odborníkům i veřejnosti. Pochodující proudy vojska vítají obyvatelé – ženy, děti – a mávají jim s květinami

³¹² <https://www.youtube.com/watch?v=0xcPWC03Ow>

³¹³ Samotný text písně ve své podstatě popisuje právě okamžiky, kdy se vojáci vydávají na pochod a za využití básnických prostředků je popsán ideový vzhled takové pochodující roty té doby. Velitelé vpředu, za praporem...

v ruce, které i vojákům předávají, jako třeba i melouny. Snímek je zajímavý i tím, že se v něm poprvé ukazuje jako hlavní pěchotní zbraň samopal Kališnikova – AK-47³¹⁴ – na místo pušky. To bude především tím, že se jedná o hlavní bojový druh vojska – motostřelci³¹⁵ ještě nevznikly, i když v oficiální vojenské terminologii té doby se jedná o střelecké vojsko. Pušky SKS Simonov ve výzbroji vojsk PVO je možné vidět ve snímku z roku 1964 „Klíče od nebe / Ключи от неба“. Ve stejnou dobu vstoupil do sovětských kin rovněž film s názvem „Voják Ivan Brodkin / Солдат Иван Бровкин“³¹⁶ (Režie Ivan Lukinskij, 1954) a hrdinou po obsahové linii takřka s podobným záměrem jen bez komediálních a komických prvků a je dbáno rovněž na formát výchovy. Rozdíly tu jsou ovšem také. Film je barevný. Zobrazuje příběh Ivana Brodkina rovněž z vesnice, který se dostane k dělostřelcům. Vtip byl dokonce i v tom, že tvůrce filmu Максим Перепелица obvinil tvůrce tohoto snímku z plagiátu. Námět filmu daleko více jako u předchozího filmu kladou důraz na výchovnou funkci armád. Ivan Brodkin žijící na vsi, res. v kolchozu, je považován celým kolchozem za budižkničemu, co je dosti lehkovážný a k ničemu se nehodí. Armáda ho převychovává a učiní z něj spořádaného člověka, který v okamžiku příjezdu domů, je oceněn celou vesnicí, včetně předsedy Kolchozu.

„Klíče od nebe / Ключи от неба“³¹⁷ (režisér Viktor Ivanov, 1964). V tomto komediálním uměleckém snímku z roku 1964 zde zase naopak dochází k zobrazení nejmodernější výzbroje vojsk PVO SSSR. Konkrétně jde například o protiletadlový raketový komplex raketový komplex (PLRK) S-75 Dvina. Proto nese určité rozměr propagandistického duchu, res. zobrazujícím kvality zbrojního průmyslu. Tím pádem, ale i převyšujícím československou filmografii, kde rozhodně nebylo zviditelněno žádné takovéto speciální techniky zevnitř v režimu tajné a přísně tajné nebylo realizováno, dá se říci, že v tom případě sovětská kinematografie byla v něčem mnohem uvolněnější výrazněji než československá. V obou dvou těchto snímcích dochází po dějové linii ke vzniku manželství.

V rámci československé filmografie se v padesátých letech neobjeví žádný film shodný s kompozicí a se strukturou filmu МАКСИМ ПЕРЕПЕЛИЦА. Filmy nikdy nezachytí časově celé období.

„Dnes večer všechno skončí“ (režisér Vojtěch Jasný, Karel Kachyňa, 1954) je snímkem zachycujícím letním vojenský výcvikový tábor v prostoru Šumavy. Hlavní postavy

³¹⁴ V indexu ГРАУ 56-A-212

³¹⁵ Ve smyslu motostřelecké vojsko — <https://www.youtube.com/watch?v=JlnDe-i0DaI>

³¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=o3B13hq3z54>

³¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=Y0QJ3iEPrh4>

patří do vojenského uměleckého tělesa. V prostoru se pohybuje skupina diverzantů, kteří se snaží získat vojenská tajemství. Děj se upíná ne k povaze hlavního hrdiny, ale zejména k dějové linii a šablonovitému zobrazení všech hlavních postav. Pokud to není cílem zobrazení kolektivismu.

„Záříjové noci“ (režie Vojtěch Jasný, 1957) podle předlohy divadelní hry Pavla Kohouta je dramatickým pohledem na armádu, ale je to vojenský nevojenský film. Jeho prostřednictvím je kritizována armáda, ovšem v určité linii, jaká se objevila u filmů Černí baroni a Tankový prapor. I když v míře minimální, ale je zde kritika špatného důstojníka, který ubližuje vojákům, a všichni příslušníci mužstva jsou zobrazeni jako perfektní a jedineční, na jednu stranu dobrá, chybovostí nadřízeného trpí podřízení, tomu tak většinou je, ale literární konstrukce a pohled Pavla Kohouta nebere v úvahu, že kádry řídí vše. Respektive nebere v úvahu tvorbu velitelských kádrů. A v tom je vlastně velký problém našich filmových, ale i literárních děl. Vzhledem k tomu, že se význam armády pro společnost ve vnímání a chápání mění a není takový, jaký byl v třeba za Žižky, nebo v záříjových dnech roku 1938, a faktem je, že armáda nemá takový společenský význam a pochopení jako ve světě ruského člověka, je problémem našich děl literárních či filmových, že autoři jsou povrchní a řádné nerozumění vojenskému organizmu a jeho fungování. Tvorba armády je náročný proces, který neustále pokračuje. A dále v dějové linii hlavní hrdina důstojník Zábřana, který má kvůli nepovolené cestě za jeho ženou, která má rodit, potíže od jeho nadřízeného majora Cibulky, který své muže drží zkrátka. Plukovník Cibulka je toho názoru, že se chyba nachází někde jinde, a zabrání přenechat Zábřanu prokuratuře.

Faktem je, že z doby 50. let a 60.let vojenské filmy jaksi propadla a nejsou populární ve srovnání s našimi dalšími snímky a v porovnání s filmy světovými. Já si nevzpomínám, že bych sledoval v dětství vojenské snímky, s jednou výjimkou, naší produkce se vztahem k válce s výjimkou Vávrovy husitské trilogie. Autoři dramata a těchto snímků neberou v potaz ten fakt, že se lidé chtějí bavit a smát v životě mnohých dost tragédií a smutku. Režisér by se měl snažit i pochopit chápání prostého člověka. Například bývalý řadový dopravní policista a v současnosti dělník-technik v Jutě se vyjádřil k snímku „Hoří má panenko“ tak, že ten snímek pochopil více méně negativně. Hrůza za hrůzou. Nepovedený ples, nezdarek za nezdarem a z toho vyplývá, že obyčejný člověk nemá rád smutné snímky a filmy. Protože takové věci by i v soukromém životě nepřál. To se částečně daří odstranit, ale řada snímků propadla, například seriál Velitel. Velkou výjimkou je film „Copak je to za vojáka“ (režie Petr Tuček, 1987). Film odehrávající se v Československé lidové armádě, ale svým obsahem je

naprosto apolitický a plně vojenský. Zobrazuje armádu z prostředí výsadkářů. Není to snímek příchod na vojenskou službu atd., ale snímek dokumentuje určitou etapu vojáka Kouby během jeho prezenční služby u výsadkového vojska a zejména v rámci cvičení, kdy je úkol výsadkářů dostat se do kasáren, přes obklíčení, nástrahy, které může představovat i žena stopařka. Snímek si získal významnou společenskou popularitu a je v pravidelných relacích i přes určité nedostatky struktury, kamery atd. vysílán. Z období po roce 1990 vzniklo minimum snímků z vojenského prostředí, opačná situace je s přihlédnutím k politické, geografické a další situaci v Ruské filmografii.

Snímky z období tzv. Perestrojky a vlastně pomalého konce SSSR ukazují svým obsahem zcela jinou formu z vojenského života a celkově i společenského a není možné vždy i přes pokrok a rozvoj v technosféře mluvit o rozvoji, spíše jen o degradaci. A můžeme si všimnout mnoha dalších objektivních ukazatelů, že zobrazení nahoty, promiskuitního chování a další podobné prvky odpovídající dobové společnosti a vývoje civilizace.

Ve snímku z roku 1990 lze už jasně vyčíst i mravní, morální a etický stav sovětské společnosti. Který by mohl být označen se stavem zobrazeným ve filmech z 50. let ze stalinského období jako období rozkladu. Tyto normy splňuje film МАКСИМ ПЕРЕПЕЛИЦА.

Snímek „Stráž / Караул“ (režie Aleksandra Rogožkina, 1989), z části připomíná v rámci hodnocení armády československý film Černí Baroni, ale je diametrálně odlišný. Ve filmu je zobrazena ponurá atmosféra zdůrazněná a umocněná ještě prostředím, v kterém se film odehrává. „Film byl natočen na základě skutečné události. Strážní jednotka vojsk ministerstva vnitra, složená převážně z vojáků základní služby, má za úkol strážit konvoj s odsouzcenci. Platí zde různá nepsaná pravidla: odsouzenec není člověk, mladý voják není člověk. Je jen otázkou času, kdy z jiskry vznikne požár.“³¹⁸ Je jasné, že s tímto pojetím lidskosti a mezilidských vztahů je snímek naprosto odlišný od těch z 50. let. Vyskytuje se v něm šikana, nepochopení, nenávisť. Film končí tragicky. Jednak likvidací mazáků, kteří se dopouštějí takového bezpráví a jednak likvidací samotného hrdiny bezpečnostním aparátem. Je zfilmován na základě reálné skutečnosti. Lze tedy ve snímku vysledovat odlišný společenský vývoj a filmy jsou zde daleko tvrdší a tragičtější než úsměvné filmy s kritizujícím pohledem na armádu.

³¹⁸ <https://www.csfd.cz/film/37944-karaul/prehled/>

Film odehrávající se ve vlaku, dá se říci v určitých rysech analogií vůči filmu „Proč“, kdy je zlikvidována vlaková souprava. V tomto případě se jedná o ešelon vezoucí novobrance do místa určení. Věc tedy zcela normální i v podmínkách Československa, kdy byly vypravovány zvláštní vlaky a spoje pro brance. Toto téma není vůbec zpracované z hlediska hospodářských dějin. Na tom by nebylo nic divné, jen v tomto případě vstoupil do věci ruský rozměr věci. Dorazit na místo určení nějakou dobu v rozměrech ruského světa trvá. A děj se odehrává ve vlaku, film se jmenuje „Oddíl «33» / Команда «33»“ (režie Nikolaj Gusarov, 1988).³¹⁹ Dochází ke sporům a problémům v rámci cesty k vojenskému útvaru i chování, které lze definovat jako chuligánské.³²⁰ Řeší se zde spory a problémy. A zobrazení cesty ke službě, bude naprosto jiné, než u filmu Čekáme Vás s vítězstvím. Z toho mimo jiné vyplývá, že i to co se odehrává na plátně dokumentuje dobu a poukazuje na společenský vývoj.

V porovnání s ideovým obrazem zobrazeném na plátně československé filmografie je nutné vzít v potaz rovněž ten fakt, že se vojenská symbolika, vojenské obrazy zobrazují ve filmech různorodě. Například Snídaně na trávě je zobrazen pochodující tvar o síle roty po cestě na okraji lesa s hudebním doprovodem vojenské písně, která doprovází obraz. To ve většině dětských filmů československé produkce není.

Československé snímky někdy jsou v některých případech příliš schématické a tato jednoduchost kazí výsledný dojem z filmu jako celku. Zároveň snímky mají nádech místy ideologického působení, např. „Vysoká modrá zed“ (režie Vladimír Čech, 1973). Velice umělé schéma celovečerního filmu z 50. let. Otázkou může být, zda taková filmografie není svým způsobem ideologická diverze. Navenek se film tváří jako propagující určité ideje, ale takovým způsobem, který je ve skutečnosti devaluje a znevažuje před společností.

Ve snímku „Tankový prapor“ (režie Vít Olmer, 1991), kde je tvůrcem předlohy Josef Škvorecký, dochází jednak znevažování a diskreditaci vojenské služby obecně včetně jejího ideového obrazu a jednak ke zkreslení reality. Vojenská služba to není jen veselá řada příhod zakončených příjemným pitím alkoholu, pohlavního styku a likvidací nebezpečného velitele, případně utíkaním před lidskou blbostí. Je to uměle vytvořený pohled, že všichni jsou normální až na vojáky z povolání a nějaké jejich přísluhovače z řad vojáků základní služby. Znevažuje film práci mnohých lidí, kteří jsou slušní a službě Vlasti věnovali celý svůj život. Nebere v potaz realitu a vytváří samozřejmě zkreslenou roli a pohled. Samozřejmě na základě některých nadčasových prvků, které vojenskému prostředí, nebo jakémukoliv prostředí, kde

³¹⁹ https://www.youtube.com/watch?v=M2t9_ezZxUs

³²⁰ [Команда «33» — Википедия \(wikipedia.org\)](https://www.youtube.com/watch?v=M2t9_ezZxUs) a https://www.youtube.com/watch?v=M2t9_ezZxUs

se vyskytují tyto charaktery a povahy a mentalita zůstanou neodpárány. Mezi tyto prvky patří třeba lidské hlouposti, nevědomosti a omezenosti a neschopnosti.

Snímek „Černí Baroni“ (režie Zdeněk Sirový, 1992) pokračuje v podobném rytmu s odkazem na stejnojmennou knihu spisovatele a grafomana Švandrlíka. Zobrazuje armádu jako jednu velkou legraci a jako jeden velký boj, i když určitá témata jsou nadčasová, boj s lidskou slabostí, boj s hloupostí a omezeností nadřízených, kde podřízení jsou ze všech nejrozumnější. Kdo v nějaké míře trávil čas ve vojenském prostředí, ví, že tomu tak zdaleka není a že tento koncept je naprosto nedostatečný. O koncepci a určitých problémech této literární formy, kterou autor knižní předlohy vytvořil, aniž by sloužil u útvarů PTP. Přesto byl populací tento ideový obraz nesprávně strukturovaný dán k dispozici. Druhým tématem je osud PTP.

Je jasné, že po zhlédnutí filmu ho bude řada lidí považovat za reálný a budou mít negativní vztah k vojenskému prostředí. Protože mnozí nebudou mít vlastní zkušenosti a zobrazené prostředí budou považovat za jediné reálné. Je pak s podivem, že tento ideový obraz za normální považují poté sami vojáci z povolání. V roce 2013 předal ministr obrany, celoživotní voják z povolání, který svou kariéru zakončil ve funkci ministra obrany, Vlastimil Píček předal ocenění Pavlu Landovskému.³²¹ Samo to vybízí k otázce, jaká je kvalita a profesionalita velitelského sboru našich ozbrojených sil. Některé pohledy zaprvé silně deformují skutečnost a lidé je poté za skutečnost považují. Chování některých vojáků na pracoviště, případe i na cvičení³²², je taktéž nevhodné. Ať už realizované sklony k lidským slabostem, jako například k alkoholismu a požívání narkotik.

³²¹ <https://www.moc.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/terazky-som-ozajstnym-majorom-88942/>

³²² Případně se tento problém dá i realizovat školením v pracovní době mimo vojenský prostor a pracoviště, kde v rámci školení dojde i na trávení času prostřednictvím konzumace narkotik. Úsměvně potom může být, když dotyční dorazí po takovém školení zpět do prostoru vojenského areálu, kdy se poté dotyční jdou v rámci pracovní doby vyspat do konkrétních speciálních objektů v daném vojenském prostoru, jehož určité části jsou i využívány jistými civilními složkami. Paradoxně právě to ještě poukazuje na neschopnost funkcionářů vojenské policie, kteří by měli takové akce předpokládat a zaměřit se na ně a včas nežádoucím účinkům alkoholové genocidy zabránit, místo formálních odbytých kontrol osazenstva, kdy se nejde do hloubky, a dotyční vojenští policisté na úrovni praporečků se vůči kontrolovaným jedincům chovají neuctivě a sami se opírají o zdi a místo soustředění se na výkon práce vybavují se starým známým o tom, jak jde život dál, je dosti ubohé a na to, že mají dotyční ve své hodnotě platy, které jsou nadstandardní svědčí o tom, že by se mimo armádu těžko užívali. O problematice toho, že vojenští funkcionáři se vůbec nezabývají kontrolou cvičení vojsk Aktivní zálohy Ozbrojených sil České republiky, kde by měli preventivně předpokládat takové prvky, porušující vojenskou disciplínu a znevažování armády jako takové je též ukazatel výsledné schopnosti současné Armády České republiky.

Všechno toto výše zmíněné jsou rysy a prvky kultury. Jak známo, kulturu nenese genetika, ale organizace společnosti biologické populace. Jinak řečeno společnost je ve své podstatě sociální organizace, která není biologicky dědičná. To samé platí pro kulturu.

15.1.5. Ideový obraz vojáka ČSLA a Sovětské armády

V koncepci bylo pochopitelně třeba znázornit takové charakterové prvky a rysy vojáka ČSLA a Sovětské armády, které zdůrazní i jeho poslání a je možné tento charakteristický soubor použít i při jeho cílech a záměru. Ve všech činnostech by se tato charakteristika měla projevit. Je jasné, že při tvorbě záměru nebudou nikdy v měřítku sta procent odpovídat svou kvalitou lidské zdroje. Záleží na tom, jak mnozí byli vychováni.

Právě v písničkách nebo filmografiích v těch oficiálních rysech nemá být voják znázorňován negativně. Právě nemá být. Protože voják má pomáhat lidem a své společnosti. Lidé to pochopitelně očekávají. Jinou možností je, když se voják chová na způsob žoldnéřů v třicetileté válce. Lidé budou svůj vztah formovat k němu na základě těchto zkušeností a fakt. Projevuje se v tom propagace, propaganda, a dokonce i něco na způsob anglického výrazu marketing.

Ideový obraz vlastně slouží k tomu, aby byl v případě ten, kdo ho narušuje, usměrněn. Je pochopitelně komplikovanější, když takový ideový obraz některé jevy jako např. skarifikace ve spojení s dalšími špatnými charakterovými, mravními a morálními vlastnostmi určitého člověka výsledný dojem a obraz narušují. Problém je pak ještě větší, když je narušován ze strany vedení, případně nadřízených (třeba přehlížením), nebo vyučujících. To samé je i ze strany mužstva, kurzantů, případně frekventantů.

Zobrazení vojáků, důstojníků je ale šablonovité. Nikdy nebyl prozatím natočen film, který by zobrazoval pracovní den generála. Protože šablona, nebo očekávání se vždy nenaplní. Ať chybějící kvalitou, přetvářkou dotyčných, lhaním, nebo chováním vůči podřízeným v takové míře, že takové chování nelze nazvat lidské a dotyčného nelze nazvat člověkem. Určitým paralelním prvkem toho, že pokyny z hora i přes jakoby přátelské chování nadřízených, které pomine při první mimořádné události, jsou vojenské řády, které jsou přísné na všechny, ale na zodpovědné funkcionáře ve všem. Velitel okruhu, mám na mysli třeba Západní vojenský okruh, zodpovídá za vše, co se na tomto teritoriu stane mezi vojáky. Při poučném rozhovoru s velitelem divize se lze třeba mnohé dozvědět. A je-li veden rozhovor nikoliv metodami orální historie, ale po zcela lidské stránce a upřímnosti, která vzniká i po linii charakterové a světonázorové, s přáním poznat pravdu-skutečnost, se dotyčný může dozvědět mnohem více než by se dozvěděl při formální rozhovoru. Pokyn připravit palebné

postavení pro „mrakostřelce“ prostředky PVO – protivzdušné obrany – byl vydáván velitelem divize na místě. Unikající důvod a smysl takového nařízení byl zodpovězen v rámci rozhovoru s naprostou lidskou upřímností člověka, kterého v případě chyby smete celá válečná mašinérie včetně vojenské prokuratury: „Aby Vás mohli na místě zavřít.“

Zde nám velice dobře umožní pochopit situaci ve filmografii ideově tematický plán vysílání. Plán má totiž i kapitoly, které se přímo týkají vojenského světa. Například plán vysílání z na straně dvanáct je uvedeno: „Televizní diváci se seznámí s nutnou účastí při zabezpečení obranyschopnosti naší vlasti. Úkolem bude objasňovat a popularizovat poslání a funkci ČSLA, účinně přispívat ke zvyšování autority a přitažlivosti vojenského povolání, probouzet v mladých lidech zájem o studium na vojenských školách. Televizní pořady budou rozšiřovat nejlepší zkušenosti v plnění úkolů bojové a politické přípravy a ideové výchovy příslušníků ozbrojených sil. Spolupráce a bojová družba ČSLA se Sovětskou armádou a s ostatními armádami států Varšavské smlouvy se promítne do zpravodajských a publicistických pořadů ze společných cvičení. Bude pokračovat objasňování náročné a složité činnosti příslušníků Bezpečnosti a Pohraniční stráže a jejich jednoty s pracujícími. Pořady přispějí k výchově diváků, k dodržování zákonů a k aktivnějšímu podílu v boji proti jejich narušování.“³²³

Vznikla v rámci televize i vojenská struktura. „Hlavním úkolem redakcí je cílevědomě propagovat vojenskou³²⁴, bezpečnostní a brannou politiku strany s cílem, aby každý příslušník ČSLA, SNB a voják MV její požadavky uvědoměle uplatňoval v každodenní činnosti při zvyšování bojové připravenosti armády při obraně socialistických vymožeností i veřejného pořádku. Napomáhat realizaci usnesení předsednictva ÚV KSČ „O zvýšení branné propagandy a účinnější popularizaci ČSLA ve společnosti“³²⁵

Vyvstává tu v této problematice prve, který by šlo kategorizovat jako účinnost filmu na zobrazení obrazu pro veřejnost, těžko měřitelná u populace. Vyvolá diskusi, ale cílem bude prakticky také něco jiného. Za pomoci ideových obrazů filmu vytvářet vztah občana státu k armádě a k prvkům, které se učí ve školství, stát se člověkem.

Významné dny v kalendáři mají vliv na armádu. Například Den raketového vojska a dělostřelectva z 15. ledna, nepřímý 12. března let prvního československého občana do vesmíru, 11. červenec byl na základě č. 69/1951 Sb., o ochraně státních hranic, ze dne 11. července

³²³ Ideově tematický plán na rok 1981-1982. S.12.

³²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=NnxL6o4x6hY>

³²⁵ Ideově tematický plán na rok 1981-1982. S. 26.

1951 dnem Pohraniční stráže, 17. září bylo dnem letectva, 6. říjen překročení státní hranice v průsmyku Dukla byl dnem ČSLA a 17. duben byl dnem SNB.³²⁶ Tento soubor je malým výčtem celkového souboru dnů, pro které byl vymezen prostor v informačním poli. Redakce armády, bezpečnosti a brannosti vytvářela specializované pořady v jaké míře kvality a účinnosti je věc druhá, ale přinášela ideový obraz armády společnosti, v obraze byla armáda zobrazena věcně, specializovaně, ukázkově.³²⁷

Ideový obraz vojáka byl vytvářen jako obránce Vlasti, kterému lze na veřejnosti i důvěřovat. Funkčnost tohoto obrazu i pojetí je samozřejmě v ruku v ruce s mravní vyspělostí společnosti, kdy se z takového cíle může stát díky lidem i jen výsměch. Zcela analogické rysy lze sledovat i u Sovětské armády. V rámci spřátelených prvků probíhala realizace přátelství, bratrství mezi těmito ozbrojenými složkami, které v té době byly ve vztazích v rámci Varšavského paktu. Lze tam odhalit i řekněme popularizaci dalších armád Varšavského paktu na cvičeních atd.

Je bohužel jasné, že ideový obraz může být v jistých případech, tak silný jako nejslabší článek, účastníci se jedinec. Problematikou může být slabost to, že mnozí jedinci jsou těžko schopni naplnit daný ideový obraz a nacházejí se pod jeho úrovní. Často to souvisí i s výstavbou společnosti a její koncepcí. Voják ČSLA a Sovětský voják měli odpovídat podobě výše uvedené. Čistota na veřejnosti, ukázněné chování, pomoc obyvatelstvu atd. Díky takovému obrazu jsou vnímáni vojáci na celém teritoriu daného státu a na tomto základě probíhá vnímání a chápání armády v dané struktuře sociálního supersystému. Jak známo vše záleží na lidech, a i tak nejlepší myšlenka může být proměněna v konečném výsledku na noční můru. Naopak strukturu lze zneužít pomocí lži k různým účelům. Dějiny i současnost nám dávají nekonečné množství takových příběhů.

³²⁶ Ideově tematický plán na rok 1981-1982. S. 2 a 3.

³²⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=0xcPWCo3Ow>

ZÁVĚR

Vytyčené cíle se mé práci splnit podařilo. Seznámil jsem se s dostatečným množstvím teorie, případů praxe i tematiky, která jsou zakotvena v názvu mé práce a mnohdy určité texty překračují rámec práce, bez možnosti seznámit se a osvojit si tyto znalosti, které předpokládají určité vědomosti, není možné vhodně uchopit téma a v považované míře ho pochopit a následně s ním pracovat. V práci jsem sledoval několik cílů v rámci položených hlavních otázek, vyvstávaly i další otázky, takže jsem hledal tak i mimo ně. Níže jsou uvedené odpovědi na položené otázky v úvodu.

První otázka zkoumala, zda byla Československá lidová armáda součástí společnosti.

Československá lidová armáda byla v porovnání s mnohem uzavřenější Armádou České republiky otevřená, společensky působnější, a byla plnou součástí společnosti. Jinými slovy byla společenštější. V Praze například pravidelně vyhrávala vojenská dechová hudba, která pochodovala ulicemi nejkrásnějšího města Planety. Pravidelné jarní a podzimní odvozy pravidelně a často obměňovaly kolektiv a dávaly možnost poznat prostředí armády, různorodé situace, dalším tisícům mladých lidí. Všechny sociální jevy ve společnosti se logicky vyskytovaly i v ní, pravdou častou dotažené až k společensky nepřijatelným věcem díky náročnému vojenskému prostředí a soužití v kolektivu, které není lehké a jednoduché. Vrátím-li se však myšlence, že armáda je společnost, zejména mluvíme-li o ČSLA, oblečená do vojenské uniformy a normální normy jsou nahrazeny vojenskými normami a dalšími prvky, které však plní nezbytnou roli sjednocující celkovou mravnost a chování kolektivu. Úzce to souvisí metodami výchovy zejména rodičů a školství, to spíše tento proces symbolizuje po stránce gramotnosti, a tedy i předávání znalostí. Přihlédnutí ke skutečnosti, že ČSLA měla v různých obdobích od 250 000 příslušníků i ke stavu pod 200 000 příslušníků, z nichž většina byli vojáci základní služby, kteří sloužili napříč teritoriem státu a neustále se tento fond obnovoval, lze tvrdit, že armáda byla součástí společnosti, protože určitá část populace státu ji přímo tvořila. Nebo s ní byla ve styku, spolupracovala, armáda plnila úkoly napříč státem a pro potřeby JZD, výstavby a montáž železnic, asfaltování silnic, výstavbu staveb a pomoc při likvidaci následků povodní, případně při jejich průběhu, živelných katastrofách a požárech. Včetně pomoci v národním hospodářství a kulturních akcí. Všechny tyto prvky vlastně přispívaly k prohloubení určité spolupráce v rámci společnosti.

Druhá otázka se zabývala osobou Alexeje Čepičky a je-li možné vytvořit rámec pro objektivní zhodnocení, jak ministra, případně řídicího pracovníka, ale i řadového člověka.

K osobě doktora práv Alexeje Čepičky by bylo možné říct mnohé. Z hlediska řízení byl JUDr. Alexej Čepička osobou mužského pohlaví, která byla ve funkci ministra národní obrany a bezesporu je s velkou pravděpodobností nejznámější ministr národní obrany i dnes. Když byl ve funkci probíhaly v armádě významné procesy, které si zaslouží bližší a podrobnější výzkum. Je samozřejmě jednoduché ho obvinít, že i přes absenci vyššího vojenského vzdělání (i když Jan Žižka také vojenskou akademii neměl, za to měl válečné zkušenosti a schopnost vést a řídit určité struktury) a možná určité šablonovité kopírování sovětského vzoru (vzoru, který vyhrál válku) a souboru zkušeností pro naši československou brannou moc, nesmíme zapomínat, že se šablonovité přejímání vzorů realizuje dnes a denně ve všech oblastech života. V dnešní armádě totéž probíhá možná i více drasticky. Kdy je zaváděna bez ohledu na pošlapávání českého jazyka anglická terminologie, která není řazena do skupiny slovanských jazyků. Pravdou je ovšem, že není možné říci z hlediska výkonu funkce ministra, že byl nejlepší. Prakticky lze sledovat jeho výkon ve funkci na mnohých ukazatelích, ale nejzajímavější by byl komplexní rozbor jeho rozkazů, nařízení a pokynů a po následné analýze by bylo možné říci více. Nelze neopominout ten fakt, kdy některé kroky a učiněná rozhodnutí z celé této množiny jeho prvků byly nevhodná a nelidská, případně plnil pokyny po politické linii. Kdy zapomínal na odbornost ve prospěch politické linie a politických rozhodnutí. Některá rozhodnutí lze přičíst i smrti Stalina a Klementa Gottwalda. Jiná zřejmě mají politický podtext. Za pomoci řady ukazatelů by nebylo těžké vytvořit určitý rámec pro porovnávání činnosti ministrů, řídicích pracovníků a řadových občanů, není to složité. Problémem je, že z hlediska historie v případě mnohých nám na to nestačí prameny a literatura. Není problémem vytvořit rámec, který nebude šablonovitý, ale bude se snažit obsah do hloubky skutečného reliéfu.

Ve třetí otázce si hledám odpověď na to, zda bylo koncepcí Československé lidové armády učení Marxismu-leninismu.

Rok 1953 byl ve znamení smrti Josifa Vissarionoviče Stalina (a taktéž Klementa Gottwalda), jeho revize marxisticko-leninského učení, včetně případného odstranění marxismu-leninismu ze společnosti se neuskutečnily. Koncepcí byly vojenské řády, které ve spojení s politickými cíli, diplomatickými cíli, vojenskými cíli státu jako vytvořit a zajistit obranyschopnost společnosti převažovaly, byly doplněné o teorii marxismu-leninismu. Zároveň k přihlídnutím k tomu, že Marxismus-leninismus se podílel na výstavbě společnosti, tak jeho podstata dokazuje, že s jeho pomocí nelze společnost stavět a budovat. Zapomíná na mravnost, morálku a strukturní typy lidské psychiky. Politické linie tvořící základní nosnou

roli v armádě mají často rozdílný význam. Jak se vyjádřil neuvedený pamětník z hodnostního sboru generálu bývalé ČSLA, tedy v očích mnohých „politické“ armády: „Armáda je jenom jedna. Bez těch politických volovin.“ V upřímném vyjádření přede mnou vlastně prohlásil, že armáda je jenom armádou tehdy, plní-li řádně účel své existence. A to je otázka plnění správně své funkce, které plnit má. V rámci sociálního supersystému – tj. státu – který ji buduje a rozvíjí, nebo naopak. Armáda je vždy součástí společnosti a koncepce, na jejíž základě je tato společnost řízena. A projevuje se to v rovině mravní. Jaká tedy byla Československá lidová armáda? Armáda je součástí společnosti a armáda odpovídá koncepci, na které je řízena společnost. Důležitou roli také hraje to, jací byli lidé. Protože vše proběhlo nejlepším možným způsobem z hlediska mravnosti a etiky všech zúčastněných. Ano, zejména záleží na lidech, ale lidé jsou nějakým způsobem formováni, vychováni a připravováni k životu. I to je v podstatě řízeno.

Ve čtvrté otázce jsem se ptal, zda je možné učinit kvalitativní a kvantitativní srovnání po parametrech mezi ČSLA a AČR.

Úvaha na komparaci možná je a svým zaměřením je i dosti přínosná, záleží na míře a provedení, lze tím zajistit odchod mnoha lidí z funkcí, lze tím zajistit vytvoření užitečné kritiky, umožňuje-li to stav systému a struktury, která vede k zdvihnutí laťky odbornosti, schopností a konečného výsledku a přínosu pro společnost. Z výše uvedeného vyplývá, že Československá lidová armáda byla součástí společnosti. AČR součástí společnosti v míře ČSLA v žádném případě není. V porovnání s například hlavním představitelem Ozbrojených sil České republiky Armádou České republik je tu celá řada důležitých rozdílů. Armáda byla budována k tomu, aby plnila své cíle a dokázala bránit společnost, v porovnání s AČR, která toho schopna není. Později byla začleněna do sestavy armád Varšavské smlouvy. Současná AČR je součástí NATO, problémem je však, že neplní svou funkci při obraně Vlasti a slouží spíše jako expediční nástroj NATO s přihlédnutím k tomu, že žádná vnější operace není v primárním zájmu společnosti. Znamé heslo, že v Afghánistánu se bojuje za Prahu, je ukázkou spíše politické poddajnosti, než vlastního řešení a vlastní státní politiky, která má zajistit existenci a fungování společenského řádu, nejlépe podle pravověrného soužití. Dalším dodatečným důkazem kádrové neschopnosti dnešních politických představitelů je to, že mnozí představitelé politické garnitury na významných funkcích, projevují amatérismus a například říkají nebezpečné výroky, kdy například vyzývají významné osoby politického života vyzývají k svrhnutí představitelů států, aniž by skutečně, nikoliv formálně, hleděli na skutečné blaho tamní společnosti, zejména disponuje-li tamní stát daleko větší armádou, o

bojeschopnosti v porovnání s našim vojskem je mluvit zbytečné. Poukazuje to na úroveň a teoretickou připravenost řídicích pracovníků a představitelů naše politického života, nehledě na to, že válka není nejlepší řešení situace. A pokud můžeme měřit průběh následujících událostí mírou krvavosti, výroky následného charakteru nejsou zrovna rozumné z více stran.

Pokud je možné poukázat, tak strukturální množina pod označením ČSLA — Československá lidová armáda, podstatný a významný a důležitý segment Ozbrojených sil ČSSR — byla kvalitativně i kvantitativně odlišná od dnešní Armády České republiky, res. Ozbrojených sil České republiky. Jednalo se o rozsáhlé vojskové těleso budované na základě koncepce tehdejší společnosti. Vliv na prostředky šesté priority zobecněného řízení měla a má celá škála ukazatelů a prvků včetně předchozích pěti priorit. Armáda je součástí společnosti. Vliv na její fungování a schopnosti má jednak samotná koncepce (ZÁMĚR) na základě, které je budována, řízena a rozvíjena (degradována) celá společnost včetně armády. Dále celá řada vektorových vlivů, okolností a probíhajících procesů. Znalost probíhajících procesů a trendů umožňuje zvolit optimální varianty možného vývoje — scénáře — a být připraveni na budoucnost takovým možným způsobem, aby byla společnost — tj. sociální supersystém — připraven vhodně a adekvátně reagovat v rámci svých zdrojových možností, které se v minimální množině rovnají tlaku okolního prostředí (není-li tomu tak, je nutné, aby nedostatek zdrojových možností vůči okolnímu prostředí sanoval a vyrovnávala účinnost a kvalita řízení) a umožnil eliminovat potenciál vzniku budoucích problémů, pohrom a katastrof. Po principu „podľa toho ako analyzujeme Život, tak sa v ňom správame, pričom mnohonásobne žneme plody činov jak našich vlastných, tak aj činov našich predkov, odovzdávajúc takto nevyhnutnosť žatvy plodov našej sejby³²⁸ — potomkom.“³²⁹ Jedním ze základních vektorů ovlivňujícím život významným prvkem bylo i právě období vojenské služby.

Armádou České republiky, která se zdánlivě tváří jako profesionální armáda, i když má zdrojové možnosti ve srovnání s ČSLA naprosto úsměvné a je zahalena v oblaku nesmyslných papírových nařízení, kdy bez rozkazu nelze nechat otevřít bránu a někoho pustiti do kasáren jako dříve, tak dochází k tomu, že vojáci z povolání to v mnohých případech berou jako zaměstnání, kdy často chodí do práce oblečení spíše ve stejnokroji vzor 95, jdou do práce a z práce, ale neberou to jako životní poslání a náplň života, určitým důvodem může být i to,

³²⁸ Pro Ty, kteří neovládají slovenský jazyk: Setba; zasít by bylo zasiat'.

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=zasia%C5%A5&s=exact&c=q45a&cs=&d=kssj4&d=psp&d=sss&d=orter&d=cs&d=sss&d=peciar&d=hssjV&d=beriolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskcs&d=psken#>

³²⁹ Zadní část vazby publikace „Dialektika a ateismus: dve nezlučiteľné podstaty“

že současná společnost na základě ústavy je budována bez státní ideologie, což je pro další stavbu a budování společnosti naprosto kritické a problematické a tento bod vyžaduje, pokud možno, co nejrychlejší změnu pro řádnou výstavbu společnosti. Lze se také setkat názorem i od důstojníků, že „musíte přežít“. To poukazuje na to, že to neberou jako Život, kde se dá žít. A díky tomu vyvstávají další a další otázky. Třeba schopnosti generálů. Budeme-li počítat, že v pozdním období existence ČSLA stačil jeden generál bohatě na 7000 příslušníků tehdejší armády, v současnosti je zhruba na každých 700 až 800 příslušníků armády, která je ze všech různých úhlů nazývána profesionální, alespoň jeden generál, jestli to je tím, že AČR plní zásadní úkoly při obraně svobody a demokracie na polovině zeměkoule je otázka na zamyšlení.

Bezespору lze konstatovat, že i díky existenci operačnímu plánu, byla míra zabezpečení množiny obyvatel sociálního supersystému pod názvem Československo kvalitativně a kvantitativně zcela na jiné úrovni než u tzv. nástupných států vzniklých z procesu tzv. dezintegrace Československa. A dalších jevů a procesů s celospolečenským významem, jako například demografický propad v demografickém vývoji na našem společném území.

Na základě konstruktivní kritiky a logického uvažování a chápání daných skutečností nám vyplývá, že i přes mnohdy údajně deklarovanou profesionalitu nemusí být vše tak, jak je oficiálně deklarováno. Chyba pochopitelně ani nemusí být vždy na straně vojáků z povolání (do této kategorie se řadí i vojáci Aktivní zálohy České republiky), tím myslím v míře jednotlivce či určitých skupin, tam lze očekávat pochybení mravní a morální, kdy se dotyční nestali lidmi, chyba je v řízení a chyba v řízení odpovídá jednak odchylce od konkrétních cílů dané koncepce, tak v koncepci samotné, která je realizována. Jedním z důležitých ukazatelů stavu společnosti je stav armády, kde se projeví celé spektrum, celá škála chyb společnosti a nedostatků přímo konkrétně v jejím fungování. Projevuje se zde všechno a všechno se v takovém prostředí děje nejlepším možným způsobem, který byl vlastní každému z účastněných vlastní na základě jeho relativní mravnosti a etiky a taktéž schopnosti přiznat chybu.

Otázka číslo pět zabývá se ptá na význam ideového obrazu pro armádu a společnost.

Ideový obraz má význam nejen pro armádu, ale plně taktéž i pro společnost. Do využití ideového obrazu spadá širé spektrum využití, ať kladné, nebo záporné. Je vždy vytvořeno podle okolností a podle aktuálních potřeb společnosti. V závěru je dobré dodat, že

ideový obraz vytváří svým chováním a plněním každý jednotlivec, a to na základě úsilí, které tomu věnuje.

Ztvárnění koncepce ideového obrazu vojáka ČSLA a vojáka Sovětské armády se zabývá výzkumná otázka číslo šest.

Kompozice ideového obrazu vojáka Československé lidové armády a Sovětské armády byla v mnohém podobná a v určitých rysech odlišná. Ať už ve spektru lingvistickém, kulturním, geografickém, které jsou vyvolávané v rozdílech těchto dvou zemí. Existuje v tomto souhrnu určitý společný soubor, který je naplňován, je důležité poznamenat, že v sovětské kultuře byl ideový obraz vojáka využit více a kvalitněji, u nás pouze v období padesátých let a poté méně. Důležitým prvkem, že politizace těchto filmů byla daleko menší než v případě československé filmografie. V Sovětském svazu hrál důležitou roli prvek výchovy a příkladu morálního a mravního. Filmová díla nejsou ve většině případů schématická. Zejména v padesátých letech. Později méně. Naopak s blížícím se koncem SSSR dochází na to, že jsou vojenské filmy v mnohých případech daleko více kritičtější a upozorňují na společenské nedostatky a na nedostatky vojenského prostředí. Včetně filmů jako například „Dezertér / Дезертир“. Šikana se skutečně objevovala za existence ČSLA dokonce narůstala na intenzitě. A papírové vyhlášky nedokáží vždy změnit zaběhlé procesy, to už je spíš k otázce formování vojenských útvarů a kádrové, dnešními slovy personální politiky z hlediska velitele. Propracovanější však byla ČSLA. Díky společenskému tlaku. Obdiv si zaslouží přístup sovětské filmografie, které se podařilo zobrazit nepřeborně širé množství postav a charakterů z běžného života. Společenský úpadek 90. let naopak poukázal i na to, co jsou schopni točit herci a že mnozí nemají mravní a morální zábrany.

Předchozí odstavec je nutné chápat rovněž s tím, že v průběhu let se tento ideový obraz, jako by se zdálo pevný a neměnný, mění. Ustupuje od toho ideálu, řekněme k horšímu pojetí, které je ve své podstatě nelidské, např. ve snímku „Stráž / Капайл“. Tento ideový obraz se kryje úzce s děním v celé společnosti. Ideový obraz má tedy určitý význam nejen pro armádu, ale i pro celou společnost. Ty nedostatky se nacházejí v nás samotných a jen aktivace díky určitému scénáři a prostředí ukazuje na odhalený obsah na to, co je v záadní člověka. Není jenom film filmem. Existují publikace v knihách, kde dochází k zobrazení armády. Existuje zobrazení v televizním vysílání a v prostoru televize, kde je to určitou položkou redakce Československé televize ÚRABB. Máme tu přímo i odborné vojenské časopisy a tiskoviny. Tam lze sledovat, například v časopise Československý voják, i pojetí ideového obrazu. S postupem 50. let dochází k celkovému úpadku v řadě mnoha ukazatelů. Kvalita

tisku, obrázky, mizí umělecká díla, soutěže s odměnou, klesá úroveň a na zadním straně vazby se místo vojáků při nějaké činnosti začínají objevovat ženy v atraktivních pózách a postupně i řekněme podtextem erotickým a místy i pornografickým. To dokládá mravní úroveň a cíle společnosti včetně onoho ideového obrazu. Podobně to lze vysledovat z přenosů a natáčení vojenské přehlídky na Letné. Kdy snímky z padesátých let dosahují naprosto vrcholové kvality i se srovnáním poslední přehlídky v roce 2018, kdy vyplývá, že se nezdařilo vytvořit záznam přehlídky v takové kvalitě jako tehdy. Dokazuje to, že i přes materiální zabezpečení schopnosti v procesu řízení jsou viditelné, nemluvě o celé řadě komentářů, které srovnávají přehlídky se záznamy z minulosti. Postupem totiž záznam byl pouze černobílý a nekvalitní, analogicky tomu je u záznamů vojenských přehlídek NVA DDR a Sovětské armády v Moskvě. Kvalita záznamu, barevnost filmu, kompozice, je neprofesionální. Poslední realizovaná vojenská přehlídka v Praze na Letenské pláni byla v roce 1985, záběr ze střechy budovy Ministerstva vnitra ukazuje na kovovou tyč poškozenou korozí. V padesátých letech naprosto nemyslitelné. Kdy bylo dbáno na úpravu okolí, na hesla, obrazy, vzhled stadionu Sparty, tehdy, tribun, i na samotné diváky, kteří se podíleli na této demonstraci síly vojenské a společenské manifestace. To vše dokazuje, že i toto konkrétní téma si zaslouží hlubší rozbor, ať z řady laiků nebo odborníků a to civilistů, nebo vojáků z povolání včetně generálů, nebo politické reprezentace z řad nástupnických zemí bývalého Československa v rámci zvyšování kvality řízení naší společnosti. Ideový obraz význam má a na ideovém obrazu ČSLA a Sovětské armády si lze najít mnohé i dnes a brát zde poučení do současnosti pro přijatelnější vývoj situace, mimochodem ale to je jeden z cílů historie a historika. Pochopení významu jeho práce by měla mít generalita. Faktem je, že práce řešící problematiku přehlídky v našich jazykových podmínkách zpracována není.

V předposlední otázce bádám nad možností vazby mezi kulturou řízení společnosti a kulturou řízení armády.

Při základním seznámení jednotlivce s fungováním armády a fungování společnosti, například fakulty a jejích orgánů. Kultura řízení je zjevná a lze i vyhodnocovat. Vše vyplývá z mravnosti a etiky, jak jednotlivců, tak i celku. Je jasné, že mnohdy však velitelé mohou být lidštější, přístupnější a zacházet s podřízenými jako s lidmi a nesebrat jim důstojnost, pochopitelně se výjimky najdou, ale řada takových problémů se vyskytuje ve společnosti jako například přetvářka, faleš, neupřímnost, egoismus a namyšlenost. Je-li problém ve společnosti bude přítomen, žel, i na akademické půdě nejen fakulty a logicky lze očekávat nemorálnost u lidí z akademického prostředí a u lidí pocházejících z akademických rodin včetně amorálního

chování vůči společnosti, institucím, ale i vůči druhým lidem. Armáda v jisté míře kryje informační pole a realizované plány, bedlivý pozorovatel, který ví, jak se chová daný mechanismus dokáže určit i chování, které je neobvyklé, nebo zahraniou. Pochopitelně vzhledem k tomu, že ve vojenské organizaci slouží celé spektrum lidí odpovídající části populace včetně dosaženého vzdělání, vznikají i určité situace, které jsou neobvyklé a neodpovídají běžnému řízení ve společnosti. Kultura se nedějí, kulturu si osvojuje každá nastupující generace. Kultura řízení tedy úroveň řídicích pracovníků, se projevuje i ve vztahu k vojákům, k vyspělosti řádů a řízení a vedení živé síly. Samozřejmě, jak výše rozebírám, kultura společnosti, chování a návyky mají taktéž dost činitelů, které ovlivňují v konečném výsledku společnost.

V závěrečné, osmé, otázce si kladu otázku, má mravnost a morálky pojetí a význam nejen pro člověk a společnost, ale i armádu.

Považuji to osobně z více důvodů za podstatnou otázku, a proto ji věnuji dost prostoru, i když v rozložené struktuře, v několika kapitolách a podkapitolách. Duševní rozměr je zásadní nejen pro člověka, ale i pro společnost a pochopitelně i armádu, protože jakákoliv nařízení, rozkazy a pokyny a tav movitého a nemovitého majetku. Chybnost duševního potencionálu se projevuje kriminalitou, nemorálním chováním v různých situacích, pácháním zla, protože voják se pohybuje po teritoriu ozbrojen atd. Nezapomínejme, že existuje-li kriminalita ve společnosti bude logicky existovat i v armádě. I to jsou podstatné ukazatele hodnotící armádu jako součást společnosti A jak se chová armáda má vliv na i na danou společnost v jakýkoliv variantách a případných scénářích.

Zároveň napříč dějinami se v určité míře kryje „kultura řízení společnosti“ a „kultura řízení armády“, nejen nikoliv z toho prostého důvodu, že armáda je součástí společnosti. Záleží na celé řadě faktorů, ale i na tom, zda je společnost zdravá a zdali lidé jsou lidmi. Mnozí lidských kvalit nedosahují. Snad se situace v naší společnosti po této stránce brzo změní.

Seznam pramenů a literatury

PRAMENY

VÚA Praha-Ruzyň. Fond 1248 – 99. prapor pro odmořování terénu Trutnov.

Knihovna Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR — Ideově-tematický plán Československé. Televize.

LITERATURA

Bible, český ekumenický překlad

Korán, ISBN 80-88723-81-7

BÍLEK, Jiří, Jaroslav LÁNÍK a Jan ŠACH. *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí: květen 1945 - květen 1955*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006. Historie československé armády. ISBN 80-7278-377-7.

BÍLEK, Jiří, Jaroslav LÁNÍK a Jan ŠACH. *Československá armáda v prvním poválečném desetiletí: květen 1945 - květen 1955*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006. Historie československé armády. ISBN 80-7278-377-7.

BÍLEK, Jiří. *Československá lidová armáda v koaličních vazbách Varšavské smlouvy: květen 1955 - srpen 1968*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2008. Historie československé armády. ISBN 978-80-7278-472-1.

Branná výchova. Pro 7. ročník základní devítileté školy. Státní pedagogické nakladatelství, 1974.

Budovat a bránit. Naše vojsko, 1981. Nečíslováno.

BUTLER Smedley. WAR is the RACKET.

CLAUSEWITZ, Carl von. O válce. Kniha první, 2. kapitola — definice. Naše vojsko, 1959.

CSÉFALVAY, František, Igor BAKA, Zoltán KATREBA, et al. *Vojenské dejiny Slovenska*. [Bratislava]: Magnet Press, 2007-. ISBN 978-80-89169160.

Cvičební řád ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, 1963.

Česko-slovenský vojenský slovník, Praha 1976.

DUBECKÝ, Jan. *Role prezidenta v ústavním systému Ukrajiny v letech 1994-1999*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav východoevropských studií. Vedoucí práce Příhoda, Marek.

Dušan Vallo a kol. *Vojenský terminologický a výkladový slovník*. Bratislava: 2004. ISBN:80-89018-63-7 (váz.)

DVOŘÁK, Ludvík. *Příručka pro důstojníka v záloze*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1963. Velká vojenská knihovna.

DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. Praha: Triton, 2009. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7387-156-7.

FIDLER, Jiří. *Lexikon ČSLA: svazy a svazky*. Praha: Euromedia Group, 2020. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-7022-7. S. 7.

FRANCEV, Vladimír. *Československé tankové síly 1945-1992*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4029-4. ISBN 978-80-7582-353-3

HÁJEK, VLČEK, ŽIŽKA. *Staročeské vojenské řady*. 1952.

HOUŠKA, Karel. *Strategická úloha Vojenské katedry Univerzity Karlovy za Studené války*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin. Vedoucí práce Jakubec, Ivan.

JIRÁSEK, David. *Historie českých speciálních sil*. Praha: Mladá fronta, 2017. ISBN 978-80-204-4396-0.

Kalendář vojáka 1953

KLEMENT GOTTWALD VYBRANÉ SPISY. Svazek 2 1939–1953. Státní nakladatelství politické literatury, 1956.

KLUČINA, Petr. *Vojenské dějiny Československa*. Ilustroval Pavel MAJOR. Praha: Naše vojsko, 1989. ISBN 80-206-0056-6.

KOLEKTIV. *Vojenské dějiny Československa*. III. díl.

KREJČÍ, Oskar. *Geopolitika Ruska*. Praha, 2017.

Kronika vojenského odboru ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČSR

KRUBL, Zdeněk. *Československé & české vojenské odznaky: Czechoslovak & Czech military badges = Tschechoslowakische & Tschechische Militärabzeichen*. Praha: Naše vojsko, 2013. ISBN 978-80-206-1353-0.

LACKO-BARTOŠ, Kamil. *Průručka vodiča BVP-2*. Praha: Naše vojsko, 1991.

LANČÍ, Miroslav a Stanislav BRAŠNA. *Psohlavci letectva: historie 5. stíhacího leteckého pluku a útvarů na letišti Líně*. Cheb: Svět křídel, 2015. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-79-1.

LINHA, Miroslav, ed. *Vojenský terminologický slovník*. Praha: Naše vojsko, 1966. Vojenská teorie a praxe.

LINHA, Miroslav. *Příručka pro poddůstojníky*. 6. přeprac. vyd. Praha: Naše vojsko, 1975. Knižnice vojenských příruček.

LUŇÁK, Petr, ed. *Plánování nemyslitelného: československé válečné plány 1950-1990*. 2. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008. ISBN 978-80-7363-222-9.

LUŇÁK, Petr. *Plánování nemyslitelného. Československé válečné plány 1950-1990*.

MARX, Karl a Friedrich ENGELS. *O Feuerbachovi*. Praha: Svoboda, 1974. Knižnice marxismu-leninismu (Svoboda).

MARX, Karol a Friedrich ENGELS. *Manifest Komunistické strany*. 11. vydanie. Preložil Július ŠEFRÁNEK. Bratislava: Pravda, 1972, 2003.

MASKALÍK, Alex. *Elita armády: československá vojenská generalita 1918–1992*. Banská Bystrica: HWSK, 2012. ISBN 978-80-970941-0-2.

MIKOLAJ, Štefan. *Motosterelecký (tankový) prápor v súdobom boji*. Hradec Králové: Vojenská lékařský výzkumný a doškolovací ústav Jana Ev. Purkyně, 1980.

MIKULÍN, Antonín. *Vojensko-politický slovník*. Praha: Naše vojsko, 1987.

NĚMEČEK, Zdeněk. *Základní vojenská příručka: Určeno pro brance a vojíny základní služby*. Praha: Naše vojsko, 1977. Knižnice vojenských příruček.

PECKA, Jindřich. *Sovětská armáda v Československu 1968–1991: chronologický přehled*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1996. Studie, materiály, dokumenty. ISBN 80-85270-54-4.

POVOLNÝ, Daniel. *Nejhorší den Československé lidové armády - 21. srpen 1968*. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-3121-1.

PRACOVNÝ KOLEKTÍV VP. Mrtva voda. Konceptia spoločnej bezpečnosti. 2011.

Príručka vojáka AČR, Vyškov 2015.

Príručka vojáka AČR. IV. Vydání, 2015.

RICE, Condoleezza. *Sovětský svaz a československá armáda 1948-1983: nejisté spojenectví*. Praha: XYZ, 2005. ISBN 80-86864-33-2.

Řád vnitřní služby ozbrojených sil Československé socialistické republiky. Praha: Ministerstvo národní obrany, Praha, 1961.

SEHNAL, Jiří. *Zbarvení a označování vozidel československé armády v letech 1945-1992*. Praha: Grada Publishing, [2016]. ISBN 978-80-271-0142-9.

Sloužíme lidu, o životě, práci a radostech vojáků Československé lidové armády v reportážní fotografii Praha: Naše vojsko, 1956.

Slovník vojenského profesionála: Humanitní obory. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 1993. ISBN 8085469-58-8.

SOKOLOVÁ Miloslava, MUSILOVÁ Květoslava, SLANČILOVÁ Daniela. *Slovenčina a Čeština synchronne porovnanie s cvičeniami*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2005.

SPIŠIAK, Michal. *Hlavní rysy operačního umění Sovětské armády v deseti drtivých úderech*. Praha: Naše vojsko, 1955. Velká vojenská knihovna.

STALIN, Iosif Vissarionovič. *Ekonomické problémy socialismu v SSSR*. Praha: Ústřední výbor KSČ, 1952.

STÁREK, Dušan a František JENIŠ. *Vojenský zeměpis*. Praha: Naše vojsko, 1963. Malá vojenská knihovna.

SUN – C'. *Umění války*.

Sun-c'. *Umění války*.

ŠTĚPÁNEK, Karel a Pavel MINAŘÍK. *Československá lidová armáda na Rýnu*. [Praha]: Naše vojsko, 2007. Historie a vojenství. ISBN 978-80-206-0832-1.

Ústava 9. května. Praha: Naše vojsko, 1951. Politické školení mužstva a poddůstojníků.

Ústava Československé socialistické republiky. Praha: Rudé právo, 1960.

- Ústava Slovenskej republiky po poslednej novele*. Žilina: PORADCA, 2017. ISBN 978-80-8162-028-7.
- V. I. Lenin. Krok vpřed, dva kroky vzad. Praha, 1977.
- V. O. Ključevskij. *Kurz Ruské historie*.
- VACEK, Miroslav. *Celý život v jednom šiku*. Litvínov: Agentura Victory, 2017. ISBN 978-80-7382-958-2.
- VACEK, Miroslav. *Generál studené války*. Praha: Erika, 2004. ISBN 80-7190-554-2.
- VACEK, Miroslav. *Nejen z vojenského kufru*. Praha: Futura, 2012. ISBN 978-80-86844-79-4.
- VACEK, Miroslav. *Prečo by som mal mlčať*. Praha: Nakl. dopr. a spojů, 1991.
- VACEK, Miroslav. *Proč bych měl mlčet*. Praha: Nakladatelství dopravy a spojů, 1991. ISBN 80-7030-150-3.
- Vojenský terminologický slovník. Praha, 1966.
- WENZKE, Rüdiger. *Nationale Volksarmee. Die Geschichte*. 2014.
- Základní příručka pro důstojníky v záloze. MNO, 1956.
- Základní řád Ozbrojených sil České republiky Zákl-1
- Základní řád Ozbrojených sil České republiky Zákl-2
- Ключевский, Василий. *Курс русской истории*.
- ПЯКИН, Валерий. *О мире кривых зеркал 2*. Фонд концептуальных технологий, 2019.
- ПЯКИН, Валерий. *О мире кривых зеркал 3*. Фонд концептуальных технологий, 2020.
- ПЯКИН, Валерий. *О мире кривых зеркал*. Фонд концептуальных технологий, 2018.
- Советская военная энциклопедия, 1976-1980.
- СУВОРОВ, А. В. Наука побеждать

Seznam internetových zdrojů

<http://www.csla.cz/>

<http://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie/22.htm>

biblenet.cz | bible online | český ekumenický překlad, bible kralická

[Carl von Clausewitz: O válce \(1832\) \(upol.cz\)](http://upol.cz)

[Denní svodka čís. 124, 11. 6. 1968. Informace o odhalení pachatelů násilných trestných činů na železnici. \(ustrcr.cz\)](http://ustrcr.cz)

[Denní svodka čís. 150, 13. 7. 1968. \(ustrcr.cz\)](http://ustrcr.cz)

[Denní svodka čís. 83, 17. 4. 1968. Informace o názorech obchodního rady FVV v Praze na situaci v čs. národním hospodářství a zahraničním obchodě. Informace o nedovoleném opuštění republiky hlášené SPV dne 16. 4. 1968. \(ustrcr.cz\)](http://ustrcr.cz)

[Denní svodka čís. 88, 23. 4. 1968. Informace o činnosti vedoucích představitelů IV. internacionály \(ustrcr.cz\)](http://ustrcr.cz)

[FORUM.CSLA.CZ • Zobrazit téma - S-300\)](http://forum.csla.cz)

[Hejtman z Kopníku \(divadelní hra\) – Wikipedie \(wikipedia.org\)](http://wikipedia.org)

<http://dunay1968.com/article/readbook.html>

<http://files.leva-net.webnode.cz/200008001-9b2a59c243/O%20etike%20a%20jej%20%C3%BAlohe%20v%20%C5%BEivote.pdf>

<http://leva-net.webnode.cz/products/hra-pokemon-go-test-metod-riadenia-davu-prostrednictvom-cloud-technologie/>

<http://mbpo.mil.sk/84617/>

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=4990>

http://pesnifilm.ru/load/filmy_svjazannye_s_velikoj_otechestvennoj_vojnoj/s_chego_nachinaetsja_rodina_quot_shhit_i_mech_quot/98-1-0-568

http://www.fortifikace.net/pov_pvos_71_plrb_praha.html

<http://www.kldr.info/2017/12/12/privitani-tvurcu-zkousky-rakety-hwasong-15-v-pchjongjangu/>

<http://www.pametnimista.usd.cas.cz/praha-1-pametni-deska-na-21-srpen-1968/>

<http://www.vhu.cz/parizska-smlouva-1990-zapomenuta-revoluce-evropskeho-odzbrojeni/>

<http://www.vhu.cz/prozatimni-mirova-organizace-cs-branne-moci-v-kvetnu-1945/>

<http://www.vhu.cz/rozdeleni-cs-armady-na-prelomu-let-19921993-probehlo-nebyvale-hladce/>

<http://www.vhu.cz/snahy-o-reorganizaci-csla-na-konci-padesatych-let-20-stoleti/>

<http://www.vhu.cz/snahy-o-reorganizaci-csla-na-konci-padesatych-let-20-stoleti/>

<http://zapisnikzmizeleho.cz/buduj-vlast-posilis-mir-a-zazenes-pochybnosti/>

<https://adoc.pub/rozhovor-s-gen-mjr-ing-oldichem-kvapilem-csc-v-praze-5-ervna.html>

https://aif.ru/society/history/pochemu_u_toplivnoy_kanistry_tri_ruchki

<https://armada.vojenstvi.cz/povalecna/studie-a-materialy/valecne-plany-cs-armady.htm>

<https://aukro.cz/armada-1954-material-pro-skoleni-muzstva-a-poddustojniku-politika-6990421369>

https://constitution.garant.ru/history/ussr-rsfsr/1936/red_1936/3958676/chapter/8c635a6adbf5951fcb0f9e5ed6429908/

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Fadrhons

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ozbrojen%C3%A9_s%C3%ADly_Slovensk%C3%A9_republiky

<https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99etv%C3%A1%C5%99ka>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Pokrytectv%C3%AD>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Radim_Drejsl

https://cs.wikipedia.org/wiki/Smedley_Butler

https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Dobi%C3%A1%C5%A1

https://cs.wikipedia.org/wiki/Var%C5%A1avsk%C3%A1_smlouva

https://cs.wikisource.org/wiki/Protokol_o_ukon%C4%8Den%C3%AD_platnosti_Smlouvy_o_p%C5%99%C3%A1telstv%C3%AD,_spolupr%C3%A1ci_a_vz%C3%A1jemn%C3%A9_pomoci

<https://cs.wiktionary.org/wiki/v%C3%A1lka>

<https://de.wikipedia.org/wiki/Wehrmacht-Einheitskanister>

<https://dfens-cz.com/csla-na-ryne/>

<https://dnnt.mzk.cz/view/uuid:1fa4c630-0a1b-11dd-a2c1-000d606f5dc6?page=uuid:237c6400-080b-11dd-8cc5-000d606f5dc6>

<https://electro.nekrasovka.ru/books/6169498/pages/4>

<https://govoritmoskva.ru/news/275902/>

<https://kultura.pravda.sk/na-citanie/clanok/590351-sud-zamietol-odvolanie-lubosa-lorenza-v-kauze-kosakov-s-kladivom/>

<https://militaryarms.ru/simvolika/>

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%8F%D0%B3%D0%B0

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2,_%D0%93%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B8%D0%B9_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%BB%D0%BD%D1%86%D0%B5

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=u%C5%A1ianka&s=exact&c=i2e5&cs=&d=kssj4&d=psp&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=hssjV&d=berňolák&d=nounDb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskcs&d=psken#>

<https://slovník.juls.savba.sk/?w=zasia%C5%A5&s=exact&c=q45a&cs=&d=kssj4&d=psp&d=sss&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=hssjV&d=berňolak&d=nounb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=pskcs&d=psken#>

<https://www.acr.army.cz/kariera/prisaha/vojenska-prisaha-124852/>

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=8301

<https://www.csfd.cz/film/37944-karaul/prehled/>

<https://www.euro.cz/politika/brusel-chce-vyčlenit-miliardy-infrastruktura-prujezd-tanky-smer-rusko-1408817/galerie-176006-1/>

<https://www.exanpro.cz/udalosti-a-jevy-ve-svete/672-uskocny-a-falesny-premier-babis-jeho-nemohouci-druzstvo-ministru-zmatena-i-zradna-politicka-opozice-a-pokrytecky-i-prospecharsky-prezident-zeman>

<https://www.koranoislam.cz/>

<https://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/terazky-som-ozajstnym-majorom-88942/>

https://www.novinky.cz/domaci/clanek/armada-si-nevi-rady-s-nakupem-kulometu-z-belgie-40341229#dop_ab_variant=0&dop_req_id=MAQyAAaoWE2-202011041427&dop_source_zone_name=novinky.szhnp.box&source=hp&seq_no=7&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz

https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html

<https://www.rodina-ru.com/nasha-istoriya/tekst-vojskoj-prisyagi-soyuza-sovetskikh-sotsialisticheskikh-respublik>

<https://www.rosbalt.ru/world/2017/01/11/1582003.html>

<http://leva-net.webnode.cz/news/v-cine-zakazali-pokemon-go-jako-ohrozeni-narodni-bezpecnosti/>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs084-1968.pdf>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs088-1968.pdf>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs109-1968.pdf>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs139-1968.pdf>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs149-1968.pdf>

<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/svodky/ds-hs149-1968.pdf>

https://www.youtube.com/watch?v=_0xcPWCo3Ow

https://www.youtube.com/watch?v=_0xcPWCo3Ow

<https://www.youtube.com/watch?v=2fPOsBuCmeo>

<https://www.youtube.com/watch?v=4ObXWBjjNVg>

<https://www.youtube.com/watch?v=9PvLsmpEDtQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=Gb5vXs8aDkA>

<https://www.youtube.com/watch?v=Hih8tms3orI>

<https://www.youtube.com/watch?v=Inu6rA6DLQ4>

<https://www.youtube.com/watch?v=jjfusWt5APQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=JlnDe-i0DaI>

<https://www.youtube.com/watch?v=kVQB4WXN4mM>

<https://www.youtube.com/watch?v=LrBiNjDFX0k>

https://www.youtube.com/watch?v=M2t9_ezZxUs

<https://www.youtube.com/watch?v=mmR8Y-a6b8c>

<https://www.youtube.com/watch?v=Mnnp5znFEtc&t=2s>

<https://www.youtube.com/watch?v=Mnnp5znFEtc&t=2s>

<https://www.youtube.com/watch?v=NnxL6o4x6hY>

<https://www.youtube.com/watch?v=o3Bl3hq3z54>

<https://www.youtube.com/watch?v=q7TCa1a76mY>

<https://www.youtube.com/watch?v=qrQxDlv9EuQ>

<https://drinking-songs.ru/slova-pesen/tekst-pesni-provody.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=QX9p9rAENcQ&t=1472s>

<https://www.youtube.com/watch?v=QX9p9rAENcQ&t=1472s>

<https://www.youtube.com/watch?v=SdDMukRBNpo>

<https://www.youtube.com/watch?v=ubRMwir7PjU&list=RDNP96yp0x5Us&index=25>

<https://www.youtube.com/watch?v=uuise6oWhEw>

https://www.youtube.com/watch?v=VDb_J5GMjwY

<https://www.youtube.com/watch?v=weMUFo3IonM>

<https://www.youtube.com/watch?v=wt4FcG0VRFg>

<https://www.youtube.com/watch?v=Y0QJ3iEPrh4>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZYL3Lb8S1w8>

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-74>

[Na rychlé přesuny vojsk nestačí opravit silnice, vzkazují Evropě z USA - iDNES.cz](#)

[Příběh muže s kápi. Gouzenkova aféra spustila před 75 lety studenou válku - Deník.cz \(denik.cz\)](#)

[Varšavská smlouva – Wikipedie \(wikipedia.org\)](#)

[VHU PRAHA](#)

[VHU PRAHA](#)

[Wilhelm Voigt – Wikipedie \(wikipedia.org\)](#)

[Военная присяга — Википедия \(wikipedia.org\)](#)

[Инструкторско методическое занятие по строевой подготовке - YouTube](#)

[Команда «33» — Википедия \(wikipedia.org\)](#)

[Контрольное занятие по строевой подготовке. 1986г - YouTube](#)

[Музыкальное оформление воинских ритуалов. МО СССР 1982 год - YouTube](#)

[Музыкальное оформление воинских ритуалов. МО СССР 1982 год - YouTube](#)

[Мы ждём вас с победой — Википедия \(wikipedia.org\)](#)

[Парад войск армии ГДР, Берлин, 1956 г. Германия, кинохроника - YouTube](#)

[Прохождение коробок после Парада Победы 2019 - YouTube](#)

[Смотри строя и песни 3 школа! - YouTube](#) а [Смотри строя и песни - YouTube](#) а [Смотри строя и песни 10 класс \(1 место\) - YouTube](#)

[Строевая Подготовка Военнослужащих ВС РФ \(militaryarms.ru\)](#)

[Строевая подготовка. Учебный фильм - YouTube](#)

[Строевая подготовка. Учебный фильм - YouTube](#)

[Тренировка строевой песни - YouTube](#)

[Тренировка строевой песни - YouTube](#)

[Урок строевой подготовки 5а класса Казанской Кадетской Школы - YouTube](#)

[Швейк готовится к бою — Википедия \(wikipedia.org\)](#)

[Я, юный пионер СССР, перед лицом своих товарищей торжественно клянусь.... Обсуждение на LiveInternet - Российский Сервис Онлайн-Дневников](#)

http://www.rtv-pvo-gsvg.narod.ru/doc/combat_statut.pdf

http://militera.lib.ru/regulations/russr/1942_bup/index.html

http://bat.edusite.ru/banner/banner_vz_51.pdf

<http://rkka.ru/docs/real/pu39/4.htm>

Seznam filmografie

My Vás čekáme s vítězstvím! / Мы ждём вас с победой! (režisér Alexandr Medvedkin, Ilja Trauberg, 1941)

Švejk se připravuje k boji / Швейк готовится к бою (režisér Sergej Jutkevič, Klimentij Minc, Marija Itina, 1942)

V šest hodin po válce / В 6 часов вечера после войны (režisér Ivan Pyryjev, 1944)

Voják Ivan Brodkin / Солдат Иван Бровкин (režisér Ivan Lukinskij, 1954)

Максим Перепелица / Maxim Perepelica (režie Anatolij Gric, 1955)

Klíče od nebe / Ключи от неба (režisér Viktor Ivanov, 1964)

Oddíl «33» / Команда «33» (režisér Nikolaj Gusarov, 1988)

Stráž / Караул (režisér Aleksandra Rogožkina, 1989)

Měděné slunce / Медное солнце (režisér Karen Oganesan, 2018)

Dnes večer všechno skončí (režisér Vojtěch Jasný, Karel Kachyňa, 1954)

Zářijové noci (režie Vojtěch Jasný, 1957)

Vysoká modrá zeď (režie Vladimír Čech, 1973)

Copak je to za vojáka (režisér Petr Tuček, 1987)

Tankový prapor (režisér Vít Olmer, 1991)

Černí Baroni (režie Zdeněk Sirový, 1992)

Seznam zkratek

AČR – Armáda České republiky

AVKVŠ – Absolvent vojenských kateder vysokých škol

BVP – Bojové vozidlo pěchoty

ČsF – Československý front

ČSLA – Československá lidová armáda, oficiální označení v letech 1954–1990.

ČSM – Československý svaz mládeže

ČSR – Československá republika

ČSR ČSSR – Česká socialistická republika Československé socialistické republiky

ČSSR – Československá socialistická republika

ČVO – Číslo vojenské odbornosti

LM – Lidové milice

M-L — Marxismus-leninismus

MNO – Ministerstvo národní obrany

NO – národní obrany

OSSR – Ozbrojené síly Slovenskej republiky

OT – Obrněný transportér

PČR — Policie České republiky

PLA – Polská lidová armáda

PLR – Polská lidová republika

Sa-58 – samopal vz. 58

SNB — Sbor národní bezpečnosti

SOS VS – Spojené ozbrojené síly Varšavské smlouvy

SSM – Svaz socialistické mládeže

SSR ČSSR – Slovenská socialistická republiky Československé socialistické republiky KSSS
– Komunistická strana Sovětského svazu VKS(b) – Všesvazová komunistická strana
bolševiků ÚV – Ústřední vedení

SSSR – Sovětský svaz socialistických republik, 30. 12. 1922 - 26. 12. 1991

UK-59 – univerzální kulomet vz. 59

ÚRABB – Ústřední redakce armády, bezpečnosti a brannosti (Československé televize)

ÚRABB – Ústřední redakce armády, bezpečnosti a brannosti.

USA — Spojené státy americké

ÚV KSČ – Ústřední vedení Komunistické strany Československé

VK – vojenská katedra;

VKVŠ – Vojenská katedra/vojenské katedry vysokých škol

VS – Varšavská smlouva

VÚ – vojenský útvar

VVP – vojenský výcvikový prostor

Vz. / vz. – vzor

VZP – voják z povolání

VZS – voják základní služby; vojenská základní služby

ZVO – Západní vojenský okruh

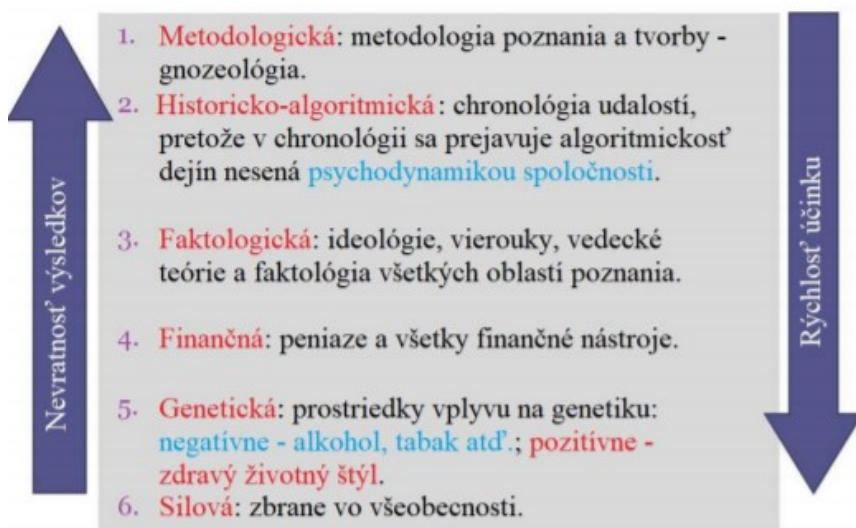
ГРАУ – Главное ракетно-артиллерийское управление Министерства обороны
Российской Федерации — GRAU – Hlavní raketo-dělostřelecké správy Ministerstva obrany
Ruské federace КВВАУЛ — Краснодарское высшее военное авиационное училище
лётчиков имени Героя Советского Союза Анатолия Константиновича Серова —
KVVAUL — Krasnodarské vyšší vojenské letecké učiliště pilotů hrdiny Sovětského svazu
Anatolije Konstantina Serova

ICBN — Intercontinental Ballistic Missile — Mezikontinentální balistická raketa

Příloha

Prostředky řízení a využití ideového obrazu v praxi

V kapitole Dostatečná teorie řízení, strana 21, rozebírám podrobně níže uvedené pojmy, ale zde jsou sestaveny s krátkým názvem v tabulce. Druhý snímek je tabulka v grafické úpravě a obsah třetího snímku je vtipné pojetí využití ideového obrazu. Oba dva obrázky přílohy vyjadřují ve své podstatě to samé, ale každý jiným způsobem.



<http://files.leva-net.webnode.cz/200008001-9b2a59c243/O%20etike%20a%20jej%20C3%BAlohe%20v%20C5%BEivote.pdf> S. 29.

Priority řízení

<http://leva-net.webnode.cz/>



<http://leva-net.webnode.cz/galerie/#kob-010-priority-rizeni-jpg1>